

Begroting

→ Financieel jaar 2025

Samen bouwen aan Noordenveld

GEMEENTE

NOORDENVELD

Inhoudsopgave

1	Inhoudsopgave.....	2
2		
3	Inhoudsopgave.....	2
4	Algemeen.....	4
5	Aanbiedingsbrief.....	5
6	Resumé.....	8
7	Vaststellingsbesluit.....	12
8	Begroting in een oogopslag.....	13
9	Leeswijzer.....	14
10	Programma's.....	16
11	Inleiding.....	17
12	1. Samen doen.....	18
13	2. Samen ontwikkelen.....	37
14	3. Bestuur en samenleving.....	44
15	4. Groen beleven.....	51
16	5. Werken, ondernemen en ontspannen.....	62
17	6. Duurzaam voor nu en later.....	75
18	7. Helder zicht.....	78
19	Paragrafen.....	90
20	1. Lokale heffingen.....	91
21	2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	103
22	3. Onderhoud kapitaalgoederen.....	118
23	4. Financiering.....	125
24	5. Bedrijfsvoering.....	130
25	6. Verbonden partijen.....	135
26	7. Grondbeleid.....	144
27	8. Overhead.....	152
28	9. Personele lasten.....	157
29	Financiële begroting.....	162
30	1. Financiële beschouwingen.....	163
31	2. Incidentele baten en lasten.....	185
32	3. Subsidies.....	189
33	4. Functie van de begroting en kaders.....	190
34	5. Meerjarenraming.....	193
35	Bijlagen.....	201

36	A. Opbouw meerjarenbegroting.....	202
37	B. Geprognoseerde balans.....	205
38	C. Reserves en voorzieningen	206
39	D. EMU-saldo	207
40	E. Begrippenlijst	208
41		
42		

43 **Algemeen**

44

45

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u de begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 aan.

Ondanks de financieel krappere tijden blijven wij investeren in belangrijke maatschappelijke voorzieningen. Zo investeren wij in de nieuwbouw en renovatie van scholen, om een toekomstbestendige leeromgeving te garanderen. Daarnaast is er geld gereserveerd voor noodzakelijke investeringen. Om het hoge voorzieningenniveau op peil te houden, is een stijging van de woonlasten helaas onontkoombaar. Wij sluiten deze begroting met een licht voordeel van € 31.000. In 2026, het ravijnjaar, zien we een nadeel van € 2.838.000 waarna we in 2027 een herstel verwachten dat zich doorzet in 2028 tot een positief saldo van € 1.784.000.

Het ziet er niet naar uit dat er door de rijksoverheid compensatie wordt geboden voor het ravijnjaar. Bovendien is gebleken dat gemeenten jaar op jaar niet voldoende worden gecompenseerd voor de verhoogde inflatie. Op alle onderdelen moet het regeerprogramma nog worden uitgewerkt. Dat geeft nog veel onzekerheden voor de financiële positie van gemeenten. De VNG heeft de gemeenten gevraagd om de begroting van 2025 niet dicht te rekenen maar de tekorten in volle omvang zichtbaar te houden. Wij hebben er echter voor gekozen om een positief sluitende begroting te presenteren voor 2025. Wel verwachten we in het ravijnjaar 2026 een nadeel van € 2.838.000 in onze meerjarenbegroting. We laten in deze aanbiedingsbrief zien welke keuzes wij aan u voorstellen.

Actuele financiële situatie

In financieel opzicht is deze programmabegroting gebaseerd op de perspectiefnota 2025 die uw raad op 15 juli 2024 heeft vastgesteld. We hebben in de perspectiefnota laten zien dat we, na het maken van bestuurlijke keuzes in 2025 een negatief saldo verwachtten van € 318.000. In deze begroting hebben we uitwerking gegeven aan de maatregelen en keuzes uit de perspectiefnota en nieuwe ontwikkelingen zoals onder andere de meicirculaire 2024. Als onderdeel van onze uitwerking is de kostendekkendheid van de leges beoordeeld. Deze worden later dit jaar in de tarievennota vastgesteld.

Ontwikkeling Woonlasten

Ondanks dat de woonlasten toenemen hebben we een verdere stijging kunnen dempen door het nemen van maatregelen. We laten de extra GFT-ronde in mei-september bijvoorbeeld vervallen. Daarnaast zien we andere besparingsmogelijkheden. Onder andere door onze planning van werkzaamheden te verbeteren, het effect in beeld te brengen van gratis afvalstromen en het aanpassen van de openingstijden van de gemeentewerf. De woonlasten bij een gemiddelde woningwaarde stijgen met € 69,95 per jaar.

Inzet op ambities

Zoals gezegd blijven we ook in de komende jaren investeren in nieuwbouw en renovatie van onze scholen. Deze hebben we conform actuele inzichten in de begroting opgenomen. Enkele ambities, die we in de perspectiefnota nog hebben moeten parkeren, hebben we toch kunnen opnemen in deze begroting. We stellen voorbereidingskredieten beschikbaar en onderzoeken meer precies wat er nodig is aan investeringen voor het Speelgoedmuseum en het zwembad De Hullen. Verder willen we ook in de buitendorpen zorgen voor de versterking van de sociale cohesie door onder andere de

beschikbaarheid van het dorpenfonds te borgen. We zetten de dorpsplannen van Peize en Norg door en continueren de centrumontwikkeling Roden. Het programma Vitale Vakantieparken wordt voortgezet met de transformatie van de Oosterduinen als prioritair project. We investeren in dorpshuis De Schakel in Peizermade. Daarbij blijven we natuurlijk scherp op de mogelijkheden voor cofinanciering.

Woningbouwopgave

We willen het woningtekort in onze gemeente tegengaan door duizend nieuwe woningen te bouwen de komende tien jaar. Qua planvorming lopen we hiermee op schema. De komende periode zetten we blijvend in op het bouwen van voldoende sociale en betaalbare woningen. Dit gebeurt door goed te kijken waar dit binnen-dorps kan en zo nodig door middel van passende uitbreiding. Per project wordt bekeken hoe we de benodigde capaciteit hiervoor kunnen aantrekken. Grotere bouwprojecten zoals Zuidpoort Terheijl, Thedemaborg Nietap, Kanaalstraat Roden en mogelijk Peize-Zuid krijgen hun beslag in 2025. Daarnaast werken we door aan de ontwikkeling van het gebied Roden-Zuid, Maatlanden/ Zulthe en de Vlinderhof in Veenhuizen. Ook komen we met een voorstel om flexwoningen te realiseren, om vooral jongeren te kunnen huisvesten.

Organisatieontwikkelingen

Gemeenten in Nederland hebben een groot en nog altijd groeiend takenpakket. Tegelijkertijd zijn de eisen die het Rijk stelt aan gemeenten met betrekking tot bijvoorbeeld informatievoorziening, informatiebeveiliging, privacybescherming en interne controle aangescherpt. Deze ontwikkelingen vereisen een verdere professionalisering van de gemeentelijke bedrijfsvoering. Ook hebben we te maken met een steeds complexere samenleving. Er wordt meer ingezet op communicatie, participatieprocessen en het overbruggen van belangentegenstellingen. Tegelijkertijd heerst er grote krapte op de arbeidsmarkt. Daardoor moet de gemeentelijke organisatie als aantrekkelijk werkgever concurreren met andere werkgevers. Deze ontwikkelingen betekenen dat er meer gevraagd wordt van de gemeentelijke organisatie dan dat nu kan worden geleverd. We moeten de bedrijfsvoering, de structuur en de cultuur van onze organisatie verder professionaliseren. We zetten daarom in op investeren in de bedrijfsvoering, de dienstverlening en het verbeteren van onze aantrekkelijkheid als werkgever.

Nij begun

Woningeigenaren in de provincie Groningen en Noord-Drenthe kunnen vanaf begin 2025 subsidie aanvragen om hun woning te isoleren. Dit is een van de maatregelen uit het rapport Nij Begun om inwoners met aardbevingsschade te helpen. Er is in totaal € 1,65 miljard beschikbaar om woningen te isoleren. In totaal komt binnen Nij Begun € 22 miljard beschikbaar tot 2050 voor Groningen en Noord-Drenthe. Momenteel wordt gewerkt aan een Sociale Agenda en een Economische Agenda waarvan onze inwoners voor de lange termijn gaan profiteren.

140 **Ten slotte**

141 Wij gaan graag met u het gesprek aan op woensdag 6 november 2024 over de uiteindelijke keuzes,
142 voorstellen en verwachtingen. Op maandag 11 november a.s. stelt u de begroting vast.

143

144 Roden, 8 oktober 2024

145

146

147

148 Klaas Smid, burgemeester

Sebastiaan Ruddijs, secretaris/directeur

149

150 Kirsten Ipema, wethouder

Alex Wekema, wethouder

151

152 Jos Darwinkel, wethouder

Robert Meijer, wethouder

153

154

Resumé

Wij stellen u voor:

1. De budgetten uit de primitieve begroting 2025, zoals vermeld in de programma's 1 tot en met 7, te autoriseren.

2. Ter dekking van de inkomsten en uitgaven van de bovenvermelde programma's de dekkingsmiddelen uit de financiële begroting aan te wijzen.

3. De volgende investeringsbudgetten uit de meerjarenbegroting 2023 en 2024 vrij te geven voor 2025:

	bedragen x € 1.000	
De hieruit voortvloeiende kapitaallasten zijn al verwerkt in het startsaldo	investering	kapitaallast
Nieuwe IHP 2021-2041 - De Tandem	3.020	151
Nieuwe IHP 2021-2041 - Ronerborg	1.150	58
Toegankelijkheid gebouwen en openbare ruimte	138	10
Totaal	4.308	219

4. De volgende budgetten ten laste van de begrotingsruimte beschikbaar te stellen:

	bedragen x € 1.000
Duurzaamheid	-200
Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Drenthe	60
Omgevingsdienst Drenthe (incl. amendement € 16)	112
Veiligheidsregio Drenthe (VRD)	120
Recreatieschap Drenthe	5
Rekenkamer	12
Budget juridisch advies	75
K2f SAAS	87
Onderhoudsbudget wegen	200
BBS De Verwondering (huur tijdelijke huisvesting vanaf 2025, investering pm)	100
Handhavingscamera Koelenweg	13
De Parel en De Hoeksteen Roden fuseren - aangepaste planning IHP	-80
De Hekakker Norg - aangepaste planning IHP	-154
Plaatsen tijdelijke huisvesting de Hekakker Norg	597
Overige scholen - Aangepaste planning IHP)	-198
Knelpuntenanalyse 2025	1.000
Aantrekkelijk werkgeverschap: reiskostenvergoeding en fietsplan	330
Co-financiering bibliotheek	44
Gemeentepagina	25
Subsidie Mensinge	25
Intrekken toevoeging aan algemene reserve	-2.500
Totaal	-327

169
170

5. De volgende budgetten ten laste van de tarieven beschikbaar te stellen:

	bedrag x € 1.000
Oeververdedigingswerken	40
Personeel beheer binnendienst	84
Totaal	124

171
172
173

6. De volgende investeringsbudgetten ten laste van de begrotingsruimte en het budget vrijval kapitaallasten beschikbaar te stellen:

	bedragen x € 1.000	
a. ten laste van de begrotingsruimte:	investering	kapitaallast
Klimaatshade wegen	650	49
MFA De Flint Nietap	2.293	115
De Rank Roden	3.342	32
Tijdelijke huisvesting de Hekakker Norg	2.309	212
Begraafplaats Veenhuizen	45	3
Hoofdveld VV Peize	386	29
Vervangingsinvesteringen		57
Vrijetijdsboulevard	1.200	43
Rotonde Dwaziewegen	247	17
Speelgoedmuseum	78	18
Herinrichting Nieuweweg	1.250	39
Buurthuis Peizermade	225	11
Nieuwbouw zwembad	75	17
Totaal	12.100	642

174
175

b1. ten laste van het budget vrijval kapitaallasten, investeringen bedrijfsvoering:	investering	kapitaallast
Renovatieonderhoud gebouwen	bedragen x € 1.000	
Dorpshuis Altena	13	1
Dorpshuis Peize	20	2
Dorpshuis Roderesch	11	1
Duiventil I Mensinge	1	0
Museum Kinderwereld	6	0
OBS Hekakker Noodgebouw	9	0
Brandweerkazerne Veenhuizen	12	1
MFA de Essen	10	1
Automatisering		
Vervanging laptops	328	74
Vervanging mobiele telefonie	291	66

Vervanging headsets	37	10
Tractie		
Vrachtwagens	115	17
Pick-ups en bestelwagens	90	14
Traktoren	92	14
Werktuigen	241	30
Inventaris		
Gemeentehuis	74	12
Totaal	1.350	243

b2. ten laste van het budget vrijval kapitaallasten, overige investeringen:	investering	kapitaallast
Meeliftinvesteringen riolering en wegen	503	25
Openbare verlichting (armaturen)	249	19
Meeliftinvesteringen Duurzaam Veilig	119	9
Openbare verlichting (lichtmasten)	81	4
Totaal	952	57
c. ten laste van tarieven:	investering	kapitaallast
Afzetcontainers	60	8
Reguliere vervangingen riolering	6.965	348
Klimaatadaptie water	441	22
Rioolwagens en bijbehorende aanhangers	115	17
Totaal	7.581	395

7. De volgende budgetten ten laste van de eenmalige begrotingsruimte beschikbaar te stellen:

	bedragen x € 1.000
Buurthuis De Bomenburcht	20
Participatiebeleid	18
Begraafplaats Nieuw-Roden	25
Begraafplaats Veenhuizen	30
Totaal	93

8. De volgende budgetten ten laste van de algemene reserve beschikbaar te stellen:

	bedragen x € 1.000
Fonds leefbaarheid ten laste van beslag algemene reserve Dorpenfonds	50
Gedeeltelijke vrijval beslag Dorpenfonds op algemene reserve	-75
Totaal	-25

180

181 9. Het volgende budget ten laste van de reserve grondexploitaties beschikbaar te stellen:

	bedragen x € 1.000
Flexwonen	275

182

183 10. De volgende budgetten ten laste van de reserve sociale volkshuisvesting Norg beschikbaar te
184 stellen:

	bedragen x € 1.000
Transformatieplan Oosterduinen	50
Amendement 28/6/2021 rvs wateropgave en toekomstbestendig inrichten Norg-West	163
Totaal	50

185

186

Vaststellingsbesluit

Nr.

De raad van de gemeente Noordenveld

Gezien de ontwerp-programmabegroting 2025 en de meerjarenraming 2026 - 2028 van baten en lasten van de gemeente Noordenveld;

Gelezen de aanbiedingsbrief behorende bij de ontwerp-programmabegroting 2025;

Gelet op artikel 191 van de Gemeentewet;

B e s l u i t :

De programmabegroting 2025 en de meerjarenraming 2026 - 2028 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Noordenveld op 11 november 2024.

H. Huttinga, griffier

K. Smid, voorzitter

Begroting 2025

in één oogopslag

215

In dit overzicht ziet u in één oogopslag waar het geld op de gemeentelijke rekening vandaan komt en aan wordt uitgegeven. De woonlasten stijgen dit jaar. Dat is noodzakelijk om de financiële huishouding op orde te houden, maatschappelijke voorzieningen te behouden en bezuinigingen te voorkomen. Daarnaast blijft de gemeente zich inzetten voor haar ambities op het gebied van het sociaal domein, woningbouw en duurzaamheid.

Het college van burgemeester en wethouders

Inkomsten

Waar komt het geld vandaan?

LOKALE HEFFINGEN

	Onroerendaak-belasting (OZB)	€ 7.270.000
	Rioolheffing	€ 4.660.000
	Afvalstoffenheffing	€ 3.950.000
	Bouwleges	€ 550.000
	Overige leges (paspoort/rijbewijs/huwelijk)	€ 537.000
	Lijkbezorgingsrechten	€ 150.000
	Toeristenbelasting	€ 289.000
	Forensenbelasting	€ 255.000
	Marktgeden	€ 31.000
	BIZ-heffing	€ 185.000

ANDERE INKOMSTENBRONNEN

	Opbrengsten uit grondverkoop	€ 885.000
	Verhuur en pacht	€ 982.000
	Handel en Industrie	€ 1.360.000
	Overige	* € 12.763.000

* Bestaat uit interne verrekeningen om bijvoorbeeld rentelasten en uren te verdelen over de verschillende taakvelden.

Hoeveel betaal ik in 2025 aan:

	Afvalstoffenheffing	
	Meerpersoons	€ 294,68
	Eenpersoons	€ 247,73
	Rioolheffing*	€ 325,53
	OZB*	€ 377,99

* Meerpersoonshuishouden met eigen woning die gewaardeerd is op de gemiddelde woningwaarde

Uitgaven

Waar gaat het geld naartoe?

	Onderwijs	€ 4.057.000
	Samenkracht en burgerparticipatie	€ 5.680.000
	Inkomensondersteuning	€ 11.508.000
	Volksgesondheid	€ 1.451.000
	Participatie	€ 5.268.000
	Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	€ 7.870.000
	Jeugdbeleid	€ 9.204.000
	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	€ 7.682.000
	Integrale veiligheid	€ 2.948.000
	Bestuur en dienstverlening	€ 2.672.000
	Verkeer en vervoer	€ 5.875.000
	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	€ 5.583.000
	Economische ontwikkeling	€ 1.296.000
	Sport en vrije tijd	€ 7.016.000
	Milieubeheer	€ 11.469.000
	Gemeentelijke organisatie	€ 14.148.000
	Overige	€ 7.351.000
	Nieuw beleid	€ 120.000

Leeswijzer

De programmabegroting kan opgedeeld worden in vier hoofddelen en de bijlagen. Het eerste onderdeel, waarvan deze leeswijzer deel uitmaakt, is 'Algemeen'. Hierin vindt u de aanbestedingsbrief, waarin de gemaakte keuzes en verwachtingen worden toegelicht. Ook zijn in dit onderdeel het resumé, het vaststellingsbesluit en dus deze leeswijzer opgenomen.

Een uitwerking van ons programmaplan vindt u in het onderdeel 'Programma's'. Hierin worden de reguliere programmaonderdelen beschreven van onze zeven programma's. De inhoudelijke keuzes die we maken om onze ambities te realiseren worden in dit onderdeel toegelicht.

Daarnaast behandelen we in de begroting de volgende zeven wettelijk verplichte paragrafen:

1. Lokale heffingen;
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
3. Onderhoud kapitaalgoederen;
4. Financiering;
5. Bedrijfsvoering;
6. Verbonden partijen;
7. Grondbeleid.

Deze vindt u samen met de toegevoegde paragrafen 'Overhead' en 'Personele lasten' terug in het onderdeel 'Paragrafen'.

De belangrijkste financiële informatie met betrekking tot de opbouw van de begroting vindt u in de 'Financiële begroting'. In dit onderdeel zijn de financiële beschouwingen, de incidentele baten en lasten, de subsidies, de functie en kaders van de begroting en de meerjarenraming opgenomen.

Voor de opbouw van de meerjarenbegroting, de geprognosticeerde balans, de reserves en voorzieningen, het EMU-saldo en de begrippenlijst verwijzen we u, tot slot, naar het onderdeel 'Bijlagen'.

Technische toelichting op de opbouw van de begroting

Bij de opbouw van de nieuwe begroting gaan we uit van de op dat moment bekende basiscijfers voor het nieuwe jaar, inclusief het financiële effect van de tussentijdse begrotingswijzigingen. We wijzigen de basiscijfers voor het nieuwe begrotingsjaar aan de hand van de nieuwe grondslagen vanuit de kadernota. Het zo berekende nieuwe beschikbare begrotingssaldo vergelijken we met de, door uw raad geamendeerde, begroting 2024. De verschillen tussen die beide saldi lichten we toe in de 'Financiële begroting', en wel in de verschillenanalyse die is opgenomen in de financiële beschouwingen.

Structurele ruimte

Bij de vaststelling van de begroting neemt u als raad een besluit voor het komende begrotingsjaar. Afwijkingen op een eerder vastgestelde begroting worden het jaar daarna, bij het vaststellen van een nieuwe begroting, toegelicht en aan u voorgelegd. Dit kunnen nieuwe voorstellen zijn, maar ook voorstellen van eerdere jaren waarbij een eerder toegekend bedrag wordt aangepast. Deze voorstellen treft u aan in de paragraaf *Beleidsvoorstellen ten laste van de vrije budgetruimte*. Deze paragraaf is opgenomen onder de financiële beschouwingen, onder 'Financiële begroting'.

Eenmalige ruimte

Naast structurele begrotingsruimte, kennen we ook eenmalige of incidentele begrotingsruimte. Dit onderdeel wordt in de financiële beschouwingen toegelicht in de paragraaf *Overige beleidsvoorstellen en investeringen*. De eenmalige ruimte ontstaat voornamelijk doordat we er van uitgaan dat een nieuwe investering gemiddeld genomen halverwege een jaar start. Daarmee bedragen ook de bijbehorende kapitaallasten in een eerste jaar de helft van waar we normaliter mee moeten rekenen. De helft van die kapitaallasten rekenen we toe aan de eenmalige ruimte. Met de beschikbare eenmalige ruimte dekken we eenmalige uitgaven. Ook kunnen er eenmalige uitgaven worden gedekt door een reserve. Mocht dat het geval zijn, dan treft u deze ook aan bij dit onderdeel van de begroting.

Meerjarenperspectief

In deze begroting is een sluitend meerjarenperspectief opgenomen. Hiervoor verwijzen wij u naar het onderdeel *Meerjarenraming* onder de 'Financiële begroting'.

278 **Programma's**

279

280

Inleiding

Onze Omgevingsvisie 2030 is het vertrekpunt bij alles wat we doen. Daarin zijn vijf kernwaarden geformuleerd: transparant, leefbaar, ondernemend, groen en duurzaam. Hieruit zijn zeven programma's voor de begroting voortgekomen:

1. Samen doen
2. Samen ontwikkelen
3. Bestuur en samenleving
4. Groen beleven
5. Werken, ondernemen en ontspannen
6. Duurzaam voor nu en later
7. Helder zicht

De kernwaarden duurzaam en transparant zijn het fundament van het beleid en komen in meerdere programma's tot uiting. Elk programma begint met een overzicht van de onderwerpen en een overkoepelende programmadoelstelling. Vervolgens worden de verplichte beleidsindicatoren vermeld. Deze zijn bedoeld om de effecten van beleid op de programma's aan te geven. Gemeenten zijn verplicht om over een groot aantal indicatoren te rapporteren. Deze verplichte indicatoren geven een beeld van hoe we ervoor staan en zijn aangevuld met nieuwe indicatoren van de website waarstaatjegemeente.nl. De gegevens onder programma 7. Helder zicht betreffen cijfers op begrotingsbasis, onder de andere programma's zijn gerealiseerde cijfers zichtbaar. Gegevens over Nederland geven het gemiddelde over alle gemeentes in het land weer, gegevens voor Drenthe het gemiddelde over alle Drentse gemeentes.

Vervolgens staat er een financieel overzicht van het totale programma voor meerdere jaren vermeld. Daar staan tevens de nog lopende projecten uit het Meerjaren UitvoeringsProgramma (MUP) 2022-2026 vermeld en nieuwe voorstellen vanuit het coalitieakkoord 2022-2026. Daarna volgt een toelichting per taakveld. Verder zijn de teksten kort en concreet geformuleerd zodat helder is wat er mee bereikt wordt en wat de gemeente precies gaat doen. We hopen daarmee een helder zicht te geven op de inkomsten en uitgaven in 2025. Elk programma eindigt met het onderdeel 'Toelichting lopende en nieuwe projecten' waar de Meerjaren uitvoeringsplannen (MUP) worden benoemd (uitgezonderd programma 7).

Tot slot zijn er onder programma 1. Samen doen meerdere nieuwe taakvelden toegevoegd die zijn voortgekomen uit enkele taakvelden die in zijn geheel verdwijnen. Doordat deze taakvelden nieuw zijn, zijn er geen realisatiecijfers van 2023 beschikbaar. Deze staan dan op nul.

1. Samen doen

Tot programma 1. Samen doen horen lasten en baten voor:

- Onderwijshuisvesting
- Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- Samenkracht en burgerparticipatie
- Inkomensregelingen
- WSW en beschut werk
- Arbeidsparticipatie
- Volksgezondheid
- Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal
- PGB WMO
- PGB Jeugd
- Jeugdbescherming
- Jeugdreclassering
- Hulpmiddelen en diensten (WMO)
- Jeugdhulp met verblijf lokaal
- Begeleiding (WMO)
- Jeugdhulp ambulante lokaal
- Jeugdhulp ambulante regionaal
- Jeugdhulp met verblijf regionaal
- Jeugdhulp met verblijf landelijk
- Dagbesteding (WMO)
- Coördinatie en beleid WMO
- Openbaar basisonderwijs
- Beschermd wonen (WMO)

Programmadoelstelling

- Jeugdigen en volwassenen kunnen veilig opgroeien, meedoen in de samenleving en zo zelfredzaam mogelijk zijn.
- Mocht dit (tijdelijk) niet mogelijk zijn dan zetten wij zorg en ondersteuning in. Deze zorg sluit aan bij de eigen kracht en sociale netwerken van onze inwoners.

Beleidsindicatoren

Onderwijs	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Noordenveld	5,3	2023
		Nederland	6,3	2023
		Drenthe	4,5	2023

Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Noordenveld	21	2023
		Nederland	27	2023
		Drenthe	26	2023
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Noordenveld	1,8	2023
		Nederland	2,4	2023
		Drenthe	2,5	2023
Banen	Aantal per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	Noordenveld	676,6	2023
		Nederland	836,6	2023
		Drenthe	783,4	2021
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	Noordenveld	71,7	2023
		Nederland	73,1	2023
		Drenthe	71,1	2023
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Noordenveld	1	2023
		Nederland	1	2023
		Drenthe	2	2023
Personen met bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	Noordenveld	218,7	2023
		Nederland	344,8	2023
		Drenthe	305,0	2023
Jongeren met jeugdbescherming	% jongeren tot 18 jaar	Noordenveld	0,6	2023
		Nederland	1,1	2023
		Drenthe	1,1	2023
Jongeren met jeugdhulp	% jongeren tot 18 jaar	Noordenveld	12,2	2023
		Nederland	13,5	2023
		Drenthe	13,9	2023
Jongeren met jeugdreclassering	% jongeren van 12 tot 23 jaar	Noordenveld	0,3	2023
		Nederland	0,3	2023
		Drenthe	0,4	2023
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Noordenveld	1	2022
		Nederland	1	2022
		Drenthe	1	2022
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Noordenveld	4	2022
		Nederland	6	2022
		Drenthe	5	2022

Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoner van 15 t/m 64 jaar	Noordenveld	204,4	2023
		Nederland	191,5	2023
		Drenthe	284,6	2023
Clënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	Noordenveld	700	2023
		Nederland	700	2023
		Drenthe	755	2023

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting 2025	Meerjarenperspectief		
		2026	2027	2028
Startsaldo begroting 2025-2028	35.385	35.170	35.253	34.339
Wettelijk verplicht				
Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Drenthe 2025	60	60	60	60
BBS De Verwondering	100	100	100	100
Totaal wettelijk verplicht	160	160	160	160
Voortzetting ingezet beleid / MUP				
De Parel en De Hoeksteen Roden fuseren (aanvullende investering 2026 € 4.680)	-80	78	234	216
MFA De Flint Nietap (aanvullende investering 2025 € 2.293)	115	45	44	38
De Rank Roden (aanvullende investering 2025 € 3.342)	32	166	157	155
De Hekakker Norg (aanvullende investering 2026 € 3.228)	-154	100	143	141
Tijd. huisvesting de Hekakker Norg (investering 2025 € 2.309 en (ver)plaatsen in 2025 en 2027)	809	197	800	182
Overige scholen (investeringen vanaf 2027 € 10.048) / Aangepaste planning IHP)	-198	-182	-204	341
Totaal voortzetting ingezet beleid / MUP	524	404	1.174	1.073
Nieuw beleid				
Buurthuis Peizermade (investering 2025 € 225)	11	11	11	11
Totaal programma 1. Samen doen	36.080	35.745	36.598	35.583

330 Eenmalige ruimte

Bedragen x € 1.000	Begroting 2025
Buurthuis De Bomenburcht	20
Participatiebeleid	18
Totaal programma 1. Samen doen	38

331

332 Vervangingsinvesteringen

Vervangingsinvesteringen	Bedrag (x € 1.000)
4.1 Openbaar basisonderwijs	
OBS Hekakker Noodgebouw	9
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	
Renovatie dorps huis Altena	13
Renovatie dorps huis Peize	20
Renovatie dorps huis Roderesch	11
MFA de Essen	10
Totaal	63

333

334 Toelichting per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2024	Begrote baten 2024	Begroot saldo 2024	Begrote lasten 2025	Begrote baten 2025	Begroot saldo 2025
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	2.380	210	2.170	2.837	214	2.623
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.404	361	1.043	1.220	98	1.122
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	5.012	386	4.626	5.680	391	5.289
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	21	0	21	21	0	21
6.3 Inkomensregelingen	11.019	8.577	2.442	11.508	8.620	2.888
6.4 WSW en beschut werk	3.708	311	3.397	3.834	325	3.509
6.5 Arbeidsparticipatie	1.316	5	1.311	1.434	5	1.429
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.358	0	1.358	1.400	0	1.400
6.712 Begeleiding (WMO)	1.720	0	1.720	1.803	0	1.803
6.713 Dagbesteding (WMO)	972	0	972	950	0	950
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	3.565	0	3.565	8.447	0	8.447
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	486	0	486	5	0	5

6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	745	0	745	821	0	821
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	389	0	389	300	0	300
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0	122	0	122
6.791 PGB WMO	3.263	0	3.263	3.525	0	3.525
6.792 PGB Jeugd	1.055	0	1.055	180	0	180
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	-1.000	0	-1.000
6.821 Jeugdbescherming	248	0	248	250	0	250
6.822 Jeugdreclassering	76	0	76	80	0	80
6.91 Coördinatie en beleid WMO	169	0	169	171	0	171
7.1 Volksgezondheid	1.421	0	1.421	1.451	0	1.451
Totaal	40.327	9.851	30.476	45.038	9.653	35.385

Taakveld 4.1 Openbaar basisonderwijs

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema

Inleidend

Het bestuur van het openbaar primair onderwijs in de gemeente Noordenveld wordt gevormd door de Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordenveld (OPON), waaronder de beleidsvoorbereiding, beleidsuitvoering en beleidsbepaling. De stichting rapporteert in dezen conform de statuten aan het gemeentebestuur. Door de verzelfstandiging van OPON worden niet langer baten en lasten begroot en verantwoord op taakveld 4.1 Openbaar basisonderwijs.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

4.1 Openbaar basisonderwijs	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	11	0	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	11	0	0	0	0	0

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema

Inleidend

De uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2021-2041 wordt gecontinueerd en geüpdatet. De gerealiseerde doelen worden eruit gehaald en de wijzigingen worden eraan toegevoegd in fase 1. In fase 2 wordt de verduurzaming van de onderwijshuisvesting in Noordenveld eraan toegevoegd.

Het Dr. Nassau College en BBS De Verwondering worden aan het IHP toegevoegd met ingang van 2025. Het Dr. Nassau College heeft aangegeven in Norg te willen blijven. In welke vorm en op welke locatie gaan we nader onderzoeken. De BBS De Verwondering is met ingang van het schooljaar 2025 - 2026 een bekostigde school. CBS De Parel en CBS de hoeksteen gaan fuseren tot fusieschool De Parel/Hoeksteen. Deze fusieschool wordt toegevoegd aan het IHP.

Voortgang:

De uitvoering van MFA de Flint is gepland in 2025. Er is tijdelijke huisvesting georganiseerd voor de basisschool. De kosten van de tijdelijke huisvesting zijn nagenoeg budgetneutraal.

Voor de realisatie van OBS De Hekakker moet er in 2025 tijdelijke huisvesting worden gerealiseerd op een nader te bepalen plaats in Norg. De locatie wordt samen met Norg in een participatietraject uitgewerkt en daarna vastgesteld en daarna in 2025 gerealiseerd. De school gaat in 2025 inhuizen in de tijdelijke huisvesting. In 2025 wordt de architect gegund en de planvorming opgestart. In 2025 zal ook de bouw van GBS De Rank worden gestart. De bouw van de fusieschool De Parel/Hoeksteen wordt in 2025 voorbereid en naar verwachting in 2026 opgestart.

BBS De Verwondering heeft in 2024 de beschikking van het Rijk ontvangen, daarmee wordt de huisvesting van BBS De Verwondering vanaf medio 2025 de verantwoordelijkheid van de gemeente Noordenveld. In 2025 moeten we zorgen voor (mogelijk) vervangende huisvesting voor de school.

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Wij streven naar energieneutrale onderwijshuisvesting.
- Alle scholen hebben goede huisvesting.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We bouwen MFA De Flint in Nietap.
- We bereiden de nieuwbouw van OBS De Hekakker voor en verhuizen de school naar de tijdelijke locatie.
- We gaan in 2025 het IHP herijken en het dr. Nassau College en BBS De Verwondering toevoegen.
- We starten met de bouw van GBS De Rank en de voorbereidingen van de uitbreiding van de Borgen en de nieuwbouw van de fusieschool De Parel/Hoeksteen.
- We gaan in 2025 de paragraaf duurzaamheid toevoegen aan het IHP (DIHP).

Bijbehorende belangrijke documenten

Integraal huisvestingsplan (IHP)

387 Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

4.2 Onderwijshuisvesting	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.846	2.380	2.837	2.959	3.125	3.009
Baten	194	210	214	217	220	223
Saldo	1.652	2.170	2.623	2.742	2.905	2.785

388 Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema

391 Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Wij willen samen met de gemeenten uit de provincies Groningen en Drenthe inzetten op collectieve voorzieningen en geclusterde inzet van jeugdhulp in het S(B)O en VSO onderwijs.
- Wij gaan uitvoering geven aan Regionaal Programma Vroegtijdig Schoolverlaters (2025-2029).
- Wij willen voorkomen dat leerlingen zonder startkwalificatie van school gaan.
- Wij willen inwoners tussen 23-27 jaar zonder startkwalificatie in beeld hebben.
- Wij gaan uitvoering geven aan de nieuwe wet Van School naar duurzaam werk.
- Wij willen mogelijke ontwikkelingsachterstand bij peuters vroegtijdig signaleren.

393 Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Wij werken uit hoe jongeren die zonder startkwalificatie van school aan het werk zijn gegaan alsnog naar de route BeroepsBegeleidende Leerweg (BBL) begeleid kunnen worden. Daarmee kan een startkwalificatie alsnog behaald worden.
- We gaan de nadruk leggen op de begeleiding en ondersteuning van de jeugd én ouders.
- In samenwerking met scholen richten we zorgpaden in en creëren we een sluitende aanpak van jongeren gericht op het halen van een startkwalificatie.
- In samenwerking met de gemeenten uit de provincie Groningen gaan we de jeugdhulp in het speciaal onderwijs efficiënter organiseren en een sluitend netwerk van extra ondersteuning vanuit speciaal onderwijs en gemeenten opzetten.
- We gaan onze jongeren tot 27 jaar monitoren en zo nodig begeleiden zolang zij geen startkwalificatie hebben.
- We stellen voldoende (VVE) peuterplaatsen beschikbaar voor de peuters.
- We zijn (financieel) toegankelijk voor alle doelgroeppeuters van de gemeente Noordenveld.

- We zetten in op indicering en toeleiding van peuters om bereik te verhogen.
- We borgen de kwaliteit van taalstimuleringsprogramma VVE op de peuterspeelgroep.
- We zijn in september 2023 gestart met de pilot 'VVE plus groep' voor 'doelgroeppeuters' en monitoren de voortgang.
- We voldoen aan de wettelijke verplichting van de LEA (Lokale Educatie Agenda) door deelname aan het Regionaal Overleg Gemeenten Onderwijs ROGO en de stuurgroep jeugd. We werken met een uitvoeringsagenda Jeugd, waarin de LEA een plek heeft.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Nadere regelgeving Peuteropvang Noordenveld
- Uitvoeringsagenda Jeugd

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.556	1.404	1.220	1.230	1.254	1.275
Baten	472	361	98	99	99	100
Saldo	1.084	1.043	1.122	1.131	1.154	1.175

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema

Wat willen we bereiken?

Vrijwillige inzet en mantelzorg

- Wij stellen mensen in staat om zelfredzaam te zijn, zodat zij regie op het eigen leven kunnen houden en zelfstandig kunnen meedoen in de samenleving.
- Samen met Welzijn In Noordenveld (WiN) zorgen wij ervoor dat vrijwilligers goed geïnformeerd zijn, de juiste kennis en vaardigheden bezitten en zo optimaal inzetbaar zijn.
- Wij zorgen ervoor dat mantelzorgers optimaal gezien, gehoord en ondersteund worden en willen overbelasting van mantelzorgers voorkomen.

Inclusieve samenleving

- Wij willen dat iedereen in Noordenveld zich welkom voelt en kan meedoen. Inclusie betekent voor ons dat wij iedereen willen betrekken bij het vormgeven van onze samenleving en dat iedereen gelijke kansen heeft ongeacht een beperking of verschillen.
- Wij continueren onze inzet t.a.v. toekomstbestendig vormgeven van het welzijnswerk. Wij maken heldere en professionele subsidieafspraken.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

- Het bevorderen van preventieve maatregelen en vroegsignalering zal een centrale rol spelen binnen de WMO. Daardoor kunnen wij problemen voorkomen of tijdig ingrijpen, waardoor de druk op formele zorg wordt verminderd.

- Met de gelden van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) willen we de omslag van zorg naar gezondheid een extra impuls geven.
- Met de activiteiten van WiN willen we bereiken dat inwoners van Noordenveld in een kwetsbare positie zich verbonden voelen met hun buurt, dorp en gemeenschap en dat ze actief deelnemen in de samenleving.
- Met de activiteiten van WiN willen we bereiken dat inwoners van Noordenveld een goede fysieke en psychosociale gezondheid ervaren. En daarmee bijdragen aan de omslag van zorg naar gezondheid.

Dorps- en buurthuizen

- Wij willen samen met de besturen van dorps- en buurthuizen zorgdragen voor goed onderhouden en duurzame dorps- en buurthuizen.

Jeugd

- Wij willen dat onze jeugd veilig en gezond kan opgroeien. Wij bieden daar waar nodig passende ondersteuning.
- Wij willen dat jongeren betrokken zijn en invloed hebben op hun woon- en leefomgeving.

406

407

Wat gaan we daarvoor doen?

Vrijwillige inzet en mantelzorg

- We geven samen met WiN en Contactpunt Mantelzorg (CPM) uitvoering aan het Jaarplan Mantelzorg. We zorgen voor een aanbod van trainingen, activiteiten en respijtmomenten, waarmee we aansluiten op de wensen en ondersteuningsbehoeften van mantelzorgers.
- We zorgen samen met WiN voor goede begeleiding, ondersteuning en waardering voor onze vrijwilligers. Dit doen we met een specifiek aanbod aan trainingen voor vrijwilligers en door vrijwilligers uit te nodigen bij activiteiten.
- Mantelzorgers geven in een vragenlijst aan het mantelzorgcompliment in de huidige vorm te willen behouden. Samen met WiN en CPM organiseren we verder een passend aanbod aan informatie, activiteiten, contacten en trainingen.
- Samen met WiN hebben we specifiek aandacht voor jonge mantelzorgers. We zorgen voor een aanbod van activiteiten, hulp en ondersteuning. We stimuleren contact tussen mantelzorgers en waarderen hen met het mantelzorgcompliment voor jonge mantelzorgers.

Inclusieve samenleving

- Samen met inwoners, vrijwilligers, ondernemers, professionals en ervaringsdeskundigen van de stichting Toegankelijk Noordenveld blijven wij uitvoering geven aan de Lokale Inclusie Agenda (LIA), zodat mensen op alle levensterreinen kunnen meedoen.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

- Wij willen domeinoverstijgend werken. Professionals binnen het sociaal domein werken samen. Hierdoor worden hulpvragen van onze inwoners vanuit meerdere kanten bekeken. Het doel is om de zorg effectief en passend in te zetten.
- In het kader van GALA werken we aan lokale coalities om de gestelde doelen van het akkoord te halen. Daarbij is Welzijn in Noordenveld een belangrijke lokale partner die uitvoering geeft aan de doelen van het GALA.
- Het IZA heeft in Drenthe geleid tot de oprichting van Gezonde Marke. Samen met alle stakeholders van Gezonde Marke is een werkagenda opgesteld. Zodra deze is vastgesteld zullen we daar onze inspanningen ook op richten.

Dorps- en buurthuizen

- Wij voeren onderhoud uit aan de dorps- en buurthuizen. Hiervoor hebben wij een meerjarig onderhoudsplan opgesteld. Hierbij kijken wij ook hoe we de gebouwen kunnen verduurzamen. Verder helpen we de besturen van dorps- en buurthuizen bij nieuwbouw.

Jeugd

- Wij verstevigen lokale samenwerkingsverbanden ten behoeve van vroegtijdige signalering.
- Wij gaan door met de Drentse samenwerking van gemeenten, ketenpartners en aanbieders.
- Wij geven in samenwerking met jeugdigen en lokale partijen uitvoering aan de Uitvoeringsagenda Jeugd, de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Notitie Natuurlijk Samen Doen
- Bedrijfsplan Meldpunt Discriminatie Drenthe
- Lokale Inclusie Agenda (LIA)

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	9.941	5.012	5.680	5.661	5.693	5.776
Baten	6.259	386	391	396	400	405
Saldo	3.682	4.626	5.289	5.265	5.292	5.371

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Inwoners beschikken ten minste over een minimum inkomen om zelfstandig in hun levensonderhoud te voorzien.
- We willen dat inwoners en vooral ook hun kinderen geen belemmeringen ondervinden in het meedoen, wanneer er thuis sprake is van een laag inkomen.
- Inwoners kunnen als dat nodig is op een duidelijke manier, snel en eenvoudig een uitkering aanvragen.
- We willen, binnen onze mogelijkheden, de armoedeval terugdringen en ervoor zorgen dat werken loont.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- In het kader van de aanpak van energiearmoede willen we inwoners voorlichten en energiebesparende maatregelen aanbrengen.
- We gaan de inwoners met een laag inkomen die geen gebruikmaken van minimaregelingen actief benaderen om het gebruik van de regelingen te bevorderen.
- We gaan in de bestrijding van (kinder)armoede en schulden de samenwerking met het Pact tegen Armoede en andere netwerkpartners versterken.

- We gaan onze minimaregelingen (meedoen, bijzondere bijstand, et cetera) toegankelijker maken door aanvragen zowel digitaal als fysiek aan te bieden.
- We gaan de regels en ondersteuning van de Participatiewet beter laten aansluiten op de mogelijkheden en omstandigheden van de mensen voor wie ze zijn bedoeld (Participatiewet in balans).

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

6.3 Inkomensregelingen	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	12.916	11.019	11.508	11.548	11.592	11.637
Baten	8.771	8.577	8.620	8.626	8.631	8.637
Saldo	4.146	2.442	2.888	2.922	2.961	3.000

Taakveld 6.4 WSW en beschut werk

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Wij willen optimale dienstverlening en begeleiding bieden aan inwoners met een arbeidsbeperking die, ongeacht de wettelijke regeling, aangewezen zijn op aangepast werk. Werkgevers worden hierbij ook door ons ondersteund.
- Wij willen dat inwoners met een arbeidsbeperking voor wie wij aangepast werk hebben georganiseerd zich geen zorgen maken over hun arbeidstoekomst. Wij borgen werkzekerheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Wij blijven met Novatec samenwerken, waarmee werkzekerheid voor inwoners onder de Wsw geborgd is. Inwoners met aangepast werk onder de Participatiewet worden bij verlies van werk begeleid naar nieuw passend werk of dagbesteding/zorg.

Bijbehorende belangrijke documenten

Dienstverleningsovereenkomsten met de gemeente Westerkwartier

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

6.4 WSW en beschut werk	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	3.500	3.708	3.834	3.380	3.270	3.169
Baten	267	311	325	324	333	342
Saldo	3.233	3.397	3.509	3.056	2.937	2.827

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Wij willen inwoners met een relatief kleine afstand tot de arbeidsmarkt zo snel mogelijk weer helpen richting een werksituatie, waarmee de uitkeringssituatie zo kort mogelijk blijft.
- Wij gaan inwoners die kunnen werken, maar buiten het arbeidsproces zijn gevallen, in een vertrouwde omgeving en met persoonlijke begeleiding, (opnieuw) werk of dagbesteding laten vinden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Wij laten de taakstelling van het Rijk voor het realiseren van Nieuw Beschut Werk plaatsen los, zodat er geen wachtlijsten ontstaan voor onze inwoners.
- Wij nemen deel aan een aantal nieuwe re-integratie en participatietrajecten die in Werk in Zicht verband zijn ontwikkeld voor langdurig werkzoekenden.
- Wij maken afspraken met de gemeente Westerkwartier over het gebruik van de re-integratietrajecten en opleidingen binnen de infrastructuur van Novatec voor onze inwoners.
- Wij continueren de re-integratietrajecten die wij zelf ontwikkelen, gericht op behoeften van specifieke groepen. Voorbeelden zijn o.a. het maatschappelijk verzamelgebouw CBN, en De Eerste Wijk.
- Wij werken samen met en maken gebruik van de mogelijkheden die de arbeidsmarkt Groningen Werk In Zicht (WIZ) ons biedt op het gebied van re-integratie en opleidingen.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

6.5 Arbeidsparticipatie	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.182	1.316	1.434	1.425	1.416	1.431
Baten	4	5	5	5	5	5
Saldo	1.178	1.311	1.429	1.420	1.411	1.426

Taakveld 6.60 en 6.91 Hulpmiddelen en diensten (Wmo) en coördinatie en beleid Wmo

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We willen inwoners waar nodig passende ondersteuning bieden (licht waar kan, zwaar waar nodig).

- We willen dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en actief deel kunnen nemen aan onze samenleving, ook als een persoon een beperking heeft of een belemmering ervaart.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We bieden zoveel mogelijk passende ondersteuning aan onze inwoners. We doen dit onder andere door inkoop via de NMD samenwerking en door regie te houden op ingezette ondersteuning.

Wat mag het kosten?

6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)

(bedragen x € 1.000)

6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.441	1.358	1.400	1.407	1.401	1.380
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.441	1.358	1.400	1.407	1.401	1.380

6.90 Coördinatie en beleid Wmo

(bedragen x € 1.000)

6.91 Coördinatie en beleid WMO	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	113	169	171	175	180	184
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	113	169	171	175	180	184

Taakveld 6.712, 6.713 en 6.791 Begeleiding (Wmo), dagbesteding (Wmo) en PGB Wmo

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema, Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Het bieden van passende ondersteuning aan inwoners die ondersteuning nodig hebben bij het zelfstandig functioneren. Hierbij wordt gestreefd naar het vergroten van de zelfredzaamheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We richten ons op het indiceren van passende zorg: zwaar waar nodig en licht waar mogelijk. Hierbij zorgt de NMD-samenwerking namens de gemeente voor inkoop van de ondersteuning. In 2025 krijgt de kwaliteit van het zorgaanbod extra aandacht.

Bijbehorende belangrijke documenten

Dienstverleningsovereenkomst NMD-samenwerking

Wat mag het kosten?

6.712 Begeleiding (Wmo)

(bedragen x € 1.000)

6.712 Begeleiding (WMO)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.244	1.720	1.803	1.848	1.895	1.942
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.244	1.720	1.803	1.848	1.895	1.942

6.713 Dagbesteding (Wmo)

(bedragen x € 1.000)

6.713 Dagbesteding (WMO)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	780	972	950	974	998	1.023
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	780	972	950	974	998	1.023

6.791 PGB Wmo

(bedragen x € 1.000)

6.791 PGB WMO	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	3.068	3.263	3.525	3.541	3.522	3.466
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	3.068	3.263	3.525	3.541	3.522	3.466

Taakveld 6.23, 6.751, 6.752 en 6.792 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal, jeugdhulp ambulant (lokaal en regionaal) en PGB jeugd

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We willen meer regie op de kwaliteit van zorg en de afstemming met het voorliggend veld versterken en we willen dat de ondersteuning beschikbaar is in de eigen leefomgeving van een jeugdige.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- De NMD-samenwerking koopt deze ondersteuning in en voert contract- en kwaliteitsmanagement uit. Wij voeren regie op de ingezette passende ondersteuning. In 2025 wordt aandacht geschonken aan kwaliteit van het zorgaanbod.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Handreiking Werken met resultaten
- Dienstverleningsovereenkomst NMD-samenwerking

Wat mag het kosten?

6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal

(bedragen x € 1.000)

6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	27	21	21	21	21	21
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	27	21	21	21	21	21

6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal

(bedragen x € 1.000)

6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	2.492	3.565	8.447	8.425	8.309	7.450
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	2.492	3.565	8.447	8.425	8.309	7.450

6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal

(bedragen x € 1.000)

6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	457	486	5	5	5	6
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	457	486	5	5	5	6

6.792 PGB jeugd

(bedragen x € 1.000)

6.792 PGB Jeugd	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.152	1.055	180	173	159	139
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.152	1.055	180	173	159	139

Taakveld 6.761 t/m 6.763 Jeugdhulp met verblijf (lokaal, regionaal en landelijk)

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We willen dat kinderen zo thuis mogelijk opgroeien en dat het gezin daarbij de juiste ondersteuning ontvangt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- De NMD-samenwerking koopt deze ondersteuning in en voert contract- en kwaliteitsmanagement uit. Wij voeren regie op de ingezette passende ondersteuning. In 2025 wordt het nieuwe samenwerkingsconvenant met de pleegzorgorganisaties geëffectueerd.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Handreiking Werken met resultaten
- Dienstverleningsovereenkomst NMD-samenwerking

Wat mag het kosten?

6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal

(bedragen x € 1.000)

6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	789	745	821	841	862	884
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	789	745	821	841	862	884

6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal

(bedragen x € 1.000)

6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	348	389	300	307	315	323
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	348	389	300	307	315	323

6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk

(bedragen x € 1.000)

6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	37	0	122	125	128	131
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	37	0	122	125	128	131

Taakveld 6.811 Beschermd wonen (WMO)

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema

Inleidend

Op dit moment zijn centrumgemeenten verantwoordelijk voor beschermd wonen. De 'doordecentralisatie' gaat inhouden dat alle gemeenten zelf verantwoordelijk worden voor het

beschermd wonen van hun eigen inwoners (het woonplaatsbeginsel). Ook betekent dit dat de financiële middelen daarvoor anders verdeeld worden (een verdeelmodel). Op dit moment is het nog onduidelijk wanneer het wetsvoorstel behandeld wordt. Waar de middelen voor Beschermd Wonen eerder niet specifiek in de begroting werden opgenomen worden deze dit jaar, vooruitlopend op de ontwikkelingen, wel gespecificeerd.

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We willen financieel en inhoudelijk voorbereid zijn op de (door)decentralisatie van Beschermd Wonen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We geven uitvoering aan het vastgestelde regioplan door (lokale) uitvoeringsafspraken en samenwerkingsafspraken met andere gemeenten te concretiseren en uit te voeren.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Regioplan Beschermd Wonen & Maatschappelijke Opvang
- Convenant Beschermd Wonen/Begeleiding Maatschappelijke Opvang

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

6.811 Beschermd wonen (WMO)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	-1.172	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	-1.172	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000

Taakveld 6.821 en 6.822 Jeugdbescherming en jeugdreclassering

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We willen dat jeugdigen die worden bedreigd in hun ontwikkeling eerder en beter worden beschermd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- De NMD-samenwerking koopt deze ondersteuning in en voert contract- en kwaliteitsmanagement uit. Wij gaan de samenwerking met de gecertificeerde instellingen intensiveren.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Handreiking Werken met resultaten
- Dienstverleningsovereenkomst NMD-samenwerking

Wat mag het kosten?

6.821 Jeugdbescherming

(bedragen x € 1.000)

6.821 Jeugdbescherming	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	209	248	250	256	263	269
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	209	248	250	256	263	269

6.822 Jeugdreclassering

(bedragen x € 1.000)

6.822 Jeugdreclassering	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	75	76	80	82	84	86
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	75	76	80	82	84	86

Taakveld 7.1 Volksgezondheid

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Inleidend

De uitvoering van de basistaken gezondheid liggen bij de GGD Drenthe.

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- In 2030 heeft Noordenveld een levendige, vitale samenleving. Iedereen telt mee, doet mee en draagt bij.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Wij voeren ons integraal preventief gezondheidsbeleid uit, door in te zetten op een rookvrije omgeving, verantwoord alcoholgebruik, het tegengaan van drugsgebruik en het tegengaan en voorkomen van vereenzaming en (kinder)armoede.
- We stimuleren dat inwoners voldoende eigen regie ervaren, jongeren zich geestelijk in balans voelen, inwoners zich gesteund voelen bij ingrijpende gebeurtenissen en het gezond gewicht bij alle leeftijdsgroepen toeneemt.
- GGD Drenthe zorgt voor de uitvoering van de basistaken gezondheid.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Nota integraal preventief gezondheidsbeleid
- Gemeenschappelijke regeling GGD Drenthe
- Plan van aanpak brede SPUK / GALA

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

7.1 Volksgezondheid	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.242	1.421	1.451	1.452	1.452	1.452
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.242	1.421	1.451	1.452	1.452	1.452

Toelichting lopende en nieuwe projecten

Hieronder wordt aangegeven wat we in 2025 gaan doen binnen de lopende en nieuwe projecten.

Nieuw beleid (PM-posten)

Brede-SPUK

Vijf belangrijke programma's en akkoorden over een gezonde leefstijl, zorg, sport en omgeving zijn voor het eerst integraal met elkaar verbonden:

- Het Integraal Zorg Akkoord (IZA)
- Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)
- Het Hoofdlijnen Sportakkoord II
- Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC)
- Het WoonZorg-programma

Het GALA, Sportakkoord II en de BRC zijn voor gemeenten bovendien in één Brede Specifieke Uitkering (Brede-SPUK) ondergebracht. De regeling loopt van 2023 tot en met 2026.

De verbinding tussen de verschillende programma's en akkoorden moet het fundament vormen voor gerichte wijk-, lokale- en regionale aanpakken van preventie, gezondheid en sociale basis.

De financiële vertaling van deze plannen moet nog plaatsvinden. Verantwoording zal via de single information, single audit (Sisa-methode) plaatsvinden.

2. Samen ontwikkelen

Tot programma 2. Samen ontwikkelen horen lasten en baten voor:

- Beheer overige gebouwen en gronden
- Ruimte en leefomgeving
- Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
- Wonen en bouwen

Programmadoelstelling

- De unieke centrale ligging van Noordenveld in Noord-Nederland gebruiken we om de netwerksamenleving vorm te geven. We zoeken voortdurend een goede balans tussen bevolkingsopbouw en voorzieningenniveau.
- Wij blijven werken aan het verbeteren van de kwaliteit van de (on)bebouwde omgeving.
- Wij willen bijdragen aan een goed woonklimaat waardoor het (economisch) aantrekkelijk wordt om in onze gemeente te wonen en te werken.

Beleidsindicatoren

Ruimtelijke Ordening	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Demografische druk	% van inwoners <20 en >64 jaar ten opzichte van inwoners 20 t/m 64 jaar	Noordenveld	93,8	2024
		Nederland	70,4	2024
		Drenthe	81,9	2024
Gemiddelde WOZ-waarde	In duizenden euro's	Noordenveld	354	2023
		Nederland	368	2023
		Drenthe	295	2023
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	Noordenveld	877	2023
		Nederland	860	2023
		Drenthe	831	2023
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	Noordenveld	918	2023
		Nederland	942	2023
		Drenthe	883	2023
Nieuw gebouwde woningen	Per 1.000 woningen	Noordenveld	8,2	2022
		Nederland	9,3	2022
		Drenthe	6,4	2022

609 **Financieel overzicht**

Bedragen x € 1.000	Begroting 2025	Meerjarenperspectief		
		2026	2027	2028
Startsaldo begroting 2025-2028	2.961	3.698	2.864	2.928
Keuzemogelijkheden				
Duurzaamheid	-200	-200		
Totaal programma 2. Samen ontwikkelen	2.761	3.498	2.864	2.928

610
611 **Toelichting per taakveld**

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2024	Begrote baten 2024	Begroot saldo 2024	Begrote lasten 2025	Begrote baten 2025	Begroot saldo 2025
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.096	51	1.045	170	426	-256
8.1 Ruimte en leefomgeving	3.258	0	3.258	2.481	31	2.450
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	6.483	6.294	189	4.100	3.884	216
8.3 Wonen en bouwen	1.594	565	1.028	1.101	550	551
Totaal	12.431	6.910	5.520	7.853	4.892	2.961

612
613 **Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden**

Afdeling:	Strategie en Ontwikkeling
Portefeuillehouder:	Jos Darwinkel, Robert Meijer

615
616 **Wat willen we bereiken?**

Algemeen

- We beschikken over een gemeentelijke vastgoed- en grondportefeuille die in dienst staat van beleidsdoelen of gebiedsontwikkelingen.
- Wij geven uitvoering aan ons gebouwenbeheerplan 2024-2027.
- Wij geven uitvoering aan de Lokale Inclusie Agenda om de bereikbaarheid en toegankelijkheid van gemeentelijke gebouwen te vergroten.
- Wij geven uitvoering aan het grondbeleid.
- We hebben een vastgesteld vastgoedbeleid en kunnen daar uitvoering aan geven.

623 **Wat gaan we daarvoor doen?**

Algemeen

- Wij voeren onderhoud aan eigen vastgoed uit en aan vastgoed waar een onderhoudsplicht op rust.
- Wij inspecteren ons vastgoed periodiek conform NEN2767 en actualiseren de meerjarenonderhoudsplanning.
- Samen met ervaringsdeskundigen van Toegankelijk Noordenveld schouwen wij gemeentelijke gebouwen en stemlocaties op toegankelijkheid en voeren wij de benodigde fysieke aanpassingen uit.
- Wij brengen en houden de basis op orde, door onze contracten te inventariseren en onder te brengen in het contractmanagementsysteem CBM en van daaruit te actualiseren.
- Vastgoedobjecten en gronden, die geen beleidsdoel dienen en ook niet voor (her)ontwikkeling in aanmerking komen, worden op termijn afgestoten.

624 **Bijbehorende belangrijke documenten**

- Nota Grondbeleid
- Kadernota grondprijzen
- Jaarlijkse grondprijsbrief (volgt na vaststelling begroting)
- Notitie Snippergroen
- Gebouwenbeheerplan 2024 tot en met 2027

632 **Wat mag het kosten?**

(bedragen x € 1.000)

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	375	1.096	170	543	687	743
Baten	54	51	426	54	55	57
Saldo	322	1.045	-256	488	632	686

634 **Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening**

Afdeling:	Strategie en Ontwikkeling
Portefeuillehouder:	Jos Darwinkel, Robert Meijer

637 **Inleidend**

De Omgevingswet is in 2024 in werking getreden. Dit heeft grote gevolgen voor onze manier van werken en voor de gemeentelijke organisatie. De Omgevingswet verplicht ons integraler te werken. Dit komt onder andere tot uiting in het Omgevingsplan en de Omgevingsvisie.

642 **Wat willen we bereiken?**

Algemeen

- Voldoen aan de vraag vanuit de samenleving. Dit wil zeggen: het handelen vanuit de 'ja, mits'-gedachte en aansluiten bij de veranderende maatschappij. Een omgevingsvisie en regelingen die aansluiten bij de verbeterdoelen van de Omgevingswet.
- Een organisatie die de instrumenten van de Omgevingswet voor de inwoners optimaal kan laten werken.

- Een actuele omgevingsvisie en omgevingsplan.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We actualiseren de Omgevingsvisie Noordenveld.
- We werken aan het omzetten van het tijdelijke omgevingsplan van rechtswege naar een nieuw omgevingsplan, waarin onze huidige bestemmingsplannen, ons ruimtelijk beleid en rijksregels die aan gemeenten worden overgelaten (bruidsschat) zijn vertaald.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

8.1 Ruimte en leefomgeving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	2.262	3.258	2.481	2.458	1.520	1.552
Baten	10	0	31	31	31	31
Saldo	2.252	3.258	2.450	2.427	1.489	1.521

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Afdeling:	Strategie en Ontwikkeling
Portefeuillehouder:	Jos Darwinkel

Inleidend

Net als in de rest van Nederland is de vraag naar nieuwe woningen groot in de gemeente Noordenveld. Om aan deze vraag te kunnen voldoen ontwikkelt de gemeente woningbouwplannen en faciliteert zij externe partijen wanneer zij woningbouw willen realiseren. In programma 5 van deze begroting wordt de exploitatie van de bedrijventerreinen behandeld.

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Uitbreiding van het aantal woningen door de ontwikkeling van nieuwe gebieden met ook voldoende woningen in de goedkopere én sociale sector.
- Actuele grondexploitaties en waardering van gronden.

Gebiedsontwikkeling

- Invulling geven aan onze ruimtelijke, volkshuisvestelijke en infrastructurele doelstellingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Jaarlijkse herziening van de grondprijzen, de parameters en de lopende grondexploitaties.
- Het ontwikkelen van plannen om te komen tot de verkoop van woningbouwkavels aan particulieren of ontwikkelende partijen, waaronder de corporaties.

- Ontwikkelovereenkomsten sluiten met particuliere ontwikkelaars en corporaties.

Gebiedsontwikkeling

- Oosterveld: Fase 1 en 2 zijn volledig verkocht en woonrijp gemaakt. In fase 3 wordt volop gebouwd. De voorbereidingen voor het woonrijp maken van fase 3 zijn in volle gang. De vrije kavels van fase 3 zijn nog niet allemaal verkocht.
- Roden Zuid: nu het gebiedsplan is vastgesteld werken we aan de vervolgstappen. Het gaat hierbij vooral om de stedenbouwkundige uitwerking van de deelgebieden en bijbehorende onderzoeken.
- Peize Zuid: afhankelijk van uitspraak van Raad van State over het vaststellen van het bestemmingsplan, zal bekend worden of het project gerealiseerd wordt. Bij een positief besluit kan de verkoop starten en de locatie bouwrijp gemaakt worden.
- Oude Velddijk 26: in 2025 wordt behandeling van het bestemmingsplan door de Raad van State verwacht. Volgens planning maken Woonborg en Knarrenhof hun plannen definitief en vindt de aanbesteding voor de bouw plaats.
- Zie ook de paragraaf Grondbeleid van deze begroting.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Nota Grondbeleid
- Kadernota grondprijzen
- Jaarlijkse grondprijsbrief (volgt na vaststelling begroting)
- Woonvisie

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

8.2 Grondexploitatie (niet- bedrijventerreinen)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	4.099	6.483	4.100	8.133	6.431	6.549
Baten	6.980	6.294	3.884	7.916	6.214	6.332
Saldo	-2.881	189	216	216	217	217

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

Afdeling:	Strategie en Ontwikkeling
Portefeuillehouder:	Jos Darwinkel, Robert Meijer, Kirsten Ipema

Inleidend

- Mogelijk treedt in 2025 de Wet versterking regie Volkshuisvesting in werking. Hierdoor wordt het voor gemeenten verplicht om een volkshuisvestingsprogramma te hebben. Een woonvisie en een woonzorgvisie zijn onderdeel van het volkshuisvestingsprogramma. De woonvisie ligt er nu conform de eisen van de Woningwet en aan de woonzorgvisie wordt in 2025 verder gewerkt.
- Binnen de Regio Groningen Assen worden afspraken gemaakt over de woningbouwopgave in de regio. In 2025 wordt de regionale woondeal uit 2023 tussen rijk, regio en provincies Drenthe en Groningen verrijkt.

682 **Wat willen we bereiken?**

Wonen

- Het beter laten aansluiten van het woningaanbod op verschillende aandachtsgroepen, leefstijlen, levensfasen en financiële mogelijkheden van onze inwoners.
- Komen tot een volkshuisvestingsprogramma met daarbij een woonzorgvisie.

Beheer gemeentelijk vastgoed en gronden

- Er wordt geadviseerd over het beheer en de aan- en verkoop van vastgoed aan college en management.

Meerjarenplan Regio Groningen-Assen

- Een goede en constructieve samenwerking met omliggende gemeenten en provincies aan grensoverschrijdende thema's op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling.

Gebiedsontwikkeling

- Invulling geven aan onze ruimtelijke, volkshuisvestelijke en infrastructurele doelstellingen.

683

684 **Wat gaan we daarvoor doen?**

Wonen

- Wij actualiseren jaarlijks het woningbouwprogramma en analyseren aan de hand van periodiek woningbehoefteonderzoek in welke mate de beschikbare plancapaciteit toereikend is en welke aanvullende woningbouwopgave eventueel nodig is.
- Met de woningbouwcorporaties en hun huurdersorganisaties actualiseren we elk jaar de afspraken m.b.t. de sociale huursector. De woningbouwopgave is daarbij een vast agendapunt.
- Wij werken aan diverse woningbouwprojecten in de gemeente om aan de vraag te kunnen voldoen. Bij deze nieuwbouwprojecten zorgen we dat de percentages uit de woondeal en woonvisie van sociale huur en betaalbare huur- en koop worden toegepast.
- Wij voeren het gemeentelijk woonbeleid uit zoals omschreven in de woonvisie. Daarbij werken we aan een volkshuisvestingsprogramma, inclusief de woonzorgvisie.

Beheer gemeentelijk vastgoed en gronden

- Er wordt geadviseerd over het afstoten van niet-strategische objecten en gronden, oftewel, de objecten en gronden die geen beleidsdoel dienen.
- We houden het contractmanagementsysteem actueel.

Meerjarenplan Regio Groningen-Assen

- Met een langer termijn ontwikkelperspectief, een meerjarenplanning en een uitvoeringsstrategie onze krachten bundelen om maximaal aan de noodzakelijke versnelling en vergroting van de bouwproductie bij te dragen.

Gebiedsontwikkeling

- Er zijn op diverse inbreidingslocaties projecten geïnitieerd, waaronder de hoek Wilhelminastraat/Kanaalstraat, de Vrijetijdsboulevard in Roden en de Oude Velddijk in Peize.
- Er wordt aan diverse projecten gewerkt waarmee wordt voorzien in de woningbehoefte, bijvoorbeeld Roden-Zuid, Maatlanden/de Zulthe en Zuidpoort Terheijl.

685

686

687

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

8.3 Wonen en bouwen	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.781	1.594	1.101	1.132	1.104	1.096
Baten	933	565	550	564	578	593
Saldo	848	1.028	551	567	526	503

Toelichting lopende en nieuwe projecten

Hieronder wordt aangegeven wat we in 2025 gaan doen binnen de lopende en nieuwe projecten.

Voortzetting ingezet beleid en Meerjaren Uitvoeringsplan (MUP) 2022-2026

Centrumontwikkeling Roden (COR)

Nu een deel van de COR met de HOV, Heerestraat/Wilhelminastraat, Supermarktzone/Westerbaan en Haarveld is uitgevoerd wordt er nagedacht over het resterende deel: de Raadhuisstraat, stegen, Brink, evenemententerrein en de entrees van het Centrumgebied. Hieronder lichten wij de lopende projecten uit de COR toe.

De Westeresch

De Westeresch is een belangrijke entree van Roden. Om deze entree een klantvriendelijke en kwalitatieve uitstraling te geven wordt er doorlopend met de ondernemersverenigingen samengewerkt aan verbetering van de uitstraling.

Hoek Kanaalstraat / Wilhelminastraat

De werkvoorbereiding wordt opgestart en de bestaande plannen verder uitgewerkt. In de tweede helft van de 2025 start het bouwrijp maken van de locatie. In 2026 worden de woningen gebouwd.

Vrijetijdsboulevard (VTB): De herinrichting van de Kanaalstraat

De Vrijetijdsboulevard krijgt ook een woonfunctie en dat is aanleiding voor een herinrichting van de Kanaalstraat (30km-zone en meer groen) en een opwaardering van de aanliggende openbare parkeerterreinen. In 2025 kan het bestek gemaakt worden, gevolgd door een aanbesteding. Eind 2025 of begin 2026 kan gestart worden met de uitvoering.

Overige projecten

Oudgenoegstraat Roden

In 2025 vindt een deel van de herbouw plaats. Wanneer dit is afgerond wordt de omliggende openbare ruimte hersteld.

Thedamaborg Nietap

In Nietap worden 42 woningen gebouwd door 2 projectontwikkelaars en woningcorporatie Woonborg. In 2025 wordt de locatie bouwrijp opgeleverd en wordt gestart met de bouw.

3. Bestuur en samenleving

Tot programma 3. Bestuur en samenleving horen lasten en baten voor:

- Bestuur
- Burgerzaken
- Crisisbeheersing en brandweer
- Openbare orde en veiligheid

Programmadoelstelling

- We besturen de gemeente transparant.
- Onze dienstverlening is eigentijds waarbij wij rekening houden met de verschillende groepen inwoners in onze gemeente.
- Wij zorgen voor een veilige en prettig leefbare samenleving in Noordenveld.

Beleidsindicatoren

Veiligheid	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	Noordenveld	1,1	2023
		Nederland	1,3	2023
		Drenthe	1,1	2023
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	Noordenveld	2,5	2023
		Nederland	4,3	2023
		Drenthe	3,3	2023
Vernielingen en misdrijven in de openbare ruimte	Aantal per 1.000 inwoners	Noordenveld	3,2	2023
		Nederland	5,8	2023
		Drenthe	5,3	2023
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	Noordenveld	9	2023
		Nederland	9	2023
		Drenthe	7	2023
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	Noordenveld	0,8	2023
		Nederland	2,5	2023
		Drenthe	1,7	2023

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting 2025	Meerjarenperspectief		
		2026	2027	2028
Startsaldo begroting 2025-2028	4.310	4.336	4.540	4.749
Wettelijk verplicht				
Veiligheidsregio Drenthe (VRD) 2025	120	120	120	120
Rekenkamer	12	12	12	12
Budget juridisch advies	75	75	75	75
Totaal wettelijk verplicht	207	207	207	207
Nieuw beleid				
Gemeentepagina	25	25	25	25
Totaal programma 3. Bestuur en samenleving	4.542	4.568	4.772	4.981

Vervangingsinvesteringen

Vervangingsinvesteringen	Bedrag (x € 1.000)
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	
Brandweerkazerne Veenhuizen	12
Totaal	12

Toelichting per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2024	Begrote baten 2024	Begroot saldo 2024	Begrote lasten 2025	Begrote baten 2025	Begroot saldo 2025
0.1 Bestuur	1.253	63	1.190	1.246	67	1.179
0.2 Burgerzaken	880	524	356	923	661	263
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.023	1	2.022	2.103	1	2.102
1.2 Openbare orde en veiligheid	759	-1.290	2.049	844	78	766
Totaal	4.915	-702	5.616	5.117	807	4.310

Taakveld 0.1 Bestuur

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Klaas Smid

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We willen transparant zijn over wat we als gemeente doen, en de samenleving daarbij betrekken. Inwoners kunnen, binnen afgesproken kaders, meedenken en meedoen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Wij vertellen inwoners wat wij als bestuur doen en waar wij het gemeenschapsgeld voor gebruiken.
- Conform het participatiebeleid betrekken we inwoners en organisaties tijdig bij het maken, uitvoeren en evalueren van projecten en beleid. Op deze manier kunnen zij invloed uitoefenen op de eigen leefomgeving.
- We geven uitvoering aan het coalitieakkoord: Samen bouwen aan Noordenveld.
- We geven uitvoering aan doorlopende projecten uit het Meerjaren UitvoeringsProgramma (MUP).

Bijbehorende belangrijke documenten

- Coalitieakkoord 2022-2026: Samen bouwen aan Noordenveld
- Meerjaren UitvoeringsProgramma 2022-2026
- Omgevingsvisie 2030 Noordenveld
- Nota Participatiebeleid

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.1 Bestuur	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.408	1.253	1.246	1.283	1.320	1.358
Baten	110	63	67	67	67	67
Saldo	1.298	1.190	1.179	1.216	1.253	1.291

Taakveld 0.2 Burgerzaken

Afdeling:	Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Klaas Smid

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Voor onze dienstverlening geldt "Digitaal waar mogelijk, persoonlijk waar nodig". De inwoner kiest zelf het kanaal van zijn of haar voorkeur.
- We breiden de digitale mogelijkheden op het gebied van burgerzaken verder uit voor zowel inwoners als ondernemers.
- We doen ons best om de veiligheid en privacy van onze bezoekers te borgen.

772 **Wat gaan we daarvoor doen?**

Algemeen

- Inwoners kunnen zonder afspraak bij ons terecht. Documenten kunnen na aanvraag binnen een week bij ons worden afgehaald. Wij hebben geen achterstanden of langere wachttijden ondanks "de paspoortpiek".
- Onze baliemedewerkers zijn allround opgeleid waardoor inwoners niet verwezen hoeven te worden naar een ander kanaal.
- We passen de inrichting van de publiekshal en de spreekkamers aan om aan de eisen vanuit de AVG te voldoen.
- Onze baliemedewerkers worden extra getraind in het omgaan met agressie en geweld.

773 **Wat mag het kosten?**
774

(bedragen x € 1.000)

0.2 Burgerzaken	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	695	880	923	936	961	986
Baten	317	524	661	661	661	661
Saldo	378	356	263	276	300	325

775 **Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en brandweer**
776
777

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Klaas Smid

778 **Wat willen we bereiken?**
779

Algemeen

- Wij zorgen in samenwerking met de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) voor een adequate crisismanagementorganisatie.
- De VRD wil een flexibele en wendbare organisatie zijn die snel kan acteren op maatschappelijke ontwikkelingen, ook wanneer die ontwikkelingen onverwacht op de samenleving afkomen.
- De VRD wil samen een brede focus hebben op natuurbrandbeheersing om beter voorbereid te zijn op de risico's bij een natuurbrand.
- De VRD zoekt naar oplossingen om dezelfde mate van paraatheid van vrijwilligers te kunnen garanderen.
- Met deze aanpak werken we gezamenlijk aan een veilige samenleving op het gebied van brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.

780 **Wat gaan we daarvoor doen?**
781

Algemeen

- De VRD zorgt ervoor dat het een aantrekkelijke werkgever is die mee blijft bewegen met het werk en blijft inzetten op talent om vrijwilligers te werven en te behouden.
- We zorgen ervoor dat de VRD op een goede manier functioneert en dat de belangen van Noordenveld binnen de VRD goed worden behartigd.

- We zorgen ervoor dat er voldoende bezetting is in het team bevolkingszorg en in het crisisteam.
- We zorgen ervoor dat de gemeentemedewerkers die betrokken zijn bij bevolkingszorg goed opgeleid worden en blijven, zodat zij bij calamiteiten hun werk adequaat kunnen verrichten.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Beleidsvisie VRD
- Gemeenschappelijke Regeling VRD
- Ontwerpbegroting VRD
- Integraal Veiligheidsbeleid gemeente Noordenveld

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.850	2.023	2.103	2.093	2.093	2.093
Baten	4	1	1	1	1	1
Saldo	1.846	2.022	2.102	2.092	2.092	2.092

Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Klaas Smid, Robert Meijer

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We beschermen inwoners en bedrijven zo goed mogelijk tegen aantasting van hun leefomgeving en hun persoonlijke veiligheid.
- De samenwerking tussen Openbare Orde en Veiligheid en het sociale domein versterkt de integrale aanpak van veiligheid en welzijn, wat leidt tot effectieve preventie en interventie. Daarom investeren wij in deze samenwerking.
- Samen met onder andere de politie, het Openbaar Ministerie, maatschappelijke instellingen, het Regionale Expertise en Informatie Centrum (RIEC) en de Veiligheidsregio Drenthe en onze inwoners werken we aan een veilig en leefbaar Noordenveld.
- Evenementen en veiligheid en jeugd en veiligheid blijven belangrijk. Daarom intensiveren we de samenwerking op deze thema's.
- Een veilige samenleving waarin ondermijning geen kans krijgt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We handhaven de regelgeving en de openbare orde.
- We geven uitvoering aan onze veiligheidsnota en ons integraal handhavingsbeleid.

- We gaan ondermijning tegen door de organisatie weerbaarder te maken, we zetten in op bewustwording en we zorgen ervoor dat inwoners en medewerkers laagdrempelig signalen kunnen melden.
- We intensiveren onze aanpak en opereren actief bij verdenking van ondermijnende activiteiten.
- We zetten in op preventie en aanpak van cybercrime.
- We richten ons op het voorkomen en verminderen van het middelengebruik onder onze inwoners en we zetten in op repressie als preventie niet het gewenste effect heeft.
- We zetten in op waarborging van de veiligheid bij (risicovolle) evenementen.
- Om onze ambities te realiseren gaan we de samenwerking opzoeken met de OGGZ en sluiten aan bij het MDO 23+ overleg.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Integraal veiligheidsbeleid gemeente Noordenveld
- VTH Programma
- BIBOB beleid gemeente Noordenveld
- Damoclesbeleid gemeente Noordenveld
- Beleid wet aanpak woonoverlast Noordenveld
- Beleid aanpak mensenhandel Noordenveld

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

1.2 Openbare orde en veiligheid	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	848	759	844	813	951	1.093
Baten	87	-1.290	78	60	56	52
Saldo	762	2.049	766	753	895	1.041

Toelichting lopende en nieuwe projecten

Hieronder wordt aangegeven wat we in 2025 gaan doen binnen de lopende en nieuwe projecten.

Voortzetting ingezet beleid

Participatie

We willen inwoners en belanghebbenden tijdig betrekken bij ontwikkelingen in hun omgeving: ze denken mee en doen mee. Dit zorgt voor betere besluiten. Daarnaast kan er tegemoet gekomen worden aan belangen en wensen van inwoners. De manier waarop hier invulling aan gegeven wordt, kan per project verschillen. Echter, bij elk project is aandacht voor communicatie, transparantie en inclusiviteit essentieel.

Wat gaan we doen in 2025?

- We gaan verder werken aan de bewustwording over het belang en de kansen van participatie.
- We bieden workshops en andere opleidingsmogelijkheden aan om medewerkers handvatten te bieden om te werken met het participatiebeleid.
- We starten met de ontwikkeling van een participatieverordening.

- 825 • We zoeken contact met soortgelijke gemeenten om te leren van hun werkwijzen.

826

827 **Jeugdraad**

828 In 2025 zal er een doorstart gemaakt worden met jongerenparticipatie. Er zal opnieuw contact
829 gezocht worden met de lokale scholen om jongeren te enthousiasmeren om mee te praten over
830 belangrijke onderwerpen in onze gemeente. Daarnaast zal potentiële samenwerking opgezocht
831 worden met partijen die zich hard maken voor participatie. Voorbeelden hiervan zijn het Tienskip of
832 de Nationale Jeugdraad.

833

834

4. Groen beleven

Tot programma 4. Groen beleven horen lasten en baten voor:

- Verkeer en vervoer
- Parkeren
- Openbaar groen en (openlucht) recreatie
- Riolering
- Afval
- Begraafplaatsen en crematoria

Programmadoelstelling

- We willen dat groen beleven ook echt wordt beleefd. Dit willen we bereiken door wijkgericht te werken waarbij we dicht bij de inwoners aanwezig zijn. Hierdoor weten we wat de beleving van de inwoners in de dorpen, buurten en wijken is.
- Openbaar groen en (openlucht) recreatie: wij willen bijdragen aan een groene, duurzame en klimaatbestendige leefomgeving waardoor het aantrekkelijk is om in onze gemeente te wonen, te werken en te recreëren.
- Afval is grondstof: het doel is maximaal hergebruik en het voorkomen van restafval.
- Riolering en water: wij dragen bij aan de inrichting van waterrobuuste en klimaatbestendige dorpen, met 2040 als horizon.

Beleidsindicatoren

Afval	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Omvang huishoudelijk restafval (grijze container)	Kilogram per inwoner	Noordenveld	147	2022
		Nederland	148	2022
		Drenthe	129	2022

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting 2025	Meerjarenperspectief		
		2026	2027	2028
Startsaldo begroting 2025-2028	7.768	8.349	8.246	8.214
Wettelijk verplicht				
Klimaatshade wegen	49	49	49	49
Onderhoudsbudget wegen	200	200	431	431
Handhavingscamera Koelenweg	13	13	13	13
Totaal wettelijk verplicht	262	262	493	493
Nieuw beleid				

Begraafplaats Veenhuizen (investering 2025 €45)	3	3	3	3
Rotonde Dwaziewegen (investering 2025 € 247)	17	17	17	17
Herinrichting Nieuweweg (investering 2025 € 1.250, inclusief € 729 co-financiering)	39	39	39	39
Totaal nieuw beleid	59	59	59	59
Dekkingsvoorstellen				
Begraafplaatsrechten	-86	-86	-86	-86
Totaal programma 4. Groen beleven	8.003	8.584	8.712	8.680

843

844

Enmalige ruimte

Bedragen x € 1.000	Begroting 2025
Begraafplaats Nieuw-Roden	25
Begraafplaats Veenhuizen	30
Totaal programma 4. Groen beleven	55

845

846

Vervangingsinvesteringen

Vervangingsinvesteringen	Bedrag (x € 1.000)
2.1 Verkeer en vervoer	
Meeliftinvesteringen riolering en wegen	503
Openbare verlichting (armaturen)	249
Meeliftinvesteringen Duurzaam Veilig	119
Openbare verlichting (lichtmasten)	81
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	
Vrachtwagens	115
Pick-ups en bestelwagens	90
Traktoren	92
Werktuigen	241
7.2 Riolering	
Reguliere vervangingen riolering	6.965
Klimaat adaptatie water	441
Rioolwagens en bijbehorende aanhangers	115
7.3 Afval	
Afzetcontainers	60

Totaal	9.071

Toelichting per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2024	Begrote baten 2024	Begroot saldo 2024	Begrote lasten 2025	Begrote baten 2025	Begroot saldo 2025
2.1 Verkeer en vervoer	9.158	3.852	5.306	5.829	249	5.580
2.2 Parkeren	52	0	52	46	0	46
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5.368	1.114	4.254	5.574	1.207	4.368
7.2 Riolering	3.836	5.200	-1.364	3.858	5.262	-1.403
7.3 Afval	4.119	4.958	-839	4.511	5.516	-1.005
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	306	150	156	332	150	182
Totaal	22.839	15.274	7.564	20.151	12.384	7.768

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Robert Meijer

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Wij willen de (economische) bereikbaarheid in stand houden of verbeteren, de verkeersveiligheid vergroten en het (leef)milieu verbeteren, waarbij weggebruikers de verkeersregels opvolgen.
- We stimuleren dat meer mensen gebruikmaken van de fiets en het openbaar vervoer.
- Wij richten de wegen, fiets- en voetpaden veilig in en onderhouden ze goed.
- We besparen energie door de openbare verlichting zoveel mogelijk van ledlampen te voorzien.
- We houden de gemeente schoon en netjes door veeg- en onkruidbestrijdingsrondes op de verhardingen uit te voeren.
- Eén van de speerpunten binnen de Regio Groningen Assen (RGA) is het versterken van de interne samenhang door het verbeteren van de regionale bereikbaarheid. De opgave komende jaren is het versterken en beter benutten van duurzame mobiliteitsketens.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- De Zevenhuisterweg wordt verkeersveiliger ingericht.
- Binnen de RGA ligt een grote mobiliteitsopgave waarop samengewerkt wordt. Dit doen we aan de hand van een Samenwerkingsagenda Mobiliteit RGA met daarin 3 regionale programma's: fiets, hubs, mobiliteitstransitie.

- We doen verkeerseducatieprojecten gericht op specifieke doelgroepen.
- Verkeerssituaties richten we eenduidig in conform landelijke richtlijnen.
- We liften mee met groot onderhoud aan wegen en/of riolering waarbij we maatregelen treffen om de verkeersveiligheid en bereikbaarheid te verbeteren.
- Bij elke ingreep in de openbare ruimte, klein of groot, proberen we de situatie voor de voetganger en fietser te verbeteren.
- We ronden onze nieuwe mobiliteitsvisie af. Samen met de provincie Drenthe gaan we de hub in Peize herinrichten en realiseren we de rotonde Dwaziewegen-N372.
- We voeren jaarlijks een weginspectie van ons wegenareaal uit en passen het meerjarenonderhoudsplan voor het onderhouden van de wegen, fiets- en voetpaden waar nodig aan, en we voeren dit plan uit.
- In 2025 worden circa 300 lichtmasten voorzien van led-armaturen.
- We vegen onze verhardingen in Noordenveld om het onkruid te verwijderen.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Noordenveld zet de fiets op 1 (GVVP)
- Basisfietsplan
- Beleidsplan openbare verlichting 2021-2030/ uitvoeringsplan 2021-2030
- Wegenbeheerplan

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

2.1 Verkeer en vervoer	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	6.042	9.158	5.829	5.670	5.687	5.650
Baten	218	3.852	249	50	52	53
Saldo	5.824	5.306	5.580	5.619	5.636	5.597

Taakveld 2.2 Parkeren

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Robert Meijer, Jos Darwinkel

Inleidend

In 2025 vinden op taakveld geen activiteiten plaats. De financiële mutaties op dit taakveld betreffen kapitaallasten.

878 Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

2.2 Parkeren	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	83	52	46	48	47	46
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	83	52	46	48	47	46

879

880 Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

881

Afdeling:	Beheer, Beleid en Realisatie, Strategie en Ontwikkeling
Portefeuillehouder:	Robert Meijer, Kirsten Ipema, Jos Darwinkel

882

883 Inleidend

884 De gemeente Noordenveld wordt ook wel Drenthe in het klein genoemd gezien de diversiteit van
885 het vrijetijdsaanbod waarover onze gemeente beschikt. Dagattracties, verblijfsaccommodaties, vele
886 wandel- en fietsroutes, waterrecreatie, karakteristieke dorpskernen en de veelzijdigheid aan natuur
887 bieden een scala aan argumenten voor een bezoek en vooral verblijf aan Noordenveld.

888

889 We willen een voor iedereen veilig en vrij toegankelijk groen Noordenveld. Dit wordt gevarieerd
890 ingericht met ruimte voor meer biodiversiteit en aandacht voor ecologisch beheer, waarbij
891 klimaatadaptatie centraal staat.

892

893 Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We stimuleren de bewoners om mee te denken aan de inrichting en onderhoud van de openbare ruimte.
- Het buitengebied is voor iedereen actief te beleven.
- Wij richten de openbare ruimte klimaatrobuust in.
- We beschermen en benutten de unieke en hooggewaardeerde cultuurhistorische landschappen en natuurgebieden.
- In Noordenveld beheren we de openbare ruimte op minimaal een basiskwaliteit, waarbij we streven naar het realiseren van de juiste kwaliteit van de openbare ruimte.
- De inrichting van de openbare ruimte nodigt uit tot bewegen.
- We willen de recreatieve- en vrijetijdssector in staat stellen zich te ontwikkelen tot een duurzame en attractieve sector en ruimte bieden voor investeringen en innovatie.

894

895 Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We gaan verder met het optimaliseren van wijkgericht werken waarbij onze medewerkers een signalerende functie vervullen.
- Samen met het Recreatieschap Drenthe en het routebureau Drenthe zal periodiek onderhoud plaatsvinden aan het wandel- en fietsknooppuntensysteem in Noordenveld.

- Bereikbaarheid, onderhoud van wegen en bermen zijn en blijven aandachtsgebieden.
- We stellen een nieuwe beleidsnotitie op richting 2030 samen met de inwoners en sector en vertalen dit in een concreet uitvoeringsprogramma per jaar met investeringen.
- We verhogen de biodiversiteit in het openbaar groen in de dorpen en in het buitengebied.
- Samen met stakeholders (NM, SBB, BM, IVN, Wandelnet, Recreatieschap etc.) wordt waar mogelijk vervolg, invulling en opvolging gegeven aan de adviezen uit het opgeleverde rapport 'Voorstel tot recreatiezonering van het Norger Esdorpenlandschap'.
- We streven naar een natuur- en beheervriendelijke inrichting. We gebruiken plantensoorten die een bijdrage leveren aan het verbeteren van de biodiversiteit.
- Met stichting MoRoNeNo wordt, binnen de in ontwikkeling zijnde mountainbikeroute Noordenveld West, invulling gegeven aan speciale trajectonderdelen in de route en worden nieuwe mogelijke routes onderzocht.
- Er wordt verschravingsbeheer toegepast bij de bermen in het buitengebied. Wij willen hiermee de biodiversiteit verbeteren.
- We stimuleren groeninitiatieven en adviseren in de planvorming met extra aandacht voor het bevorderen van de biodiversiteit. We brengen inwoners in contact met stakeholders voor subsidiemogelijkheden en/of ondersteuning bij de uitvoering.
- We werken samen met de provincie, het Rijk en andere gebiedspartners in de pilot gebiedsgerichte aanpak Fochteloërveen om de natuur te versterken en ervaring op te doen voor andere gebieden.
- De klimaatverandering raakt ook de landbouw. Mogelijke kansen zijn kringlooplandbouw, aanpassen grondwaterstand, biodiversiteit.
- Met overkoepelende organisaties en agrarische ondernemers maken we afspraken over biodiversiteit, zwerfafval, aanpak exoten, educatie en recreatie.
- We geven met Natuurmonumenten uitvoering aan het gezamenlijk Bosbeheerplan. Hiermee krijgen de bossen een kwaliteitsimpuls, waarbij de biodiversiteit wordt vergroot en exoten worden bestreden/geen kans meer krijgen.
- Samen met Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de boermarken en andere partners blijven we uitvoering geven aan het Gebiedskompas Norger Esdorpenlandschap.
- De gemeentelijke bomen worden elke 3 jaar geïnspecteerd en eens in de zes jaar onderhouden zodat aan de zorgplicht wordt voldaan.
- Speeltoestellen worden jaarlijks geïnspecteerd op veiligheid en indien noodzakelijk, in samenspraak met bewoners, vervangen.
- Speeltuinen worden in samenwerking met inwoners opgeknapt en heringericht. Natuurlijke speelaanleidingen spelen hierin een steeds grotere rol.
- We faciliteren inwoners bij initiatieven en ideeën voor het herinrichten van speeltuinen en openbare schoolpleinen. We stimuleren bewoners daarbij om beschikbare subsidies van externe partijen aan te spreken.
- We bestrijden de exoten (samen met stakeholders) op plaatsen waar dit tot gevaar leidt.
- Overige locaties met exoten worden zo mogelijk gemaaid om verdere verspreiding te voorkomen en/of de planten uit te putten.
- Met het verhogen van de biodiversiteit neemt het aantal natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups toe. In alle gebieden worden de nesten gemarkeerd voor de veiligheid en zorgplicht. Alleen in de hoogrisicogebieden worden de nesten geruimd.

896

897

Bijbehorende belangrijke documenten

898

- Groenvisie

899

- Landschapsbeleidsplan

- Speelbeleidsplan
- Uitvoeringsagenda Recreatie en Toerisme
- Noordenveldse Kwaliteitsgids
- Voorstel tot recreatiezonering Norger Esdorpenlandschap
- Bosbeheerplan (Natuurmonumenten en Gemeente Noordenveld)

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	4.930	5.368	5.574	5.737	5.729	5.873
Baten	1.073	1.114	1.207	871	801	735
Saldo	3.857	4.254	4.368	4.866	4.928	5.138

Taakveld 7.2 Riolering

Afdeling:	Beheer
Portefeuillehouder:	Robert Meijer, Kirsten Ipema

Inleidend

De gevolgen van klimaatverandering (wateroverlast, hittestress en verdroging) raken de hele gemeente en haar inwoners. Om voorbereid te zijn op de gevolgen van deze verandering, moeten wij als gemeente in zowel onze beheer- en onderhoudswerkzaamheden als in onze woningbouwopgaven aandacht besteden aan hoe wij hier mee omgaan. Zowel in het Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan als in de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie en de bijbehorende activiteitenkalender is vastgelegd hoe wij dit tot uitvoering brengen. Hiervoor is de samenwerking met inwoners, de waterschappen, provincie en andere gemeenten van groot belang.

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Zorgen voor een functionele riolering, separate inzameling en verwerking van hemelwater en beperken van structurele (grond)wateroverlast.
- Ten aanzien van klimaatadaptatie werken we aan de inrichting van een waterrobuust en klimaatbestendig bebouwd gebied met 2050 als horizon.
- Dit alles willen we bewerkstelligen tegen acceptabele kosten en een voor de inwoner redelijk te dragen tarief.
- Schade door verdroging, vernatting en bodemdaling willen we, voor zover mogelijk, in beeld brengen en voorkomen.
- We willen dat de rioolheffingen tijdig worden betaald, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen en dat het aantal bezwaarschriften zo laag mogelijk blijft.
- We willen de heffingsadministratie op orde hebben en houden, dit betreft bijvoorbeeld de volledigheid van objecten en een juiste registratie van de hoeveelheid afvalwater.

926 Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We optimaliseren het grondwatermeetnet en het beheer daarvan.
- We gaan regenwater afkoppelen zodat het hergebruikt kan worden.
- We bouwen bestaande rioolstelsels gefaseerd om naar gescheiden stelsels zodat rioolstelsels worden ontlast.
- We leggen waterberging en infiltratievoorzieningen aan.
- Gezamenlijk met de provincies Drenthe en Groningen, de waterschappen van beide provincies en alle gemeentes uit de Kop van Drenthe geven we uitvoering aan de regionale klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda.
- In onze strategie gaan we uit van de stresstesten voor klimaatadaptatie. Bij de uitvoering van werkzaamheden in de ondergrond is het Bouwprotocol Noordenveld leidend.
- Wij werken aan een klimaatbestendige inrichting. We kijken daarbij naar meer groen, waterberging, parkeren en spelen.
- Iedere vijf jaar inspecteren we het riool. Iedere 10 jaar wordt het riool gereinigd. Waar nodig repareren en vervangen we riolen.
- We zorgen voor goedwerkende gemalen.
- We gaan conform de verordening rioolheffing heffen en innen. Hiervoor leggen we eind februari de aanslagen op.

927

928 Bijbehorende belangrijke documenten

- 929 • DPRA, Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
- 930 • Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan
- 931 • Verordening afvoer hemelwater en grondwater
- 932 • Verlengd Waterketenakkoord 'Samenwerking Vereniging van Groninger Gemeenten en Waterketen Groningen -Noord Drenthe'
- 933 • Regionale Adaptatiestrategie Groningen Noord Drenthe
- 934 • Regionale Uitvoeringsagenda Groningen Noord Drenthe
- 935
- 936

937 Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

7.2 Riolering	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	3.255	3.836	3.858	4.004	3.946	3.847
Baten	4.464	5.200	5.262	5.309	5.357	5.407
Saldo	-1.210	-1.364	-1.403	-1.305	-1.412	-1.560

938

939

940

941

942

943

944

945

Taakveld 7.3 Afval

Afdeling:	Beheer
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We willen maximaal hergebruik van grondstoffen en restafval zoveel mogelijk voorkomen.
- We willen aandacht voor het verbeteren van het gescheiden inzamelen om vaker en dichterbij afval te kunnen brengen.
- We willen de dienstverlening verbeteren, de huishoudelijke afvalstromen beter scheiden en de huisvesting voor de medewerkers duurzaam verbeteren.
- We scheiden de afvalstromen op het nieuwe Grondstoffencentrum. We willen de dienstverlening aan inwoners zichtbaar verbeteren en hen stimuleren afval in gescheiden stromen te brengen.
- We willen de noodzaak van het scheiden van afval onder de aandacht van inwoners brengen.
- Scholen en sportverenigingen zijn onderdeel van een campagne om het bewustzijn van zwerfafval te vergroten voor een schone leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Het realiseren van de VANG-doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof) door actieve voorlichting en communicatie.
- We continueren en optimaliseren de inzet Afvalkraam in buurten, dorpen en wijken voor de kleinschalige inzameling van 'langzame' afvalstromen. Inwoners kunnen hier op gezette tijden terecht.
- We optimaliseren het passenbeheer bij gebruik van de ondergrondse containers voor huishoudelijk restafval door onze inwoners.

Afvalindicatoren

Afval		Gerealiseerd			Streefcijfers	
Indicator	Eenheid				2018	2022
Afvalinzameling	Gemiddeld rapportcijfer				7,5	8,1
					2025	
Indicator	Eenheid	2019	2020	2021	2022	2025
Huishoudelijk totaal restafval (fijn en grof)	kg per inwoner per jaar	175,0	200,0	181,0	167,0	135,0
Afvalscheidingspercentage	%	68,0	67,0	70,0	70,0	75,0

Toelichting

De totale hoeveelheid huishoudelijk afval in Noordenveld is in 2023 gestegen van 16.812 ton naar 17.270 ton. Dat is een stijging met 458 ton ten opzichte van 2022. Dit bij een licht gestegen inwonertal. Die stijging wordt met name veroorzaakt door een toename van het gft-afval (+388 ton). Daarnaast is ook een stijging zichtbaar bij hout, fijn huishoudelijk restafval, gemengd bouw- en sloofafval en puin.

Het percentage afvalscheiding is in 2023 gestabiliseerd op 69% (bron: Grondstoffenmonitor Markerein 2023). De gemiddelde hoeveelheid fijn restafval (grijze container) is vrijwel constant gebleven met 144 kilo per inwoner per jaar. Dat geldt ook voor de gemiddelde hoeveelheid grof

restafval (Brengstation) met 24 kilo per inwoner per jaar. De gemiddelde hoeveelheid fijn en grof huishoudelijk restafval is gelijk gebleven met 168 kilo per inwoner per jaar. Dit bij een economische groei in Nederland van 0,1%.

In 2015 was het gemiddeld rapportcijfer een 7,9 (dit was voor invoering van de maatregelen). In 2018 was het gemiddeld rapportcijfer een 7,5 (dit was na invoering van de maatregelen). In 2022 is het gemiddeld rapportcijfer een 8,1 (Bron: Onderzoeksrapport Onderzoek Afvalinzameling onder inwoners in Noordenveld, Vervolgmeting 2022 door Enneüs). Dit is het meest recente bewonersonderzoek geweest.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Beleidsnota "Afvalstoffen in Noordenveld"
- Nota evaluatie en toekomst afvalbeleid van de gemeente Noordenveld
- Uitvoeringsprogramma VANG-Huishoudelijk Afval
- Manifest Drenthe Van Afval Naar Grondstoffen, Samen op weg naar een Drentse Circulaire (grondstoffen) Economie

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

7.3 Afval	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	4.315	4.119	4.511	4.537	4.542	4.570
Baten	5.057	4.958	5.516	5.596	5.677	5.761
Saldo	-742	-839	-1.005	-1.058	-1.135	-1.191

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Afdeling:	Beheer
Portefeuillehouder:	Robert Meijer

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Nabestaanden kunnen op onze begraafplaatsen in alle rust en met waardigheid afscheid nemen van dierbaren. Onze begraafplaatsen zien er daarom verzorgd uit op niveau basis.
- We willen begraafplaatsen met voldoende capaciteit voor (natuur)begraven of het plaatsen van urnen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We breiden de capaciteit van begraafplaats Nieuw-Roden uit.
- We onderhouden de op de begraafplaatsen aanwezige groenvoorzieningen, paden en hekwerken, urnenmuren en gebouwen.
- We realiseren voldoende capaciteit, zoals het uitbreiden van urnenmuren, het aanleggen en inrichten van nieuwe grafperken.

- Op de begraafplaatsen in Een en Nieuw-Roden zijn mogelijkheden voor natuurbegraven. In Nieuw-Roden is dat door middel van urnengraven.
- We informeren en adviseren recht- en belanghebbenden. Bijvoorbeeld over verlopen grafrechten, verwaarlozing of schades aan een graf.
- We voeren jaarlijks overleg met de begrafenisverenigingen.
- We geven een vervolg aan het inventariseren van de waardevolle grafmonumenten.
- We faciliteren de vrijwillige onderhoudsgroepen voor het speciale onderhoud van de begraafplaatsen en de historische gemeentelijke graven.

Bijbehorende belangrijke documenten

Begraafplaatsenbeleidsplan

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	284	306	332	329	332	334
Baten	202	150	150	150	150	150
Saldo	82	156	182	179	182	184

Toelichting lopende en nieuwe projecten

In 2025 wordt de begraafplaats Nieuw-Roden uitgebreid om voldoende graven beschikbaar te houden. In 2025 gaan we ook aan de slag met de begraafplaats Veenhuizen (het vierde gesticht) om de toegankelijkheid en de uitstraling te verbeteren.

5. Werken, ondernemen en ontspannen

Tot programma 5. Werken, ondernemen en ontspannen horen lasten en baten voor:

- Economische ontwikkeling
- Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- Economische promotie
- Sportbeleid en activering
- Sportaccommodaties
- Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
- Musea
- Cultureel erfgoed
- Media
- Recreatieve havens

Programmadoelstelling

- We streven naar het behoud en de groei van het aantal arbeidsplaatsen in de publieke en private sector.
- Met sport en bewegen willen we bereiken dat de (ervaren) gezondheid van alle inwoners, de sociale binding en de leefbaarheid in de dorpen verbeteren.
- Kunst en cultuur vinden we waardevol voor onze gemeente. Dit draagt bij aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van Noordenveld.

Beleidsindicatoren

Economie	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Functiemenging	%	Noordenveld	45,1	2023
		Nederland	54,2	2023
		Drenthe	51,3	2023
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	Noordenveld	1.190	2024
		Nederland	1.417	2024
		Drenthe	1.148	2024
Niet-sporters	%	Noordenveld	47,8	2022
		Nederland	46,4	2022
		Drenthe	52,0	2022

1014 **Financieel overzicht**

Bedragen x € 1.000	Begroting 2025	Meerjarenperspectief		
		2026	2027	2028
Startsaldo begroting 2025-2028	5.814	5.621	5.488	5.611
Wettelijk verplicht				
Recreatieschap Drenthe	5	5	5	5
Nieuw beleid				
Hoofdveld VV Peize (investering 2025 € 386)	29	29	29	29
Vrijetijdsboulevard (investering 2025 € 1.200)	43	43	43	43
Co-financiering bibliotheek	44			
Subsidie Mensinge	25	25	25	25
Speelgoedmuseum (investering voorbereiding 2025: € 78, investering 2026: € 900)	18	86	86	86
Nieuwbouw zwembad (investering voorbereiding 2025: € 75, investering 2026: € 9.425)	17	475	475	475
Totaal nieuw beleid	176	658	658	658
Totaal programma 5. Werken, ondernemen en ontspannen	5.995	6.284	6.151	6.274

1015
1016 **Vervangingsinvesteringen**

Vervangingsinvesteringen	Bedrag (x € 1.000)
5.4 Musea	
Museum Kinderwereld	6
Duiventil Mensinge	1
Totaal	7

1017
1018 **Toelichting per taakveld**

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2024	Begrote baten 2024	Begroot saldo 2024	Begrote lasten 2025	Begrote baten 2025	Begroot saldo 2025
2.3 Recreative havens	9	0	9	8	0	8
3.1 Economische ontwikkeling	1.122	161	962	337	35	302
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	172	167	5	303	303	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	409	305	104	314	216	98
3.4 Economische promotie	376	571	-194	342	544	-203

5.1 Sportbeleid en activering	794	141	653	936	120	817
5.2 Sportaccommodaties	3.121	790	2.331	2.945	911	2.034
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.157	339	818	1.486	349	1.137
5.4 Musea	400	11	389	482	11	471
5.5 Cultureel erfgoed	618	26	591	578	17	561
5.6 Media	561	0	561	588	0	588
Totaal	8.739	2.510	6.228	8.320	2.507	5.814

Taakveld 2.3 Recreatieve havens

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Jos Darwinkel

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

2.3 Recreatieve havens	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	9	9	8	5	5	5
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	9	9	8	5	5	5

Financiële toelichting

Hoewel er momenteel geen doelen of activiteiten zijn op dit taakveld, zijn er wel circa € 9.000 aan lasten geraamd voor 2025. Deze lasten bestaan uit kapitaallasten van eerder gedane investeringen die nog een boekwaarde hebben op de balans. Het betreft de vervanging van een onderleider in de Rodervaart en het uitbaggeren van het Leekster Hoofddiep.

Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Jos Darwinkel, Klaas Smid, Kirsten Ipema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We zijn een aantrekkelijke gemeente om te werken en ondernemen. Ons ondernemersklimaat is uitstekend en biedt ruimte voor groei, wat bijdraagt aan het behoud en groei van ondernemers, arbeidsplaatsen en het ecosysteem.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Centrumvisie: samen met de Zakenkring Roden voeren we de resultaten van het koopstromenonderzoek uit. We verbreden het winkelaanbod, verduurzamen panden, en verbeteren de uitstraling van de openbare ruimte.

- Samen met de ondernemersverenigingen stellen we de uitvoeringsagenda 2025 en verder op en geven hier uitvoering aan.
- Alle beschikbare bedrijfskavels zijn in optie. Voor toekomstige kavels stemmen we de uitgifte af met de Regio Groningen-Assen (RGA) en OCN. Door de schaarse ruimte hanteren we een selectieve benadering, zoals vastgelegd in de bedrijventerreinvisie.
- Samen met gemeente Tynaarlo en Aa & Hunze werken wij aan het opstellen van een Regiodeal richting het Rijk. Hiermee willen wij de brede welvaart verbeteren door de kwaliteit van leven, wonen en werken van inwoners en ondernemers te vergoten.
- Samen met de Noord-Drentse gemeenten nemen wij actief deel aan het programmateam Nij Begun.
- We laten ons als gemeente actief zien door contactmomenten met ondernemers te plannen.
- We organiseren netwerkbijeenkomsten, bedrijfsbezoeken en komen met de tien grootste werkgevers (G10) op frequente basis bijeen.
- We organiseren bezoeken aan recreatieve bedrijven, industriële bedrijven en de middenstand. Samen met het sociaal domein vergroten wij de bekendheid over wat we kunnen doen aan arbeidsbemiddeling.
- De UNESCO-werelderfgoedstatus stimuleert marketing- en promotieambities voor Veenhuizen, wat leidt tot een gerichte actie- en investeringsagenda voor de Koloniën van Weldadigheid, waaraan Noordenveld bijdraagt en die jaarlijks wordt gemonitord.

Bijbehorende belangrijke documenten

Economisch Beleidskader en Uitvoeringsagenda

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

3.1 Economische ontwikkeling	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	342	1.122	337	343	270	271
Baten	36	161	35	35	34	34
Saldo	306	962	302	308	235	236

Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Afdeling:	Strategie en Ontwikkeling
Portefeuillehouder:	Jos Darwinkel

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de werkgelegenheid en economie. Om ze te behouden en uit te breiden is ruimte nodig. Daarnaast zijn onze bedrijventerreinen een aantrekkelijke en groene plek met een goed voorzieningenniveau.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- De laatste kavels op het bedrijventerrein Haarveld in Roden zijn in optie. De focus op Haarveld ligt nu op de toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van infrastructuur, voorzieningen en groen.

- Er is veel vraag naar bedrijfskavels en de beschikbare ruimte is snel afgenomen. In onze bedrijventerreinvisie, die inmiddels is vastgesteld, hebben we onze plannen gedeeld. Dit jaar beginnen we met de eerste uitvoering van deze visie.
- We voeren een actief grondbeleid gericht op het efficiënt benutten van ruimte binnen bestaande bedrijventerreinen. Dit omvat de verwerving en doorverkoop van onbenutte gronden aan bedrijven die bijdragen aan een kwalitatieve economische ontwikkeling.
- We intensiveren het gebruik van onze gemeentewerven door deze terreinen stapsgewijs te ontwikkelen om te voldoen aan de groeiende vraag naar bedrijfsruimte. Dit doen we in samenwerking met ondernemersvereniging OCN.
- De bedrijventerreinen dienen in een goede staat te verkeren om aantrekkelijk te blijven. Om dit te bereiken wordt er ingezet om samen met de ondernemers collectief te verduurzamen en de inrichting toekomstbestendige te maken.

Bijbehorende belangrijke documenten

Bedrijventerreinvisie

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	921	172	303	953	296	296
Baten	1.499	167	303	951	293	293
Saldo	-579	5	0	3	3	3

Taakveld 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Publiekszaken
Portefeuillehouder:	Jos Darwinkel, Robert Meijer

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Voor de periode van 2025-2029 zijn de BedrijvenInvesteringsZones(BIZ) op de bedrijventerreinen Peize en Roden en centrum van Roden verlengd. Hiermee krijgen ondernemersverenigingen meer armslag om gezamenlijke, grotere investeringen mogelijk te maken

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Door het succes van de BIZ in het centrum van Roden en de bedrijventerreinen in Roden en Peize gaan we met de andere ondernemersverenigingen in gesprek over een soortgelijke bedrijfsregeling.
- We begeleiden gevestigde ondernemers bij hun vraagstukken en zorgen voor goede begeleiding voor nieuwe ondernemers.
- We innen de BIZ-bijdrage en keren deze correct en op tijd uit aan de twee verantwoordelijke stichtingen. We zoeken actief de samenwerking met de ondernemersverenigingen op om lokale initiatieven op te zetten en te stimuleren.
- Samen met andere Drentse gemeenten en de provincie Drenthe onderzoeken we de mogelijkheden om ondernemerschap en innovatie te stimuleren. Dit om de krapte op de arbeidsmarkt op te vangen.

- We houden actief contact met ondernemers door netwerkbijeenkomsten, bedrijfsbezoeken en gesprekken met ondernemersverenigingen te organiseren. Daarnaast hebben we frequente bijeenkomsten met de tien grootste bedrijven.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Midterm en endterm review Economische Zaken
- Economisch Beleidskader en Uitvoeringsagenda

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	511	409	314	315	316	318
Baten	329	305	216	217	218	219
Saldo	183	104	98	98	99	99

Taakveld 3.4 Economische promotie

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Jos Darwinkel

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We willen meer bekendheid van het goede vestigingsklimaat en het prettige ondernemen in Noordenveld.
- De gemeente heeft een duidelijk economisch profiel en is zichtbaar.
- We versterken het beeld/imago van Noordenveld als verblijfsregio.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Noordenveld kent een duidelijk acquisitieprofiel. Samen met de provincie Drenthe wordt gewerkt aan een herstructureringsfonds en kan er samen met de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM) en RGA een actief acquisitiebeleid uitgevoerd worden.
- Voor het bedrijventerrein Haarveld gaan we ondernemers met een optie goed begeleiden. De kavel op de Westeresch vermarkten we intensief.
- Stichting Kop van Drenthe voert de regiopromotie uit door middel van het jaarlijks opgestelde merkactivatieplan, met de gemeenten en ondernemers uit Noordenveld, Tynaarlo en Assen. Dit sluit aan bij de strategie van Marketing Drenthe.

Bijbehorende belangrijke documenten

Economisch Beleidskader en Uitvoeringsagenda

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

3.4 Economische promotie	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	297	376	342	345	348	329
Baten	508	571	544	551	557	564
Saldo	-211	-194	-203	-206	-209	-235

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Toekomstbestendige sportclubs en sportaccommodaties.
- Duurzame sportclubs en sportaccommodaties die voor iedereen toegankelijk zijn.
- Een stijging van het aantal mensen dat zichzelf gezond vindt (ervaren gezondheid).
- Meer samenwerking tussen sportclubs, sportcoaches, scholen en andere (maatschappelijke) organisaties in de buurten en wijken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Stimuleren dat iedereen in beweging komt en blijft door bijvoorbeeld inzet van sportcoaches, investeringen in accommodaties en subsidiëring van activiteiten.
- We voeren het Sport- en Preventieakkoord Noordenveld uit samen met: sportaanbieders; de beweegdorpen Roden Fit & Gezond, Peize in Beweging en Beweegdorp Norg; de sport- en cultuurcoaches; scholen en andere (maatschappelijke) organisaties.
- Het Integraal Sportaccommodatieplan Noordenveld deel 2 uitvoeren samen met sportaanbieders als we daarvoor geld kunnen vrijmaken.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Onderzoek 'Ruimte voor Sport in Noordenveld' van het Mulier Instituut
- Integraal Sportaccommodatieplan Noordenveld deel 2
- Sport- en Preventieakkoord Noordenveld
- Plan van aanpak 'Brede Specifieke Uitkering Noordenveld'

1104 **Wat mag het kosten?**

(bedragen x € 1.000)

5.1 Sportbeleid en activering	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	981	794	936	957	972	986
Baten	371	141	120	120	120	120
Saldo	609	653	817	837	852	867

1105
1106
1107

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

1108
1109

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We willen toekomstbestendige sportclubs en sportaccommodaties die voldoen aan de (toekomstige) vraag, duurzaam zijn en voor iedereen toegankelijk en bereikbaar zijn.
- We zorgen voor een zo goed mogelijke bezetting van de binnensportaccommodaties en gymzalen.
- Sportaccommodaties die schoon, veilig en betaalbaar zijn.

1110
1111

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We gaan onderzoek doen naar de toekomst van zwembad De Hullen.
- Belangenvereniging Norg maakt een visie op multifunctioneel centrum 'De Brinkhof' en de Brinkhofweide in Norg.

1112
1113

Bijbehorende belangrijke documenten

1114
1115
1116
1117

- Meerjarig onderhoudsplan gebouwen
- Onderzoek 'Ruimte voor Sport in Noordenveld' van het Mulier Instituut
- Integraal Sportaccommodatieplan Noordenveld
- Gebouwenbeheerplan

1118
1119

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

5.2 Sportaccommodaties	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	3.031	3.121	2.945	2.825	2.963	3.066
Baten	1.198	790	911	859	861	863
Saldo	1.833	2.331	2.034	1.966	2.102	2.203

1120
1121
1122
1123

1124 Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

1125

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Klaas Smid

1126

1127

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Ons cultuurbeleid is gericht op deelname van al onze inwoners aan cultuur en het op peil houden van onze culturele voorzieningen.
- We willen bereiken dat zoveel mogelijk inwoners van en bezoekers aan onze gemeente in aanraking komen met kunst, cultuur en erfgoed, door het aanbieden van kunst en cultuur en het gezamenlijk in stand houden van de culturele voorzieningen.
- We stimuleren samenwerking tussen voorzieningen en instellingen en faciliteren dat inwoners zelf een actieve bijdrage leveren aan de instandhouding van de culturele voorzieningen.
- We willen alle leerlingen in het openbaar, bijzonder en speciaal basisonderwijs een kwalitatief sterk en gevarieerd cultuuronderwijs aanbieden.
- We hebben aantrekkelijke evenementen die een aanjaagfunctie hebben voor toerisme en economie en bijdragen aan de leefbaarheid.
- We bereiden het project 'Noordenveld culturele gemeente 2026' voor.

1128

1129

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We bieden onze inwoners de gelegenheid om cultuur te ervaren en zelf te beoefenen door het in stand houden van culturele voorzieningen en het ondersteunen van culturele activiteiten.
- Alle leerlingen in het basisonderwijs wordt een doordacht programma cultuureducatie aangeboden.
- We hebben een kleinschalig beeldend kunstencentrum dat activiteiten en tentoonstellingen biedt voor een breed publiek in onze gemeente.
- We faciliteren kunst- en cultuurparticipatie door activiteiten van amateurkunstinstellingen te ondersteunen, vooral op incidentele basis.
- We vinden het belangrijk dat inwoners dichtbij en laagdrempelig toegang hebben tot kleinschalige theater- en cinemavoorsellingen.
- We stellen lokale culturele programmeurs in staat een eigen, lokaal cultureel programma aan te bieden of mogelijk te maken (Norg, Roden, Peize).
- We verhuren gebouwen zoals Activiteitscentrum De Dobbe en Kunstencentrum K38 voor sociaal-culturele activiteiten.
- We ondersteunen aantrekkelijke evenementen die bijdragen aan de leefbaarheid.
- Lokale omroep RTV Zulthe verzorgt lokale berichtgeving en houdt inwoners en belangstellenden op de hoogte van de laatste (culturele) activiteiten en nieuwtjes.
- In de voorbereiding van het project Noordenveld culturele gemeente 2026 zetten we groot in op participatie om een breed draagvlak te creëren.

1130

1131

Bijbehorende belangrijke documenten

1132

- Convenant cultuureducatie Noordenveld 2020-2025

- Bibliotheeknotitie
- Regionaal Plan van aanpak Laaggeletterdheid Arbeidsmarktregio Groningen
- Plan van aanpak voor een geletterd Noordenveld 2024-2025
- Uitvoeringsovereenkomst Gemeente Noordenveld - Theater & Cinema De Winsinghof
- Evaluatierapport en subsidiëring Muziek en Cultuur Peize

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.236	1.157	1.486	1.331	1.071	1.081
Baten	403	339	349	358	367	376
Saldo	833	818	1.137	973	704	706

Taakveld 5.4 Musea

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We willen dat onze inwoners en bezoekers van buiten een blik krijgen op ons heden in relatie tot ons verleden. Dit verleden wordt in deze musea gepresenteerd, verzameld en bestudeerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We bieden onze inwoners en bezoekers van buiten, via onze musea, een blik op ons heden in relatie tot ons verleden en faciliteren en ondersteunen onze musea daarin.
- We werken op incidentele basis mee aan de groei van het Nationaal Gevangenis museum Veenhuizen, uitgaande van hun rol in het Unesco Werelderfgoed dossier.
- We stimuleren dat onze musea op de Brink in Roden samenwerken rondom het thema 'spelen en opvoeden, toen en nu, hier en daar'.

Bijbehorende belangrijke documenten

- Uitvoeringsovereenkomst Gemeente Noordenveld - Stichting Museum Havezate Mensinge
- Onderzoek doorontwikkeling Museum Havezate Mensinge en erfgoedinstellingen op de Brink in Roden
- Rapportage Vervreemding in relatie tot doorontwikkeling Mensinge
- Uitvoeringsovereenkomst Gemeente Noordenveld - Stichting Nederlands Museum Kinderwereld

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

5.4 Musea	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	402	400	482	445	504	513
Baten	43	11	11	11	12	12
Saldo	359	389	471	434	493	501

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We willen dat het cultureel erfgoed binnen onze gemeente behouden blijft.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We dragen zorg voor ons cultureel erfgoed. We renoveren en plegen preventief of groot onderhoud.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

5.5 Cultureel erfgoed	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	454	618	578	617	605	613
Baten	10	26	17	17	18	18
Saldo	444	591	561	600	588	595

Taakveld 5.6 Media

Afdeling:	Beleid en Realisatie
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Inleidend

Onder taakveld 5.6 Media worden de lasten en baten voor ons bibliotheeknetwerk verantwoord.

Onze bibliotheek heeft vijf kernfuncties (volgt uit Wsob: Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen). De bibliotheek is:

- warenhuis van kennis en informatie;
- centrum voor ontwikkeling en educatie;
- inspiratiebron van lezen en literatuur;
- encyclopedie van kunst en cultuur;
- podium voor ontmoeting en debat.

1184

1185

De taken van bibliotheken zijn de laatste jaren verbreed. In het - mede door het VNG ondertekende - bibliotheekconvenant staan drie grote maatschappelijke opgaven benoemd:

1186

1187

- werken aan een geletterde samenleving;

1188

- participatie in de (informatie)samenleving;

1189

- leven lang ontwikkelen.

1190

1191

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We hebben een bibliotheek die voldoet aan de eisen zoals deze omschreven zijn in de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (WSOB).
- Een lokale bibliotheek die als fysieke voorziening aanwezig is, waar ruimte is voor de traditionele bibliotheekfuncties (lezen, leren en informatie) en voor de nieuwe sociaal-maatschappelijke functies van de bibliotheek.
- We willen de sociaal-maatschappelijke functie van de Bibliotheek Noordenveld versterken.
- De bibliotheek geeft invulling aan haar ontmoetingsfunctie en haar culturele functie door uitnodigend, inspirerend en stimulerend te zijn.
- We willen de aanpak van leesbevordering, laaggeletterdheid en mediawijsheid versterken, dit om de zelfredzaamheid van onze inwoners te ondersteunen.
- Het bevorderen van lezen met name bij de jeugd. We gaan uit van een doorgaande leeslijn.

1192

1193

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We houden drie bibliotheekvestigingen in stand: fysiek in Roden (hoofdvestiging), in Norg en in Peize (op maat) en digitaal (24 uur per dag bereikbaar).
- We faciliteren een Taalhuis in de bibliotheek in Roden.
- We faciliteren de bibliotheek met de instandhouding van het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) en het verzorgen van trainingen op het gebied van digitale vaardigheden.
- We faciliteren de bibliotheek in het organiseren van voor- en vroegschoolse leesprogramma's via het programma Kleintje Bieb en BoekStart in de kinderopvang.
- We faciliteren de bibliotheek om samen met lokale partners activiteiten te verzorgen op het gebied van ontmoeting en debat. Te denken valt aan lezingen, discussie, voorstellingen, Drentse Taol, etc.

1194

1195

Bijbehorende belangrijke documenten

1196

- Notitie bibliotheekwerk Noordenveld

1197

- Regionaal Plan van aanpak laaggeletterdheid arbeidsmarktregio Groningen

1198

- Plan van aanpak voor een geletterd Noordenveld 2024-2025

1199

1200

1201

1202

1203

1204

1205

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

5.6 Media	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	699	561	588	602	617	632
Baten	132	0	0	0	0	0
Saldo	567	561	588	602	617	632

Toelichting lopende en nieuwe projecten

Hieronder wordt aangegeven wat we in 2025 gaan doen binnen de lopende en nieuwe projecten.

Dorpsplan Norg

Dorpsbelangen Norg heeft samen met de verschillende organisaties, verenigingen en inwoners van het dorp een dorpsplan gemaakt. Er wordt uitvoering gegeven aan de onderdelen uit het, door college en raad, vastgestelde dorpsplan.

Een van de onderdelen van het dorpsplan is een visie op Multifunctioneel Centrum De Brinkhof en De Brinkhofweide. In 2025 gaan we samen met organisaties en inwoners verder met de visie.

Centrumplan Peize

Vereniging Dorpsbelangen Peize heeft het Dorpsplan Peize 2022-2024 aangeboden aan raad en college. In 2023 heeft een brede inventarisatie plaatsgevonden van mogelijke projecten in Peize. In 2025 wordt dit verder opgepakt. De projecten die gerelateerd zijn aan het beperken van wateroverlast worden met voorrang uitgevoerd.

Dorpenfonds

Het Dorpenfonds loopt van 2023 tot en met 2026. Net als afgelopen jaren zullen initiatiefnemers ondersteund worden in de plannen die zij ontwikkelen. Daarbij wordt integraal te werk gegaan: plannen worden door verschillende afdelingen bekeken en beoordeeld. Gedurende het jaar zal er in de media aandacht besteed worden aan de projecten die subsidie toegekend gekregen hebben of zelfs al gerealiseerd zijn.

Uitvoering Vitale Vakantieparken (inclusief Expeditie Norgerduinen)

Het programma is verlengd tot en met 2027. De trajecten binnen het programma zijn ingewikkeld en langjarig.

Integraal Sportaccommodatieplan Noordenveld (ISAP) deel 2

In 2023 hebben we samen met sportaanbieders het Integraal Sportaccommodatieplan Noordenveld deel 2 gemaakt. Sportaanbieders hebben verschillende nieuwe toekomstplannen ingediend die we samen verder uitwerken als we daarvoor geld kunnen vrijmaken.

Visiedocument Veenhuizen

We gaan samen met bewoners en ondernemers van Veenhuizen werken aan een nieuw visiedocument ten behoeve van het ontwikkelen en versterken van Veenhuizen. Het visiedocument zal het document 'Werken aan de Toekomst van Veenhuizen' vervangen.

6. Duurzaam voor nu en later

Tot programma 6. Duurzaam voor nu en later horen lasten en baten voor:

- Milieubeheer

Programmadoelstelling

- We voorkomen negatieve effecten op het klimaat en willen waar mogelijk zelfs een positief effect op het klimaat hebben.

Beleidsindicatoren

Duurzaamheid	Eenheid	Gebied	Waarde	Peiljaar
Hernieuwbare elektriciteit	%	Noordenveld	13,5	2022
		Nederland	41,3	2022
		Drenthe	73,1	2022

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting 2025	Meerjarenperspectief		
		2026	2027	2028
Startsaldo begroting 2025-2028	2.458	2.486	2.172	2.184
Wettelijk verplicht				
Omgevingsdienst Drenthe	112	112	112	112
Totaal programma 6. Duurzaam voor nu en later	2.570	2.598	2.284	2.296

Toelichting per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2024	Begrote baten 2024	Begroot saldo 2024	Begrote lasten 2025	Begrote baten 2025	Begroot saldo 2025
7.4 Milieubeheer	5.058	2.562	2.497	3.099	641	2.458
Totaal	5.058	2.562	2.497	3.099	641	2.458

Taakveld 7.4 Milieubeheer

Afdeling:	Beleid en Realisatie, Beheer
Portefeuillehouder:	Kirsten Ipema, Alex Wekema, Robert Meijer

1264 **Wat willen we bereiken?**

Algemeen

- We zorgen voor een duurzame leefomgeving met onder andere een schone lucht, gezonde bodem en een goede waterbalans.
- We willen ons verplaatsen op duurzame brandstoffen door enerzijds fossiele verkeersbewegingen te ontmoedigen en anderzijds schoon verkeer te stimuleren en faciliteren.
- We willen veel minder energie verbruiken dan we nu doen en alle energie die we nog wel gebruiken uit een duurzame lokale bron putten.
- We willen veel minder afval produceren en het afval dat we produceren zoveel mogelijk hergebruiken.
- We werken samen met onze inwoners, bedrijven en instellingen aan een duurzamer Noordenveld.

1265

1266 **Wat gaan we daarvoor doen?**

Algemeen

- We werken samen met andere Drentse gemeenten en de provincie aan een regionaal mobiliteitsplan 2.0 en de uitvoering daarvan.
- We werken aan onze hernieuwbare energieambities en leveren onze bijdrage aan de Regionale Energie Strategie (RES).
- We geven uitvoering aan de Warmtevisie Noordenveld en werken samen met energiecoöperaties en onze energieke buurten om het energieverbruik terug te dringen en duurzame warmte toe te passen.
- We verduurzamen ons maatschappelijk vastgoed volgens de routekaart verduurzaming vastgoedportefeuille.
- We geven uitvoering aan het project energieke bedrijventerreinen in samenwerking met OCN/Parkmanagement.
- We werken samen met netbeheerders om een goedwerkende energie-infrastructuur in de toekomst te kunnen garanderen.
- We verminderen de hoeveelheid afval door het stimuleren van hergebruik van grondstoffen bij ons nieuwe Grondstoffencentrum.
- We voeren het uitvoeringsplan maatschappelijk verantwoord inkopen uit met daarin extra aandacht voor het stimuleren van lokaal inkopen.
- We maken duurzaamheid zichtbaarder door bijeenkomsten voor onze inwoners te organiseren. We werken daarbij samen met onder andere het Drents Energieloket.
- We betrekken onze inwoners bij de verduurzaming van de gemeente met onder andere de website duurzaamnoordenveld.nu.
- De Omgevingsdienst Drenthe is verantwoordelijk voor de uitvoering van de milieutaken (waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving) van het Jaarprogramma.
- Met het oog op de nieuwe Omgevingswet is de gemeente verantwoordelijk voor het strategisch beleid op het gebied van bodem, stikstof en geur.
- We heroverwegen samen met de raad de haalbaarheid van de ambitie 'klimaatneutraal 2040' en de bijbehorende formulering.

1267

1268 **Bijbehorende belangrijke documenten**

- 1269 • Actieplan Verantwoord Inkopen
- 1270 • Beleidskader 'Energieprojecten in het landschap'

- Routekaart verduurzamen gebouwen
- RES 2.0 regio Drenthe
- Jaarprogramma 2024 RUD Drenthe
- Programma duurzaamheid en uitvoeringsprogramma
- Warmtevisie Noordenveld en uitvoeringsprogramma

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

7.4 Milieubeheer	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	2.139	5.058	3.099	3.121	2.807	2.819
Baten	244	2.562	641	635	635	635
Saldo	1.895	2.497	2.458	2.486	2.172	2.184

Toelichting lopende en nieuwe projecten

Hieronder wordt aangegeven wat we in 2025 gaan doen binnen de lopende en nieuwe projecten.

Voortzetting ingezet beleid en Meerjaren Uitvoeringsplan (MUP) 2022-2026

Duurzaamheid:

- Gemeentelijk vastgoed verduurzamen
- Uitvoering uitvoeringsprogramma duurzaamheid
- Uitvoering Warmtevisie Noordenveld

1290 7. Helder zicht

Tot programma 7. Helder zicht horen lasten en baten voor:

- Mutaties reserves
- Overhead
- Treasury
- OZB woningen
- OZB niet-woningen
- Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds
- Overige baten en lasten
- Resultaat van de rekening van baten en lasten
- Belastingen overig
- Vennootschapsbelasting (VpB)

1291

1292 Programmadoelstelling

- Doelstelling is een behoedzaam financieel beleid en een doelmatige bedrijfsvoering, waarover we transparant communiceren.

1293 Beleidsindicatoren

Bedrijfsvoering	Eenheid	Jaar	Waarde
Apparaatskosten	€ per inwoner	Begroot 2025	1.106
		Begroot 2024	1.023
		Werkelijk 2023	920
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Begroot 2025	11,83
		Begroot 2024	11,55
		Werkelijk 2023	11,12
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Begroot 2025	12,66
		Begroot 2024	11,77
		Werkelijk 2023	11,34
Externe inhuur	Kosten als % van de totale loonsom inclusief externe inhuurkosten	Begroot 2025	2,94
		Begroot 2024	3,32
		Werkelijk 2023	19,65
Overhead	% van totale lasten	Begroot 2025	12,63
		Begroot 2024	11,95
		Werkelijk 2023	12,12

1294

1295 Toelichting

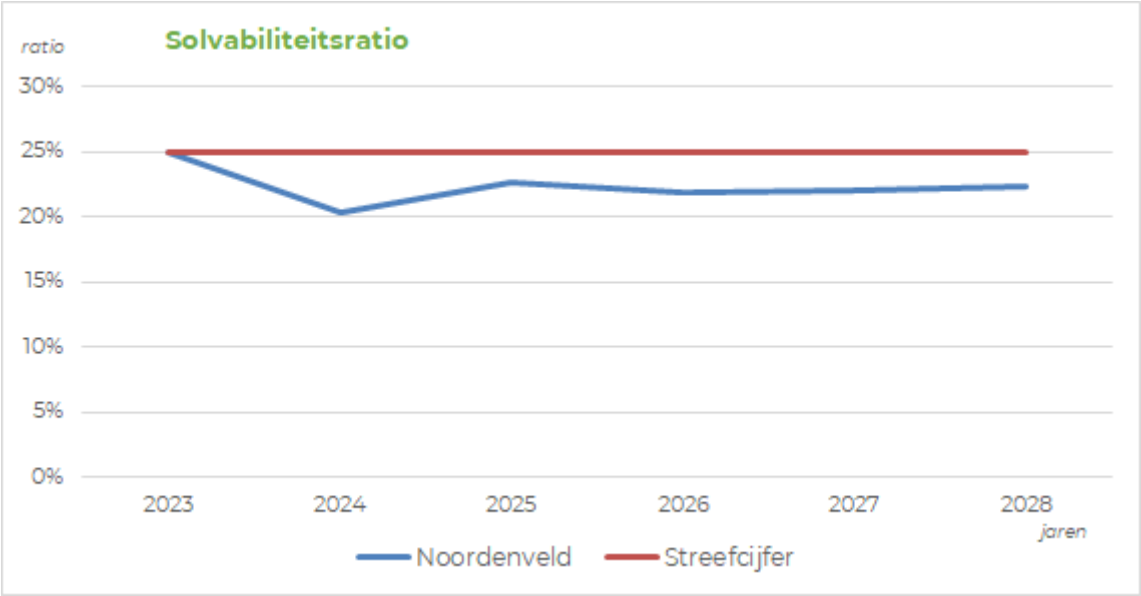
1296 Onderstaande verplichte indicatoren komen niet van de website www.waarstaatjegemeente.nl.

1297 Deze worden intern samengesteld en worden met de laatste jaarrekening en voorlaatste begroting
1298 vergeleken.

1299

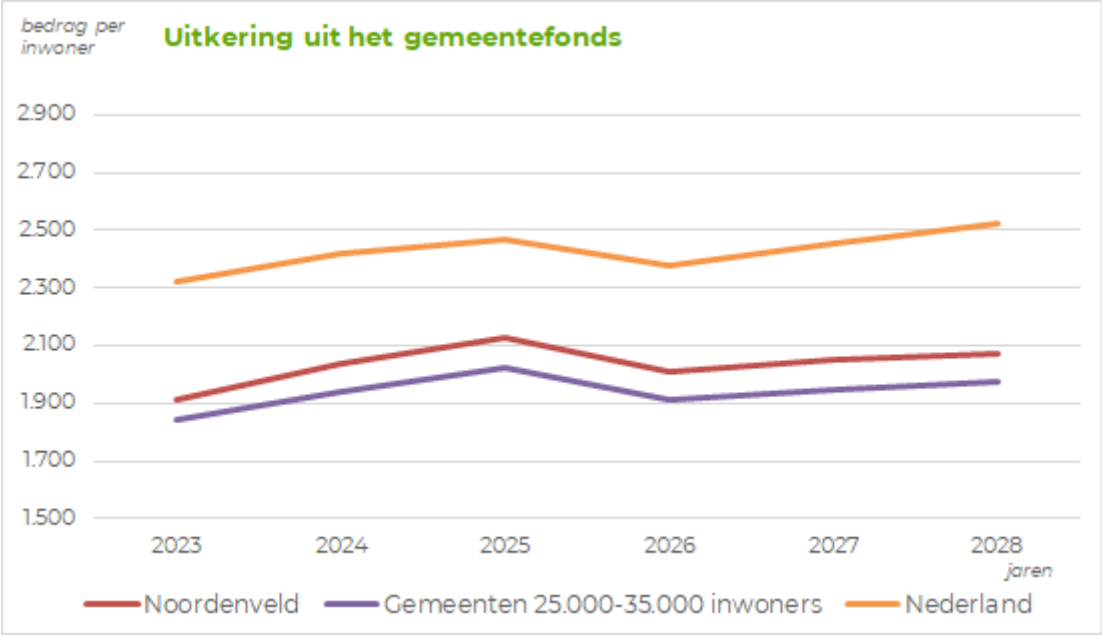
1300

1301 **Solvabiliteitsratio**

1302
1303
1304 Deze grafiek geeft aan dat de verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal lager is
1305 dan het gewenste streefcijfer.
1306
1307 Deze indicator geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële
1308 verplichtingen te voldoen. De solvabiliteit wordt berekend door het eigen vermogen te delen door
1309 het balanstotaal. Ons streefcijfer is een solvabiliteitsratio van minimaal 25%. Voor de gerealiseerde
1310 solvabiliteitsratio van Noordenveld in 2023, de begrote ratio's van Noordenveld voor 2024-2028 en
1311 voor overige kengetallen verwijzen we naar de paragraaf *Weerstandsvermogen en risicobeheersing*.

1312
1313 **Uitkeringen uit het gemeentefonds**

Deze grafiek geeft de uitkering per inwoner uit het gemeentefonds weer ten opzichte van vergelijkbare gemeenten en gemiddeld in Nederland.

De uitkering voor het jaar 2023 heeft betrekking op de decembercirculaire 2023. De uitkering voor Noordenveld en Nederland voor de jaren 2024 tot en met 2028 is het meest recent en heeft betrekking op de meicirculaire 2024.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting 2025	Meerjarenperspectief		
		2026	2027	2028
Startsaldo begroting 2025-2028	-58.814	-59.741	-61.718	-63.828
Wettelijk verplicht				
K2f SAAS	87	39	39	39
Nieuw beleid				
Knelpuntenanalyse	1.000	1.000	1.000	1.000
Aantrekkelijk werkgeverschap	330	330	330	330
Vervangingsinvesteringen	57	57	57	57
Totaal nieuw beleid	1.387	1.387	1.387	1.387
Dekkingsvoorstellen				
Onroerendezaakbelastingen (aanvullende stijging van 2% in 2025)	-140	-140	-140	-140
(Jaarlijkse) dotatie exploitatie naar vermogen				
Intrekken toevoeging aan algemene reserve	-2.500			
Totaal programma 7. Helder zicht	-59.980	-58.455	-60.432	-62.542

Vervangingsinvesteringen

Vervangingsinvesteringen	Bedrag (x € 1.000)
0.4 Overhead	
Vervanging laptops	328
Vervanging mobiele telefonie	291
Vervanging headsets	37
Inventaris	74
Totaal	730

1331 Toelichting per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakvelden	Begrote lasten 2024	Begrote baten 2024	Begroot saldo 2024	Begrote lasten 2025	Begrote baten 2025	Begroot saldo 2025
0.10 Mutaties reserves	776	2.966	-2.190	2.776	370	2.406
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	471	0	471	375	0	375
0.4 Overhead	12.453	143	12.310	14.149	153	13.996
0.5 Treasury	2.248	2.835	-587	2.445	3.203	-757
0.61 OZB woningen	492	4.854	-4.362	643	5.103	-4.459
0.62 OZB niet-woningen	71	2.104	-2.033	71	2.167	-2.096
0.64 Belastingen overig	3	0	3	3	0	3
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	64.503	-64.503	0	68.261	-68.261
0.8 Overige baten en lasten	1.642	1.415	227	1.119	1.058	61
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	40	0	40	40	0	40
Totaal	18.195	78.820	-60.625	21.620	80.315	-58.694

1332 Taakveld 0.4 Overhead

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

1335 Inleidend

1336 Overhead wordt centraal begroot en betreft alle kosten die samenhangen met de sturing en
1337 ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Voor een nadere toelichting op de
1338 uitgaven en inkomsten verwijzen we u naar de paragraaf *Overhead*.

1340 Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We willen zicht hebben op de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primair proces.
- We willen zicht hebben op de toerekening van de kosten van overhead aan de kostendekkende heffingen (rioolheffing en afvalstoffenheffing), bouwgrond en investeringen.

1342 Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We brengen overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) afzonderlijk alle kosten in beeld van de activiteiten die onder overhead vallen. Dit doen we in een aparte paragraaf in de begroting en in de jaarstukken.
- We brengen de kosten in beeld die doorberekend worden in de afvalstoffen- en rioolheffing. Dit vindt plaats op grond van een rekentarief per productief uur.

- Een deel van de overhead wordt doorgerekend aan bouwgrond en investeringen.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.4 Overhead	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	13.607	12.453	14.149	14.417	14.638	14.934
Baten	227	143	153	155	158	160
Saldo	13.380	12.310	13.996	14.261	14.480	14.774

Taakveld 0.5 Treasury

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Inleidend

Treasury betreft het uitzetten en aantrekken van liquide middelen en het beheersen van de hieraan verbonden risico's.

Op dit moment is de rente hoog. De verwachting is dat de rente de komende jaren op een gelijk niveau zal blijven.

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We willen over voldoende financiële middelen beschikken om de begrotingstaken binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting uit te kunnen voeren.
- We trekken zo optimaal mogelijk financiering aan. We streven naar een goede balans tussen kortlopende en langlopende leningen.
- We beheersen de risico's die verbonden zijn aan treasury (renterisico's, liquiditeitsrisico's, kredietrisico's).

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- We volgen de geld- en kapitaalmarkt op de voet.
- We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte door het aantrekken van een passende mix van kortlopende en langlopende geldleningen.
- We beheersen de risico's door zoveel mogelijk zekerheden te vestigen bij leningen en garanties die aan derden worden verstrekt.

Bijbehorende belangrijke documenten

Treasurystatuut 2018

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.5 Treasury	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.810	2.248	2.445	2.448	2.277	2.073
Baten	1.795	2.835	3.203	3.823	3.593	3.371
Saldo	15	-587	-757	-1.375	-1.316	-1.297

Taakveld 0.61 OZB woningen

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Inleidend

De onroerendezaakbelasting (OZB) is een belasting die wordt geheven bij eigenaren van woningen en niet-woningen. De OZB-ontvangsten zijn vrij te besteden, dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing.

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Op basis van het Coalitieakkoord is de inzet om lastenverzwaring voor inwoners niet meer dan trendmatig te laten stijgen.
- De eigenaren betalen over een marktconforme WOZ-waarde.
- Bij te late betaling: invordering via herinnering, aanmaning, dwangbevel, schuldregeling.
- Tijdige betaling, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen.
- Het Noordelijk Belastingkantoor (NBK) voldoet aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Het NBK legt eind februari aanslagen en WOZ-beschikkingen op.
- We bieden de mogelijkheid te betalen via automatische incasso in maximaal 8 maandelijkse termijnen.
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing en de forensenbelasting.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.61 OZB woningen	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	768	492	643	659	675	692
Baten	4.895	4.854	5.103	5.230	5.361	5.495
Saldo	-4.127	-4.362	-4.459	-4.571	-4.686	-4.803

Taakveld 0.62 OZB niet-woningen

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- De eigenaren en/of gebruikers betalen over een marktconforme, of op basis van taxatiewijzers vastgestelde, WOZ-waarde.
- Bij te late betaling: invordering via herinnering, aanmaning, dwangbevel, schuldregeling.
- Tijdige betaling, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen.
- Het NBK voldoet aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Het NBK legt eind februari aanslagen en WOZ-beschikkingen op.
- We bieden de mogelijkheid te betalen via automatische incasso in maximaal 8 maandelijkse termijnen.
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing, de BIZ-bijdrage en de reinigingsrechten.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.62 OZB niet-woningen	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	57	71	71	72	74	75
Baten	1.931	2.104	2.167	2.221	2.277	2.334
Saldo	-1.874	-2.033	-2.096	-2.149	-2.203	-2.258

Taakveld 0.64 Belastingen overig

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.64 Belastingen overig	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1	3	3	3	3	3
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1	3	3	3	3	3

Financiële toelichting

Op dit taakveld zijn uitgaven opgenomen voor het heffen van de bijdrage Bedrijven InvesteringsZone (BIZ).

Taakveld 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Inleidend

- De gemeente ontvangt op drie tijdstippen in het jaar informatie van het Rijk over de uitkering uit het gemeentefonds: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota.
- Binnen het gemeentefonds is de algemene uitkering de grootste component. Het bedrag aan algemene uitkering wordt verdeeld over de gemeenten via maatstaven, zoals het inwonertal en de oppervlakte van een gemeente, een aan de maatstaven gekoppeld gewicht (bedrag per eenheid) en de uitkeringsfactor (de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor). Die drie componenten zijn aan wijzigingen onderhevig.
- De ontwikkeling van het gemeente- en provinciefonds wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres (jaarlijkse toe- en afname van het gemeentefonds).
- De koppeling van het accres aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp) is per 2024 vervroegd ingevoerd.

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Kort na het uitkomen van de circulaire van het gemeentefonds willen we de financiële gevolgen voor onze gemeente in beeld hebben.
- We willen de effecten van de circulaire op de diverse budgetten van de gemeente in meerjarenperspectief afzonderlijk in beeld hebben.
- De raad wordt tijdig geïnformeerd over de effecten van binnengekomen circulaire.

1434
1435 **Wat gaan we daarvoor doen?**

Algemeen

- Na het verschijnen van de mei-, september- of de decembercirculaire gaan we de financiële gevolgen meerjarig in beeld brengen.
- We analyseren welke gevolgen elke circulaire heeft voor de meerjarenbegroting.
- We brengen de specifieke gevolgen voor de diverse budgetten in beeld.
- We volgen ontwikkelingen op het gebied van het gemeentefonds.

1436
1437 **Wat mag het kosten?**

(bedragen x € 1.000)

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	62.184	64.503	68.261	66.522	69.006	71.647
Saldo	-62.184	-64.503	-68.261	-66.522	-69.006	-71.647

1438
1439 **Taakveld 0.8 Overige baten en lasten**
1440

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

1441
1442 **Inleidend**
1443 Budgetten die nog niet specifiek zijn toegewezen worden op dit taakveld geraamd.
1444

1445 **Wat willen we bereiken?**

Algemeen

- Alle baten en lasten die we (nog) niet aan een specifiek taakveld kunnen toerekenen zijn in beeld.
- We willen nog te realiseren bezuinigingen invullen met concrete maatregelen.

1446
1447 **Wat gaan we daarvoor doen?**

Algemeen

- We inventariseren alle baten en lasten die wij niet direct kunnen toerekenen aan andere taakvelden. Het gaat hierbij om budgetten die bijvoorbeeld te maken hebben met de doorbelasting van personele lasten of niet-ingevulde taakstellingen.

1448
1449
1450
1451
1452
1453
1454

1455 **Wat mag het kosten?**

(bedragen x € 1.000)

0.8 Overige baten en lasten	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	466	1.642	1.119	1.120	1.121	1.122
Baten	107	1.415	1.058	1.058	1.058	1.058
Saldo	360	227	61	62	63	64

1456 **Financiële toelichting**

1457 Voor 2025 zijn de uitgaven hoger dan de inkomsten, met name veroorzaakt door de begrote
1458 dotaties aan de algemene reserve en de verwachte uitgaven voor het personele knelpuntenbudget.

1460 **Taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)**

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

1463 **Inleidend**

- 1464 • We hebben afstemming gehad met de Belastingdienst over de fiscale verwerking van de
1465 grondexploitaties tot en met 2023. De grondexploitaties zijn verwerkt volgens de
1466 vaststellingsovereenkomst met de Belastingdienst.
- 1467 • De verkoop van restafval valt onder ondernemersactiviteiten. Daar is, samen met de
1468 opbrengst grondexploitaties, vennootschapsbelasting over verschuldigd.

1470 **Wat willen we bereiken?**

1471 *Algemeen*

- Jaarlijks tijdig een aangifte vennootschapsbelasting indienen bij de Belastingdienst.

1472 **Wat gaan we daarvoor doen?**

1473 *Algemeen*

- Jaarlijks toetsen welke verrichte ondernemersactiviteiten onder de vennootschapsbelasting
vallen en welke gevolgen dit heeft voor de aangifte.
- Jaarlijks een aangifte vennootschapsbelasting indienen bij de Belastingdienst.

1474 **Wat mag het kosten?**

1475 (bedragen x € 1.000)

0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	242	40	40	40	40	40
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	242	40	40	40	40	40

Taakveld 0.10 Mutaties reserves

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- Het gebruik van reserves en voorzieningen vindt conform de kaders plaats, zoals deze door de raad in de begroting en nota reserves en voorzieningen zijn vastgelegd.
- We willen een actueel beeld hebben van de onttrekkingen en toevoegingen aan reserves en voorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

- Op basis van genomen raadsbesluiten gaan we de toevoegingen en onttrekkingen verwerken.
- Per mutatie maken we zichtbaar ten laste of ten gunste van welke reserve de onttrekking of toevoeging plaatsvindt.

Bijbehorende belangrijke documenten

Nota reserves en voorzieningen 2024-2027

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

0.10 Mutaties reserves	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	4.554	776	2.776	276	276	276
Baten	1.356	2.966	370	370	370	370
Saldo	3.198	-2.190	2.406	-94	-94	-94

Taakveld 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Afdeling:	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder:	Alex Wekema

Wat willen we bereiken?

Algemeen

- We hebben de saldi van de jaarrekening en de meerjarenbegroting in beeld. Dit is exclusief de begrote structurele bestedingsruimte die opgenomen wordt in de aanbiedingsbrief en waar de raad over kan beslissen.
- We hebben inzicht in het gerealiseerd resultaat of het verwachte overschot of tekort in de meerjarenbegroting. Hierdoor krijgen we inzicht in de aanwezige financiële ruimte.
- We willen een meerjarenbegroting die structureel in evenwicht is. Het ravijnjaar 2026 is hierop uitgezonderd.

1496 **Wat gaan we daarvoor doen?**

Algemeen

- We gaan verwachte baten en lasten actueel begroten.

1497

1498 **Wat mag het kosten?**

(bedragen x € 1.000)

0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	2.716	471	375	685	4.157	7.193
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	2.716	471	375	685	4.157	7.193

1499

1500 **Paragrafen**

1501

1502

1. Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf gaat over de lokale belastingen en heffingen. Aan de orde komen de ontwikkelingen ten aanzien van de lokale heffingen, de geraamde inkomsten, de kostendekkendheid van de tarieven, het kwijtscheldingsbeleid dat we hanteren en de lastendruk voor de burger. Lokale heffingen worden opgebracht door inwoners van - en bezoekers aan - onze gemeente, bedrijven en instellingen.

Lokale heffingen betreffen zowel de publiek- als de privaatrechtelijke heffingen. Lokale heffingen voorzien in een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente. De publiekrechtelijke heffingen worden onderscheiden naar belastingen en rechten:

- belastingen: de opbrengsten van belastingen komen toe aan de algemene middelen en kunnen vrij worden besteed. Dit zijn onder meer de onroerendezaakbelasting (OZB), de toeristenbelasting en de forensenbelasting. Het criterium van de kostendekkendheid is hier niet aan de orde;
- rechten: een recht is een vergoeding voor een concrete, door de gemeente te leveren prestatie. De opbrengst van de rechten is niet vrij besteedbaar: de opbrengsten moeten aangewend worden voor de daaraan gerelateerde prestaties. Voorbeelden zijn de afvalstoffenheffing, rioolheffing en de leges burgerzaken. Hier geldt een wettelijke norm van maximaal 100% kostendekkendheid.

De privaatrechtelijke heffingen hebben betrekking op tarieven voor economische activiteiten die verricht worden in het algemeen belang.

Verderop in deze paragraaf zal de gemeentelijke lastendruk, het heffingenbeleid dat we voeren en de vergelijking van de door ons gehanteerde tarieven met andere Drentse gemeenten, inzichtelijk worden gemaakt. Dit doen we zoveel als mogelijk aan de hand van openbare bronnen als de website van het Coelo (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden: [Overzicht - COELO](#)) en bijvoorbeeld het CBS.

Ontwikkelingen

De invoering van de Omgevingswet in 2024 geeft een verschuiving van de taken bij alle gemeenten. De wet maakt dat milieuleges kunnen worden geheven. Echter vervalt een deel van de inkomsten uit leges door de wet private kwaliteitsborging. Uitgangspunt voor de legestarieven blijft de kostendekkendheid.

Maximering stijging OZB

Het kabinet Schoof wil de stijging van de OZB maximeren. Omdat de uitgangspunten voor dit beleid niet bekend zijn houden we vooralsnog vast aan het huidige Coalitieakkoord Gemeente Noordenveld 2022-2026.

Bezwaren WOZ

De afgelopen jaren is zowel landelijk als in de gemeente een toename geweest van bezwaren tegen de WOZ-waarde. Bij een gegrond bezwaar moet de gemeente de proceskosten vergoeden. Als gevolg hiervan werden hoge kosten gemaakt. Met ingang van 2024 is de berekening van deze proceskosten herzien. Dit zou een besparing van de kosten betekenen voor de gemeente. De Hoge

1549 Raad heeft deze wijziging buiten toepassing gesteld waardoor het hogere bedrag nog van
1550 toepassing is.

1551

1552 **Gemeentelijk tarievenbeleid**

1553 Uitgangspunten voor de lokale heffingen zijn:

- 1554 • schommelingen in retributies en belastingen dienen zoveel mogelijk te worden voorkomen
1555 door het handhaven van een, in relatie tot de inflatie, zoveel als mogelijk niet meer dan een
1556 trendmatige verhoging;
1557 • tarieven en heffingen dienen waar mogelijk kostendekkend te zijn.

1558

1559 **Kwijtschelding gemeentelijke belastingen**

1560 Gemeenten kunnen kwijtschelding verlenen van gemeentelijke heffingen. Zij zijn daarbij wel
1561 gebonden aan de landelijke uitvoeringsregeling. Voor wat betreft de kosten van bestaan, kunnen
1562 gemeenten afwijken van deze regeling. Het rijk hanteert 90% van de bijstandsnorm als het
1563 bestaansminimum, in Noordenveld hanteren we 100% van de bijstandsnorm als bestaansminimum.
1564 Kwijtschelding is mogelijk voor de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Met ingang van
1565 2021 scharen wij de kosten van de kwijtschelding afvalstoffenheffing onder het tarief afval. Met
1566 ingang van 2024 vallen de kosten van kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolheffing
1567 onder het minimabeleid.

1568 Omdat alleen kwijtschelding wordt verleend voor belastingen die direct door de gemeente worden
1569 opgelegd werd nagenoeg geen gebruik gemaakt van de kwijtschelding van de rioolheffing.
1570 Verhuurders berekenden echter wel de rioolheffing in een toenemend aantal huurcontracten
1571 afzonderlijk door. Doordat we sinds 2024 de rioolheffing direct bij de gebruiker heffen is een hoger
1572 bedrag aan kwijtschelding toegekend.

1573

1574 De bedragen die in voorgaande jaren gemoeid waren met de kwijtschelding staan in onderstaande
1575 tabel:

1576

Kwijtschelding (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Verleende kwijtschelding	69	88	90	82	94	94

1577

1578 **Overzicht geraamde inkomsten diverse heffingen**

1579 De gemeente Noordenveld haalt voor ruim € 18 miljoen aan inkomsten uit lokale heffingen.
1580 Onderstaande tabel geeft weer welke opbrengst uit lokale heffingen zijn geraamd als
1581 dekkingsmiddel in de begroting 2025:

1582

Overzicht belastingen en heffingen (bedragen x € 1.000)	
Onroerendezaakbelastingen	7.270
Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	3.950
Rioolheffing	4.660
Bouwleges	550
Overige leges	702
Lijkbezorgingsrechten	150

Toeristenbelasting	289
Forensenbelasting	255
Marktgelden	31
BIZ-heffing	185
Totaal belastinginkomsten	18.042

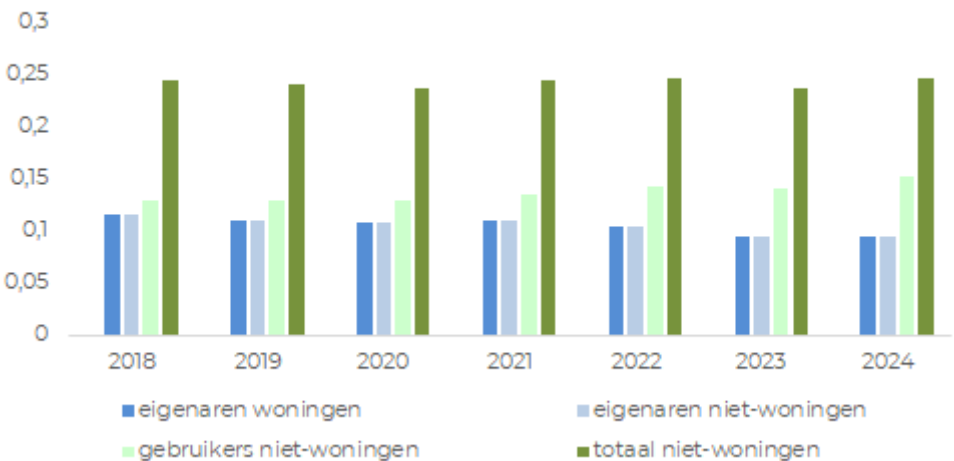
Onroerendezaakbelasting

De onroerendezaakbelasting is de belangrijkste gemeentelijke belasting. Niet alleen qua omvang, maar ook omdat de opbrengst tot de algemene middelen behoort en dus naar eigen inzicht besteed kan worden. De belangrijkste functie is het genereren van inkomsten. De hoogte van een aanslag is afhankelijk van de waarde van een pand en van de door de raad vastgestelde tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de heffing voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. De waarde van de woningen en bedrijven wordt ieder jaar opnieuw bepaald.

De ontwikkeling van onze tarieven van de OZB tot en met 2024 zijn als volgt:

Onroerendezaakbelasting (tarieven in %)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
eigenaren woningen	0,11585	0,11004	0,10755	0,10947	0,10429	0,09501	0,09519
eigenaren niet-woningen	0,11585	0,11004	0,10755	0,10947	0,10429	0,09501	0,09519
gebruikers niet-woningen	0,12994	0,13038	0,12936	0,13622	0,14263	0,14159	0,15184
totaal niet-woningen	0,24579	0,24042	0,23691	0,24569	0,24692	0,23660	0,24703

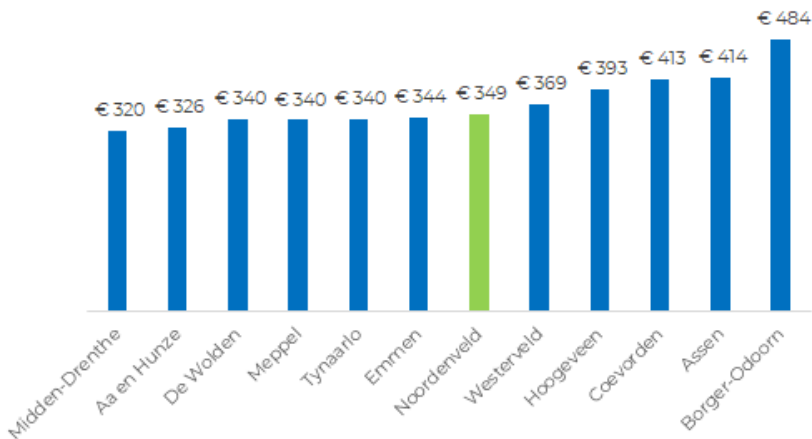
Onroerendezaakbelastingen 2018-2024

Tarief maal de WOZ-waarde geeft het aanslagbedrag

De verschillende tarieven, in combinatie met de WOZ-waarde, bepalen de uiteindelijke hoogte van de aanslag OZB. Ter vergelijking zijn hieronder de OZB-bedragen opgenomen voor alle Drentse gemeenten (bron: [Atlas Gemeenten 2024 - COELO](#)) in het jaar 2024 bij een gemiddelde woningwaarde (bron: [waarderingkamer.nl](#)).

Onroerendezaakbelastingen Drenthe 2024 per huishouden bij een gemiddelde woningwaarde

1604
1605
1606
1607
1608
1609
1610
1611
1612
1613
1614
1615
1616
1617
1618

Het gemiddelde OZB-bedrag 2024 voor woningen in Drenthe is € 369 tegenover € 349 voor Noordenveld.

In deze paragraaf zijn de nieuwe tarieven voor 2025 nog niet opgenomen, aangezien de uitkomst van de herwaardering op grond van de Wet WOZ nog niet bekend is. Nadere voorstellen volgen op korte termijn.

Reinigingsheffingen

De afvalstoffenheffing (of reinigingsheffing) is een gemeentelijke bestemmingsheffing waarvan de opbrengst wordt gebruikt om de vuilnisinzameling en -verwerking te bekostigen. Huishoudens betalen in veel gevallen een vast bedrag per jaar.

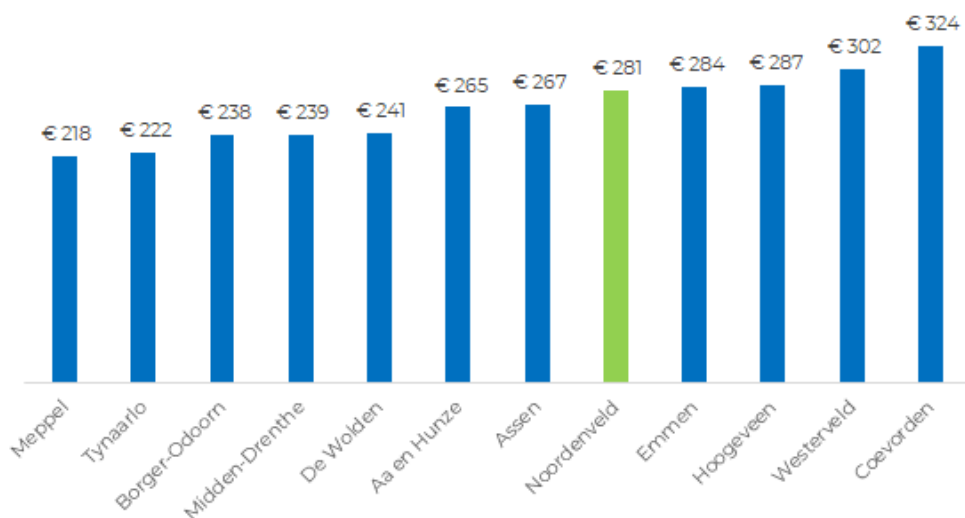
Afvalstoffenheffing (bedragen in €)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
eenpersoonshuishouden	161*	161	161	171	186	216	240
meerpersoonshuishouden	202*	202	202	212	227	257	281

1619
1620
1621
1622
1623
1624

* De tarieven in 2018 zijn exclusief de eenmalige korting van € 19,35.

Ter vergelijking zijn hieronder de bedragen van het meerpersoonstarief van de afvalstoffenheffing opgenomen voor alle Drentse gemeenten in het jaar 2024:

Afvalstoffenheffing Drenthe 2024 (meerpersoonstarief)

Het gemiddelde tarief in Drenthe is € 264 in 2024 voor een meerpersoonshuishouden (bron: Atlas Gemeenten 2024 - Coelo).

Kostendekkendheid lokale heffingen

De wettelijke voorschriften rond kostendekkendheid hebben tot doel om de transparantie te verhogen met betrekking tot de totstandkoming van de legestarieven en andere gemeentelijke heffingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn.

Berekening kostendekkendheid van de reinigingsheffing (bedragen x € 1.000)			
Lasten			
Huisvuil	7.3 Afval	2.379	
Grof vuil	7.3 Afval	104	
Wegwerpglas	7.3 Afval	-25	
Brengstation	7.3 Afval	868	
Oud papier	7.3 Afval	-61	
Overige kosten	7.3 Afval	44	
Plastic	7.3 Afval	53	
Perceptiekosten	0.64 Belastingen overige	19	
BTW	n.v.t.	606	
Overhead	0.4 Overhead	193	
Zwerfvuil	2.1 Verkeer en vervoer	4	
Totaal lasten			4.184
Baten			
Afvalstoffenheffing	7.3 Afval	4.100	
Reinigingsrechten	7.3 Afval	89	

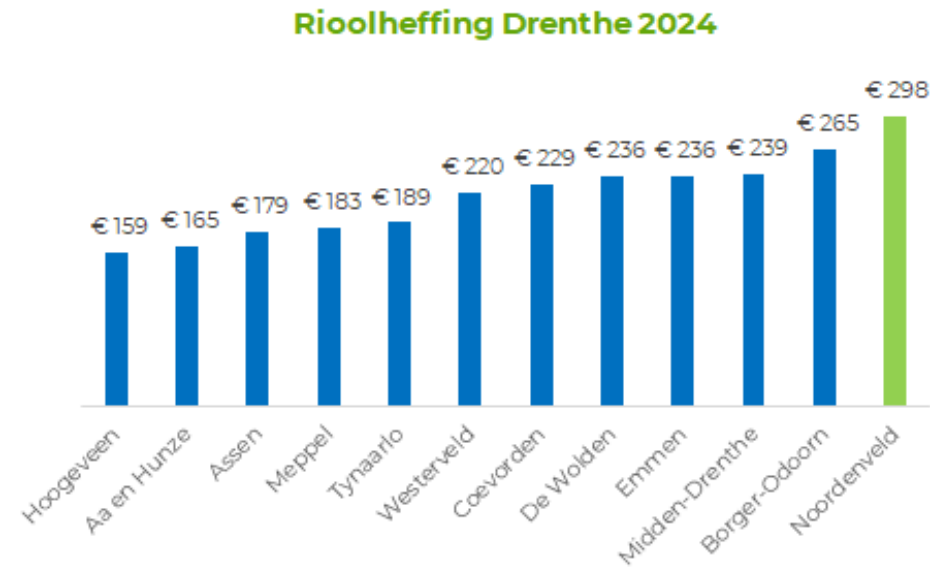
Totaal baten			4.189
Dekkingspercentage			100%

Rioolheffing

De rioolheffing is een gemeentelijke bestemmingsheffing waarvan de opbrengst wordt gebruikt om werkzaamheden in het gemeentelijke waterbeheer te bekostigen. De grootste watertaak voor gemeenten was het rioolbeheer. Er vindt nu een verschuiving plaats naar maatregelen om het veranderende klimaat het hoofd te bieden, zoals wateroverlast. De rioolheffing kan van de eigenaar en/of van de gebruiker van een pand worden geheven. De rioolheffing wordt sinds 2024 bij de gebruiker geheven. Met ingang van 2025 wordt de grens voor belast waterverbruik jaarlijks stapsgewijs verlaagd, om te komen tot een belast waterverbruik vanaf 200 kubieke meter op jaarbasis. Hiermee willen we zuinig watergebruik stimuleren. Deze verbruiksgrens ligt tot en met 2024 op 500 kubieke meter of meer per jaar. In de praktijk werden hiermee in principe alleen grootverbruikers belast.

Rioolheffing (bedragen in €)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
rioolheffing eigenaar	245	245	245	225	256	277	298

Ter vergelijking zijn hierna de bedragen voor de rioolheffing opgenomen voor alle Drentse gemeenten in het jaar 2024 (bij een gemiddelde woningwaarde):

Het gemiddelde tarief voor de rioolheffing bedraagt in Drenthe € 217. In bovenstaand overzicht is uitgegaan van het tarief voor een meerpersoonshuishouden. Objectief vergelijken is lastig, aangezien elke gemeente een redelijke mate van vrijheid heeft over de kostenopbouw van het

1662 tarief. Binnen onze gemeente rekenen we bijvoorbeeld 50% van de kosten van straatreiniging toe
 1663 aan dit tarief. Het is niet bekend welke kosten andere gemeenten onder dit tarief brengen.

1664

1665 De kostendekkendheid van de riolheffing berekenen wij als volgt:

1666

Berekening kostendekkendheid van de riolheffing (bedragen x € 1.000)			
Lasten			
Kapitaallasten	7.2 Riolering	2.628	
Vrijverval	7.2 Riolering	288	
Drukriolering	7.2 Riolering	210	
Gemalen	7.2 Riolering	252	
Randvoorzieningen	7.2 Riolering	25	
IBA's	7.2 Riolering	1	
Kolken	7.2 Riolering	81	
Overige taken en beleidsadvisering	7.2 Riolering	408	
Schouwsloten	7.2 Riolering	278	
Straatvegen	2.1 Verkeer en vervoer	218	
Perceptiekosten	0.64 Belastingen overige	43	
Btw	n.v.t.	781	
Overhead	0.4 Overhead	128	
Totaal lasten			5.341
Baten			
Riolheffing	7.2 Riolering	4.660	
Totaal baten			4.660
Exploitatietekort			681
Dekkingspercentage			87%

1667

1668 Het exploitatietekort 2025 komt ten laste van de voorziening riolering.

1669

1670 Leges

1671 In de tarieventabel, behorende bij de verordening leges, is een veelheid aan producten en
 1672 bijbehorende tarieven opgenomen, waaronder diverse tarieven die worden bepaald door bijzondere
 1673 en/of hogere regelgeving (bijvoorbeeld reisdocumenten).

1674

1675 De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening opgedeeld in drie hoofdstukken. In het
 1676 kader van de nieuwe BBV-voorschriften zijn de volgende beleidsuitgangspunten gehanteerd:

- 1677 • tussen de hoofdstukken is er geen kruissubsidiëring;
- 1678 • voor de hoofdstukken 1 en 3 maken we gebruik van de 'Activity Based Costing' (ABC)-
 1679 methode;
- 1680 • de uitwerking van hoofdstuk 2 is gebaseerd op de begroting (begrote kosten en uren);

- de overheadkosten, zoals vastgelegd in de begroting onder taakveld 0.4 overhead, worden via tijdschrijven verdeeld.

Hierna volgt een overzicht van baten en lasten per titel en de daaronder vallende hoofdstukken zoals opgenomen in de tarieventabel.

Hoofdstuk 1. Algemene dienstverlening

De kostendekkendheid van de algemene dienstverlening stijgt van 86% (begroting 2024) naar 89%. De toename is een gevolg van hogere begrote baten.

Kostendekkendheid hoofdstuk 1 (bedragen in €)		Lasten	Overhead	Totaal	Baten	% kosten- dekkendheid
1.1	Burgerlijke Stand	49.890	14.923	64.813	44.850	69%
1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	350.205	108.152	458.357	407.938	89%
1.3	Rijbewijzen	102.707	44.016	146.723	148.190	101%
1.4	Verstrekingen in het kader van de BRP	6.636	4.134	10.770	5.339	49%
1.7	Overige publiekszaken	4.373	971	5.344	3.888	73%
1.8	Gemeentearchief	847	636	1.483	1.555	105%
1.9	Bijzondere wetten	14.262	8.400	22.662	23.257	103%
1.10	Diversen	5.375	3.951	9.326	3.831	41%
Totaal		534.295	185.183	719.478	638.848	89%

Hoofdstuk 2. Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving en omgevingsvergunning

De kostendekkendheid van dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning van 93% ligt hoger dan begroot voor in 2024 (87%). De effecten van de in 2024 ingevoerde de Omgevingswet en de aanpassingen in de legesverordening die hiermee samenhangt komen tot uitdrukking in de kostendekkendheid voor 2025.

Kostendekkendheid hoofdstuk 2 (bedragen x € 1.000)		Lasten	Overhead	Totaal	Baten	% kosten- dekkendheid
2.2	Voorfase	28.938	17.022	45.960	40.545	88%
2.3	Omgevingsvergunningen, activiteiten met betrekking tot bouwwerken	329.266	207.692	536.958	529.043	99%
2.8	Omgevingsvergunningen, overige activiteiten	37.098	24.045	61.143	29.409	48%
Totaal		395.302	248.759	644.061	598.997	93%

Hoofdstuk 3. Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn

De kostendekkendheid van dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn stijgt ten opzichte van 2024 (54%) naar 83% als gevolg van hogere opbrengsten.

Kostendekkendheid hoofdstuk 3 (bedragen x € 1.000)		Lasten	Overhead	Totaal	Baten	% kosten- dekkendheid
3.5	Horeca, standplaatsen	11.808	7.987	19.795	17.113	86%

3.7	Overige vergunningen	12.667	8.315	20.982	16.732	80%
	Totaal	24.475	16.302	40.777	33.845	83%

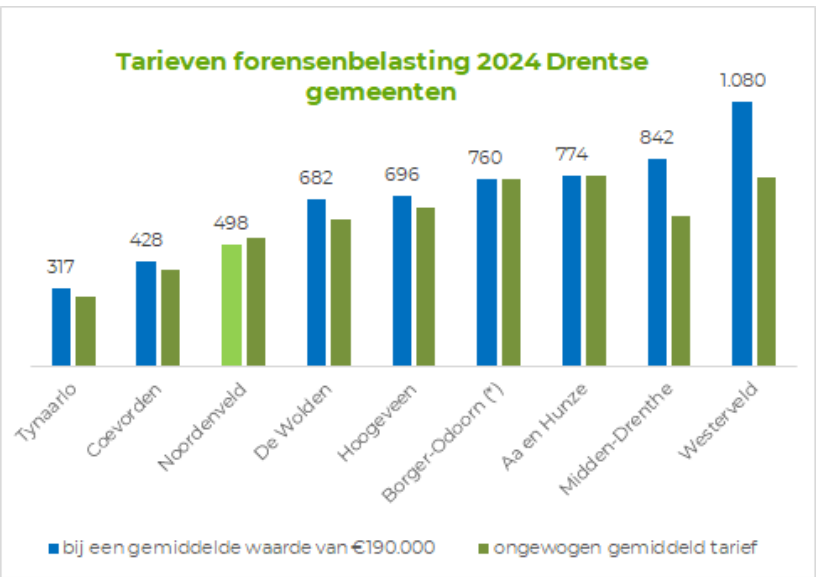
Lijkbezorgingsrechten

Uitgangspunt is om te komen tot 100% kostendekkendheid. Om dit te bereiken worden de opbrengsten verhoogd door leges te heffen op het niveau van omliggende gemeenten. De kostendekkendheid van lijkbezorgingsrechten stijgt hierdoor ten opzichte van 2024 (47%) naar 61%.

Berekening kostendekkendheid van de lijkbezorgingsrechten (bedragen x € 1.000)			
Lasten			
Begraafplaatsen	7.5 Begraafplaatsen	317	
Grafuitgifte	7.5 Begraafplaatsen	16	
BTW	n.v.t.		
Overhead	0.4 Overhead	57	
	Totaal lasten		390
Baten			
Begraafrechten	7.5 Begraafplaatsen	236	
	Totaal baten		236
	Dekkingspercentage		61%

Forensenbelasting

De forensenbelasting wordt geheven van niet-inwoners met een recreatie- of tweede woning in onze gemeente, onder meer als compensatie voor het missen van een uitkering per inwoner uit het gemeentefonds. In de gemeenten Assen, Emmen en Meppel wordt geen forensenbelasting geheven.

1718
1719 Niet elke gemeente heft forensenbelasting. De gemeenten die dat wel doen hanteren allemaal een
1720 eigen systematiek en tarief. Voor de onderlinge vergelijkbaarheid hebben we de gemiddelde WOZ-
1721 waarde genomen van de in Noordenveld in de forensenbelasting betrokken objecten per
1722 belastingjaar 2024, waardepeildatum 1 januari 2023. Het ongewogen gemiddelde tarief per
1723 gemeente baseren we op de gehanteerde staffels per gemeente en bedraagt in Drenthe voor het
1724 jaar 2024 € 595.

1725

1726 **Toeristenbelasting**

1727 In de begrotingsvergadering van november 2019 heeft de gemeenteraad, op basis van de evaluatie,
1728 besloten om de pilot toeristenbelasting te continueren tot en met 2024. In 2025 wordt met de sector
1729 gesproken over de tarieven voor 2026. Het tarievenbeleid in 2025 is een continuering van het
1730 gevoerde beleid, waarmee de toeristenbelasting in 2025 vergelijkbaar is met de omliggende
1731 gemeenten. Daarnaast is aandacht voor de volledigheid en juistheid van de aangiftes voor de
1732 toeristenbelasting gelet op de toename van het aantal aanbieders.

1733

1734 **Marktgelden**

1735 De marktgelden die we momenteel nog heffen zijn de weekmarktgelden van Peize.

1736

1737 **BIZ-bijdrage**

1738 Deze heffing is in 2012 voor het eerst geheven voor de Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) 'Centrum
1739 Roden'. De Stichting 'Ondernemersfonds Noordenveld' zet in op het collectief verbeteren van het
1740 ondernemersklimaat in Noordenveld en het waarborgen van de continuïteit hiervan. Het
1741 Ondernemersfonds is een instrument van, voor en door ondernemers dat met deze belastingheffing
1742 wordt gefaciliteerd door de gemeente. Voor de ondernemers van de bedrijventerreinen is de
1743 Stichting 'BIZ Industrieterreinen Noordenveld' opgericht.

1744

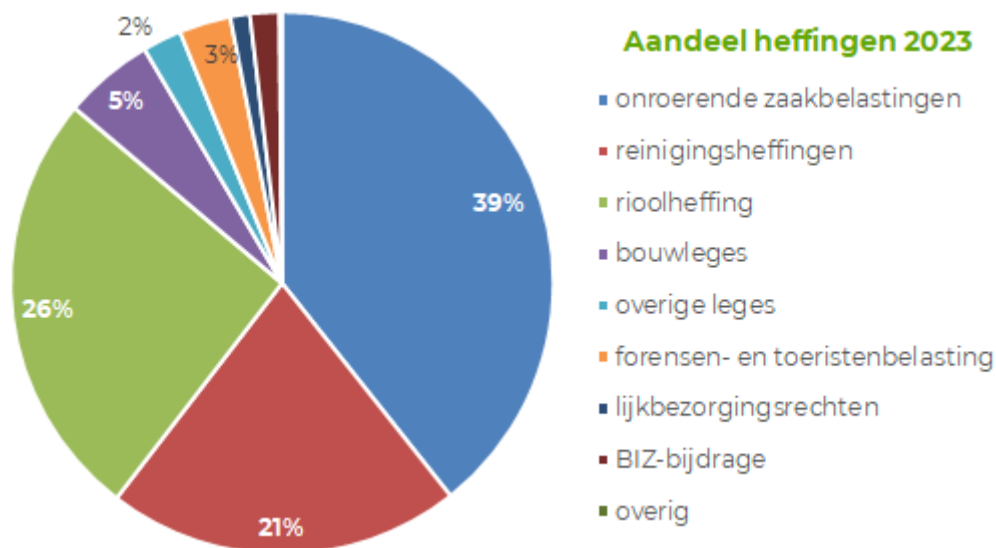
1745 In de in februari 2015 gehouden draagvlakmeting hebben ondernemers in de BI-zones 'Centrum
1746 Roden', 'Bedrijventerreinen Roden' en 'Bedrijventerrein Peize' zich uitgesproken voor een BIZ. Ook in
1747 de periode 2020 tot en met 2024 bleek voldoende draagvlak voor deze BI-zones. Bij een verlenging
1748 zal ook voor de periode 2025 tot en met 2029 de gemeente zorgen voor de heffing van de BIZ-
1749 gelden. Deze opbrengst wordt onder inhouding van een klein bedrag aan perceptiekosten
1750 uitbetaald aan beide stichtingen.

1751

1752 **Belangrijkste heffingen**

1753 Van de meest belangrijke heffingen is hieronder op basis van de jaarrekening 2023 het procentuele
1754 aandeel in het totaal weergegeven.

1755

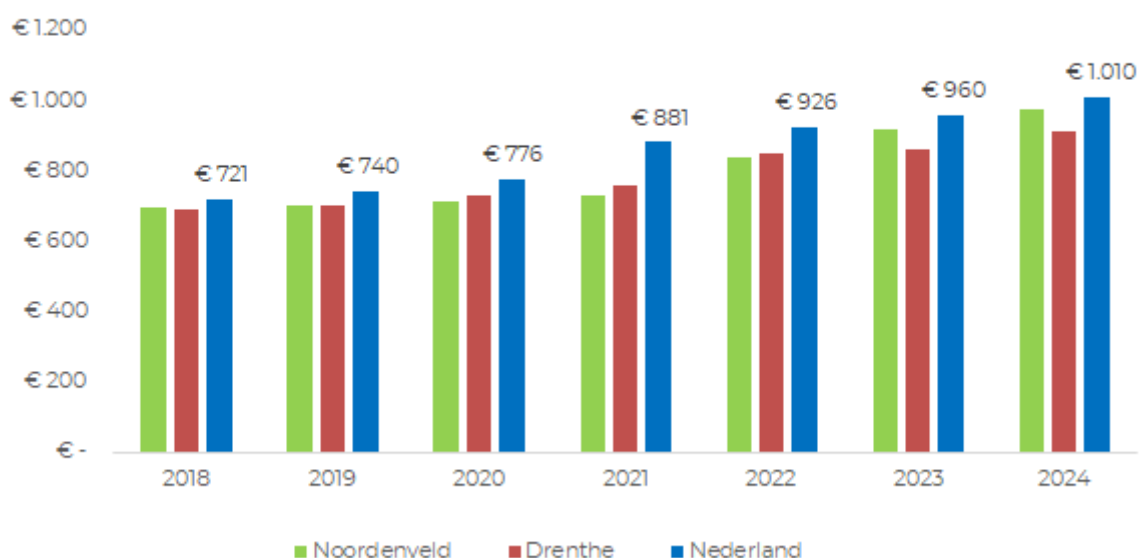

Lastendruk

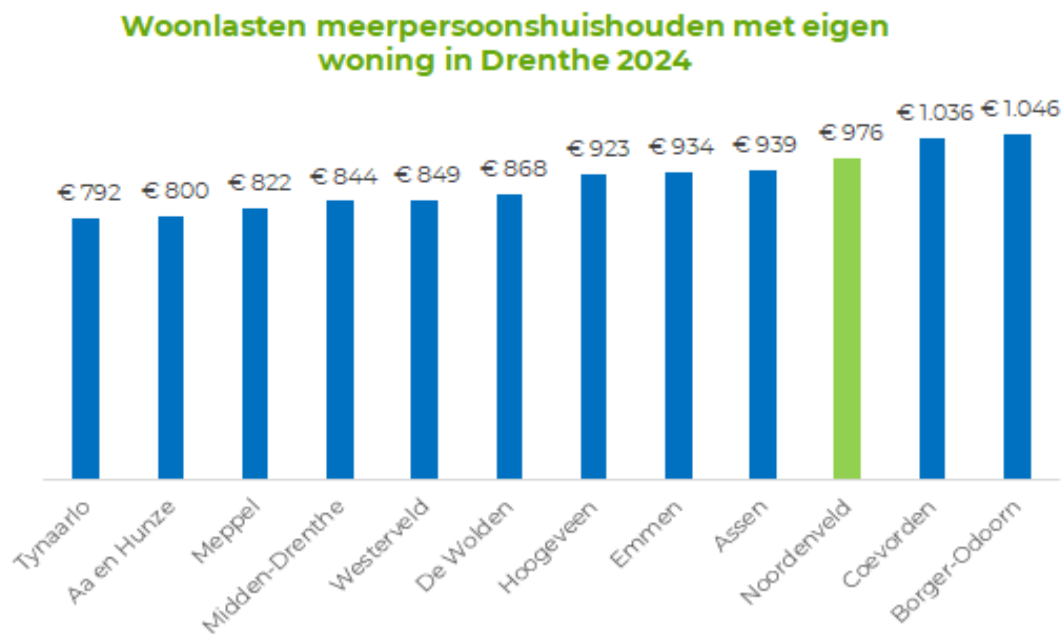
Noordenveld wil de stijging van de totale lastendruk zoveel mogelijk binnen het inflatiepercentage houden en streeft ernaar om ook in de toekomst de stijgingen te beperken.

In de hierna opgenomen grafiek geven we een overzicht van de ontwikkeling van de woonlastendruk in onze gemeente in vergelijking met het gemiddelde in Drenthe en Nederland. Hierin zijn de OZB, afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden met eigen woning en de gemiddelde woningwaarde in het gegeven jaar betrokken:

Woonlastendruk Noordenveld, Drenthe en Nederland 2018-2024

1772 Dit staafdiagram geeft aan dat Noordenveld in 2024 een lagere woonlastendruk (€ 976) heeft dan
1773 het gemiddelde in Nederland (€ 1.010). Het gemiddelde van Drenthe bedraagt in 2024 € 910.
1774
1775 En, tot slot, een overzicht van de gemeentelijke woonlasten in 2024 per gemeente in Drenthe (bron:
1776 [Woonlasten en rangnummers per gemeente 2024 - COELO](#)).
1777

1778

2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inzicht in robuustheid gemeentelijke financiën

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeentelijke financiële positie bestand is tegen tegenvallers. Met een zeker weerstandsvermogen kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller meteen dwingt tot bezuinigen. Het weerstandsvermogen kan betrekking hebben op het begrotingsjaar zelf (statisch weerstandsvermogen) maar ook op meerdere begrotingsjaren (dynamisch weerstandsvermogen). Om de robuustheid van de financiële middelen te kunnen beoordelen is inzicht nodig in de omvang en impact van mogelijke risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Financiële kengetallen

In de begroting en jaarrekening wordt een voorgeschreven tabel met financiële kengetallen opgenomen. Deze cijfers geven een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente. Ook wordt een toelichting gegeven op de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen en wat dat betekent voor de financiële positie van de gemeente. Het gebruik en het vaststellen van de berekeningswijze van de kengetallen heeft geen functie als normeringsinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincies. De voorgeschreven kengetallen worden al langere tijd gebruikt bij onder anderen financiële stresstesten. Een gemeente kan bij de vaststelling van de eigen normen gebruik maken van de signaleringswaarden zoals die worden toegepast bij stresstesten.

Interpreteren van kengetallen

Kengetallen		Maatregelen niet nodig	Waakzaamheid geboden	Maatregelen nemen
<i>Kengetal</i>	<i>Hoe interpreteren</i>	<i>Signaalwaarden</i>		
1. Netto schuldquote				
a. zonder correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	van 90% t/m 130%	> 130%
b. met correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	van 90% t/m 130%	> 130 %
2. Solvabiliteitsratio	Hoe hoger het percentage hoe beter	> 50%	van 20% t/m 50%	< 20%
3. Kengetal grondexploitatie	Hoe lager het percentage hoe beter	< 20%	van 20% t/m 50%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	Hoe hoger het percentage hoe beter	> 0%	0%	< 0%
5. Belastingcapaciteit	Hoe lager het percentage hoe beter	<95%	van 95% t/m 105%	> 105%

Kengetallen

Kengetallen bij de begroting 2025	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028
1. Netto schuldquote						
a. zonder correctie doorgeleende gelden	67%	72%	72%	70%	69%	66%
b. met correctie doorgeleende gelden	65%	70%	70%	70%	69%	66%

2. Solvabiliteitsratio	25%	20%	23%	22%	22%	22%
3. Kengetal grondexploitatie	0%	3%	3%	4%	3%	3%
4. Structurele exploitatieruimte	4%	6%	1%	-1%	0%	2%
5. Belastingcapaciteit	97%	92%	93%	92%	91%	91%

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig.

Kengetallen bij de begroting 2025	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028
1. Netto schuldquote						
a. zonder correctie doorgeleende gelden	67%	72%	72%	70%	69%	66%
b. met correctie doorgeleende gelden	65%	70%	70%	70%	69%	66%

Hoe interpreteren	Maatregelen niet nodig	Waakzaamheid geboden	Maatregelen nemen
Signaalwaarden			
(a.) Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	van 90% t/m 130%	> 130%
(b.) Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	van 90% t/m 130%	> 130 %

Solvabiliteit

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Hoe hoger het percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Kengetallen bij de begroting 2025	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028
2. Solvabiliteitsratio	25%	20%	23%	22%	22%	22%

Hoe interpreteren	Maatregelen niet nodig	Waakzaamheid geboden	Maatregelen nemen
Signaalwaarden			
Hoe hoger het percentage hoe beter	> 50%	van 20% t/m 50%	< 20%

Grondexploitatie

De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitatie is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Voor de berekening van dit kengetal worden de boekwaarden van de bouwgronden in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting.

Kengetallen bij de begroting 2025	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028
3. Grondexploitatie	0%	3%	3%	4%	3%	3%

Hoe interpreteren	Maatregelen niet nodig	Waakzaamheid geboden	Maatregelen nemen
Signaalwaarden			
Hoe lager het percentage hoe beter	< 20%	van 20% t/m 50%	> 35%

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Kengetallen bij de begroting 2025	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028
4. Structurele exploitatieruimte	4%	6%	1%	-1%	0%	2%

Hoe interpreteren	Maatregelen niet nodig	Waakzaamheid geboden	Maatregelen nemen
Signaalwaarden			
Hoe hoger het percentage hoe beter	> 0%	0%	< 0%

Woonlasten ten opzichte van het landelijke gemiddelde

Dit cijfer geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten van meerpersoonshuishoudens te vergelijken met het landelijk gemiddelde.

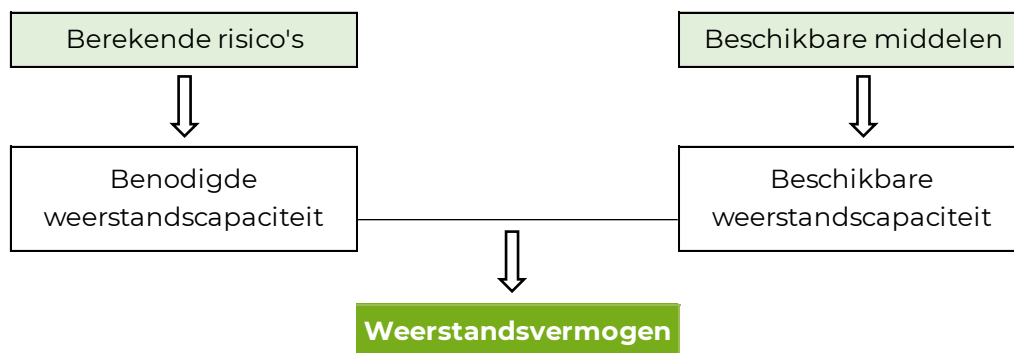
Kengetallen bij de begroting 2025	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028
5. Belastingcapaciteit	97%	92%	93%	92%	91%	91%

Hoe interpreteren	Maatregelen niet nodig	Waakzaamheid geboden	Maatregelen nemen
Signaalwaarden			
Hoe lager het percentage hoe beter	<95%	van 95% t/m 105%	> 105%

Weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om de nadelige gevolgen van risico's (financiële tegenvallers) op te vangen, zonder dat het beleid hoeft te worden

gewijzigd. Het weerstandsvermogen is afhankelijk van de benodigde weerstandscapaciteit (de ingeschatte risico's) en de beschikbare weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald -en bij elke nieuwe begroting en jaarstukken geactualiseerd- door:

- de verwachte kans keer gevolg;
- de waarschijnlijkheid dat alle risico's zich gelijktijdig voordoen;
- de mate waarin risico's al op andere wijze zijn afgedekt.

Risico's

Het weerstandsvermogen van een gemeente dient om die categorie risico's af te dekken die niet in de begroting is voorzien. Het gaat hier om bedrijfsrisico's met betrekking tot de grondexploitatie, open einde-regelingen en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Reguliere risico's behoren dus niet tot deze categorie. Hiervoor kunnen immers verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen worden gevormd. In het vervolg van deze paragraaf zal nader worden ingegaan op de beschikbare incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Vervolgens kunnen conclusies worden getrokken over hoe het gewenste weerstandsvermogen zich verhoudt tot de weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit: reserves

Reserves zijn vermogensbestanddelen van het eigen vermogen. Noordenveld kent verschillende reserves, zoals:

- de algemene reserve;
- egalisatiereserves, ofwel bestemmingsreserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die aan derden in rekening worden gebracht;
- overige bestemmingsreserves.

De bestemmingsreserves zijn door de gemeenteraad ingesteld voor het behalen van bepaalde doelstellingen. Bij aanwending voor andere doeleinden zou het oorspronkelijk voorgenomen besluit niet meer gerealiseerd kunnen worden. Daarom worden de bestemmingsreserves niet tot de weerstandscapaciteit gerekend.

In de nota reserves en voorzieningen 2024-2027 is bovenstaand beleid opgenomen.

Omvang weerstandscapaciteit

Noordenveld beschikt per ultimo 2024 over de volgende weerstandscapaciteit.

Reserve (bedragen x € 1.000)	
Algemene reserve	10.718

Voor de algemene reserve geldt dat er sprake is van (toekomstige) claims en toevoegingen op grond van besluitvorming van de gemeenteraad. In het bovenstaande bedrag is hiermee al rekening gehouden.

Structurele weerstandscapaciteit: onbenutte belastingcapaciteit

De hoogte van de algemene reserve geeft de incidentele weerstandscapaciteit aan. Tot de structurele weerstandscapaciteit van een gemeente behoort de onbenutte belastingcapaciteit van de OZB, te definiëren als het verschil tussen de door de raad vastgestelde tarieven en de 'maximum'-tarieven. Voor de OZB geldt echter geen wettelijk vastgesteld maximum meer, de ruimte binnen de onroerende zaakbelasting is in theorie dus onbeperkt. De omvang van deze belastingbuffer wordt dus bepaald door wat het gemeentebestuur als aanvaardbaar maximumtarief beschouwt.

Stand bestemmingsreserves

Reserve (bedragen x € 1.000)	
Reserve sociale volkshuisvesting Norg	996
Reserve grondexploitatie (vrij beschikbaar)	5.800
Aankoop kunstwerken	25
Reserve sociaal domein (vrij beschikbaar)	4.954
Dekking kapitaallasten	6.503
Starters-/zonnelingen	150
Reserve Middenveld	826
Onderhoud gebouwen	781

Totaal bestemmingsreserves 20.035

Stand algemene reserve en bestemmingsreserves

In de stand van de reserves zijn de verwachte raadsbesluiten in 2024 verwerkt.

Omvang reserves

Hieronder worden de gemiddelde reserves per inwoner van Noordenveld over 2024 en 2025 vermeld.

Soort reserve (bedragen in € per inwoner)	2024	2025
Algemene reserve	114	337
Bestemmingsreserve	551	631

Totaal 664 968

Omvang van het weerstandsvermogen

Wetenschappelijke of algemeen geldende normen voor de gewenste omvang van het weerstandsvermogen zijn er niet. Uitgangspunt is dat de omvang van het weerstandsvermogen in verhouding moet staan tot de risico's die de gemeente loopt. Iedere organisatie zal aan de gewenste omvang op haar eigen wijze, gelet op haar eigen situatie, invulling moeten geven.

Bij het kwantificeren van risico's wordt aangesloten bij de kans dat zich een risico voordoet en de financiële schade die daaruit kan voortvloeien. Bij elk risico is door de risicobeheerders aangegeven hoe groot de kans is dat zich een risico voordoet. De inschatting van een risico kan bijvoorbeeld gebaseerd zijn op ervaringsgegevens.

In de praktijk worden vijf risicoklassen gehanteerd. De indeling is gebaseerd op het aantal keren dat een risico zich in/over de jaren kan voordoen. Aan elke klasse is een percentage gehangen dat vermenigvuldigd wordt met het financiële gevolg. Ook deze zijn ingedeeld in (vijf) klassen. Die loopt op van € 25.000 - € 50.000 tot groter dan € 750.000.

Kans (klasse)	Referentiebeelden	Kwantitatief	Gevolg (klasse)	Financieel gevolg
1	< of 1 keer per 10 jaar	10%	1	€ 25.000 - € 50.000
2	1 keer per 5 - 10 jaar	30%	2	€ 50.000 - € 100.000
3	1 keer per 2 - 5 jaar	50%	3	€ 100.000 - € 250.000
4	1 keer per 1 - 2 jaar	70%	4	€ 250.000 - € 750.000
5	1 keer per jaar of vaker	90%	5	> € 750.000

Ratio weerstandsvermogen

Er bestaat geen voorschrift met betrekking tot de minimale hoogte van het weerstandsvermogen/ratio. In het algemeen wordt een weerstandsvermogen/ratio van 1,0 tot 1,4 als voldoende beschouwd, van 1,4 tot 2,0 als ruim voldoende en groter dan 2,0 als uitstekend.

Bij het instellen van de bestemmingsreserve Middenveld is bepaald dat de hoogte van de reserve (€ 1.500.000) in mindering gebracht wordt op het benodigde weerstandsvermogen.

Hierna volgt een overzicht van de wijze waarop de maximale risico's zijn afgedekt door de algemene reserve en vertaald via het ratio weerstandsvermogen:

$$\text{Weerstandsvermogen / ratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} \geq 1$$

Weerstandsvermogen - risico's (bedragen vermogen x € 1.000)	
Beschikbaar weerstandsvermogen (A)	10.718
Benodigd weerstandsvermogen (B)	4.990
Ratio (A/B)	2,1
Afwijking t.o.v. ratio 1,0	1,1
Ratio in jaarstukken 2023	0,87

1934

Risicotabel

Risico's	Kans					Gevolg					Kans x gevolg (€)	
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	Minimaal	Maximaal
	< 1keer per 10 jaar	1 keer per 5-10 jaar	1 keer per 2-5 jaar	1 keer per 1-2 jaar	1 keer per jaar of >	€ 25.000- € 50.000	€ 50.000- € 100.000	€ 100.000- € 250.000	€ 250.000- € 750.000	> € 750.000		
	10%	30%	50%	70%	90%							
Algemene uitkering uit het gemeentefonds					x			x			90.000	225.000
Informatiebeveiliging	x							x			10.000	25.000
Droogteschade en bodemdaling			x						x		125.000	375.000
Financiële gelijkstelling primair onderwijs (PO)		x								x	0	750.000
Garantstellingen en waarborgfondsen	x								x		25.000	75.000
Gegevensbescherming			x							x	375.000	1.125.000
Informatie- en communicatiesystemen			x							x	375.000	1.125.000
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs			x						x		125.000	375.000
Milieuverontreinigingen			x					x			50.000	125.000
Ontwikkelingen Omgevingsdienst Drenthe				x			x				35.000	70.000
Publiek Vervoer				x			x				35.000	70.000
Toereikendheid voorzieningen (met name onderhoud kapitaalgoederen)			x						x		125.000	375.000
Veiligheidsregio Drenthe (VRD)			x						x		125.000	375.000
Wegenbeheer en groenbeheersplan			x					x			50.000	125.000
Grondexploitaties		x								x	1.050.000	1.050.000
Sociaal domein (inclusief BUIG en WSW)					x			x			90.000	225.000
Totaal risico's											2.685.000	6.490.000

Toelichting op de risico's

In deze toelichting zijn de nu bekende risico's benoemd en volgens een klassensystematiek gewogen en gewaardeerd.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

In de meicirculaire 2024 is de nieuwe financieringssystematiek vervroegd van 2027 naar 2024. Het betekent dat de koppeling van de jaarlijkse toe- of afname (accres) van het gemeentefonds aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp) per 2024 al is ingevoerd. Vanaf 2026 zien gemeenten echter de accessen dalen en zijn adequate oplossingen om deze tekortkomingen op te vangen nog niet bekend.

Kwantificering algemene uitkering uit het gemeentefonds	
Kans	klasse 5 (1 keer per jaar: 90%)
Gevolg	klasse 3 (€ 100.000 - € 250.000)
Kans x gevolg	minimaal € 90.000 (90% x € 100.000) tot maximaal € 225.000 (90% x € 250.000)

Informatiebeveiliging

Nederlandse gemeenten staan in toenemende mate onder druk van de dreiging van ransomware-aanvallen. Er is sprake van een toenemende scheefgroei tussen dreiging voor en weerbaarheid van de organisatie en haar informatie- en communicatiesystemen. Uit het dreigingsbeeld komt 'de mens' als grootste risico naar voren. Onbewuste en onbedoelde acties blijken een groter risico dan bewuste en gerichte aanvallen. Gemeenten zijn steeds vaker slachtoffer van hacking en de risico's nemen toe. Als gemeentelijke organisatie heb je doorgaans te maken met drie kwetsbaarheden op het gebied van informatiebeveiliging en gegevensbescherming: de afhankelijkheid van de beschikbaarheid van informatie, vertrouwelijk karakter van informatie die in verkeerde handen kan vallen met schadelijke gevolgen hebben voor inwoners en ondernemers en het ontstaan van fouten in dienstverlening door een incident.

We zien een risico op ransomware-aanvallen en destructievere gevolgen. Daarnaast is er sprake van steeds meer en ernstigere kwetsbaarheden in hard- en software én gevaren in de ketens waarbij gemeenten vertrouwen er daarbij op dat de andere partijen hun informatiebeveiliging en privacy-maatregelen op orde hebben, maar dat is niet altijd zo.

Het onderzoek en de aanbevelingen van de Rekenkamer gevolgd door de nulmeting naar informatiebeveiliging in 2023 is voor ons aanleiding geweest in te zetten op beheersing van dit risico, maatregelen die in samenhang een bijdrage leveren aan het beheersen van informatiebeveiliging en het vergroten van de (digitale) weerbaarheid. Daartoe is een verbeterplan informatiebeveiliging opgesteld en wordt nu en in 2025 ingezet op strategisch informatiebeveiligingsbeleid en ook op bewustwording van onszelf. In 2025 gaan we verder met het ingezette leerplatform Arda om bewustwording ten aanzien van informatieveiligheid bij medewerkers, collegeleden en raadsleden te vergroten. Hiermee geven we gevolg aan een van de aanbevelingen van het Rekenkameronderzoek uit 2023.

De manier om als gemeente onze weerbaarheid te vergroten bestaat uit met zes succesfactoren: het investeren in de mens door het geven van trainingen, budget voor informatiebeveiliging en privacy, het nemen van noodzakelijke technische beveiligingsmaatregelen, het eigenaarschap management over informatiebeveiliging en gegevensbescherming, de organisatie van

1979 informatiebeveiliging (CISO, Privacy Officer en de Functionaris Gegevensbescherming) en het
 1980 zorgen voor een veilige en open organisatiecultuur waarin men incidenten durft te melden.
 1981

Kwantificering informatiebeveiliging	
Kans	klasse 1 (minder of 1 keer per 10 jaar)
Gevolg	klasse 3 (€ 100.000 - € 250.000)
Kans x gevolg	minimaal € 10.000 (10% x € 100.000) tot maximaal € 25.000 (10% x € 250.000)

1982
 1983 **Droogteschade en bodemdaling**

1984 We ervaren steeds meer de gevolgen van klimaatverandering. Dat merken we aan de buien die
 1985 heviger worden, aan de verschuivende neerslagperiode, de langere perioden van droogte en
 1986 stijgende temperaturen. Het is daarom denkbaar dat hevige wind, zware buien, maar vooral droogte
 1987 en de daarmee verbonden bodemdaling tot schades aan gemeentelijke eigendommen gaan leiden.
 1988 Te denken valt aan waterschade in vastgoed, maar ook verzakking van wegen en paden, of schade
 1989 aan gemeentelijke riolering. Bovenop onze reguliere beheeropgave kunnen we dus te maken
 1990 krijgen met extra werkzaamheden of schadeposten.

1991
 1992 Naar aanleiding van de verzakkingsschades in de wijk Middenveld hebben we, ter voorkoming van
 1993 toekomstige schades ten gevolge van onze activiteiten, het Bouwprotocol ingevoerd. Ook al valt
 1994 weliswaar niet uit te sluiten dat er schade ontstaat, worden hiermee wel de grootste risico's die
 1995 betrekking hebben op gemeentelijke bouwactiviteiten ondervangen.

1996
 1997 Het gaat hier om schades die zijn terug te voeren op gemeentelijke activiteiten (en waar wij dus
 1998 verantwoordelijk voor kunnen worden gehouden). Dit geldt dus niet voor schade aan woningen en
 1999 ander particulier vastgoed door verzakkingen ten gevolge van bodemdaling door langdurige
 2000 droogte.
 2001

Kwantificering droogteschade en bodemdaling	
Kans	klasse 2 (1 keer per 5 à 10 jaar: 30%)
Gevolg	klasse 4 (€ 250.000 - € 750.000)
Kans x gevolg	minimaal € 75.000 (30% x € 250.000) tot maximaal € 225.000 (30% x € 750.000)

2002
 2003 **Financiële gelijkstelling primair onderwijs (PO)**

2004 Op basis van artikel 142 tot en met 147 van de Wet op het primair onderwijs (WPO) dient een
 2005 gemeentebestuur dat basisonderwijs in stand houdt, jaarlijks vast te stellen of er sprake is van
 2006 overschrijding van de rijksvergoeding. Indien er meer uitgaven zijn geweest dan de ontvangen
 2007 rijksvergoeding, dan is er sprake van een overschrijding. Deze overschrijding (meer uitgaven dan
 2008 ontvangsten) dient proportioneel ook aan de scholen voor bijzonder onderwijs te worden
 2009 doorbetaald. Veelal wordt een bedrag per leerling vastgesteld, die ook op basis van het
 2010 leerlingenaantal van de bijzondere scholen wordt betaald. Hiermee wordt het openbaar onderwijs
 2011 en het bijzonder onderwijs in eenzelfde gemeente gelijkgesteld. Tot en met 2005 is de financiële
 2012 gelijkstelling afgehandeld. Voor de periode 2006-2010 heeft het college vastgesteld dat er geen
 2013 sprake was van een overschrijding. Hiertegen loopt nog een bezwaar. De verwachting is dat het
 2014 bezwaar in 2023 afgehandeld gaat worden. Daarna kunnen de periodes 2011-2015, 2016-2020 en
 2015 2021-2022 worden vastgesteld.
 2016

Omdat het openbaar primair onderwijs per 1 januari 2023 is verzelfstandigd komt vanaf die datum het risico van de financiële gelijkstelling formeel te vervallen. Echter, over de jaren 2011 t/m 2022 moet de financiële afrekening nog vast worden gesteld en daar kan nog een overschrijding en dus risico uit voort komen. Naar verwachting zal alles in 2023 definitief zijn afgehandeld. Het lopende bezwaar m.b.t. de financiële gelijkstelling is ingetrokken door het betreffende schoolbestuur. Hiermee is het risico in te schatten als laag.

Kwantificering financiële gelijkstelling primair onderwijs

Kans	klasse 2 (1 keer per 5 à 10 jaar: 30%)
Gevolg	klasse 5 (> € 750.000)
Kans x gevolg	minimaal € 0 tot maximaal € 750.000

Garantstellingen en waarborgfondsen

De gemeente heeft zich borg gesteld voor een aantal instanties voor het verstrekken van een geldlening. De gemeente loopt hierbij een risico als de verplichtingen door de geldnemer niet worden nagekomen.

De in het verleden afgegeven gemeentegaranties ten behoeve van door woningbouwcorporaties aangetrokken geldleningen zijn overgedragen aan het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Hiervoor geldt een ander risicoprofiel. Corporaties die in de problemen komen dienen eerst het Centraal Fonds Volkshuisvesting voor financiële steun te benaderen. De borgstellingreserve van het WSW vormt de tweede zekerheid. De derde (tertiaire) achtervangpositie betreft een door het rijk en gemeenten (elk 50%) af te geven renteloze lening aan het WSW. Het risicoprofiel kan wijzigen indien door corporaties een toenemend beroep wordt gedaan op het WSW.

Kwantificering garantstellingen en waarborgfondsen

Kans	klasse 1 (minder of 1 keer per 10 jaar: 10%)
Gevolg	klasse 4 (€ 250.000 - € 750.000)
Kans x gevolg	minimaal € 25.000 (10% x € 250.000) tot maximaal € 75.000 (10% x € 750.000)

Gegevensbescherming

De gemeente Noordenveld hecht veel waarde aan een betrouwbare dienstverlening, waarbij inwoners open en respectvol worden behandeld. Een cruciaal aspect daarbij is de bescherming van persoonsgegevens die de gemeente verwerkt. Alles wat de gemeente doet met persoonlijke gegevens moet aantoonbaar voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Wet politiegegevens (Wpg). Inwoners kunnen erop vertrouwen dat de gemeente zorgvuldig, transparant en vertrouwelijk omgaat met deze gegevens.

De gevolgen van een datalek (het lekken van persoonsgegevens) kunnen langdurig en ernstig zijn. Voor een individu kan een datalek leiden tot identiteitsdiefstal, financieel verlies en schending van de privacy. Een datalek kan ook ernstige gevolgen hebben voor de gemeente, zoals het verlies van vertrouwen, imago schade, juridische schade en financiële schade in de vorm het opleggen van een boete door de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).

In 2025 wordt planmatig verder gewerkt aan de inbedding en uitwerking van de wetgeving, om daarmee de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Wet politiegegevens (Wpg)

na te leven. Daarbij onderzoeken wij of we samen kunnen werken met omliggende gemeenten op het gebied van informatiebeveiliging & privacy, met als doel de slagvaardigheid te vergroten.

Tot slot is het vergroten van het privacy bewustzijn van medewerkers een cruciaal aspect bij het waarborgen van de bescherming van persoonsgegevens en informatiebeveiliging binnen de organisatie, zowel voor burgers als de medewerkers. Door middel van een bewustwordingscampagne met behulp van leerplatform Arda worden de kennis en vaardigheid op de werkvloer ook in 2025 voortdurend verbeterd.

Kwantificering gegevensbescherming

Kans	klasse 3 (1 keer per 2 à 5 jaar: 50%)
Gevolg	klasse 5 (> € 750.000)
Kans x gevolg	minimaal € 375.000 (50% x € 750.000) tot maximaal € 1.125.000 (50% x € 2.250.000)

Grondexploitaties (inclusief Regiovisie)

De omvang van de risico's met betrekking tot de actuele grondexploitaties is bepaald op € 1.050.000. Voor een toelichting op dit bedrag verwijzen wij naar de paragraaf **Grondbeleid**.

Verwachte druk op de reserve grondexploitaties neemt toe

In de risicoanalyse zijn de plannen/projecten die zich nog in de initiatieffase bevinden niet meegenomen, of waarvan op dit moment nog niet alle uitgangspunten helder zijn. Het is echter wel aanleiding om op dit moment, in aanvulling op de risicoanalyse, duidelijk te maken dat er meer dan een verwachting is dat deze projecten niet allemaal budgetneutraal zullen kunnen worden uitgevoerd, maar op een aantal punten een flinke inzet van middelen vragen. Daarnaast hebben we te maken met een zeer onzekere woningbouwmarkt, met een gestegen hypotheekrente en hogere en vooral onvoorspelbare bouwkosten. De betaalbaarheid van woningbouw staat onder druk en dit kan er mogelijk toe leiden dat projecten vertraging oplopen of zelfs bij voorbaat al niet haalbaar zijn. Er zullen naar verwachting projecten komen met nieuwe risico's en/of projecten waarbij het doen van (strategische) aankopen onvermijdelijk is om voortgang te kunnen realiseren.

Informatie- en communicatiesystemen

De technische ontwikkelingen gaan snel en dat heeft zijn uitwerking op informatie- en communicatiesystemen. Het gaat dan om vervanging van hardware, ver-clouding, onvoorziene stijging van licentiekosten anders dan reguliere indexverhogingen, onvoorziene investeringen in soft- en hardware, etc.

Kwantificering informatie- en communicatiesystemen

Kans	klasse 3 (1 keer per 2 à 5 jaar: 50%)
Gevolg	klasse 2 (€ 50.000 - € 100.000)
Kans x gevolg	minimaal € 25.000 (50% x € 50.000) tot maximaal € 50.000 (50% x € 100.000)

Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs

De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen voor basis-, speciaal basis-, voortgezet en speciaal voortgezet onderwijs die zijn gehuisvest op het grondgebied van de gemeente. Er vinden met regelmaat gesprekken plaats met de schoolbesturen over de nodige capaciteit van schoolgebouwen. Vanaf 2015 zijn de schoolbesturen integraal verantwoordelijk voor het gehele onderhoud. De gemeente blijft verantwoordelijk voor nieuwbouw

2094 en uitbreiding. In samenwerking met de schoolbesturen is een Integraal Huisvestingsplan (IHP)
 2095 opgesteld. Hierin staan onder andere de ontwikkeling van diverse locaties. Bij in gebruik zijnde
 2096 scholen zijn de schoolbesturen financieel verantwoordelijk en draagt de gemeente geen financieel
 2097 risico. Als gevolg van het opgesteld IHP zal voor vrijkomende schoolgebouwen die niet langer nodig
 2098 zijn voor onderwijs vroegtijdig naar een vervangende bestemming worden gezocht. Desondanks
 2099 blijft er een behoorlijk risico, omdat het niet altijd eenvoudig is nieuwe gebruikers voor de
 2100 vrijkomende gebouwen te vinden. Een vrijkomende locatie kan, indien passend, ook als
 2101 inbreidingslocatie worden bestemd.
 2102 Door (steeds sneller en vaker) veranderende wet- en regelgeving worden de investeringen in het
 2103 IHP ook steeds hoger. De verduurzamingsopgave is een van de oorzaken. Ook het steeds duurder
 2104 worden van bouwmaterialen en stijgende lonen zijn hierop van invloed. Langere levertijden door de
 2105 verduurzamingsopgave, de oorlog in Oekraïne en de excessieve stijging van de energieprijzen zijn
 2106 belangrijke oorzaken.
 2107

Kwantificering integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs	
Kans	klasse 3 (1 keer per 2 tot 5 jaar: 50%)
Gevolg	klasse 4 (€ 250.000 - € 750.000)
Kans x gevolg	minimaal € 125.000 (50% x € 250.000) tot maximaal € 375.000 (50% x € 750.000)

2108
 2109 **Milieuverontreinigingen**
 2110 Bedrijven moeten voldoen aan steeds strengere milieuwetgeving. Indien schade wordt toegebracht
 2111 aan het milieu dan zullen zij de kosten voor de reiniging moeten betalen. Is de dader echter niet
 2112 meer te achterhalen dan kan het zijn dat deze kosten voor rekening van de gemeente komen. De
 2113 kosten van bijvoorbeeld bodem- of grondwatersanering kunnen hoog oplopen.
 2114

Kwantificering milieuverontreinigingen	
Kans	klasse 3 (1 keer per 2 à 5 jaar: 50%)
Gevolg	klasse 3 (€ 100.000 - € 250.000)
Kans x gevolg	minimaal € 50.000 (50% x € 100.000) tot maximaal € 125.000 (50% van € 250.000)

2115
 2116 **Ontwikkelingen Omgevingsdienst Drenthe**
 2117 In Drenthe is sinds 1 januari 2014 de Omgevingsdienst Drenthe operationeel. De Omgevingsdienst
 2118 Drenthe moet zich ontwikkelen tot een robuuste en toekomstbestendige organisatie, die zorg
 2119 draagt voor het milieu in de Provincie Drenthe. Wij hebben als uitgangspunt gesteld dat ze
 2120 financieel neutraal, dan wel voordeliger moet zijn dan de eerdere gemeentelijke opzet. Of aan dit
 2121 uitgangspunt zal worden voldaan is afhankelijk van de uitvoering en de resultaten van
 2122 voorgenomen veranderingen en ontwikkelingen.
 2123 Landelijke ontwikkelingen als de stikstofmaatregelen, de Omgevingswet en strengere eisen aan het
 2124 energieverbruik hebben invloed op de taken die de Omgevingsdienst Drenthe voor onze gemeente
 2125 uitvoert.
 2126

Kwantificering ontwikkelingen Omgevingsdienst Drenthe	
Kans	klasse 4 (1 keer per 1 à 2 jaar: 70%)
Gevolg	klasse 2 (€ 50.000 - € 100.000)
Kans x gevolg	minimaal € 35.000 (70% x € 50.000) tot maximaal € 70.000 (70% van € 100.000)

2128 **Publiek Vervoer**

2129 Betreft samenwerking van alle 22 gemeenten van Groningen en Drenthe, de provincies en het OV-
 2130 bureau Groningen Drenthe op het gebied van onder andere lokaal vervoer en vervoer speciaal
 2131 toegespitst op doelgroepen, zoals het Wmo- en leerlingenvervoer. De samenwerking moet publiek
 2132 vervoer in de toekomst betaalbaar houden, duurzamer maken en de service aan de reizigers verder
 2133 verbeteren.
 2134

Kwantificering Publiek Vervoer	
Kans	klasse 4 (1 keer per 1 à 2 jaar: 70%)
Gevolg	klasse 2 (€ 50.000 - € 100.000)
Kans x gevolg	minimaal € 35.000 (70% x € 50.000) tot maximaal € 70.000 (70% van € 100.000)

2135
 2136 **Sociaal domein**
 2137 Bij de WMO, Jeugdwet en Participatiewet is er sprake van een zogenaamde opneinde-regeling. Het
 2138 blijft moeilijk te voorspellen hoeveel inwoners in een jaar een beroep gaan doen op deze regelingen.
 2139 Dit brengt financiële risico's met zich mee. De financiële risico's worden afgedekt met algemene
 2140 reserve maar leggen wel een structureel beslag op de middelen. De omvang van de risico's met
 2141 betrekking tot het sociaal domein is per regeling becijferd op minimaal € 90.000 en maximaal
 2142 € 225.000.
 2143

Kwantificering Sociaal Domein	
Kans	klasse 5 (1 keer per jaar of >: 90%)
Gevolg	klasse 3 (> € 250.000)
Kans x gevolg	minimaal € 90.000 (90% x € 100.000) tot maximaal € 225.000 (90% x € 250.000)

2144
 2145 **Toereikendheid voorzieningen**
 2146 Er zijn voldoende onderbouwingen van het benodigde voorzieningenniveau aanwezig, desondanks
 2147 kan vanwege onvoorziene omstandigheden of calamiteiten (zoals storm, waterschade en
 2148 bodemdaling) het voorkomen dat de voorzieningen op enig moment niet toereikend zijn.
 2149

Kwantificering toereikendheid voorzieningen	
Kans	klasse 3 (1 keer per 2 à 5 jaar: 50%)
Gevolg	klasse 4 (€ 250.000 - € 750.000)
Kans x gevolg	minimaal € 125.000 (50% x € 250.000) tot maximaal € 375.000 (50% x € 750.000)

2150
 2151 **Veiligheidsregio Drenthe (VRD)**

2152 De Veiligheidsregio Drenthe (VRD) heeft de algemene reserve verlaagd naar 2,5%. De reserve is
 2153 tevens alleen beschikbaar om loon- en prijsstijgingen op te vangen en is daarmee verworden tot
 2154 een bestemmingsreserve. Het ongedekte deel van de risico's van de VRD, dat uitkomt op in totaal
 2155 € 4.895.000 moet hierdoor bij de gemeenten in hun eigen weerstandscapaciteit worden verwerkt.
 2156 Het risico VRD is daarom aan deze paragraaf toegevoegd.
 2157

2158 Het ongedekte risicodeel voor Noordenveld komt uit op een bedrag van circa € 286.642, waardoor
 2159 het risico in gevolgklasse 3 valt. Op basis van de risico-inventarisatie van de VRD concluderen we dat
 2160 de gezamenlijke risico's van de VRD tot kansklasse 4 gerekend kunnen worden. Meer informatie
 2161 over de risico's van de VRD vindt u in de begroting van de VRD.

Kwantificering Veiligheidsregio Drenthe (VRD)	
Kans	klasse 4 (1 keer per 1 à 2 jaar: 70%)
Gevolg	klasse 3 (€ 100.000 - € 250.000)
Kans x gevolg	minimaal € 70.000 (70% x € 100.000) tot maximaal € 175.000 (70% x € 250.000)

Wegenbeheer en groenbeheersplan

Voor het beheer van de openbare ruimte wordt gewerkt met een systematiek om de jaarlijkse benodigde budgetten in beeld te krijgen. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van beheerplannen en scenario's uit de BOR-systematiek. De onderhoudssituatie van bepaalde wegen kan door veranderend gebruik en als gevolg van weersomstandigheden sneller achteruitgaan, waardoor versneld onderhoud moet worden uitgevoerd. Indien schade aan personen, voertuigen of gebouwen ontstaat door onvoldoende onderhoud aan infrastructuur kan een schadeclaim ingediend worden door de benadeelde persoon. Daarnaast bestaan de risico's van schadeclaims door takbreuk en achterstallig onderhoud van speeltoestellen. Door bodembeweging, mede ingegeven door verdroging, kunnen schades en daarmee grootschalige reparaties ontstaan. Dit geldt voornamelijk voor wegen.

Kwantificering wegenbeheer en groenbeheersplan	
Kans	klasse 3 (1 keer per 2 à 5 jaar: 50%)
Gevolg	klasse 3 (€ 100.000 - € 250.000)
Kans x gevolg	minimaal € 50.000 (50% x € 100.000) tot maximaal € 125.000 (50% x € 250.000)

3. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Artikel 12 van het BBV geeft aan dat de paragraaf kapitaalgoederen in ieder geval de volgende kapitaalgoederen behandelt:

- a. wegen;
- b. riolering;
- c. water;
- d. groen;
- e. gebouwen.

In de paragraaf Kapitaalgoederen wordt met betrekking tot de genoemde kapitaalgoederen besproken:

- a. het beleidskader;
- b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Beleidskader

Het beleid van de gemeente Noordenveld voor het onderhoud van kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in de nota's:

- Omgevingsvisie 2030 Noordenveld
- Areaalnota
- Groenvisie Noordenveld
- Landschapsbeleidsplan Noordenveld
- Waterplan Noordenveld
- Bosbeheerplan Noordenveld en Natuurmonumenten
- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)
- Visual Tree Assessment (VTA) controle voor gemeentelijke bomen
- Monumentale bomenlijst Noordenveld
- Bomenbeleidsplan
- Beleidsplan openbare verlichting
- Speelbeleidsplan Noordenveld
- IHP (integraal huisvestingsplan)
- Scenario Beheer Openbare Ruimte;
- Gemeentelijk Water en RioleringsPlan (GWRP)
- Gedragscode Flora en Fauna
- Begraafplaatsenbeleidsplan
- Gebouwenbeheerplan 2024 t/m 2027
- Programma Duurzaam Noordenveld
- Wegenbeheerplan

Kapitaalgoederen Noordenveld

De gemeente Noordenveld heeft 26 plattelandskernen en beslaat een oppervlakte van ruim 20.000 hectare. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Daarbij gaat het om de volgende kapitaalgoederen:

- infrastructuur, zoals wegen, water, riolering en kunstwerken;

- voorzieningen, zoals plantsoenen en bermen, speel- en sportterreinen, openbare verlichting;
- gebouwen, zoals openbare gebouwen, scholen, monumenten.

Binnen de vijf hoofdgroepen van de kapitaalgoederen zijn er verschillen over hoe er wordt omgegaan met het plannen van het (achterstallig) onderhoud en de financiering. In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen, die in de volgende paragrafen nader wordt toegelicht. De informatie in de tabel is een voorlopig uitgangspunt. De daadwerkelijke staat van onderhoud van het areaal en de onderhoudsscenario's zijn vastgelegd en uitgewerkt in de areaalnota.

	Gebouwen	Wegen	Riolering	Groen	Water
Wordt er een systematiek gehanteerd om het onderhoudsniveau te meten?	ja	ja	ja	ja	nee
Zo ja, welk onderhoudsniveau wordt gehanteerd voor 2024?	basis	basis		basis	
Is dit niveau verlaagd ten opzichte van 2023?	nee	nee		nee	
Zijn de in de begroting opgenomen budgetten voor onderhoud voldoende om het vastgestelde onderhoudsniveau te halen?	ja	ja	ja	ja	ja
Worden de budgetten voor onderhoud in de meerjarenraming verlaagd?	nee	nee	nee	nee	nee
Wordt er jaarlijks een budget voor groot onderhoud gereserveerd?	ja	ja	ja	nee	nee
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (lager dan niveau C)	nee	ja	nee	nee	nee
Is er een voorziening/reserve achterstallig onderhoud?	ja	ja	ja	nee	nee
Wordt achterstallig onderhoud in de meerjarenplanning ingelopen?		ja			
Wat is het jaar van actualisatie van het beheerplan?	2023	2018	2022	2016	2022

Algemeen Beheer Openbare Ruimte

Onderhoudsniveaus

De kapitaalgoederen wegen, groen en meubilair worden onderhouden met behulp van de BOR-systematiek. De BOR bestaat uit kwaliteitsscenario's voor (onderdelen van) de openbare ruimte en een vertaling daarvan in kosten. Het biedt daarmee de mogelijkheid om te kiezen uit verschillende onderhoudsniveaus en de daarbij behorende budgetten. Er kan op die manier gestuurd worden op de kwaliteit van de openbare ruimte. Het college en de raad heeft aan de hand van verschillende beheer-scenario's bepaald waaraan de kwaliteit van de openbare ruimte moet voldoen. Het huidige kwaliteitsniveau is niveau Basis.

Areaalnota

Een inventarisatie van het door Noordenveld te onderhouden beheerareaal wordt naar verwachting in 2026 opnieuw vastgesteld. Voor het beheer van de openbare ruimte van reeds gerealiseerde nieuwbouwlocaties, die nog niet zijn opgenomen in de vigerende areaalnota, wordt daarbij (indien noodzakelijk) extra budget aangevraagd.

Voor nog te ontwikkelen nieuwbouwlocaties wordt bij de realisatie budget aangevraagd om het extra (groen)areaal in de openbare ruimte te kunnen beheren.

Kapitaalgoederen groen

Op dit moment is het afschrijven op groen en bomen niet tot nauwelijks mogelijk.

Echter hebben bomen en groen, ook in de bebouwde omgeving, veel positieve effecten op de leefomgeving: ze verbeteren de waterhuishouding, beperken de opwarming van de stad en dragen bij aan een betere luchtkwaliteit. Daarnaast vergroten bomen en groen de biodiversiteit, maken ze de omgeving prettiger om in te leven en hebben ze een positieve invloed op de gezondheid.

Natuurbescherming/landschapsbeleid

Flora en fauna

De bescherming van inheemse flora en fauna is geregeld via de Omgevingswet (voorheen wet Natuurbescherming). Bij projecten/werkzaamheden moet, naast de algemene zorgplicht, rekening gehouden worden met beschermde soorten. Voor het reguliere (= bestendig) beheer is de leidraad gedragscode soortbescherming opgesteld en geïmplementeerd in de uitvoering.

Landschapselementen

De gemeente heeft een prestatieafspraken met Landschapsbeheer Drenthe voor het jaarlijkse onderhoud van cultuurhistorisch- en landschappelijk waardevolle gebieden en elementen in onze

2274 gemeente zoals grafheuvels, monumentale bomen en heideterreinen. Binnen de prestatieafspraken
2275 begeleidt Landschapsbeheer Drenthe diverse vrijwilligersgroepen in onze gemeente, zoals
2276 vogelwerkgroepen en fruitboombrigades. De vrijwilligers worden ondersteund met gereedschap
2277 (depotbeheer) en cursussen. Voor meer omvangrijkere, specialistische werkzaamheden en/of
2278 werkzaamheden waarbij extra veiligheidseisen gelden, waar de vrijwilligers niet aan kunnen
2279 voldoen, wordt gebruik gemaakt van aannemers.

2280

2281 **Bossen**

2282 Het Bosbeheerplan Norger Esdorpenlandschap Gemeente Noordenveld en Natuurmonumenten is
2283 een samenwerking tussen gemeente Noordenveld en Natuurmonumenten. Het bosbeheer in een
2284 bepaald gebied is hiermee op elkaar afgestemd. Aandachtspunten in het nieuwe bosbeheerplan
2285 zijn de klimaatdoelen zoals het verbeteren van de biodiversiteit, differentiatie in soorten en
2286 leeftijden, en CO2 opslag. Het recreatief gebruik van onze bossen is gewenst daar waar het
2287 gecombineerd kan worden met de aanwezige natuurwaarden.

2288

2289 Bij enkele bospercelen helpen vrijwilligers en het IVN met het bosbeheer.

2290

2291 **Kapitaalgoederen wegen**

2292 In 2024 is het wegenbeheerplan 2024-2028 vastgesteld. Het wegenbeheerplan is een vervolg op de
2293 Meerjarenonderhoudsplanning wegen 2018 - 2022 (MJOP) en de kwaliteitsdoelstelling voor het
2294 wegenareaal in de Areaalnota 2019.

2295 Het onderhoudsniveau van de verhardingen (asfalt, beton en elementen) is basis. De sterk gestegen
2296 kosten voor het beheer en onderhoud, door de hoge gasprijzen en daaropvolgend hoge inflatie, zijn
2297 meegenomen in het wegenbeheerplan.

2298 Naast het beheer en onderhoud is invulling gegeven aan thema's uit duurzaamheid en
2299 klimaatadaptatie zoals:

- 2300 - Klimaatadaptief aanleggen, beheren en onderhouden van de openbare ruimte.
- 2301 - Het verminderen van (onnodige) verhardingen en objecten; Hierbij is het uitgangspunt 'niet
- 2302 verharden, tenzij'.
- 2303 - Circulair werken; het hergebruiken van herbruikbare elementen verhardingen uit eigen
- 2304 werken is het uitgangspunt.
- 2305 - Het toepassen van innovatie; Waar mogelijk passen we innovaties toe die een positief effect
- 2306 hebben op bijvoorbeeld de verkeersveiligheid en/of de duurzaamheidsdoelstellingen.

2307 Het resterende deel achterstallige onderhoud wat in 2024 is geconstateerd wordt in 2025
2308 weggewerkt. De klimaatschade die is ontstaan aan de wegen wordt in 2025 hersteld.

2309

2310 **Wegenlegger**

2311 In 2025 gaan we het actualiseren van de wegenlegger afronden. De wegenwet bepaalt dat elke
2312 Nederlandse gemeente verplicht is om een wegenlegger op te stellen en actueel te houden. De
2313 wegenlegger geeft juridisch duidelijkheid over de openbaarheid van de weg en de
2314 onderhoudsplichtige. De oude wegenleggers zijn voor het laatst geactualiseerd in 1994 (Peize), in
2315 1966 (Norg) en in 1961 (Roden), daarnaast zijn bij de herinrichtingsplannen Roden-Norg, Veenhuizen
2316 en Peize wegen openbaar geworden of aan de openbaarheid onttrokken. Deze wijzigingen moeten
2317 meegenomen worden in de nieuwe wegenlegger. De actualisatie vraagt daardoor tijd om alles
2318 goed uit te werken. De geactualiseerde wegenlegger wordt door de provincie vastgesteld.

2319

2320

Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan (GVVP)

In het GVVP is een analyse gemaakt van de verschillende bereikbaarheids- en verkeers- veiligheidsvraagstukken. Die analyse heeft samen met participatie geleid tot een uitvoeringsprogramma die bestaat uit een prioriteitenlijst met diverse verkeers- en vervoersprojecten.

Kapitaalgoed riolering/riolering en waterzuivering

De gemeente heeft met de inwerkingtreding van de nieuwe Waterwet ook de zorgplicht gekregen voor het hemel- en grondwater in stedelijk gebied. Het beleid hiervoor ligt vast in een zogenaamd Gemeentelijk Water- en RioolPlan (GWRP). Dit beleid is in 2022 geactualiseerd en voor 4 jaar vastgesteld.

Het plan streeft een doelmatig beheer en onderhoud na en een goed gebruik van de riolering door:

- de hoeveelheid vuil afvalwater afkomstig uit huishoudens en bedrijven zo klein mogelijk houden;
- de hoeveelheid regenwater in het vuilwaterstelsel te verminderen door verharde oppervlakken af te koppelen en aan te sluiten op een gescheiden stelsel;
- de bergingscapaciteit te vergroten, zodat afgekoppeld regenwater meer tijd heeft om te infiltreren en de riolering en watergangen niet worden overbelast. Dit is weergegeven in de zogenaamde Stedelijke Water Opgave of SWO, een onderzoek naar waar hoeveel water bij een bepaalde hoeveelheid neerslag geborgen zou moeten worden.

Daarmee worden de volgende effecten beoogd:

- een lagere belasting van de zuiveringsinstallaties;
- een goed functionerend rioolstelsel, dat is afgestemd op de hoeveelheid vuil water;
- minder overstorten bij hevige regenbuien en daarmee minder vervuiling en schonere oppervlaktewater.

In het GWRP is voor een periode van vier jaar de jaarlijkse vervanging van de riolering bepaald op basis van risicosturing. Een zo nauwkeurig mogelijke bepaling van de levensduur van riolering is de basis voor risico-gestuurd beheer. Voordat hinder ontstaat, moet door reparatie, renovatie of vervanging zijn ingegrepen. Doel is om daar waar dat doelmatig is reparaties uit te voeren of te relinen in plaats van een riool te vervangen. Hiermee wordt de levensduur van de riolering vergroot en hoeft minder geïnvesteerd te worden.

Bij de vervanging van de riolering wordt, indien mogelijk, invulling gegeven aan de aanleg van een gescheiden rioolstelsel om het afkoppelen van regenwater mogelijk te maken. Het verbrede GWRP richt zich bij het afkoppelen vooral op particuliere percelen. Dit als gevolg van afspraken met het waterschap over bovengenoemde beoogde effecten.

In het verlengde van de SWO ligt het nemen van maatregelen ten behoeve van klimaatadaptatie. Het gaat hierbij om maatregelen om wateroverlast, verdroging en overstroming ten gevolge van de klimaatsverandering zoveel mogelijk te beperken/voorkomen

In de regio Groningen en Noord-Drenthe werkt de gemeente Noordenveld sinds 2014 samen op het gebied van de waterketen (gemeente-waterschap-waterbedrijf). De regio is onderverdeeld in clusters. Binnen de cluster Kop van Drenthe (grondgebied van de gemeenten Assen, Noordenveld,

2367 Tynaarlo en Aa en Hunze) worden de projecten die moeten leiden tot Duurzaam, Kostenbesparing,
2368 Kwaliteitsverbetering en vermindering Kwetsbaarheid (D3K) gecoördineerd.

2369

2370 **Kapitaalgoed water/watergangen**

2371 **Watergangen**

2372 Het onderhoud van de schouwplichtige gemeentelijke watergangen is een wettelijke verplichting.

2373 Het schoonhouden van de overige watergangen is enkel een wettelijke taak als de volksgezondheid

2374 in het geding is. De gemeente onderhoud jaarlijks de schouwsloten evenals een groot deel van de

2375 reguliere watergangen aan de hand van een onderhoudsbestek.

2376

2377 **Waterbeheer**

2378 In het kader van het Waterplan Noordenveld worden projecten uitgevoerd voor integraal en

2379 duurzaam waterbeheer. Dit betekent dat het waterbeheer wordt afgestemd op andere

2380 beleidsterreinen (ruimtelijke ordening) en dat de verschillende waterstromen (regenwater,

2381 oppervlaktewater, grondwater, drinkwater en afvalwater) daarin in samenhang worden

2382 meegenomen. Doel van het Waterplan is een optimale waterkwaliteit en -kwantiteit.

2383

2384 **Kapitaalgoed gebouwen**

2385 Volgens de notitie kapitaalgoederen van de commissie BBV zijn de kosten van klein en groot

2386 onderhoud niet levensduur verlengend en mogen daarom niet worden geactiveerd. Voor het

2387 maken van beheerplannen is daarbij als voorwaarde gesteld te mogen werken met

2388 egalisatievoorzieningen (afgezonderde vermogensbestanddelen die in de eerste plaats dienen om

2389 fluctuaties in de exploitatiekosten te kunnen opvangen).

2390

2391 In juni 2023 is een nieuw gebouwenbeheerplan opgesteld voor de periode 2024-2027. Het

2392 gebouwenonderhoud in Noordenveld vindt plaats op basis van onderhoudsplanningen die jaarlijks

2393 worden geactualiseerd. De NEN 2767, onderhoudsniveau 3, dient hiervoor als onderhoudsnorm.

2394

2395 Er wordt gewerkt met een meerjarenplanning voor groot en renovatie onderhoud en een

2396 jaarplanning voor preventief onderhoud. Ook worden aanvullende, nieuwe eisen voor bijvoorbeeld

2397 veiligheid, milieu en Arbo hierin verwerkt, al dan niet na een overgangsfase (met extra kredieten om

2398 de bestaande gebouwen op niveau te brengen). Aanpassingen en toevoegingen aan gebouwen

2399 naar aanleiding van aanvullende wettelijke eisen of wensen van gebruikers worden bekostigd uit de

2400 kostensoort renovatie onderhoud.

2401

2402 De lijst met uit te voeren werkzaamheden wordt uiteindelijk bepaald door:

- 2403 - de reguliere opgave van het (preventief, groot en renovatie-) onderhoud uit de planning
- 2404 - voor de komende vier jaren;
- 2405 - de investeringen die volgen uit verplichte keuringen, inspecties en inventarisaties;
- 2406 - investeringen die volgen uit maatregelen in het kader van duurzaamheid;
- 2407 - storingsonderhoud: alle meldingen van onderdelen die onverwacht kapot zijn gegaan en
- 2408 direct herstelt dienen te worden. Bijvoorbeeld daklekkage, onderhoud cv-ketel, kapotte
- 2409 ruiten. Deze kosten vallen onder preventief onderhoud.

2410

2411

2412

2413

Grootonderhoud 2020 t/m 2024 bedragen in € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024
Bedrijfsgebouwen	135	142	25	122	31
Monumenten	99	42	10	8	45
Overige gebouwen	13	14	0	6	29
Sociaal-culturele gebouwen	2	0	87	121	40
Sport- en gymgebouwen	10	9	210	166	24
Geprivatiseerde gebouwen	94	29	0	0	0
Dorpshuizen	131	160	3	0	0
Totaal	484	396	335	423	169

Kunstwerken

In 2020 zijn alle kunstwerken geïnspecteerd. In 2022 is aanvullend onderzoek gedaan naar een viertal betonbruggen. Hieruit blijkt dat deze vier betonbruggen te weinig draagkracht hebben. Wij zijn bezig met het onderzoeken van de overige betonbruggen. In 2025 maken we een plan hoe we omgaan met al onze kunstwerken, waarbij we de bruggen met verminderde draagkracht meenemen. De brug in de Generaal van den Boschweg is in zo'n slechte staat dat deze vervangen wordt in 2025.

De 'Geert de Wilde' brug in Veenhuizen stond in 2023 op de planning voor de vervanging. Door de monumentale status van de brug vraagt dit extra zorgvuldigheid. De bovenbouw van de brug is inmiddels verwijderd. De afronding van de werkzaamheden vindt in 2025 plaats. In 2025 ronden we het plan voor het meerjarenonderhouds- en vervangingsprogramma voor kunstwerken af.

4. Financiering

Inleiding

Deze paragraaf bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille. Met de invoering van de duale begroting is de gemeente verplicht onder meer een paragraaf Financiering op te nemen. Het treasurystatuut vormt de basis voor de paragraaf Financiering.

De financieringsfunctie ondersteunt de uitvoering van de in de begroting opgenomen programma's. De financieringsfunctie omvat de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De financieringsfunctie is geregeld in het treasurystatuut die door de gemeente is opgesteld op grond van de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido). Het treasurystatuut regelt de bestuurlijke infrastructuur voor de uitvoering van de treasuryfunctie in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. Op basis van het treasurystatuut maakt de gemeente jaarlijks een paragraaf Financiering waarin wordt aangegeven op welke wijze in het begrotingsjaar uitvoering wordt gegeven aan de treasuryfunctie.

Algemene ontwikkelingen

Interne ontwikkelingen

Voor treasury is het tijdig, juist en volledig beschikbaar hebben van relevante financiële informatie van wezenlijk belang om de treasuryfunctie naar behoren uit te voeren. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de informatie die direct betrekking heeft op de liquiditeitsplanning. Deze prognose is onder andere gebruikt bij de berekening van de kasgeldlimiet onder het kopje renterisicobeheer en bij de berekening van enkele kengetallen.

Externe ontwikkelingen

Op het moment van het gereedkomen van de begroting ligt de kapitaalmarktrente (lineaire vaste geldlening met een rentevaste periode van 30 jaar; (peildatum 18 september 2024) op 2,80%. Daarnaast geldt op de genoemde peildatum de situatie dat kort geld (< 1 jaar) duurder is dan lang geld.

Gemeentefinanciering

Kasbeheer

Er wordt op toegezien dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat de verplichtingen tijdig worden nagekomen. Het betalingsverkeer wordt uitgevoerd via de NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De gemeente beschikt over een aantal bankrekeningen. Bij tegoeden of schulden in rekening-courant worden de overtollige middelen belegd of worden de tekorten met kasgeldleningen gefinancierd. Hierover is een kredietarrangement afgesloten bij de BNG¹. Toegestane instrumenten bij het aantrekken van kortlopende middelen zijn daggeld, kasgeldleningen en kredietlimiet op rekening-courant. Bij het uitzetten van gelden voor een periode korter dan een jaar zijn dit rekening courant, daggeld en deposito's.

¹ Op dit moment zijn we, zoals alle gemeenten in Nederland, automatisch gekoppeld aan de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Met deze bank hebben we een contract afgesloten voor integraal bankieren. Hierdoor zijn we bij transacties op de geld- en de kapitaalmarkt verplicht bij opname van leningen offerte bij de BNG op te vragen en indien de condities niet naar wens van de gemeente zijn de BNG, onder mededeling van de gewenste condities, in de gelegenheid stellen een hernieuwde offerte uit te brengen.

2470
2471
2472
2473
2474
2475
2476
2477

2478
2479
2480
2481
2482
2483
2484
2485
2486
2487
2488
2489
2490
2491
2492
2493
2494
2495
2496
2497
2498
2499
2500

Financieren en beleggen

De gemeente streeft er naar de benodigde leningen tegen zo laag mogelijke kosten aan te trekken en tegelijkertijd de renterisico's van de gemeente Noordenveld te beheersen. Daartoe wordt bij het afsluiten van leningen rekening gehouden met de liquiditeitspositie, de rentevisie en de renterisiconorm.

Vaste geldleningen per 1 september 2024

bedragen x € 1.000	
Stand 1 januari 2025	74.132
Reguliere aflossingen	5.476
Vervroegde aflossingen	-
Stand per 31 december 2025	68.657
Gemiddelde rente	2,61%

Rentetoerekening

De rente die aan de taakvelden wordt doorbelast, wordt toegerekend op basis van een omslagrente. Deze is voor 2025 bepaald op 2,5%. In meerjarenperspectief geldt hetzelfde percentage. De basis hiervoor is de boekwaarde van de activa die bij de taakvelden hoort.

Het toerekenen van rente aan de taakvelden vindt plaats via het taakveld treasury. De externe rentelasten over de korte en lange financiering en de rente over het eigen vermogen worden op het taakveld als last verantwoord. Vervolgens wordt de rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend en de werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toegerekende rente als negatieve last op het taakveld treasury verantwoord. Door deze wijze van verantwoorden resteert met betrekking tot de rente op het taakveld treasury het renteresultaat.

De rente die aan de taakvelden wordt doorbelast, wordt toegerekend op basis van een bij de begroting (voor)gecalculeerd omslagpercentage (2025: 2,5%). Ten behoeve van de getrouwe weergave van de rentelasten op de taakvelden wordt echter wel een correctie op basis van nacalculatie verplicht gesteld indien de werkelijke rentelasten die over een jaar aan de taakvelden hadden moeten doorbelast meer dan 25% afwijken van de rentelasten die op basis van de voorgerecalculeerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend.

Om een goed inzicht te geven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening is het volgende renteschema opgenomen:

Renteschema bedragen x € 1.000		
a.	Externe rentelasten over de lange en korte financiering	2.445
b.	Externe rentebaten (idem)	-/- 0
Saldo rentelasten en rentebaten		2.445
c.	Rente grondexploitaties	-/- 260

Saldo door te rekenen externe rente		2.185
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+ 5
d2.	Rente over voorzieningen	+/+ 0
Aan taakvelden toe te rekenen rente		2.190
e.	Werkelijk aan taakvelden toegerekende (omslag)rente	-/- 2.831
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury		-641

Risicobeheer

Met betrekking tot het risicobeheer geldt dat de gemeente het verstrekken van leningen of garanties en het aangaan van financiële participaties uitsluitend doet uit hoofde van de publieke taak. Hierbij bedingen we indien mogelijk zekerheden. Wij motiveren in onze besluiten het openbaar belang van dergelijke uitzettingen van middelen, verstrekkingen van garanties en financiële participaties. Het prudente karakter van deze uitzettingen wordt gewaarborgd middels de richtlijnen en limieten van het treasurystatuut. De belangrijkste punten, naast de voorschriften genoemd in de Wet Fido, van dit statuut zijn:

Bij het uitzetten van middelen uit hoofde van treasury gelden de volgende uitgangspunten:

- overheidsbanken binnen het EMU-gebied met minimaal een A-rating;
 - o financiële instellingen binnen het EMU-gebied met minimaal een A-rating voor de lange termijn en een P1-rating voor de korte termijn. De rating moet door en erkende rating agency worden gegeven;
 - o overheden en publiekrechtelijke lichamen met een solvabiliteitsratio van 0%;
- toegestane instrumenten bij het extern uitzetten van gelden voor een periode korter dan één jaar zijn producten met hoofdsomgarantie aan het einde van de looptijd en/of uitzettingen in vastrentende waarden;
- voor de kasgeldlimiet en de renterisiconorm gelden de wettelijke waarden.

Koersrisicobeheer

De koersrisico's van de gemeente Noordenveld zijn zeer beperkt, omdat uitsluitend (zie treasurystatuut) middelen worden uitgezet in vastrentende waarden, zoals deposito's. Vastrentende waarden garanderen dat op de einddatum de nominale waarde wordt uitgekeerd.

Renterisicobeheer

Kasgeldlimiet

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet Fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen. Om een grens te stellen aan kortlopende financiering is in de Wet Fido de kasgeldlimiet opgenomen. De kasgeldlimiet wordt bepaald door het begrotingstotaal bij aanvang van het dienstjaar te vermenigvuldigen met een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van 8,5%. Aan de hand van onderstaande opstelling kan de kasgeldlimiet worden bepaald.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	<i>kwartaal 1</i>	<i>kwartaal 2</i>	<i>kwartaal 3</i>	<i>kwartaal 4</i>
Omvang vlottende korte schuld (A)	6.000	7.000	3.000	7.000
Opgenomen gelden < 1 jaar	1.500	3.500	0	2.500
Schuld in rekening courant	4.500	3.500	3.000	4.500
Vlottende middelen (B)	71	69	68	70
Totaal netto vlottende schuld (A-B)	5.929	6.931	2.932	6.930
Toegestane kasgeldlimiet	9.442	9.442	9.442	9.442
Ruimte onder de kasgeldlimiet	3.513	2.511	6.510	2.512
Begrotingstotaal 2025 (C)	111.078	111.078	111.078	111.078
Percentageregeling (D)	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet (C x D)	9.442	9.442	9.442	9.442

De ruimte onder de kasgeldlimiet zal zoveel mogelijk benut worden omdat bij een normale rentestructuur kortlopende geldleningen goedkoper zijn dan bij langlopende geldleningen. Het verloop van de omvang van de vlottende middelen is gebaseerd op de liquiditeitsplanning 2025.

Renterisiconorm

Gemeenten moeten rapporteren over het renterisico dat zij over de vaste schuld lopen. Het renterisico op de vaste schuld is in de Wet Fido omschreven als: 'de mate waarin het saldo van de rentelasten en de rentebaten van een openbaar lichaam verandert door wijzigingen in het rentepercentage op leningen en uitzettingen met een oorspronkelijke rentetypische looptijd van een jaar of langer'. Het renterisico op de vaste schuld moet voldoen aan de renterisiconorm; deze norm is in een wettelijke uitvoeringsregeling uitgewerkt als een bedrag ter hoogte van 20% van het begrotingstotaal. Het renterisico op het begrotingstotaal bestaat uit twee componenten: renteherziening en herfinanciering. Bij de renteherziening moet worden gedacht aan het verschil tussen de op basis van de leningsvoorwaarden betaalde aflossingen en het bedrag aan nieuw aangetrokken leningen. Het doel is op deze wijze spreiding te krijgen in de rentetypische looptijden in de leningenportefeuille waardoor een verandering in de rente vertraagd doorwerkt op de rentelasten.

Renterisico op de vaste schuld

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld (bedragen x € 1.000)	
<i>Renterisico op vaste schuld</i>	
Netto renteherziening op vaste schuld o/g	0
Betaalde aflossingen	5.476
Herfinanciering	0
	5.476

<i>Renterisiconorm</i>	
Renterisiconorm (20% van € 103.881)	22.216
<i>Toets renterisiconorm</i>	
Renterisiconorm	22.216
Renterisico op vaste schuld	5.476
Ruimte	16.740

Kredietrisico's

De gemeente zal in 2025 in beperkte mate te maken hebben met kredietrisico. Deze hebben onder andere betrekking op de verstrekte geldleningen in het kader van de publieke taak. Aan de personeelsvereniging Noordenveld, coöperatie NoordseVeld op Rozen en Enexis zijn geldleningen verstrekt. Tenslotte staan er nog starters-, zonne- en verzilverleningen op de balans. In totaal gaat het om een bedrag van € 2 miljoen. Op de balans staan aandelen in WMD, BNG en Enexis tot een bedrag van € 104.000.

Ontwikkeling schuldpositie

In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' zijn financiële kengetallen opgenomen, waaronder de netto schuldquote en de solvabiliteitsratio.

Garantstellingen

De gemeente heeft zich borg gesteld voor een aantal instanties voor het verstrekken van een geldlening. De gemeente loopt hierbij een risico als de verplichtingen door de geldnemer niet worden nagekomen.

Specificatie van in het verleden afgegeven garanties (bedragen x € 1.000)	Oorspronkelijk bedrag	Restant aanvang 2023	Nieuwe garantstelling 2023	Aard van garantstelling
Voetbal Vereniging Roden	150	93		Bouw nieuwe kleedkamers
Stichting Beweegdorp Norg	42	42		Aanstelling instructeurs
Stichting Molenduinbad Norg	75	84		Duurzaamheidsmaatregelen
Voetbal Vereniging Nieuw-Roden	23	20		Duurzaamheidsmaatregelen
Voetbal Vereniging Peize			75	Bouw Sporthuis Peize
Totaal	290	239	75	

5. Bedrijfsvoering

Inleiding

Onder de bedrijfsvoering wordt verstaan de sturing en beheersing van bedrijfsprocessen binnen de gemeente om de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren. Het betreft de sturing en beheersing van zowel de primaire processen alsmede de processen die hiervoor faciliterend zijn.

Communicatie

Begrijpelijke en eerlijke communicatie met de juiste doelgroep zorgt voor meer begrip en voorkomt misverstanden en onaangename verrassingen. Dat doen we de komende jaren steeds meer vanuit specifieke projecten en programma's zoals duurzaamheid en vluchtelingenopvang zodat we het vakgebied communicatie versterken met inhoudelijke expertise. Daarnaast besteden we meer aandacht aan bestuurlijke profilering en benutten we de mogelijkheden van onze social media kanalen beter.

Tot slot blijven we aandacht houden voor onze interne communicatie, die van cruciaal belang is bij het creëren van binding en het betrekken van collega's bij de grote opgaven waar we als organisatie voor staan.

Financiën

Wij maken een verbeterslag in de financiële processen door steeds meer processen te digitaliseren en aan te passen. Hierdoor kan stuurinformatie worden opgesteld. Door het opstellen van effectieve stuurinformatie kunnen bestuur, managers en beleidsmakers betere beslissingen nemen wat leidt tot een efficiënter en effectiever gebruik van publieke middelen. Daarnaast wordt ingezet op het professionaliseren van de financiële functie. Dit is essentieel om de financiële gezondheid van gemeente Noordenveld te waarborgen, risico's te beheren en strategische doelen te behalen.

Beleid van gemeente Noordenveld is het afnemen van clouddiensten. Daarom wordt bewust gekozen voor een overgang naar een clouddienst van het financiële softwarepakket.

Informatisering en automatisering

Een moderne en adequate ICT- en netwerkomgeving is van essentieel belang om alle diensten die wij als gemeente moeten kunnen bieden, ook te leveren. De eisen hieraan worden hoger, specialistische kennis belangrijker, de snelheid van ontwikkeling neemt toe en informatiebeveiligingsvraagstukken nemen toe in frequentie en in mogelijke impact. .

De organisatie moet goed toegerust zijn om met deze ontwikkelingen mee te gaan. In 2025 leggen we de focus op:

- Optimaliseren van de Microsoft 365 omgeving
- Het uitbreiden van cloudoplossingen
- Uitvoering geven aan het aan Verbeterplan ICT Beveiliging
- Het verbeteren van interne werkprocessen en procedures

De organisatie werkt continu aan een betere informatiehuishouding. Het gaat om de vindbaarheid en volledigheid van een enorme hoeveelheid gegevens. Er wordt vooralsnog nog gewerkt in een hybride omgeving, deels digitale en deels nog papieren informatie. Er is ook een rijke variatie aan verschijningsvormen: documenten, gegevensbestanden, en zo meer. Een goede informatiehuishouding vraagt om professioneel beheer van alle relevante informatie, in alle

2622 verschijningsvormen. Goed beheer van informatie heeft samenhang met openbaarheid (WOO),
2623 privacybescherming en informatiebeveiliging.

2624 In 2025 ligt de focus op:

- 2625 - Verdere digitalisering van informatiestromen en dienstverlening (inclusief de voorbereiding
- 2626 op de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer/ Wmebv)
- 2627 - Voorbereiden op het vindbaar en toegankelijk maken van alle informatie, digitaal of analoog

2628 **Informatiebeveiliging en privacybescherming**

2630 Informatiebeveiliging

2631 Cybersecurity maakt een niet meer weg te denken deel uit van het dagelijks beheer van de ICT-
2632 infrastructuur en het hebben van een betrouwbare, integere overheid en een 'veilige' werkplek.
2633 Gemeente Noordenveld onderkent de noodzaak tot het nemen van maatregelen om de veiligheid
2634 te vergroten en verder te borgen. Er wordt uitvoering gegeven aan het informatiebeveiligingsplan
2635 2024-2025 en er wordt geïnvesteerd in aanvullende technische en organisatorische maatregelen om
2636 cyberdreigingen te voorkomen.
2637 Medewerkers worden actief bewuster gemaakt van de mogelijke risico's en wat zij kunnen doen om
2638 die te voorkomen.

2639
2640 De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) de leidraad en het normenkader voor processen
2641 en te nemen maatregelen binnen informatiebeveiliging. Naar verwachting zal de BIO vanaf zomer
2642 2025 ondersteund worden door de Cyberbeveiligingswet, voortkomend uit Europese wetgeving,
2643 NIS2. De gemeente krijgt dan te maken met een aantal aanvullende en/of verzwarende regels. In
2644 aanloop hier naar toe gaat de gemeente Noordenveld inzetten op het (nog) beter voldoen aan het
2645 normenkader de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

2646 **Gegevensbescherming en privacywetgeving (AVG)**

2647
2648 De Functionaris Gegevensbescherming (FG) heeft eind 2023 zijn jaarlijks verslag opgesteld over de
2649 mate van volwassenheid die gemeente Noordenveld heeft ten aanzien van privacy en
2650 gegevensbescherming. Op basis van zijn aanbevelingen is een verbeterplan opgesteld voor de
2651 periode 2024-2025. Hiermee wordt planmatig uitvoering gegeven aan verbeteren van de
2652 bescherming van gegevens.

2653 In het kader van de AVG wordt het privacy bewustzijn bij onze medewerkers versterkt.

2654 **Inkoop**

2655
2656 Contractbeheer en contractmanagement worden in 2025 verder geïmplementeerd met als doel
2657 zicht en grip te krijgen op het tijdig opzeggen, verlengen of opnieuw aanbesteden van contracten.
2658 Hiermee is het ook mogelijk tot een inkoopkalender te komen, zodat vanuit overzicht kan worden
2659 aanbesteed.

2660 We maken het eenvoudiger om tot een rechtmatige inhuur te komen door middels een Europese
2661 aanbesteding tot een mantelcontract te komen voor o.a. het fysieke domein.

2662 **Personeel en organisatie**

2663
2664 De medewerkers van gemeente Noordenveld zijn onmisbaar voor een goede dienstverlening aan
2665 haar inwoners zodat ambities en plannen waargemaakt kunnen worden. Op dit moment is er
2666 binnen gemeente Noordenveld sprake van personeelstekorten en een hoge werkdruk.

2668 De arbeidsmarkt is krap en gemeenten hebben moeite om geschikt personeel te werven en te
2669 behouden. Dit vraagt om strategische personeelsplanning en investeringen in goed
2670 werkgeverschap met een aantrekkelijke werkomgeving en passende opleidingsmogelijkheden.

2671

2672 Personeel en Organisatie gaat op de volgende manier bijdragen aan deze uitdagingen.

2673

2674 **Basis op orde**

2675 Verdere digitalisering en het verbeteren van onze werkprocessen zal bijdragen aan een
2676 professionele afdeling P&O. Met behulp van het ontwikkelen van relevante stuurinformatie kunnen
2677 wij steeds betere keuzes maken rondom thema's als goed werkgeverschap en duurzame
2678 inzetbaarheid.

2679

2680 **Goed werkgeverschap**

2681 Door te investeren in goed werkgeverschap dragen wij bij aan het verhogen van de instroom en het
2682 behoud van onze medewerkers. We focussen daarbij op onze zichtbaarheid als werkgever,
2683 aantrekkelijke en transparante arbeidsvoorwaarden en een goede on- en offboarding.

2684

2685 **Duurzame inzetbaarheid**

2686 We streven als organisatie naar medewerkers die duurzaam inzetbaar zijn. Onder duurzame
2687 inzetbaarheid verstaan wij de mate waarin medewerkers willen en kunnen blijven werken, al dan
2688 niet bij dezelfde werkgever, tot aan de pensioengerechtigde leeftijd.

2689

2690 Door inzet van strategische personeelsplanning kunnen we meebewegen met de snel
2691 veranderende omgeving. SPP zal een vast onderdeel worden van de HR-cyclus waarmee we jaarlijks
2692 de ontwikkelopgave van organisatie en medewerkers in kaart gaan brengen en de daaruit
2693 voortkomende acties in gang kunnen gaan zetten.

2694

2695 Daarnaast focussen we op gezondheid, vitaliteit en (persoonlijk) leiderschap. Met als doel het
2696 verzuim te verminderen en onze medewerkers voor langere tijd aan ons te binden.

2697

2698 **Rechtmatigheidsverantwoording**

2699 In verslagjaar 2023 is voor het eerst de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen in de
2700 jaarrekening en begroting. Op basis van het gekozen ambitieniveau en wettelijke normen wordt
2701 jaarlijks het controleprotocol en controleplan opgesteld. Rechtmatigheid interne controles worden
2702 uitgevoerd middels het three lines of defence model. Het model waarborgt dat het
2703 rechtmatigheidsoordeel onafhankelijk tot stand komt.

2704

2705 In de rechtmatigheidsverantwoording wordt stil gestaan bij het begrotingscriterium,
2706 voorwaardencriterium en het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium. Financiële
2707 onrechtmatigheden die boven de vastgestelde toleranties uitkomen worden vermeld. Daarnaast
2708 wordt er gerapporteerd over niet financiële onrechtmatigheden in verband met niet naleven van
2709 bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden en de bijbehorende ministeriële
2710 regelingen. Tot slot worden geconstateerde fraudezaken gemeld indien dit onder eigen
2711 medewerkers voor is gekomen.

2712

2713

2714

Wet open overheid

Met de Wet open overheid (Woo) moet overheidsinformatie voor iedereen beter toegankelijk en makkelijk vindbaar worden. De belangrijkste onderdelen van de Woo zijn actieve openbaarmaking van informatie, informatie verstrekken naar aanleiding van Woo-verzoeken en duurzame toegankelijkheid van digitale informatie borgen.

Naast natuurlijk de afhandeling van Woo verzoeken ligt voor 2025 de focus op het voorbereiden van de wettelijke verplichting (per 01-11-2025) om informatie over de organisatie, de werkwijze (waaronder de taken en bevoegdheden) en de bereikbaarheid van de organisatie en de organisatieonderdelen openbaar te maken. Dit is inclusief de inrichting van een publicatieplatform. Ook wordt het bewustzijn bij medewerkers ten aanzien van de Woo vergroot, de Woo vraagt immers ook om een cultuurverandering van 'gesloten mits' naar 'open tenzij'.

Frauderisico

Externe partijen moeten er op kunnen vertrouwen dat de gemeente Noordenveld en haar medewerkers op een betrouwbare, eerlijke en zorgvuldige manier zaken doen. Daarom heeft gemeente Noordenveld een gedragscode opgesteld. Het belang van de gedragscode en de naleving wordt periodiek benadrukt en is onderwerp van gesprek tussen leidinggevende en medewerker. Er is een integriteitsfunctionaris, vertrouwenspersoon en meldpunt ingesteld waarbij eventuele misstanden vertrouwelijk kunnen worden gemeld.

Onze (financiële) processen kenmerken zich door de aanwezigheid van functiescheiding. Hiermee voorkomen we dat slechts één persoon ongecontroleerd transacties of verplichtingen kan aangaan, autoriseren, verwerken en afwikkelen en toegang heeft tot activa.

Het college van de gemeente Noordenveld is zich bewust van het inherente risico van fraude dat zij, zowel intern als extern, loopt bij het uitvoeren van haar activiteiten. Het college stelt een aangepaste frauderisicoanalyse op, welke onder meer gebaseerd zal zijn op de in 2023 vastgestelde beleidsnota fraude.

Deze beleidsnota fraude kent de volgende doelstellingen:

- Het ontwikkelen van bewustwording bij management en medewerkers
- Het verstrekken van praktische handvatten voor het opzetten, uitvoeren en controleren van processen met betrekking tot fraude, corruptie en misbruik en oneigenlijk gebruik
- Inzicht bieden in de gemeente-brede analyse van de frauderisico's en beheersmaatregelen
- Het definiëren van duidelijke procedures voor de te nemen stappen bij (het vermoeden van) fraude inclusief de taken en verantwoordelijkheden van iedereen in dat proces

Ondanks alle beheersingsmaatregelen resteert het risico dat management of directie maatregelen doorbreekt en het risico van samenspanning tussen medewerkers. Transparante besluitvorming, de governance structuur, een open cultuur waarbij we elkaar durven aan te spreken, de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon om niet-integer handelen (anoniem) te melden, periodieke interne en externe audits op de naleving van beheersingsmaatregelen moeten er toe bijdragen dat override of controls wordt signaleerd.

De afgelopen jaren zijn er regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, gevallen van ransomware en datalekken. Gezien de activiteiten van gemeente Noordenveld heeft informatiebeveiliging vanuit de perspectieven continuïteit, fraude en privacy en daarmee samenhangende reputatie een hoge prioriteit.

2763 De door de CISO beoordeelde maatregelen in het kader van informatiebeveiliging en de daaruit
2764 voortgekomen verbeterpunten worden verder vorm gegeven. Toezicht op de naleving van de
2765 getroffen beheersmaatregelen zal procesmatig worden ingericht. De genoemde verbeterpunten
2766 vormen tevens de input voor verdere aanscherping en/of naleving van het
2767 informatiebeveiligingsproces.
2768
2769

6. Verbonden partijen

Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (gebaseerd op art. 186 van de Gemeentewet) is in artikel 9, lid 2 onder f bepaald dat in de begroting een afzonderlijke paragraaf gewijd wordt aan de verbonden partijen. Een verbonden partij is een partij waarin de gemeente samen met derde partijen, ter uitvoering van een bepaalde publieke taak zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. De gemeente kan bestuurlijk en financiële belangen hebben in verschillende verbonden partijen. Dit kunnen zijn: gemeenschappelijke regelingen (GR), stichtingen, verenigingen en vennootschappen. Uitgangspunt is dat deze partijen beleid uitvoeren voor de gemeente. De gemeente blijft beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen.

In deze paragraaf wordt een opsomming gegeven van alle verbonden partijen en hoe wij daaraan deelnemen. Waar mogelijk is de visie opgenomen op de verbonden partij in relatie tot de realisatie van de doelstellingen zoals deze zijn opgenomen in de begroting en worden de beleidsvoornemens over de verbonden partijen vermeld. Daarnaast wordt kort weergegeven wanneer er bijzondere ontwikkelingen zijn.

De visie

Verbonden partijen zijn of worden ingesteld ter uitvoering van een bepaalde activiteit, waarbij de redenen van instelling gelegen zijn in doelmatigheid, doeltreffendheid en/of bestuurlijke krachtenbundeling. De kern hierbij is dat gebruik wordt gemaakt van verbonden partijen wanneer dat een meerwaarde heeft voor het bereiken van politieke doelstellingen. De door u vastgestelde notitie verbonden partijen bevat een aantal aanbevelingen. De kern van de aanbevelingen is dat de rollen moeten worden verhelderd en dat het contact tussen de GR en de gemeente die eraan deelneemt wordt geïntensiveerd. Dat geldt zowel voor de raad, het college en de ambtelijke organisatie. Daarbij is het uitgangspunt dat de gezamenlijke gemeenten een heldere taakformulering voor de GR aangeven, zodat geen situatie ontstaat dat bij GR's in feite de regeling haar eigen agenda bepaalt.

Verbonden partijen: een opsomming

Hieronder is weergegeven welke typen verbonden partijen worden onderscheiden en aan welke vormen de gemeente deelneemt:

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeenteraad of colleges van burgemeester en wethouders van twee of meer gemeenten kunnen een GR treffen ter behartiging van één of meer belangen van de gemeente. De gemeente neemt deel aan de volgende GR's:

- Veiligheidsregio Drenthe (VRD);
- Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Drenthe;
- Recreatieschap Drenthe;
- GR inzake aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud van systemen voor de individuele behandeling van afvalwater (IBA's);
- Omgevingsdienst Drenthe;
- Publiek Vervoer Groningen Drenthe;

- Noordmidden-Drentse (NMD) samenwerking.

Deelnemingen

Vanuit het oogpunt van het behartigen van het publieke belang is de gemeente geheel of gedeeltelijk in het bezit van de aandelen van een aantal vennootschappen. De gemeente beschikt over aandelen in de volgende bedrijven:

- Enexis;
- Waterleiding Maatschappij Drenthe;
- Bank Nederlandse Gemeenten.

Stichtingen en verenigingen

Het college kan, de raad gehoord hebbende, besluiten deel te nemen in een stichting of vereniging. De gemeente neemt op dit moment niet deel in een stichting of vereniging.

PPS-constructies

Publiek private samenwerking is een middel om bepaalde doelen te realiseren. De samenwerking met marktpartijen moet een meerwaarde opleveren. Meerwaarde in de vorm van het benutten van kennis en expertise van andere partijen en het spreiden van risico's kan leiden tot efficiëntere uitvoering van plannen en projecten. De gemeente neemt op dit moment niet deel in PPS-constructies.

Verbonden partijen: een nadere toelichting/bijzondere ontwikkelingen

Hierna wordt aangegeven welke doelstelling met de betreffende verbonden partij wordt nagestreefd. In het kader van het vermelden van beleidsvoornemens wordt aangegeven welke bijzondere ontwikkelingen zich voordoen. De opgenomen bedragen zijn afgerond naar een veelvoud van € 1.000.

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Doel: de gemeente Noordenveld maakt deel uit van de gemeenschappelijke regeling (GR) Veiligheidsregio Drenthe (VRD). Deze GR is een wettelijke verplichting op basis van de Wet veiligheidsregio's. De 12 Drentse gemeenten financieren gezamenlijk voor een groot deel de veiligheidsregio Drenthe. Naast de 12 Drentse gemeentelijke bijdragen wordt de VRD voor een (klein) deel gefinancierd vanuit een Brede Doeluitkering (BDUR) van het Rijk. De VRD behartigt de belangen van de Drentse gemeenten op het terrein van brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening in de regio. Daarnaast heeft de VRD de zorg voor een adequate samenwerking met de gemeenschappelijke meldkamer Noord Nederland. Ook is de VRD verantwoordelijk voor de gecoördineerde en multidisciplinaire voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Vestigingsplaats: Assen.

Betrokken: alle 12 Drentse gemeenten.

Bestuurlijk belang of bevoegdheid: het bestuur van de VRD is verantwoordelijk voor de brandweezorg en rampen- en crisisbeheersing in Drenthe. Het algemeen bestuur bestaat uit alle Drentse burgemeesters. Een afvaardiging vanuit het algemeen bestuur vormt het dagelijks bestuur. Het veiligheidsbestuur wordt geadviseerd door het Directieoverleg Veiligheid. Hierin zitten de verantwoordelijke managers van de politie, GHOR en regionale brandweer, onder voorzitterschap van de coördinerende gemeentesecretaris.

Financieel belang: de gemeentelijke bijdrage is gekoppeld aan het component dat de gemeente via het gemeentefonds ontvangt voor brandweezorg. De huidige rijksbijdrage uit het

gemeentefonds wordt gezien als een weerspiegeling van de daadwerkelijke kosten van gemeenten voor de brandweer en rampenbestrijding. Concreet betekent dit dat elke gemeente een gelijk aandeel aan inkomsten uit het gemeentefonds jaarlijks afdraagt aan de VRD. De bijdrage van de gemeente Noordenveld aan de VRD bedraagt voor 2025 € 1.970.571

Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2025: €1.599.496

- 31-12-2025: €1.599.496

Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:

- 01-01-2025: € 35.105.776

- 31-12-2025: € 33.494.103

Risico's: Als mogelijke risico's worden door de VRD genoemd zoals de toekomstige rechtspositie van de brandweervrijwilligers (dit kan meer gaan kosten), stijgende kosten in de aanschaf van het materieel van de brandweer (door voortschrijdende technische ontwikkelingen en veranderde wet- en regelgeving stijgen de kosten van het te vervangen materieel van de brandweer), en stijgende kosten van het opleiden van een brandweered medewerker, digitale verstoring en een waarschijnlijke verhoging van de ongevallenverzekering voor de medewerkers van de VRD.

De VRD heeft de algemene reserve verlaagd naar 2,5%. Het ongedekte deel van de risico's van de VRD, welke in 2025 wordt geraamd op in totaal € 4.895.000 moet bij de gemeenten in hun eigen weerstandscapaciteit worden verwerkt. Dit betekent voor Noordenveld een bedrag ad € 286.642 voor 2025. Dit bedrag moet worden meegenomen in de risicoparagraaf van de begroting 2025 en legt beslag op de algemene reserves.

Ontwikkelingen:

Alle ontwikkelingen rondom data- en informatiemanagement, klimaatadaptatie, duurzaamheid en energietransitie hebben gevolgen voor de taakuitvoering van de VRD. De enorme ontwikkelingen vragen nieuwe inzichten en nieuwe kennis op deze dossier. Denk hierbij aan: droogte en hitte op evenementenadvisering, de ontwikkelingen rondom zonneweides, waterstofproductie en-transport, zorgcontinuïteit en natuurbrandbeheersing. De VRD versterkt de samenwerking met het Rijk op het gebied van crisisbeheersing en de VRD wil tijdig en proactief mee ontwikkelen op de landelijke ontwikkelingen die spelen op dit thema..

De VRD blijft verder inzetten op het paraat houden van onze brandweer in de toekomst. Het wordt steeds lastiger en duurder om brandweervrijwilligers te vinden en (langdurig) te binden. Er wordt gekeken op welke wijze de brandweer in de toekomst in Drenthe kan worden georganiseerd.

Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Drenthe

Doel: binnen het programma Zorg en Welzijn valt GGD Drenthe onder de Openbare gezondheidszorg. De GGD is voor de 12 Drentse gemeenten de uitvoeringsorganisatie voor de publieke gezondheid. Zij voert de taken uit zoals vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid (WPG). Daarnaast adviseert en ondersteunt zij gemeenten bij het maken en uitvoeren van het lokale gezondheidsbeleid. Dit alles wordt bekostigd door een jaarlijkse bijdrage van de deelnemers.

Vestigingsplaats: Assen.

Betrokken: de 12 Drentse gemeenten.

Bestuurlijk belang of bevoegdheid: een collegelid is lid van het algemeen bestuur.

Financieel belang: jaarlijkse bijdrage voor de uitvoering van het wettelijk vastgelegde basispakket, op basis van een vastgestelde begroting. Het totaal te financieren bedrag voor de basistaken en programma jeugd bedraagt voor 2025 € 1.442.954. Ten opzichte van 2024 gaat het totaal te financieren bedrag omhoog met € 56.961. Het tekort is aangevraagd bij de perspectiefnota 2025. De stijging wordt veroorzaakt door de uitbreiding van het Rijksvaccinatieprogramma (maternale kinkhoestvaccinatie) en de indexering van de loon- en prijscompensatie van 6,5%.

2912 *Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:*

2913 • 01-01-2025: € 2.688.000;

2914 • 31-12-2025: € 3.229.000.

2915 *Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:*

2916 • 01-01-2025: € 9.328.000;

2917 • 31-12-2025: € 8.851.000.

2918 *Begroot resultaat 2025: € 0.*

2919 **Risico's:** niet van toepassing.

2920 **Ontwikkelingen:**

2921 De GGD is overgegaan naar een nieuwe programma-indeling die op meer inhoudelijke samenhang
2922 en synergie is gebaseerd: een programma 'gezondheid en leven' waarin de onderdelen gericht op
2923 sociale veiligheid zijn samengebracht, en een programma 'publieke zorg en dienstverlening', waarin
2924 de onderdelen van de GGD zijn samengebracht. De GGD gaat zich positioneren als de strategische
2925 kennispartner in de regio op het gebied van gezondheid en sociaal veilig leven. Ze verzamelen,
2926 ontwikkelen, leveren en delen data en kennis die inzicht geven in gezondheidsfactoren. De GGD is
2927 een verbindende schakel en aanjager in de kanteling van het systeem van crisis naar preventie.
2928 Naast het faciliteren en creëren van randvoorwaarden draagt de GGD als zorgverlener in
2929 Jeugdgezondheidszorg, het Rijksvaccinatieprogramma en infectieziektebestrijding heel concreet bij
2930 aan de gezondheid van de inwoners van Noordenveld.

2931

2932 **Recreatieschap Drenthe**

2933 **Doel:** Het instrument die de deelnemende gemeenten inzetten om snel, effectief, daadkrachtig en
2934 succesvol de toegevoegde waarde van de recreatief-toeristische sector te vergroten en de
2935 onderlinge samenwerking is een voorwaarde om tot effectief beleid en uitvoering te komen.

2936 Vestigingsplaats: Dwingeloo

2937 **Betrokken:** alle 12 Drentse gemeenten en de gemeente Ooststellingwerf.

2938 **Bestuurlijk belang of bevoegdheid:** een collegelid is lid van het algemeen dagelijks bestuur.

2939 **Financieel belang:** De jaarlijkse bijdrage op basis van de begroting. De gevraagde bijdrage van de
2940 gemeente Noordenveld is, conform de begroting 2025 van het Recreatieschap Drenthe, in totaal
2941 € 90.268 voor 2025 (exploitatiekosten € 75.272 plus een bijdrage voor het fonds recreatie en
2942 toerisme € 14.996), ten opzichte van € 88.193, in 2024. Deze bijdrage kan worden gedekt uit het
2943 reguliere begrotingsbudget.

2944 *Geraamd eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:*

2945 • 01-01-2025: € 1.614.180

2946 • 31-12-2025: € 1.621.328

2947 *Geraamd vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:*

2948 • 01-01-2025: € 1.286.336

2949 • 31-12-2025: € 867.034

2950 **Risico's:** niet van toepassing.

2951 **Ontwikkelingen:** Het Recreatieschap wil gemeenten en de sector ondersteunen om de nu voor ons
2952 liggende landelijke en provinciale opgaven gezamenlijk aan te pakken. In 2025 willen inzetten op:
2953 Integrale aanpak, duurzaam ondernemerschap, benutten wandelknooppuntensysteem, inzet
2954 wandelplatform, beleidsontwikkeling nieuwe fietsrecreant, data interpretatie en ondersteuning
2955 ondernemers en onderwijs.

2956

2957

2958

2959 **Gemeenschappelijke regeling inzake aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud van**
 2960 **systemen voor de individuele behandeling van afvalwater (IBA's)**
 2961 **Doel:** aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud van systemen voor de individuele behandeling
 2962 van afvalwater.
 2963 **Vestigingsplaats:** niet van toepassing.
 2964 **Betrokken:** Noordenveld en waterschap Noorderzijlvest.
 2965 **Bestuurlijk belang of bevoegdheid:** niet van toepassing.
 2966 **Financieel belang:** de bijdrage wordt toegekend op basis van verleende diensten. De kosten
 2967 hiervoor worden voldaan uit het GWRP.
 2968 *Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:* niet van toepassing.
 2969 *Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:* niet van toepassing.
 2970 *Begroot resultaat 2024:* niet van toepassing.
 2971 **Risico's:** niet van toepassing.
 2972 **Ontwikkelingen:** geen bijzonderheden.
 2973
 2974 **Omgevingsdienst Drenthe**
 2975 **Doel:** de oprichting van de Omgevingsdienst Drenthe (voorheen RUD) vloeit voort uit de
 2976 packagedeal tussen Kabinet, Het IPO, de VNG en de Unie van Waterschappen. Landelijk wordt de
 2977 noodzaak voor de vorming gevoeld om de kwaliteit van de uitvoering te vergroten en om de
 2978 bestuurlijke versnippering over verschillende bestuursorganen tegen te gaan. Voor de
 2979 totstandkoming van de Omgevingsdienst Drenthe is gekozen voor het aangaan van een
 2980 gemeenschappelijke regeling, omdat voor deze bij uitstek publieke taak de publieke rechtsvorm
 2981 goede waarborgen biedt. Het takenpakket bestaat uit de milieutaken en omvat zowel de
 2982 vergunningverlening, het toezicht, de handhaving alsmede milieu specialistisch advies. Met deze
 2983 samenwerking tussen de bestuursorganen en bestuurslagen wordt kennis, kwaliteit en capaciteit
 2984 gebundeld. Dat leidt tot een robuuste en toekomstbestendige organisatie, die zal moeten leiden tot
 2985 kostenbesparing voor de deelnemers.
 2986 **Vestigingsplaats:** Assen.
 2987 **Betrokken:** alle 12 Drentse gemeenten en de provincie Drenthe.
 2988 **Bestuurlijk belang of bevoegdheid:** een collegelid is lid van het Algemeen Bestuur en tevens
 2989 voorzitter van het Dagelijks Bestuur van de Omgevingsdienst Drenthe.
 2990 **Financieel belang:** jaarlijkse bijdrage voor de uitvoering van de milieutaken op basis van een
 2991 vastgestelde begroting. De bijdrage van de gemeente Noordenveld is vastgesteld op € 1.175.118 en
 2992 komt overeen met de begroting 2025.
 2993 *Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:*
 2994 • 01-01-2025: € 661.000
 2995 • 31-12-2025: € 661.000
 2996 *Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:*
 2997 • 01-01-2025: € 5.119.000
 2998 • 31-12-2025: € 5.167.000
 2999 *Begroot resultaat 2025:* € 0.
 3000 **Risico's:**
 3001 • Tegenvallende resultaten in de bedrijfsvoering van de Omgevingsdienst Drenthe kunnen
 3002 ertoe leiden dat de gemeentelijke eigen bijdrage incidenteel of structureel wordt verhoogd.
 3003 • Daarnaast kunnen diverse ontwikkelingen een grotere inzet vergen (vraaggerichte
 3004 werkzaamheden waar we geen grip op hebben), zoals meer bouw- en sloopmeldingen
 3005 (asbest), diverse klachten over bijvoorbeeld geuroverlast, laag frequent geluid, etc. Voor een

3006 aantal van deze factoren is er een zekere keuzevrijheid (bijv. de inzet al dan niet van BOA's of
3007 een luchtspecialist). Deze kosten kunnen als meerwerk worden opgevoerd.

3008 **Ontwikkelingen:**

- 3009 • Vooral de invoering van de omgevingswet heeft impact op de begroting. Voor 2025 wordt
3010 de deelnemersbijdrage als gevolg van de verwachte meerkosten voor de omgevingswet
3011 met € 112.000 verhoogd.
- 3012 • Daarnaast is de verschuiving van de bodemtaken van de provincie naar de gemeente van
3013 invloed op de werkzaamheden die de Omgevingsdienst Drenthe voor ons uitvoert.

3014

3015 **Publiek Vervoer (PV) Groningen-Drenthe**

3016 **Doel:** Een optimaal, duurzaam, betaalbaar en toekomstbestendig vervoersysteem. Het is een
3017 samenwerking op het gebied van onder andere lokaal vervoer en vervoer speciaal toegespitst op
3018 doelgroepen, zoals het Wmo- en leerlingenvervoer. De samenwerking moet publiek vervoer in de
3019 toekomst betaalbaar houden, duurzamer maken en de service aan de reizigers verder verbeteren.

3020 **Vestigingsplaats:** Assen.

3021 **Betrokken:** Alle 22 gemeenten van Groningen en Drenthe en de provincies in de vorm van het OV-
3022 bureau Groningen Drenthe.

3023 **Bestuurlijk belang of bevoegdheid:** Het bestuur van de Bedrijfsvoeringsorganisatie bestaat uit een
3024 afvaardiging van de collegeleden van de deelnemers, te weten één vertegenwoordiger per
3025 deelnemer per regio (er zijn zeven regio's) en een vertegenwoordiger van het OV-bureau. De
3026 verantwoordelijk wethouder van Noordenveld, Kirsten Ipema, vertegenwoordigt het perceel
3027 Noord/Midden-Drenthe in het bestuur. Aan het bestuur komen alle bevoegdheden toe die aan de
3028 Regeling zijn opgedragen.

3029 **Financieel belang:** In de besluitvorming begin 2016 hebben colleges en het bestuur van het OV-
3030 bureau aangegeven in totaal voor de contractperiode een jaarlijks bedrag van maximaal € 800.000
3031 op te brengen. De afgelopen jaren zijn er extra uitgaven geweest voor aanvullende opdrachten die
3032 niet in de begroting waren opgenomen. Per deelnemer is een jaarlijkse bijdrage hiervoor
3033 vastgesteld, waarbij de gemeenten een onderlinge verdeelsleutel hanteren op basis van het
3034 gemeentefonds 2015 voor de Wmo. De deelnemersbijdrage en de vervoerskosten worden betaald
3035 vanuit het Wmo-budget.

3036 *Eigen vermogen begin en eind begrotingsjaar:*

- 3037 • 01-01-2025: € 264.000;
- 3038 • 31-12-2025: € 266.000.

3039 *Vreemd vermogen begin en eind begrotingsjaar:*

- 3040 • 01-01-2025: € 45.000;
- 3041 • 31-12-2025: € 45.000.

3042 *Begroot resultaat 2025: € 1.000.*

3043 **Risico's:** Tegenvallende resultaten in de bedrijfsvoering van Publiek Vervoer kunnen ertoe leiden dat
3044 de gemeentelijke eigen bijdrage incidenteel of structureel wordt verhoogd. De GR Publiek Vervoer
3045 Groningen Drenthe legt in haar kaderbrieven de nadruk op doorontwikkeling van het
3046 vervoerssysteem. De basis van (verdere) doorontwikkeling is echter dat de daadwerkelijke
3047 uitvoering van het vervoer op orde is.

3048 **Ontwikkelingen:** Risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis
3049 kunnen zijn in relatie tot de financiële positie:

- 3050 • De kosten voor een volledige bedrijfsvoering ondersteuning zijn niet in de begroting
3051 opgenomen. Binnen de bedrijfsvoering zijn nog niet alle punten afgedekt. Dit maakt dat de
3052 organisatie afhankelijk is van de beschikbare capaciteit en kennis van de deelnemers.

- De kleine omvang van de organisatie en het feit dat er maar één persoon per functiesoort aanwezig is, zorgt ervoor dat er geen vervanging onderling is bij ziekte/afwezigheid. Alle vervanging zal ingehuurd moeten worden waar hogere kosten aan verbonden zijn. Daarnaast ligt een groot deel van de kennis en kunde bij extern personeel. De organisatie is hierdoor afhankelijk van inhuurkrachten.
- De contracten met de vervoerders hadden een doorlooptijd van vier jaar en zijn eind 2026 afgelopen. In 2022 is besloten om gebruik te maken van de mogelijkheid voor verlenging van twee jaar. In het jaar 2024 wordt een nieuwe aanbesteding opgestart. De kosten voor eventuele aanbesteding is in de ontwerpbegroting 2025 - 2028 opgenomen.

Noordmidden-Drentse samenwerking (NMD)

NMD-samenwerking is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Midden-Drenthe, Noordenveld en Tynaarlo. De inkoop samenwerking is een omvangrijke en structurele samenwerking. De vijf gemeenten ondersteunen en/of behandelen jaarlijks bijna 11.000 inwoners op basis van de Jeugdwet en Wmo. Jaarlijks gaat er ongeveer 100 miljoen euro om in de samenwerking. Door de inkoop, het contractmanagement, toezicht en kwaliteit effectief te organiseren draagt NMD-samenwerking bij aan het realiseren van duurzame en betaalbare ondersteuning voor de inwoners van de vijf gemeenten.

Enexis NV

Doel: netwerkbeheer.

Vestigingsplaats: Den Bosch.

Betrokken: provincies en gemeenten bezitten de aandelen.

Bestuurlijk belang of bevoegdheid: niet van toepassing.

Financieel belang: De gemeente bezit 0,0469% van de aandelen. Aangezien we nog niet over de begrote cijfers van 2025 beschikken, tonen we hieronder de financiële gegevens van Enexis t/m juni 2024:

Eigen vermogen eind 2023 en halverwege 2024:

- 31-12-2023: € 5.320 miljoen;
- 30-06-2024: € 5.406 miljoen.

Vreemd vermogen eind 2023 en halverwege 2024:

- 31-12-2023: € 5.140 miljoen;
- 30-06-2024: € 5.724 miljoen.

Resultaat na belasting halverwege 2023 en halverwege 2024:

- 31-12-2023: € 72 miljoen;
- 30-06-2024: € 122 miljoen.

Risico's:

De missie en opgave hebben grote gevolgen voor de financiële positie van Enexis. Verkenningen van netbeheer NL en de individuele netbeheerders geven aan dat de energietransitie een enorme investeringsopgave en daaruit voortvloeiende kapitaalbehoefte tot gevolg heeft.

Ontwikkelingen:

In het voorjaar van 2024 heeft de AvA ingestemd met aanpassing van het strategisch plan (2022) in verband met de nieuwe wet collectieve warmtevoorziening (zie ook hiervoor onder Ontwikkelingen en onzekerheden). Enexis treft op basis daarvan voorbereidingen voor een actieve rol bij de ontwikkeling van initiatieven in haar verzorgingsgebied. In het strategisch plan is verder gekozen voor focus op kerntaken met drie hoofddoelen:

- 3099 1. Wij sturen op maatschappelijk optimale energiekeuzes. Mede richting geven aan
3100 maatschappelijk optimale keuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar
3101 energiesysteem van de toekomst en een haalbare weg daarnaartoe.
3102 2. Wij bieden iedereen altijd toegang tot energie. Voor iedereen een toegankelijke, veilige
3103 energie-infrastructuur met behoud van een hoge leveringszekerheid en tegen de laagst
3104 mogelijk kosten.
3105 3. Klanten weten wat ze aan ons hebben. Transparante, betrouwbare en efficiënte
3106 dienstverlening aan klanten en marktpartijen.
3107

3108 Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis
3109 hebben: klimaatverandering & energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties (burgers
3110 willen meer invloed op hun directe leefomgeving); digitale transformaties.
3111

3112 **NV Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)**

3113 **Doel:** gewaarborgde levering van water.

3114 **Vestigingsplaats:** Assen.

3115 **Betrokken:** provincie Drenthe en 11 Drentse gemeenten.

3116 **Bestuurlijk belang of bevoegdheid:** stemrecht in de algemene aandeelhoudersvergadering.

3117 **Financieel belang:** de gemeente Noordenveld bezit 72 van de 1.946 aandelen (3,7%).

3118 *Eigen vermogen eind 2022 en 2023:*

- 3119 • 31-12-2022: € 61,8 miljoen;
3120 • 31-12-2023: € 64,9 miljoen.

3121 *Vreemd vermogen eind 2022 en 2023:*

- 3122 • 31-12-2022: € 138,7 miljoen;
3123 • 31-12-2023: € 158,5 miljoen.

3124 *Resultaat 2023:* € 3,2 miljoen.

3125 Er is van de WMD geen begroting 2025 ontvangen. Derhalve volstaan wij met het vermelden van de
3126 cijfers uit de laatst goedgekeurde jaarrekening (2023).

3127 **Risico's:** niet van toepassing.

3128 **Ontwikkelingen:** de jaarrekening 2023 is op 14 juni 2024 vastgesteld.
3129

3130 **NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)**

3131 **Doel:** behartiging van de bancaire zaken van onder meer de Nederlandse gemeenten.

3132 **Vestigingsplaats:** Den Haag.

3133 **Bestuurlijk belang of bevoegdheid:** stemrecht in de algemene aandeelhoudersvergadering.

3134 **Betrokken:** Nederlandse staat, provincies en gemeenten.

3135 **Financieel belang:** de gemeente Noordenveld bezit 0,05% (30.771) van de aandelen.

3136 *Eigen vermogen eind 2022 en 2023:*

- 3137 • 31-12-2022: € 4,6 miljard;
3138 • 31-12-2023: € 4,7 miljard.

3139 *Vreemd vermogen eind 2022 en 2023:*

- 3140 • 31-12-2022: € 107,5 miljard;
3141 • 31-12-2023: € 110,8 miljard.

3142 *Resultaat 2023:* € 254 miljoen.

3143 Er is van de BNG geen begroting 2025 ontvangen. Derhalve volstaan wij met het vermelden van de
3144 cijfers uit de laatst goedgekeurde jaarrekening (2023).

3145 **Risico's:** niet van toepassing.

3146 **Ontwikkelingen:** De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank
3147 geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde

3148 marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2024 kan de bank
3149 daarom niet maken.
3150
3151

7. Grondbeleid

Inleiding

De paragraaf grondbeleid bevat, gebaseerd op artikel 16 BBV, de volgende onderdelen:

1. een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
2. een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
3. een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
4. een onderbouwing van de geraamde winstneming;
5. de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Visie grondbeleid in relatie tot de doelstellingen van de programma's

Nota Grondbeleid

De gemeentelijke financiële verordening 2018 schrijft voor dat de nota Grondbeleid iedere vier jaar moet worden herzien. Het proces ter vernieuwing is onlangs gestart en de verwachting is dat eind 2024 een nieuwe Nota Grondbeleid 2025-2028 aan de raad wordt voorgelegd.. Daarin omschrijven we dat grondbeleid geen doel op zich is, maar een instrument voor het realiseren van gemeentelijke doelstellingen, onder andere op het gebied van ruimte, volkshuisvesting, economie, duurzaamheid en leefbaarheid.

Vastgoedbeleid

De basisadministratie van de gemeentelijke vastgoed- en grondportefeuille zijn op orde gebracht. Hierdoor is inzichtelijk welke vastgoedobjecten en gronden wij in portefeuille hebben. Om vervolgens grip te krijgen op ons maatschappelijk vastgoed en hier strategisch op te kunnen sturen is het noodzakelijk dat er vastgoedbeleid wordt vastgesteld.

Omgevingswet

De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking. Dat betekent dat er alleen nog omgevingsplannen zijn. De figuur van het exploitatieplan (kostenverhaalsinstrument) is komen te vervallen. En op bepaalde vlakken zal de wetgeving ook inhoudelijk wijzigen. Bij de opstelling van de nota Grondbeleid 2025-2028 wordt gekeken wat dit betekent voor het gemeentelijk grondbeleid en hoe een en ander wordt geïmplementeerd.

Materiële Vaste Activa

Gronden die de gemeente in eigendom heeft (verkregen) met het oog op gebiedsontwikkeling worden ook wel 'warme' of strategische gronden genoemd. Deze gronden worden volgens het BBV verantwoord onder de Materiële Vaste Activa. Het BBV schrijft voor dat deze gronden tegen marktwaarde gewaardeerd moeten worden en dat bij een duurzame waardevermindering deze gronden moeten worden afgewaardeerd. Jaarlijks wordt bij de jaarrekening beoordeeld of deze gronden nog voor de juiste marktwaarde zijn geactiveerd.

Grondprijsbeleid

In juni 2021 is de Kadernota grondprijzen 2022-2025 vastgesteld door de raad. Belangrijk uitgangspunt binnen het gemeentelijk grondprijzenbeleid is dat marktconforme grondprijzen worden gehanteerd om oneigenlijke staatssteun te voorkomen. De kadernota omschrijft de wijze waarop de grondprijzen worden bepaald. Op basis van deze beleidsnota wordt jaarlijks een

3199 Grondprijsbrief met actuele prijzen opgesteld. Bij deze begroting wordt ter vaststelling de
 3200 Grondprijsbrief 2024 aangeboden.
 3201
 3202 **Actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale**
 3203 **grondexploitatie**
 3204 **In exploitatie genomen complexen (BIE complexen)**
 3205 Voor de hieronder genoemde BIE-complexen zijn exploitatiebegrotingen door de gemeenteraad
 3206 vastgesteld. De totale boekwaarde bedraagt bij de jaarstukken 2023 € 34.000 negatief. De
 3207 werkelijke opbrengsten van de in exploitatie genomen gronden zijn hoger dan de gemaakte kosten.
 3208

Omschrijving	Kern	Laatst vastgestelde exploitatie	Looptijd	Einddatum
Woningbouw				
Oosterveld	Norg	Jaarrekening 2023	5	1-1-2029
Peize Zuid	Peize	Jaarrekening 2023	8	1-1-2032
Zuidpoort-Terheijl	Norg	03-apr-24	8	1-1-2032
Maatlanden-de Zulthe	Norg	25-sep-24	6	1-1-2030
Bedrijventerrein en overig				
Bedrijventerrein Haarveld	Roden	Jaarrekening 2023	7	1-1-2031
Westeres	Roden	Jaarrekening 2023	1	1-1-2026

3209
 3210 **Toelichting per project**
 3211 **Oosterveld te Norg**
 3212 Nog niet alle kavels zijn verkocht, maar de verkoop loopt heel goed. De verwachting is dat in 2025
 3213 alle kavels verkocht zijn en dat Fase 2 woonrijp is gemaakt.
 3214
 3215 **Peize Zuid te Peize**
 3216 Eind 2024 wordt er een uitspraak van de Raad van State verwacht over het vaststellen van het
 3217 bestemmingsplan. Daarna zal bekend worden of het project gerealiseerd kan worden. Het
 3218 stedenbouwkundig plan wordt uitgewerkt in werktekeningen en bestek. Indien de RvS instemt met
 3219 het plan zal er begin 2025 gestart kunnen worden met de verkoop.
 3220
 3221 **Haarveld te Roden**
 3222 De laatste kavels op Haarveld zijn in optie. Gronden worden in 2025 notarieel overgedragen. Onze
 3223 bedrijventerreinenvisie zal uitwijzen hoe we anticiperen op de toekomstige ruimtebehoefte voor
 3224 bedrijvigheid.
 3225
 3226 **Westeresch te Roden**
 3227 De belangstelling naar kavels op het bedrijventerrein op de Uitbreiding Westeresch is gegroeid.
 3228 Afgelopen jaren zijn meerdere opties uitgegeven, maar de daadwerkelijke verkoop blijft onzeker. De
 3229 einddatum van deze grondexploitatie is 31-12-2027 met een positief resultaat.
 3230
 3231 **Maatlanden/de Zulthe te Roden**
 3232 Na vaststelling van het bestemmingsplan houden we rekening met beroep. Gelet op de
 3233 afhandelingstijd van de Raad van State betekent dit waarschijnlijk een vertraging van anderhalf tot

twee jaar. In 2025 wordt het stedenbouwkundig ontwerp definitief gemaakt en wordt het bouwrijp maken voorbereid.

Zuidpoort Terheijl

De hallen van de voormalige Fouragehandel van Zuidersma worden gesloopt. Begin 2025 staat de aanbesteding voor bouwrijp maken gepland. Medio 2025 kan er dan volgens planning gestart worden met het daadwerkelijk bouwrijp maken van de locatie. In de loop van 2025 zal volgens planning ook de verkoop van de kavels starten. De bouw van de eerste woningen wordt niet eerder dan in 2026 voorzien.

Materiële Vaste Activa (MVA)

Strategische (of overige gronden en terreinen) gronden worden op de balans onder de materiële vaste activa gepresenteerd. De boekwaarde van deze gronden bedroeg op 31 december 2023 bijna € 4,8 miljoen. Tot deze gronden behoren onder meer de complexen waarvoor nog geen grondexploitatie is vastgesteld.

Materiële vaste activa - gronden	Kern	Oppervlakte m2
Regiovisie	gemeente	369.319
Oude Veldwijk	Peize	6.696
Een Hoofdstraat	Een	30.000
Vrijetijdsboulevard	Roden	21.500
Kavel hoek Wilhelminastraat/Kanaalstraat	Roden	4.910
Bedrijvenkavel bij Feeder One	Roden	2.586
Bedrijvenkavel bij Westeres (naast tankstation)	Roden	5.899
Totaal		440.910

Immateriële Vaste Activa (IMVA)

Voor toekomstige grondcomplexen geldt dat er voorbereidingen zijn getroffen om hiervoor een grondexploitatie vast te stellen. Kosten die hiervoor gemaakt zijn worden, onder bepaalde voorwaarden, op de balans geactiveerd onder de immateriële vaste activa. De boekwaarde bedroeg op 31 december 2023 circa € 1.162.000. De belangrijkste voorwaarde is dat deze kosten maximaal 5 jaar mogen worden geactiveerd. Na deze periode moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie en kunnen dan worden overgeboekt naar de desbetreffende BIE. Als er geen actieve grondexploitatie tot stand is gekomen, dan moeten de kosten worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat. Hierna volgt een tabel met daarin de startdatum en de verwachte datum waarop de gronden in exploitatie zijn genomen.

Immateriële vast activa: kosten van onderzoek en ontwikkeling		
Woningbouw	Geactiveerd sinds	Start grondexploitatie / verkoop
Roden Zuid	11-9-2019	2025
Kanaalstraat/Wilhelminastraat	14-3-2018	2025
Supermarkt Veenhuizen	19-12-2018	nog niet bekend

Oude Velddijk	11-7-2019	2025
Vrijetijdsboulevard	11-7-2019	2025
Vm schoollocaties Norg	1-1-2022	nog niet bekend

Toelichting per project

Roden Zuid

Roden Zuid is in de Woonvisie benoemd als één van de sleutellocaties voor de actuele woningbouwopgave. In het gebiedsplan Roden Zuid hebben we deze ambitie concreet gemaakt. De exacte locaties en de belangrijkste randvoorwaarden en uitgangspunten voor woningbouw zijn omschreven in het gebiedsplan. Na een brede participatieronde is het gebiedsplan Roden Zuid in de zomer van 2024 vastgesteld en daarmee het vertrekpunt voor de verdere inhoudelijke uitwerkingen en onderzoeken. De gronden die wij als gemeente binnen de deelgebieden bezitten, zullen ingezet worden voor de woningbouw en bijbehorende functies zoals groen, waterberging en verkeer. Op basis van de verdere planuitwerking en onderzoeken zullen ook afspraken met andere eigenaren in het gebied worden gemaakt.

Kanaalstraat/Wilhelminastraat te Roden

Voor de locatie is via een aanbesteding een projectontwikkelaar gevonden, welke hier 19 woningen gaat realiseren. De komende periode zal de werkvoorbereiding opgestart worden en wordt het plan verder uitgewerkt. In de 2e helft van de 2025 start het bouwrijp maken van de locatie. In 2026 gaan de woningen gebouwd worden.

Supermarkt Veenhuizen

De mogelijke woningbouw op de locatie van de supermarkt en de school (Vlinderhof) in Veenhuizen zal te zijner tijd in samenhang opgepakt worden.

Oude Velddijk te Peize

Tegen het bestemmingsplan is beroep ingesteld bij de RvS. In 2025 wordt een uitspraak van de RvS verwacht. Ondertussen zijn Woonborg en Knarrenhof bezig met het uitwerken van de plannen. Eind 2025 kan dan, bij een geschikt plan, volgens planning definitief worden overgedragen.

Voormalige schoollocaties Norg

Als er duidelijkheid is over de keuzes met betrekking tot de schoollocaties (Dr. Nassaucollege en OBS de Hekakker) in Norg dan wordt gekeken naar een eventueel woningbouwplan.

Toelichting op overige projecten

Naast de gronden in de BIE, MVA of IMVA zijn er ook nog andere projecten waar we een nadere toelichting op willen geven.

Thedemaborg Nietap

Heijmans is gestart met de verkoop en bezig met het bestek aan het maken voor het bouwrijp maken van de locatie. In 2025 zal de locatie bouwrijp zijn. Bij een goede verkoop start de bouw van de woningen in de eerste helft van 2025. Het plan bestaat uit 42 woningen, waarvan 7 sociale huurwoningen.

Nieuwbouw woningen Oudgenoegstraat

De te herbouwen woningen aan de Oudgenoegstraat 54-56-66 staan nu voor de verkoop op Funda. Inmiddels zijn voor deze woningen potentiële kopers gevonden. Verwachting is dat na de bouwvak 2024 de feitelijke herbouw kan starten. Hierin wordt ook de woning Oudgenoegstraat 68 meegenomen. Geschatte bouwtijd zal ruim 1 jaar zijn. Daarna wordt de omliggende openbare ruimte hersteld.

Resultaten Bouwgrond in Exploitatie (BIE-gronden)

Voor de in exploitatie genomen gronden (BIE-gronden) wordt jaarlijks de grondexploitatie herzien. Hierbij wordt per complex opnieuw bekeken wat de verwachte kosten en opbrengsten zijn om het project tot stand te laten komen. Hieruit vloeit een verwacht financieel resultaat. In onderstaande tabel volgt een prognose van het resultaat van de grondexploitaties. Deze prognose is gebaseerd op de meest recente actualisaties van de grondexploitaties, die in het voorjaar van 2024 zijn opgesteld en samen met de jaarstukken 2023 zijn vastgesteld..

Prognose resultaat grondexploitaties bedragen x € 1.000	
Boekwaarde grondexploitaties jaarrekening 2023	-34
Nog te maken kosten	20.479
Nog te realiseren opbrengsten	23.003
Eindwaarde	-2.558

Grondexploitaties worden berekend op eindwaarde. Dit is het resultaat op het tijdstip dat de grondexploitatie wordt afgesloten. De vastgestelde grondexploitaties tonen allen een positief resultaat. De getoonde eindwaarde betreft de stand bij de jaarrekening 2023.

Onderbouwing en uitgangspunten bij (tussentijdse) winstneming

In de notitie Grondbeleid van de commissie BBV is een nadere uitleg gegeven op welke wijze rekening gehouden moet worden met tussentijds winst nemen bij positieve grondexploitaties. Bij het stelsel van baten en lasten zoals geformuleerd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn het toerekeningsbeginsel, het voorzichtigheidsbeginsel en het realisatiebeginsel essentiële uitgangspunten. Baten en lasten – en het daaruit vloeiende resultaat – moeten worden toegerekend aan de periode waarin deze zijn gerealiseerd. Bij meerjarige projecten betekent dit dat (de verwachte) winst niet pas aan het eind van het project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd van het project tot stand komt en ook als zodanig moet worden verantwoord.

Het verantwoorden van tussentijdse winst is daarmee geen keuze maar een verplichting die voortvloeit uit het realisatiebeginsel. Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het wel noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten. Voorziene verliezen dienen te worden genomen zodra zij bekend zijn.

Percentage of completion (Poc)

Naar rato van de voortgang van het project wordt tussentijds winst verantwoord. Indien nog geen gronden zijn verkocht is er dus nog geen sprake van gerealiseerde winst. Maatgevend is de realisatie tot en met het lopende jaar ten opzichte van het totaal van de kosten en opbrengsten van de

grondexploitatie. In formule: % kostenrealisatie x % opbrengstrealisatie = % Poc. (ingeval de kosten voor 50% zijn gerealiseerd en de gronden voor 50% zijn verkocht, dan is de Poc dus 25%).

Beleidsuitgangspunten reserves in relatie tot risico's

Aan het uitvoeren van grondbeleid zijn risico's verbonden. Deze risico's kunnen worden beheerst door risicomangement. Het instellen en in stand houden van een reserve is één van de maatregelen die we kunnen nemen om onze risico's te beheersen.

Reserve grondexploitatie

De reserve grondexploitaties vervult de volgende functie:

- nivelleringsreserve (om 'plussen en minnen' met elkaar te verrekenen).

Met het uitvoeren van grondexploitaties loopt de gemeente risico's. Deze risico's kunnen in twee groepen worden ingedeeld:

- reguliere risico's: deze doen zich regelmatig voor en zijn in beginsel goed in te schatten en te ondervangen door het afsluiten van een verzekering of het treffen van een voorziening;
- resterende risico's: risico's die onvoldoende onder controle kunnen worden gehouden door stuur- en beheersmaatregelen en waarvoor (nog) geen specifieke voorzieningen zijn of kunnen worden getroffen. Voorbeelden: risico's van vroegtijdige grondverwerving, bodemvervuiling, dalende conjunctuur voor woningbouw et cetera. Deze risico's worden gedekt uit de weerstandscapaciteit (algemene reserve, zie ook de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing).

Om de reserve grondexploitaties op een zeker niveau te houden zullen toekomstige voordelige resultaten op grondexploitaties aan deze reserve worden toegevoegd.

Risicoanalyse

Bij de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met mogelijke risico's. Voor de jaarrekening 2022 is een uitgebreidere risicoanalyse uitgevoerd op de lopende grondexploitaties. Begin 2023 is dit door een extern bureau uitgevoerd met behulp van de Monte Carlo-methode.

Met de huidige woningopgave vanuit het rijk is er dringend behoefte aan (sociale) woningen. Dit betreft woningen voor 1-2 persoonshuishoudens, sociale huur voor onder andere statushouders en goedkope koop woningen voor 1-2 persoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens. De verdeling voor nieuwe plannen wordt 30% sociale huur, 30% betaalbare koop en 40% middelduur tot dure koop. De bedoeling is om dit ook, voor zover mogelijk, door te voeren in bestaande plannen. Met deze verschuiving loopt de opbrengstpotentie van de plannen mogelijk terug. Risico hierbij is dat er te grote kavels worden uitgegeven voor deze woningen. Indien wij zorgen voor passende kavels voor deze woningen, kunnen we de vermindering in opbrengsten in de hand houden en houden we de kavels ook waarvoor ze bedoeld zijn. Dus kleine woningen op kleine kavels voor de betaalbare koop, zodat deze bij verkoop ook weer in de goedkope koop sector vallen en wij ze niet opnieuw hoeven te bouwen. Ook is het zaak om er op toe te zien dat het percentage uitgeefbaar in plannen op een adequaat niveau ligt met realistische kavels.

Grondexploitatie Haarveld

Deze grondexploitatie laat een positief eindresultaat zien. Er worden dan ook geen risico's verwacht die niet opgelost kunnen worden binnen de exploitatie.

3394

3395 **Grondexploitatie Westeresch**

3396 Deze grondexploitatie laat een positief eindresultaat zien. Er worden dan ook geen risico's verwacht
3397 die niet opgelost kunnen worden binnen de exploitatie.

3398

3399 **Grondexploitatie Oosterveld Norg**

3400 Bij de jaarrekening is begin 2024 een nieuwe kostenanalyse gemaakt voor de resterende
3401 werkzaamheden in Oosterveld. Hieruit blijkt dat de nog te maken kosten waarschijnlijk lager zullen
3402 uitvallen dan waar eerder rekening mee gehouden werd. Daarnaast loopt de kavelverkoop nog
3403 steeds conform verwacht. De positieve NCW komt daarmee nu op € 845.000. Gezien de kosten de
3404 grootste risicofactor waren in de in 2023 uitgevoerde gevoeligheidsanalyse hebben we er
3405 vertrouwen in de Oosterveld positief zal blijven in de toekomst.

3406

3407 **Grondexploitatie Peize-Zuid**

3408 Vorig jaar werd bij Peize-Zuid nog uitgegaan van een negatief resultaat. Uit de berekeningen bij de
3409 jaarrekening blijkt dat Peize-Zuid inmiddels een lichte plus laat zien.

3410 Vorig jaar liet de gevoeligheidsanalyse van de grondexploitatie van Peize Zuid geeft een grillig beeld
3411 van de mogelijke effecten van o.a. kostprijs- en rentestijgingen en opbrengstendalingen. Omdat de
3412 grondexploitatie een klein positief resultaat geeft kan dit omslaan in een negatief resultaat. De
3413 ramingen van kosten zijn inmiddels wel concreter geworden, waardoor een deel van de
3414 risicomarges overbodig wordt. Bij de verdere uitwerking van de uitgangspunten van het plan wordt
3415 de grondexploitatie zoveel mogelijk als leidraad aangehouden. Keuzes die mogelijk negatieve
3416 gevolgen voor de grondexploitatie zullen hebben, worden in goed overleg met de projectleider
3417 gewogen. Verder zal er zoveel mogelijk aan risicobeperkende maatregelen gedaan worden, zoals de
3418 investeringen afstemmen op de te verwachten opbrengsten, zodat er zo kort mogelijk moet worden
3419 voorgefinancierd.

3420

3421 **Grondexploitatie Zuidpoort-Terheijl**

3422 In 2024 is het plan voor Zuidpoort-Terheijl vastgesteld. De grondexploitatie heeft nog een hoog
3423 abstractiegehalte en zal in de komende maanden concreter gemaakt worden. Daarmee is de
3424 bandbreedte nog vrij groot als het gaat om de kostenkant.

3425 Qua type woningen is Zuidpoort-Terheijl geen standaard plan. Het betreffen luxe woningen op
3426 grote kavels. Daarmee ligt het risico, maar ook de kans, voor Zuidpoort-Terheijl in het goed
3427 aanboren van deze niche markt. Hier risico wordt beperkt en de kans zo groot mogelijk gemaakt
3428 door het in de hand nemen van op die markt gespecialiseerde makelaars.

3429

3430 **Grondexploitatie Maatlanden**

3431 De in september aan de raad voorgelegde grondexploitatie laat een positief resultaat zien. Gezien er
3432 net als bij Zuidpoort-Terheijl nog sprake is van een hoog abstractiegehalte is de bandbreedte van de
3433 kosten vrij groot. De verwachte opbrengst van Maatlanden is beperkt van omvang. De kans op een
3434 negatief eindresultaat is hierdoor aanwezig, het echter ook nog positiever uitpakken. Dit wordt
3435 onder andere veroorzaakt door geluidsgrenzen die zorgen voor een relatief klein ontwikkelbaar
3436 gebied, hogere archeologiekosten, stijgende bouwkosten en kwalitatief hoogwaardig groen.
3437 Aan de andere kant zijn de positieve inschattingen van lokale makelaars over het voor Roden
3438 nieuwe concept woningen en de stijgende marktprijzen reden voor vertrouwen.
3439 De risico's zullen gedurende het project gemonitord worden en waar nodig zal gekeken worden hoe
3440 er bijgestuurd kan worden.

3441

3442 **Toekomstbeeld**

3443 De afgelopen jaren is de woningmarkt zeer grillig geweest. De betaalbaarheid van woningbouw
3444 staat daarmee onder druk, maar biedt ook kansen voor alternatieve programma's. Daarnaast legt
3445 het streven om 30% sociaal en 30% betaalbaar te bouwen een financiële druk op de
3446 nieuwbouwplannen en kan er vertraging ontstaan doordat beroep wordt aangetekend tegen
3447 omgevingsplannen.

3448 Toch zijn er ook meerdere ontwikkelingen geweest die wel vertrouwen scheppen. De verkoop van
3449 nieuwbouwwoningen neemt licht toe, huizenprijzen stijgen o.a. door stijgende lonen en de
3450 werkelijke realisatie was in 2023 boven verwachting.

3451
3452 De toekomst biedt daarmee voldoende kansen om lopende projecten goed af te ronden en nieuwe
3453 op te starten. Om toch bij te kunnen dragen aan de gewenste woningbouwbehoefte blijft het ook
3454 van belang er rekening mee te houden dat sommige projecten tot een verlies kunnen leiden. En
3455 verwachte verliezen moeten meteen worden afgeboekt, aldus het BBV.

3456
3457 Het uitgangspunt bij nieuwe projecten is dat deze minimaal budgettair neutraal kunnen worden
3458 uitgevoerd. Gezien de aard van de verschillende projecten is het mogelijk dat dit niet altijd zal
3459 lukken. Per project zal er een afweging gemaakt worden in hoeverre de inzet van gemeentelijke
3460 middelen bijdraagt aan het realiseren van bestuurlijke doelen.

3461

3462

8. Overhead

Inleiding

Voorgeschreven is dat in het programmaplan een apart overzicht moet worden opgenomen van de kosten van de overhead. In de programma's zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. De overhead wordt centraal begroot en verantwoord op het overzicht overhead via taakveld (0.4) Overhead, ondersteuning organisatie. In het BBV zijn geen verdere eisen opgenomen met betrekking tot de presentatie. Het minimum betreft een opgave van de baten en lasten van het geheel aan overhead.

Definitie

Om te kunnen vaststellen welke kosten verband houden met de sturing en ondersteuning van het primaire proces en zodoende gerekend kunnen worden tot de overhead, is een definitie van het begrip overhead geïntroduceerd. Deze luidt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiermee kan een eenduidig inzicht worden gegeven in de kosten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde taakvelden.

Tarieven

Het centraal begroten van de kosten van overhead betekent dat het niet langer mogelijk is om uit de taakvelden (voorheen de producten) alle tarieven te bepalen. Om deze reden is het van groot belang dat op een andere wijze uit de begroting blijkt hoe de tarieven worden berekend. In de paragraaf lokale heffingen moet een berekening worden opgenomen hoeveel overhead aan een tarief is toegerekend. De berekening van de tarieven geschiedt dan extracomptabel. De overhead moet daarbij op een consistente wijze worden toegerekend. Deze methode wordt niet door de wetgever voorgeschreven, maar wordt door de raad vastgesteld en opgenomen in de financiële verordening. De toerekening van de overhead aan tarieven is in 2025 gebaseerd op de directe uren toegerekend aan het taakveld. Het overheaduurtarief voor de binnendienst bedraagt € 39 en voor de buitendienst € 8.

Overzicht

Hieronder is een tabel opgenomen van de begrote totale baten en lasten van overhead voor 2025 in vergelijking tot voorgaande jaren. De totaal begrote overhead voor 2025 bedraagt € 14.687.000, waarvan € 690.000 doorberekend kan worden aan grondexploitaties en kapitaalwerken. Het saldo dat resteert na deze correctie noemen we het per saldo onverdeelde overhead. De toename in de primitief begrote per saldo onverdeelde overhead ten opzichte van 2024 komt uit op € 826.000. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door het kostenneutraal verplaatsen van personele lasten van buiten overhead naar binnen overhead.

Er is gekozen voor een indeling volgens de economische categorieën uit de IV3 (Informatie voor derden). Beschrijvingen van de economische categorieën zijn te vinden in het IV3 Informatievoorschrift voor Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen. Deze definities zijn gespecificeerd voor de baten en lasten van onze gemeente in het overzicht onder de tabel. De verschillenanalyse in het volgende onderdeel correspondeert met de tabel en dient als toelichting op de verschillen, tussen de primitieve begroting voor 2025 en de gewijzigde begroting voor 2024, groter dan € 100.000.

Categorie	Omschrijving	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Vershil 2025-2024
1.1	Salarissen en sociale lasten	7.563	7.474	7.972	9.891	1.919
2.1	Belastingen	42	19	44	22	-22
2.2.1	Belastingen op producenten	-27	-76	-27	-27	0
3.5.1	Ingeleend personeel	1.106	1.433	749	76	-673
3.6	Huren	-73	-80	-85	-62	23
3.8	Overige goederen en diensten	4.027	4.231	4.528	4.304	-224
4.3.1	Inkomensoverdrachten - Rijk	14	13	14	14	0
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten	5	5	5	5	0
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	3	3	3	3	0
7.2	Mutatie voorzieningen	-9	-21	-9	-30	-22
7.3	Afschrijvingen	574	574	529	390	-139
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	89	92	109	99	-9
	Totaal overhead	13.315	13.668	13.832	14.687	855
7.5	Doorberekende overhead grondexploitaties	-268	-139	-226	-293	-67
7.5	Doorberekende overhead kapitaalwerken	-323	-149	-435	-397	38
7.5	Doorberekende overhead eenmalige budgetten	0	0	0	0	0
	Totaal doorberekende overhead	-591	-288	-661	-690	-29
	Per saldo onverdeelde overhead	12.723	13.380	13.171	13.996	826

Toelichting

Categoriebeschrijvingen zijn te vinden in het IV3 Informatievoorschrift voor Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen. Voor een nadere en specifiek voor onze gemeente geldende definiëring van bovenstaande categorieën lichten wij hieronder de componenten van de diverse categorieën toe:

1.1 Salarissen en sociale lasten

Betreft de personele lasten die volgens voorschriften van de BBV toegerekend worden tot de overhead. Dit betreft voor onze gemeente met name (delen van) de volgende personele categorieën: administratieve ondersteuning Bedrijfsvoering; algemene zaken; automatisering; communicatie; concerncontrol; directie; financiën; huishoudelijke dienst; juridische zaken; kantine; managers; personeel en organisatie; ondernemingsraad; teamleiders Bedrijfsvoering, Beheer, Beleid en Realisatie, Ontwikkeling en Strategie en Publiekszaken; en overige personele lasten op gebied van bestuursondersteuning, bedrijfshulpverlening en flankerend beleid.

- 3527 **2.1 Belastingen**
- 3528 Betreft de gemeentelijke belastingen op de gemeentelijke huisvesting.
- 3529
- 3530 **2.2.1 Belastingen op producenten**
- 3531 Betreft de opbrengst van vervolgingskosten.
- 3532
- 3533 **3.5.1 Ingeleend personeel**
- 3534 Betreft het personeel dat wordt ingeleend en toegerekend tot de overhead. In 2025 wordt naar
- 3535 verwachting inhuur gepleegd op de vakgroep Financiën en ten behoeve van de ondernemingsraad.
- 3536
- 3537 **3.6 Huren**
- 3538 Betreft huuropbrengsten vanuit het Consultatiebureau, MEE Drenthe en stichting WiN.
- 3539
- 3540 **3.8 Overige goederen en diensten**
- 3541 Betreft diverse kosten voor (delen van): accountantscontrole; advertenties;
- 3542 arbeidsomstandighedenwet; bedrijfshulpverlening; bezwaar- en beroepschriften; bloemboeketten
- 3543 en bloemstukken; contributies; elektronische dienstverlening; flexibele beloning; fonds
- 3544 Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering; functiewaardering; jubilea; kerstmarkt;
- 3545 klachtenbehandeling; leveringen derden; opleiding; organisatieontwikkeling; participatie; promotie;
- 3546 reis- en verblijfkosten; relatiegeschenken; sociaal wijkbeheer; en verzekeringen. Ook overige
- 3547 goederen en diensten gerelateerd aan administratie en algemeen beheer, automatisering, de
- 3548 kantine en de gemeentelijke huisvesting zijn inbegrepen.
- 3549
- 3550 **4.3.1 Inkomensoverdrachten - Rijk**
- 3551 Betreft een bijdrage aan het Arbeidsmarkt- en Ontwikkelingsfonds.
- 3552
- 3553 **4.3.2 Inkomensoverdrachten - gemeenten**
- 3554 Betreft een subsidie aan de personeelsvereniging.
- 3555
- 3556 **4.3.8 Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen**
- 3557 Betreft een bijdrage aan BAN PersoneelsDiensten.
- 3558
- 3559 **7.2 Mutatie voorzieningen**
- 3560 Betreft mutaties op de voorziening non-activiteitenregeling.
- 3561
- 3562 **7.3 Afschrijvingen**
- 3563 Betreft afschrijvingen op geactiveerde kapitaallasten, voornamelijk in relatie tot administratie en
- 3564 algemeen beheer, automatisering, gemeentelijke huisvesting en voorlichting en communicatie.
- 3565
- 3566 **7.4 Toegerekende reële en bespaarde rente**
- 3567 Betreft afschrijvingen op geactiveerde kapitaallasten, voornamelijk in relatie tot administratie en
- 3568 algemeen beheer, automatisering, gemeentelijke huisvesting en voorlichting en communicatie.
- 3569
- 3570 **7.5 Doorberekende overhead grondexploitaties**
- 3571 Betreft de toerekening van overhead aan grondexploitaties.
- 3572
- 3573 **7.5 Doorberekende overhead kapitaalwerken**
- 3574 Betreft de toerekening van overhead aan kapitaalwerken.

7.5 Doorberekende overhead projecten

Betreft de toerekening van overhead aan projecten.

Verschillen en toelichtingen

In dit onderdeel lichten we de verschillen tussen de begroting 2025 en de begroting 2024 per economische categorie groter dan € 100.000 toe.

1.1 Salarissen en sociale lasten

(bedragen x € 1.000)

Categorie	Omschrijving	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Verschil 2025-2024
1.1	Salarissen en sociale lasten	7.563	7.474	7.972	9.891	1.919

Het verschil op de salarissen en sociale lasten binnen de overhead wordt met name verklaard doordat personeelskosten, die in de begroting 2024 worden gedekt door onder andere het sociaal domein, externe subsidies en specifieke uitkeringen, in de begroting 2025 zijn verplaatst naar het taakveld overhead. Daarnaast is het vervangingsbudget in 2025, in tegenstelling tot in de begroting 2024, slechts minimaal ingezet. De verwachte salarisbetalingen op huidig personeel worden in de paragraaf Personele lasten uitgebreider gepresenteerd en toegelicht.

3.5.1 Ingeleend personeel

(bedragen x € 1.000)

Categorie	Omschrijving	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Verschil 2025-2024
3.5.1	Ingeleend personeel	1.106	1.433	749	76	-673

De afname op het ingeleende personeel binnen de overhead wordt verklaard doordat inhuur zich in de regel pas gedurende het begrotingsjaar zelf aandient.

3.8 Overige goederen en diensten

(bedragen x € 1.000)

Categorie	Omschrijving	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Verschil 2025-2024
3.8	Overige goederen en diensten	4.027	4.231	4.528	4.304	-224

Een aanzienlijke hoeveelheid uitgaven en inkomsten wordt tot de categorie 3.8 Overige goederen en diensten gerekend. Per saldo is er sprake van een afname van € 264.000 aan verwachte uitgaven op deze categorie, ondanks de prijsstijgingen. Op budgetniveau is enerzijds sprake van meer begrote kosten op deze categorie voor de huisvestingskosten van het gemeentehuis. Daar tegenover staat een daling van de ramingen voor levering derden en inhuur van specialisten bij diverse afdelingen en onderhoud aan hardware die ten laste van de overhead komt.

3607 **7.3 Afschrijvingen**

(bedragen x € 1.000)

Categorie	Omschrijving	Begroot na wijziging 2023	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Verschil 2025- 2024
7.3	Afschrijvingen	574	574	529	390	-139

3608
3609 De afname in de afschrijvingen ten opzichte van 2024 wordt veroorzaakt doordat steeds meer oude
3610 investeringen zijn afgeboekt.
3611
3612

9. Personele lasten

Inleiding

Op basis van een aanvullend onderzoek naar de systematiek met betrekking tot de opbouw van de personele lasten is afgesproken om in de begroting een overzicht van de personele lasten te presenteren. Dit overzicht moet de transparantie bevorderen en naast de verwachte salarislasten ook de verwachte dekking van de salarislasten presenteren.

Ontwikkelingen

Onze personeelsbegroting voor 2025 bedraagt € 30.756.000 en betreft het salaristotaal voor 375,61 fulltime-equivalent (fte), exclusief de inhuur van derden en pensioenpremies en onkostenvergoedingen voor de raad en het college. De vergelijking met voorgaande jaren is als volgt:

Jaar	Begrote formatie	Begroot bedrag (x €1.000)
2021	343,33	22.745
2022	344,83	23.278
2023	348,08	24.586
2024	372,94	29.172
2025	375,61	30.756

De toename ten opzichte van de personeelsbegroting 2024 bedraagt € 1.584.000 en is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Bedrag (x €1.000)
Stijging begroting (2,5%)	729
Kostenneutraal verplaatsen van personeelsbudgetten	818
Formatieve wijzigingen	37
	1.584

Om tot een totaal overzicht van de personele lasten te komen, nemen we in deze paragraaf ook de inhuur van derden en de pensioenpremies en onkostenvergoedingen voor de raad en het college mee. Daarnaast is in de begroting de nog resterende budgettaire ruimte binnen het budget Woningbouwopgave en Duurzaamheidsmaatregelen als personeelsbudget begroot. Daarmee komt het totaal van begrote personele lasten voor 2025 uit op € 32.080.000:

Omschrijving	Bedrag (x €1.000)
Vaste formatie	30.567
Tijdelijke formatie	189
	30.756
Onkostenvergoedingen en pensioenpremies college en raad	54
Ingeleend personeel	947

Nog te verdelen personeelsbudgetten	323
Totale personeelslasten	32.080

Overzicht

Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote totale personele lasten voor 2025 per afdeling en in vergelijking met voorgaande jaren. De begrote lasten komen uit op € 32.080.000, waarvan naar verwachting € 27.403.000 ten laste komt van de gewone dienst. Dat wil zeggen dat dit deel van de personele lasten gedekt wordt door algemene dekkingsmiddelen en overige inkomsten. Het overige deel, à € 4.677.000, kan naar verwachting gedekt worden door investeringsbudgetten, grondexploitaties, de tarieven afval en riolering en de overige tarieven (onze inkomsten uit leges).

(bedragen x € 1.000)					
Afdeling	Betreft	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Begroot 2025 - Begroot 2024
Raadsleden, Griffie en Raadscommissies	In dienst	646	626	716	-30
	Ingeleend	0	120	0	
College	In dienst	613	615	624	9
Management Team (I)	In dienst	682	956	973	17
	Ingeleend	313	0	0	
Bedrijfsvoering	In dienst	4.667	5.742	6.374	-24
	Ingeleend	961	733	76	
Beheer	In dienst	5.949	7.022	7.044	6
	Ingeleend	338	16	0	
Beleid en Realisatie	In dienst	1.795	2.163	2.700	407
	Ingeleend	317	131	0	
Strategie en Ontwikkeling	In dienst	1.867	2.962	3.409	-964
	Ingeleend	1.595	1.492	80	
Publiekszaken	In dienst	6.022	7.183	7.750	243
	Ingeleend	2.024	1.022	698	
Sport en Accommodaties	In dienst	1.053	1.175	1.218	68
	Ingeleend	154	67	93	
Ambtenaren Burgerlijke Stand		13	14	0	-14
Vervangingsbudget		0	-1.050	295	1.344
Knelpuntenbudget		0	168	28	-140
Totale personeelslasten		29.008	31.157	32.080	922
Dekkingsbron		Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Begroot 2025 - Begroot 2024
Investerings		-381	-1.134	-986	-149
Grondexploitaties		-564	-566	-792	226
Eenmalige budgetten		58	0	0	0
Tarieven afval en riolering		-1.154	-1.531	-1.771	240
Overige tarieven		-960	-967	-1.129	162
Totaal dekkingsbronnen		-3.001	-4.198	-4.677	479

Ten laste van gewone dienst	26.007	26.959	27.403	1.401
(1) Betreft directie, afdelingsmanagers en concerncontrol.				

Verschillen en toelichtingen

In dit onderdeel volgt een analyse voor alle verschillen, tussen de personele lasten per afdeling uit de begroting voor 2025 en de gewijzigde begroting voor 2024, groter dan € 100.000.

Beleid en Realisatie

(bedragen x € 1.000)					
Afdeling	Betreft	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Begroot 2025 - Begroot 2024
Beleid en Realisatie	In dienst	1.795	2.163	2.700	407
	Ingeleend	317	131	0	

Het verschil van € 407.000 wordt veroorzaakt door uitbreiding van de formatie bij vakgroep Beleid en Realisatie voor extra werkzaamheden binnen het sociaal domein, ten behoeve van de opvang van vluchtelingen en het integraal huisvestingsplan (IHP) voor Onderwijshuisvesting. Overigens worden deze uitbreidingen ook buiten de personeelsbegroting om bekostigd (dekking door rijksmiddelen, SPUK GALA of investeringsbudgetten).

Strategie en Ontwikkeling

(bedragen x € 1.000)					
Afdeling	Betreft	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Begroot 2025 - Begroot 2024
Strategie en Ontwikkeling	In dienst	1.867	2.962	3.409	-964
	Ingeleend	1.595	1.492	80	

Het verschil van € 964.000 wordt deels verklaard door de uitbreiding van de formatie op de vakgroep Duurzaamheid (gedekt door rijksmiddelen). De inhuur in 2024 heeft betrekking op tijdelijk personeel ten laste van uitstaande vacatures (onder andere versnelling woningbouwopgaaf) en grondcomplexen, projecten en kapitaalwerken.

Publiekszaken

(bedragen x € 1.000)					
Afdeling	Betreft	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Begroot 2025 - Begroot 2024
Publiekszaken	In dienst	6.022	7.183	7.750	243
	Ingeleend	2.024	1.022	698	

Het verschil wordt veroorzaakt door het overhevelen van formatie (1 Fte) naar het team Administratie en ondersteuning. Daarnaast is er binnen het team Toegang tot 1 januari 2026 een tijdelijke uitbreiding in het kader van de Jeugdzorg.

3674 Vervangingsbudget

(bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Begroot 2025 - Begroot 2024
Vervangingsbudget	0	-1.050	295	1.344

3675
3676 Het verschil tussen de gewijzigde begroting 2024 en de beginstand van de begroting 2025 wordt
3677 verklaard door de werkelijke uitname van het vervangingsbudget in 2024.

3678 3679 Knelpuntenbudget

(bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Begroot 2025 - Begroot 2024
Knelpuntenbudget	0	168	28	-140

3680
3681 De gewijzigde begroting toont het restant van het knelpuntenbudget voor 2024 van € 168.000, dat
3682 volledig bestaat uit het incidentele deel van het budget dat bij de jaarrekening 2023 is overgeheveld
3683 naar 2024. Een eventueel restant (bij onderbesteding) op het incidentele budget per einde 2024 kan
3684 door de raad worden overgeheveld naar 2024. Voor 2025 resteert nog een begroot structureel
3685 budget van € 28.000.

3686 3687 Investeringsen

(bedragen x € 1.000)

Dekkingsbron	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Begroot 2025 - Begroot 2024
Investeringsen	-381	-1.134	-986	149

3688
3689 Het nadelige verschil is een resultaat van een lagere raming van uren eigen personeel van de
3690 afdelingen Beheer en Strategie en Ontwikkeling dat in 2025 gaat werken aan investeringen.

3691 3692 Grondexploitaties

(bedragen x € 1.000)

Dekkingsbron	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Begroot 2025 - Begroot 2024
Grondexploitaties	-564	-566	-792	-226

3693
3694 Aangezien de uitgaven en inkomsten op onze grondexploitaties door de reserve grondexploitaties
3695 worden gesaldeerd, drukken personele kosten op de grondexploitatie niet direct op onze reguliere
3696 begroting. Deze personele inzet komt daarmee niet ten laste van onze gewone dienst.

3697
3698 De dekking van personele lasten uit grondexploitaties valt in 2025 naar verwachting € 228.000
3699 hoger uit dan in 2024. Dit houdt verband met een stijging in de verwachte personele inzet op
3700 lopende grondexploitaties.

3702 **Tarieven afval en riolering**

<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
Dekkingsbron	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Begroot 2025 - Begroot 2024
Tarieven afval en riolering	-1.154	-1.531	-1.771	-240

3703
3704 Het voordelige verschil is het resultaat van een hogere raming van uren eigen personeel van de
3705 afdeling Beheer dat in 2025 gaat werken ten laste van de tarieven afvalverwerking en riolering.

3706
3707 **Overige tarieven**

<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
Dekkingsbron	Realisatie 2023	Begroot na wijziging 2024	Primitief begroot 2025	Begroot 2025 - Begroot 2024
Overige tarieven	-960	-967	-1.129	-162

3708
3709 Het voordelige verschil is het resultaat van hogere uurtarieven van de teams die in 2025 gaan
3710 werken aan de overige tarieven.

3711

3712

Financiële begroting

3713

3714

1. Financiële beschouwingen

De programmabegroting 2025 sluit met de huidige inzichten en heroverwegingen op € 31.000 positief. In meerjarenperspectief is een tekort geprognosticeerd in 2026 van € 2.838.000, een tekort in 2027 van € 942.000 en een overschot in 2028 van € 1.784.000.

Deze begroting bevat beleidswensen en beoogde effecten. Een deel van de voorstellen komt uit het oude Meerjaren Uitvoeringsplan (MUP) 2018-2022. Andere voorstellen komen voort uit het nieuwe bestuursakkoord voor 2022-2026.

Achtereenvolgens treft u de volgende toelichtingen aan:

- Begroting 2025
- Meerjarenperspectief 2025-2028;
- Opbouw structureel begrotingssaldo;
- Verschillenanalyse;
- Sociaal domein 2025;
- Beleidsvoorstellen ten laste van de vrije budgetruimte;
- Overige beleidsvoorstellen en investeringen;
- Algemene dekkingsmiddelen;
- Overige opbrengsten;
- Beschikbare middelen na vaststelling van de begroting.

Begroting 2025

In onderstaand overzicht zijn de cijfers vanuit de begroting 2025 per programma weergegeven. Het startsaldo 2025 bedraagt € 120.000 positief.

Programma's (bedragen x € 1.000)	Lasten begroot 2025	Baten begroot 2025	Saldo begroot 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
Samen doen	45.038	9.653	-35.385	-35.170	-35.253	-34.340
Samen ontwikkelen	7.853	4.892	-2.961	-3.698	-2.864	-2.928
Bestuur en samenleving	5.117	807	-4.310	-4.336	-4.540	-4.749
Groen beleven	20.217	12.450	-7.768	-8.349	-8.246	-8.214
Werken, ondernemen en ontspannen	8.319	2.507	-5.813	-5.620	-5.487	-5.610
Duurzaam voor nu en later	3.099	641	-2.458	-2.486	-2.172	-2.184
Helder zicht	18.726	79.945	61.219	59.371	61.348	63.458
Saldo van baten en lasten	108.368	110.894	2.526	-289	2.787	5.433
Mutaties reserves:						
Samen doen						
Samen ontwikkelen						
Bestuur en samenleving						
Groen beleven						
Werken, ondernemen en ontspannen	1		-1	-1	-1	-1
Duurzaam voor nu en later						

Helder zicht	2.775	370	-2.405	370	370	370
Totaal mutatie reserves	2.776	370	-2.406	369	369	369
Resultaat	111.144	111.264	120	80	3.156	5.802

Meerjarenperspectief 2025-2028

In het volgende overzicht zijn nieuwe beleidsvoorstellen opgenomen:

Meerjarenperspectief 2025-2028 (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Startsaldo (voor voorstellen nieuw beleid) - een positief startsaldo van de begroting betekent een overschot - hieronder: een positief bedrag betekent een uitgave - hieronder: een negatief bedrag betekent een besparing of een inkomst	120	80	3.156	5.802
Besparingen				
Duurzaamheid	-200	-200		
3 O's (onontkoombaar, onvoorzien en onuitstelbaar)				
<i>Gemeenschappelijke regelingen</i>				
Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Drenthe	60	60	60	60
Omgevingsdienst Drenthe	112	112	112	112
Veiligheidsregio Drenthe (VRD)	120	120	120	120
Recreatieschap Drenthe	5	5	5	5
<i>Overige</i>				
Rekenkamer	12	12	12	12
Klimaat schade wegen (investering 2025 € 650)	49	49	49	49
Budget juridisch advies	75	75	75	75
K2f SAAS	87	39	39	39
Onderhoudsbudget wegen	200	200	431	431
BBS De Verwondering (huur tijdelijke huisvesting vanaf 2025, investering pm)	100	100	100	100
Handhavingscamera Koelenweg	13	13	13	13
Voortzetting ingezet beleid / MUP				
De Parel en De Hoeksteen Roden fuseren (aanvullende investering 2026 € 4.680)	-80	78	234	216
MFA De Flint Nietap (aanvullende investering 2025 € 2.293)	115	45	44	38
De Rank Roden (aanvullende investering 2025 € 3.342)	32	166	157	155
De Hekakker Norg (aanvullende investering 2026 € 3.228)	-154	100	143	141
Tijd. huisvesting de Hekakker Norg (invest. 2025 € 2.309 en (ver)plaatsen in '25 en '27)	809	212	794	197
Overige scholen (investeringen vanaf 2027 € 10.048) / Aangepaste planning IHP	-198	-182	-204	341
Nieuw beleid				
Knelpuntenanalyse 2025	1.000	1.000	1.000	1.000
Aantrekkelijk werkgeverschap: reiskostenvergoeding en fietsplan	330	330	330	330
Begraafplaats Veenhuizen (investering 2025 € 45)	3	3	3	3
Hoofdveld VV Peize (investering 2025 € 386)	29	29	29	29
Vervangingsinvesteringen 2025	57	57	57	57
Vrijetijdsboulevard (investering 2025 € 1.200)	43	43	43	43
Rotonde Dwaziewegen (investering 2025 € 247)	17	17	17	17

Huisvesting gemeentehuis	pm	pm	pm	pm
Co-financiering bibliotheek	44			
Gemeentepagina	25	25	25	25
Subsidie Mensinge	25	25	25	25
Speelgoedmuseum (investering voorbereiding 2025: € 78, investering 2026: € 900)	18	86	86	86
Herinrichting Nieuweweg (investering 2025 € 1.250, inclusief € 729 co-financiering)	39	39	39	39
Buurthuis Peizermade (investering 2025 € 225)	11	11	11	11
Nieuwbouw zwembad (investering voorbereiding 2025: € 75, investering 2026: € 9.425)	17	475	475	475
(Jaarlijkse) dotatie exploitatie naar vermogen				
Intrekken toevoeging aan algemene reserve	-2.500			
Dekkingsvoorstellen				
Begrafnisrechten	-86	-86	-86	-86
Onroerendezaakbelastingen (aanvullende stijging van 2% in 2025)	-140	-140	-140	-140
Saldo (positief bedrag is een overschot)	31	-2.838	-942	1.784

Opbouw structureel begrotingssaldo

Om vast te kunnen stellen dat sprake is van een structureel evenwicht is belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel. In de begroting moet een limitatief overzicht van de incidentele baten en lasten worden gegeven. Dit verplichte (meerjarige) overzicht speelt een rol bij het vast kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht. Het is van belang dat het overzicht van incidentele baten en lasten betrokken wordt bij het presenteren van het structureel begrotingssaldo.

De in de tabel opgenomen bedragen incidentele lasten en baten sluiten aan op de totalen uit het overzicht incidentele lasten en baten en bevatten eveneens de incidentele mutaties reserves.

Opbouw structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Saldo baten en lasten - primitief	2.526	-289	2.787	5.433
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-2.406	369	369	369
Begrotingssaldo primitief na bestemming	120	80	3.156	5.802
Saldo nieuwe beleidsvoorstellen	89	2.918	4.098	4.018
Begrotingssaldo na nieuwe beleidsvoorstellen en bestemming	31	-2.838	-942	1.784
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo) uit primitieve begrotingssaldo	5.865	1.690	687	0
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo) uit nieuwe beleidsvoorstellen	-2.652	-200	0	0
Structureel begrotingssaldo	3.244	-1.348	-255	1.784
Structureel evenwicht	JA	NEE	NEE	JA

Verschillenanalyse

In de perspectiefnota 2025 presenteerden wij voor 2025 een tekort van € 801.000. De begroting 2025 is vervolgens mede aan de hand van de in de perspectiefnota opgenomen kaders opgebouwd. Tegelijk met een aantal ontwikkelingen heeft dit geleid tot een positief startsaldo in 2025 van

€ 120.000. Hierna volgt een opsomming van de voor- en nadelige verschillen tussen het saldo uit de perspectiefnota en het startsaldo van de begroting 2025. Ook het meerjarenbeeld voor 2026 t/m 2028 is hierin opgenomen.

Toelichting op de verschillen

Hieronder volgt een toelichting op de technische verschillen tussen de gepresenteerde meerjarensaldi uit de begroting 2025 en de perspectiefnota 2025. De opgenomen verschillen geven een beeld van de effecten als gevolg van de kaders uit de perspectiefnota 2025 waarmee de begroting 2025 is opgebouwd en zijn daarnaast gevolgtrekkingen van het zo goed mogelijk reëel ramen van verwachte uitgaven en inkomsten vanaf 2025. Geconstateerde effecten worden los van elkaar gepresenteerd, maar moeten ook in samenhang met elkaar gezien worden. Het effect van de prijscompensatie volgens de kaders 2025 geldt bijvoorbeeld voor alle prijsgevoelige uitgaven in de begroting. Deze worden elders in de begroting voor enkele taakvelden weer verrekend, doordat er bijvoorbeeld tarieven tegenover staan (afvalverwerking en riolering).

Personeel

De afwijking op de salarislaster is voornamelijk een gevolg van reguliere actualisatie van de nieuwe personeelsbegroting. Alle jaren laten een nadeel zien. In de eerste plaats komt dit vooral doordat in de meerjarenbegroting 2024 werd uitgegaan van een inflatiecorrectie voor alle jaren van 2%. In de kaders voor 2025 is de verwachte correctie voor alle jaren bijgesteld naar 2,5%. Daarnaast is de negatieve afwijking een gevolg van periodieken en functieherwaarderingen. De structurele cao-effecten uit de eerste trimesterrapportage 2024 zijn al verwerkt in het saldo van de perspectiefnota 2025 en komen daarom niet opnieuw terug in deze verschillenanalyse.

Prijscompensatie

In de meerjarenbegroting 2024 werd uitgegaan van een inflatiecorrectie voor alle jaren van 3%. In de kaders voor 2025 is de verwachte correctie voor 2025 gehandhaafd op 3% en voor de jaren daarna bijgesteld van 3% naar 2,5%. De afwijking in 2025 is een gevolg van alleen de nieuwe budgetten uit de aanbidding van de begroting 2024, die voor de eerste keer worden geïndexeerd met 2,5%,

Gas en elektra

Als gevolg van gedaalde prijzen voor gas en stroom maken we minder kosten voor gas en elektra.

Sociaal domein

Het resultaat van de begroting sociaal domein wordt vanaf de begroting 2024 niet meer verwerkt via de reserve sociaal domein. Dit betekent dat een overschot op het sociaal domein ten gunste komt van het begrotingssaldo en een tekort een negatief effect heeft op het begrotingssaldo. Ten opzichte van de meerjarenbegroting 2024 berekenen wij in het begrotingsjaar 2025 een nadeel van € 38.000, terwijl in de drie opvolgende begrotingsjaren wij een voordeel berekenen van respectievelijk € 260.000, € 661.000 en € 1.885.000. Een toelichting hierop is hieronder opgenomen.

De afgelopen jaren hebben we jaarlijks circa € 1 miljoen overgehouden aan 'beschermd wonen'. Het rijk gaat dit budget aanzienlijk korten zodra de nieuwe wetgeving in werktreding. Aangezien de inwerkingtreding steeds wordt uitgesteld hebben we het overschot van € 1 miljoen meerjarig begroot. Zodra de nieuwe wetgeving in werking treedt is het de verwachting dat dit overschot komt te vervallen.

Gelet op de verdere vergrijzing verwachten we dat de kosten voor individuele maatwerkvoorzieningen zullen blijven oplopen als de wet- en regelgeving ongewijzigd blijft.

3810 Daarom worden mogelijke alternatieve oplossingen onderzocht in plaats van het verstrekken van
3811 maatwerkvoorzieningen.

3812

3813 *Jeugdwet*

3814 In het kader van de Hervormingsagenda Jeugd heeft Noordenveld ontvangt (heeft ontvangen) circa
3815 € 7,5 miljoen. Hiervan wordt ongeveer € 1,8 miljoen ingezet tot en met 2027 om te kunnen voldoen
3816 aan de doelstellingen van de Hervormingsagenda Jeugd. Deze investeringen moeten onder andere
3817 leiden tot structureel lagere kosten. Dat is ook de reden dat we vanaf 2026 een besparing hebben
3818 begroot van € 300.000 oplopend naar een structurele besparing van € 600.000 per jaar vanaf 2028.

3819

3820 *Participatiewet*

3821 De kosten voor de Wsw laten een dalende trend zien, doordat instroom in de Wsw is gestopt en
3822 inwoners met een Wsw-dienstverband geleidelijk uitstromen. Daar staat tegenover dat de kosten
3823 van Nieuw Beschut Werk toenemen, doordat het aantal inwoners met een Nieuw Beschut Werk-
3824 dienstverband groeit. Nieuw Beschut Werk is een voorziening vanuit de Participatiewet voor
3825 inwoners die in een beschermde werkomgeving kunnen werken.

3826

3827 Bij BUIG/BBZ verwachten we dat de inkomsten vanuit het rijk volledig de uitgaven dekken. Binnen
3828 re-integratie worden geen hogere kosten verwacht ten opzichte van voorgaande jaren.

3829

3830 *Overige*

3831 De subsidie voor de Beweegdorpen is verhoogd met € 40.000.

3832

3833 **Investerings**

3834 De jaarlijkse kapitaallasten zijn, op basis van de al vastgestelde investeringsbudgetten en de in de
3835 afgelopen meerjarenbegrotingen vanaf 2025 aangekondigde investeringen, in de begroting
3836 geactualiseerd. In de begroting 2024 hebben wij voor 2025 (en opvolgende jaren) een voorspelling
3837 opgenomen van investeringen die op dat moment volledig zijn afgeschreven. Hiertegenover staat
3838 een lager bedrag aan nieuwe (vervangings-)investeringen, waardoor vooral in het begrotingsjaar
3839 2025 ruimte is ontstaan.

3840

3841 **Grondexploitaties**

3842 De verschillen in de verwachte uitgaven en inkomsten bij de grondexploitaties, inclusief uren van
3843 het personeel en het doorbelasten van de rente, wordt geneutraliseerd in de begroting door het
3844 opnemen van een raming van een verlaging of een verhoging van de toekomstige boekwaarde van
3845 een grondexploitatie. Per saldo leidt dit voor alle jaren tot een voordeel.

3846

3847 **Afvalverwerking en riolering**

3848 De inkomsten en uitgaven voor afvalverwerking en riolering zijn voor alle jaren in de begroting in
3849 evenwicht. Na het verwerken van de kaders uit de perspectiefnota 2025, de kapitaallasten en de
3850 doorbelaste uren van personeel zorgen begrote onttrekkingen uit de voorzieningen afvalverwerking
3851 en riolering voor evenwicht binnen de begroting van beide onderdelen. Het opgenomen voordeel in
3852 de verschillenanalyse laat het effect zien op het startsaldo dat na de inzet van beide voorzieningen
3853 optreedt.

3854

3855 **Onderhoud gebouwen**

3856 De ramingen groot onderhoud gebouwen zijn geactualiseerd

3857

Duurzaamheid

Gemeenten mogen het bedrag wat zij in 2023 ontvangen voor de klimaat- en energiegelden opnemen als structurele inkomst in de begroting 2025 voor de jaren 2025 tot en met 2028. In de begroting zijn hier uren van het eigen personeel tegenover gezet. Dit komt ten gunste van het begrotingssaldo. Het grote verschil in 2028 is het resultaat van een gewijzigde raming uit de meerjarenbegroting 2024.

Belastingen en verzekeringen

De verwachte belastingaanslagen voor de gemeentelijke eigendommen en verzekeringspremies voor 2025 zijn geactualiseerd en de budgetten zijn hierop aangepast.

2e trimesterrapportage 2024

De structurele effecten uit de 2e trimesterrapportage 2024 zijn verwerkt in het startsaldo van de begroting 2025.

Grondslagen

Grondslagen waarop de programmabudgetten 2025 zijn gebaseerd. Aan het eind van elk programma is een overzicht opgenomen van de budgetten op het niveau van de taakvelden. Deze budgetten zijn gebaseerd op:

- de begroting 2024 inclusief de daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen;
- de loonkosten op basis van de formatie voorjaar 2025, het loonniveau volgens de laatst vastgestelde CAO en de individuele inschaling op 1 januari van het begrotingsjaar;
- de aan de programma's toe te rekenen uren, exclusief overhead, tegen het afdelingsuurtarief;
- budgetten voor onder andere onderhoud en instandhouding van kapitaalgoederen gebaseerd op de begroting 2024 met een prijscompensatie van 3,0% en met een areaalgroei voor wegen, openbare verlichting, bruggen, groen en speelvoorzieningen;
- subsidies en bijdragen aan derden worden geraamd op basis van bestaande subsidies met een verhoging indexatie van 3,0%;
- de algemene dekkingsmiddelen van het rijk op basis van de laatst bekende uitkeringscomponenten en vergoedingsbijdragen volgens de meicirculaire van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
- de inkomsten uit de lokale belastingheffingen tegen de door de gemeenteraad vastgestelde uitgangspunten.

Sociaal domein

Begroting sociaal domein 2025

Vanaf de begroting 2024 is het zogenaamde hek rondom het sociaal domein verdwenen. Daarom geldt ook in deze begroting dat het begrote resultaat van het sociaal domein niet meer wordt verrekend met de bestemmingsreserve sociaal domein.

Nieuw verdeelstelsel

De invoering van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds per 1 januari 2023 en overheveling van de taken Participatie (Nieuw Wajong en Nieuw begeleiding exclusief beschut werk) en Voogdij 18+ naar de algemene uitkering zijn verwerkt in de begroting 2025.

3905 **Afspraken jeugdmiddelen**

3906 In 2023 hebben gemeenten ingestemd met de Hervormingsagenda Jeugd. Daarmee hebben zij
3907 zich gecommitteerd aan de doelstellingen en bijbehorende veranderingen. Samen zijn we aan de
3908 slag gegaan met een ingrijpende vernieuwing van de jeugdzorg. Deze verandering vindt plaats van
3909 lokaal tot regionaal en landelijk niveau en is daarmee ook een opgave voor Noordenveld.

3910 De inzet van de extra jeugdmiddelen worden gebruikt voor de verschillende kosten die voortvloeien
3911 uit de hervormingsagenda jeugd.

3912
3913 Voor 2025 geldt dat de middelen beschikbaar worden gesteld aan gemeenten met uitzondering
3914 van de investeringen waarvan is afgesproken deze door het Rijk worden gedaan. De
3915 beschikbaarstelling van de middelen voor de jaren 2026 en verder vindt plaats na het advies van de
3916 deskundigencommissie en de besluitvorming daarover.

3917
3918 Tussen het rijk, IPO en VNG is afgesproken dat gemeente in hun meerjarenraming voor de
3919 jaarschijven 2026 tot en met 2028 rekening mogen houden met de volledige bijdragen uit de
3920 Hervormingsagenda Jeugd. In de meerjarenbegroting van Noordenveld is dit meegenomen.

3921

3922 **Besparingen**

3923 **Duurzaamheid (€ -/- 200.000 in 2025 en 2026)**

3924 In 2025 en 2026 kunnen we jaarlijks € 200.000 besparen op het budget Maatregelen verduurzamen
3925 (€ 100.000) en Warmtevisie Noordenveld (€ 100.000). Deze projecten kunnen worden uitgevoerd
3926 met middelen uit een specifieke uitkering bedoeld om de capaciteit voor het uitvoeren van klimaat-
3927 en energiebeleid te verhogen.

3928

3929 **Beleidsvoorstellen ten laste van de vrije budgetruimte**

3930 **3 O's (onontkoombaar, onvoorzien en onuitstelbaar)**

3931 **Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) (€ 60.000 per jaar)**

3932 Voor 2025 heeft de GGD Drenthe extra middelen nodig voor twee autonome ontwikkelingen.
3933 Het gaat hierbij over de indexatie van lonen en prijzen conform de afspraken die staan
3934 omschreven in 'Samen werken voor Drenthe' en een uitbreiding van het rijksvaccinatieprogramma.
3935 Dit is een wettelijke taak.

3936

3937 **Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Drenthe (€ 112.000 per jaar)**

3938 De deelnemersbijdrage voor Noordenveld wordt in 2025 als gevolg van de ontwerpbegroting
3939 2025 met € 112.000 verhoogd. De bijdrage gaat van € 1.063.000 naar € 1.175.000.

3940

3941 **Veiligheidsregio Drenthe (VRD) (€ 120.000 per jaar)**

3942 Deze extra bijdrage ten opzichte van de begroting 2024 wordt veroorzaakt door een loon-en
3943 prijscompensatie van 6,5%, verminderd met kleine budgetten, onder meer voor
3944 de impuls brandweerzorg.

3945

3946 **Recreatieschap Drenthe (€ 5.000 per jaar)**

3947 De begroting van het recreatieschap wordt jaarlijks aangepast voor de stijging van lonen en
3948 prijzen. Op het moment van opstellen van de begroting voor 2025 gaan we uit van het nu
3949 beschikbare inzicht en is deze gebaseerd op aannames. De momenteel opgenomen budgetten
3950 voor deze gemeenschappelijke regeling zijn niet toereikend voor de toekomst en moeten
3951 worden aangepast naar € 93.000 per jaar.

3952

3953 **Rekenkamer (€ 12.000 per jaar)**

3954 Vanaf 2024 geldt een nieuwe verordening op de Rekenkamer gemeente Noordenveld. We stellen
3955 voor om in totaal € 12.000 toe te voegen aan het onderzoeksbudget voor de rekenkamer en voor de
3956 vergoeding van de leden van de rekenkamer.

3957

3958 **Klimaatschade wegen (investering 2025 € 650.000, € 49.000 per jaar)**

3959 De afgelopen jaren is door het veranderende klimaat, schade ontstaan aan het wegenareaal. Dit
3960 bestaat voornamelijk uit verzakkingen van wegen. Hierdoor ontstaan onveilige situaties. De
3961 klimaatschade bedraagt bij het opstellen van deze begroting € 650.000.

3962

3963 **Budget juridisch advies (€ 75.000 per jaar)**

3964 Al geruime tijd moeten er bedragen verantwoord worden bij de trimesterrapportages en
3965 jaarrekening, waarvoor geen geld in de begroting is opgenomen. Het betreft hier kosten voor
3966 (juridisch) advies voor de afdeling Ruimte. Er is een toenemende behoefte aan extra ondersteuning
3967 door toenemende complexiteit voor bestemmingsplanwijzigingen, vergunningen, et cetera., maar
3968 ook door een toename aan Wet open overheid-verzoeken en bezwaar en beroep. De verwachte
3969 kosten lopen voor deze begroting op tot € 75.000. De inzet van deze bureaus voor (juridisch) advies
3970 zal naar verwachting de komende jaren alleen maar toenemen, dus vandaar het verzoek om dit
3971 bedrag nu vast in de begroting op te nemen. Eventuele verdere toename van kosten zullen wij
3972 proberen te beperken door onze medewerkers bij te scholen op juridisch gebied, maar dit zal de
3973 inzet van deze bureaus met specifieke expertise niet overbodig gaan maken.

3974

3975 **Key2financiën SAAS (software as a service) (€ 87.000 in 2025 en daarna € 39.000 per jaar)**

3976 Key2financiën is onze huidige administratiesoftware. De applicatie draait nog op onze eigen servers,
3977 maar zal in 2025 naar de cloud verhuizen. Hoewel het duurder kan zijn, brengt het voordelen met
3978 zich mee, zoals automatische updates, onderhoud en bescherming tegen cyberdreigingen.
3979 Vanwege deze ontwikkelingen en risico's kiest de gemeente bewust voor Key2Financiën als
3980 clouddienst.

3981

3982 **Onderhoudsbudget wegen (€ 200.000 per jaar)**

3983 Het huidige budget voor het wegenonderhoud is onvoldoende om het wegenareaal te
3984 onderhouden op kwaliteitsniveau "basis" zoals vastgesteld in het wegenbeheerplan 2024 -2028.
3985 Dit komt doordat de prijzen sterk zijn gestegen door inflatie en productiekosten. Op basis van
3986 het in 2024 vastgestelde wegenbeheerplan is het benodigde onderhoudsbudget € 1.710.000 per
3987 jaar. De structurele verhoging van het huidige budget bedraagt daarmee € 431.000. Voor het
3988 jaar 2025 en 2026 wordt gebruik gemaakt van een eerder toegekend meeliftbudget wegen,
3989 waarvan de uitvoering nog op zich laat wachten. Hiermee worden de meerkosten in 2025 en 2026
3990 € 200.000. Vanaf 2027 wordt dit verhoogd naar € 431.000.

3991

3992 **BBS De Verwondering (€ 100.000 per jaar)**

3993 BBS De Verwondering heeft de beschikking van het ministerie voor de bekostiging voor het
3994 onderwijs verkregen. Hierdoor wordt met ingang van 2025 de verantwoordelijkheid voor de
3995 huisvesting van BBS De Verwondering aan ons toegewezen. Op dit moment is het echter niet
3996 mogelijk om een volledig inzicht te geven in de te verwachten kosten voor de komende jaren. Deze
3997 melding heeft betrekking op de investering in tijdelijke huisvesting, die nog nader moet worden
3998 uitgewerkt. Voor de komende acht jaar zijn er verschillende opties om dit op te lossen, zoals het
3999 huren van een pand of het gebruik maken van andere tijdelijke huisvestingsmogelijkheden, zoals

4000 bijvoorbeeld een leegstaand schoolgebouw. Voor deze begroting is een aanvullend bedrag
4001 geraamd van € 50.000 voor locatieonderzoek en € 50.000 voor huurkosten.

4002

4003 **Handhavingscamera Koelenweg (€ 13.000 per jaar)**

4004 De geslotenverklaring op de Koelenweg is permanent en daarmee ook de handhavingscamera.

4005 Deze camera wordt geleased inclusief backoffice, service, onderhoud en de ontheffingenmodule. De

4006 jaarlijkse kosten hiervoor bedragen € 13.000.

4007

4008 **Voortzetting ingezet beleid / MUP**

4009 **Toelichting op voorstellen onderwijshuisvesting**

4010 In het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs 2021 – 2041 zijn concrete benodigde budgetten
4011 bepaald en is een planning opgenomen in welk jaar individuele onderwijshuisvesting vernieuwd of
4012 gerenoveerd wordt. Bij het bepalen van de ramingen is gebruik gemaakt van zogenaamde
4013 normkosten per vierkante meter. Ondertussen zijn deze ramingen een aantal jaren oud en daarom
4014 niet meer actueel. Bij de voorbereiding op deze begroting hebben wij daarom de ramingen herzien
4015 op basis van geïndexeerde bouwkosten, de invloed van duurzaamheid en diverse toeslagen, zoals
4016 in- en externe projectkosten.

4017 De uitwerking hiervan is per onderwijsgebouw in de hieronder opgenomen voorstellen verder
4018 uitgewerkt. Hiermee trachten wij voor de onderwijshuisvesting tot een zo'n reëel mogelijke
4019 meerjarenbegroting te komen. Belangrijk hierbij is dat het gaat om voorlopige ramingen en
4020 planning is bepaald op basis van de huidige inzichten. In separate raadsvoorstellen worden de
4021 definitieve kostenberekeningen voorgelegd.

4022

4023 **De Parel en De Hoeksteen Roden fuseren (aanvullende investering 2026 € 4.680.000, besparing**
4024 **€ 80.000 in 2025)**

4025 De Parel en De Hoeksteen in Roden gaan fuseren. Voor De Parel is al een investeringsbudget
4026 beschikbaar gesteld. In het huidige IHP staat nieuwbouw van De Hoeksteen daarentegen gepland
4027 in 2030/20231. De herziene voorlopige raming van de fusieschool komt uit op € 7.000.000. Op basis
4028 van de huidige planning en herziene voorlopige raming is vanaf 2026 een aanvullend budget van
4029 € 4.680.000 nodig. Dit leidt vanaf 2026 tot hogere jaarlijkse lasten, maar in 2025 dankzij het al
4030 beschikbare budget tot een besparing van € 80.000

4031

4032 **MFA De Flint Nietap (aanvullende investering 2025 € 2.293.000, kapitaallasten € 115.000 in 2025)**

4033 Op 26 september 2024 is het definitief ontwerp en de bekostiging van de nieuwbouw van De Flint in
4034 Nietap vastgesteld. Het aanvullend benodigde budget bedraagt € 2.293.000 en stellen we voor in
4035 deze begroting op te nemen. Vanaf 2026 zijn de jaarlijkse lasten lager, omdat de vervoerskosten
4036 vervallen.

4037

4038 **De Rank Roden (aanvullende investering 2025 (€ 3.342.000, kapitaallasten € 32.000 in 2025)**

4039 De herziene voorlopige raming van De Rank leidt tot een aanvullend benodigd budget en daardoor
4040 hogere jaarlijkse lasten. De voorbereiding op de investering, die tot eind 2025 doorloopt, en de
4041 gewijzigde planning zorgen voor een kleine verhoging van de jaarlijkse lasten in 2025.

4042

4043 **De Hekakker Norg (gewijzigde planning, besparing € 154.000 in 2025)**

4044 Voor De Hekakker in Norg is al een investeringsbudget beschikbaar gesteld. Op basis van de
4045 huidige planning en een herziene voorlopige raming is vanaf 2026 een aanvullend budget van
4046 € 3.228.000 nodig. Dit leidt vanaf 2026 tot hogere jaarlijkse lasten, maar in 2025 dankzij het al
4047 beschikbare budget tot een besparing van € 154.000.

Tijdelijke huisvesting de Hekakker en andere scholen IHP (investering € 2.309.000 in 2025 en (ver)plaatsingskosten in 2025 en 2027)

Voor de vervangende huisvesting van De Hekakker in Norg is voor deze begroting voorlopig uitgegaan van het aanschaffen van tijdelijke schoolgebouwen. De plaatsingskosten die niet horen bij de vervaardiging van de gebouwen mogen niet over 15 jaar verspreid worden in de begroting, maar komen in één keer ten laste van het begrotingsjaar waarin deze gemaakt worden. Voor 2025 bedraagt dit deel van de lasten € 595.000. Voor 2027 voorzien wij vanwege het verplaatsen naar Roden dezelfde uitgave.

Aangepaste planning IHP (besparing € 198.000 in 2025)

Naast de hierboven opgenomen scholen zijn in het huidige IHP ook de nieuwbouw van De Tandem, de uitbreiding van de Ronerborg en 't Valkhof in Roden en de renovatie van De Elsakker in Peize opgenomen. De uitvoering hiervan is op dit moment gepland vanaf 2027. Voor enkele investeringen geldt dat hiervoor al budgetten in de begroting zijn opgenomen. De bijbehorende kapitaallasten kunnen daarom tot 2027 ingetrokken worden. Tegelijkertijd leiden herziene ramingen voor hogere investeringsbudgetten en daarmee hogere jaarlijkse lasten vanaf 2027.

Nieuw beleid

Knelpuntenanalyse (€ 1.000.000 per jaar)

In 2022 is budget vrijgemaakt om een aantal knelpunten in de organisatie structureel aan te pakken en op te lossen. De organisatie heeft mede daardoor na een aantal moeilijke jaren gelukkig de weg omhoog weer gevonden. Nu is het van belang om verder in de organisatie te investeren:

1. Een substantieel aantal verbeteracties uit 2022 is nog niet ingezet. Daarvoor is destijds geen geld gereserveerd;
2. De implementatie van een groeiend aantal bedrijfsvoering gerelateerde wet en -regelgeving voor gemeenten vraagt investeringen in de ondersteunende functies van de organisatie. Voorbeelden hiervan zijn Wet open overheid, Algemene verordening gegevensbescherming, Nieuwe Archiefwet, Wet digitale overheid, Wet digitale toegankelijkheid, Wet elektronische publicaties, Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen, et cetera;
3. De veranderende en steeds veeleisender wordende samenleving stelt steeds hogere eisen aan de gemeentelijke overheid. De focus ligt steeds meer op zaken als brede participatie, snelle dienstverlening aan inwoners, verduurzaming, klimaat adaptatie, inclusie en beantwoording van Woo-verzoeken. De organisatie heeft het uiterste gedaan om naast de reguliere werkzaamheden deze nieuwe prioriteiten te vertalen van beleid naar uitvoering. Het kunnen leveren van alle diensten kan echter alleen zolang bedrijfsvoering op orde is. Een goed georganiseerde bedrijfsvoering is een vitale randvoorwaarde voor het functioneren van de gehele organisatie.

Voor het verder bij de tijd brengen van de bedrijfsvoering van de organisatie zijn investeringen nodig. Het bij de tijd brengen van de zogenaamde PIOFACH taken (Personeel, Informatievoorziening, Organisatieontwikkeling, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting) staat daarbij centraal. De beoogde budgetten worden primair ingezet voor het versterken van:

1. de financiële sturing en controle;
2. de modernisering van de informatievoorziening, automatisering, digitale beveiliging;
3. personeel en organisatie.

4096
4097
4098
4099
4100
4101
4102
4103
4104
4105
4106
4107
4108
4109
4110
4111
4112
4113
4114
4115
4116
4117
4118
4119
4120
4121
4122
4123
4124
4125
4126
4127
4128
4129
4130
4131
4132
4133
4134
4135
4136
4137
4138
4139
4140
4141
4142
4143

Aantrekkelijk werkgeverschap (€ 330.000 per jaar)

In het coalitieakkoord is als één van de speerpunten goed werkgeverschap benoemd. In 2023 is door een extern bureau onderzoek verricht en één van de uitkomsten van dat onderzoek is het advies om te investeren in aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden. Het aanbieden van een fietsregeling en reiskostenvergoeding is een maatregel die in 2025 wordt aangeboden om onze positie op de arbeidsmarkt te versterken.

Begraafplaats Veenhuizen (investering in 2025 € 45.000, € 3.000 per jaar)

Op de begraafplaats Veenhuizen (Het Vierde Gesticht) zijn de paden en de laanstructuur niet meer te beheren en te onderhouden. Om dit te herstellen en onderhoudsruimer te maken is € 75.000 noodzakelijk. Hiervan kan € 45.000 over 20 jaar in de begroting worden verspreid, waardoor de jaarlijkse lasten € 3.000 bedragen. Het overige deel, € 30.000, is bij de voorstellen ten laste van de eenmalige ruimte opgenomen.

Hoofdveld VV Peize (investering in 2025 € 386.000, € 29.000 per jaar)

In 2025 is een totale renovatie van het hoofdveld van Voetbalvereniging Peize noodzakelijk. Het gaat om de aanleg van een nieuw veld, omdat het veld als bouwopslag is gebruikt voor de bouw van Sporthuis Peize. Een afzonderlijk raadsvoorstel hierover volgt.

Vervangingsinvesteringen 2025 (€ 57.000 per jaar)

Jaarlijks worden de benodigde vervangingsinvesteringen geactualiseerd. In 2025 wordt de helft van de laptops en mobiele telefoons vervangen. Binnen de tractie wordt in 2025 minder dan gemiddeld vervangen. Omdat de afschrijvingstermijn van ICT-middelen korter is dan bij tractiemiddelen, leidt dit per saldo hogere jaarlijkse lasten (€ 57.000). Bij beide onderdelen wordt door ons ingezet om in de toekomst minder schommelingen in de jaarlijkse lasten voor te laten komen.

Vrijtijdsboulevard (bruto investering 2025 € 1.200.000, € 43.000 per jaar)

Voor de investering aan de Vrijtijdsboulevard (VTB) is nog € 1,7 miljoen beschikbaar. Voor het realiseren van het schetsontwerp herinrichting (30 km -zone) Kanaalstraat en de woningbouwontwikkelingen stellen wij voor hieraan € 1,2 miljoen toe te voegen. In 2024 is het voordelige resultaat van € 939.000, als gevolg van de verkoop van de gronden aan de VTB, toegevoegd aan de reserve grondexploitaties. Wij stellen voor de aanvullende investering van € 1,2 miljoen gedeeltelijk te dekken door dit voordelige resultaat. Hierdoor worden de jaarlijkse lasten beperkt tot € 43.000 per jaar.

Rotonde Dwaziewegen (investering 2025 € 247.000, € 17.000 per jaar)

In 2021 werd ingeschat dat de totale kosten van de rotonde € 500.000 zouden bedragen. De huidige raming bedraagt € 989.000, maar is pas zeker na het definitief ontwerp van de rotonde. Bestuurlijk is afgesproken dat de gemeente 50% van de totale kosten bijdraagt. Op basis van de huidige inzichten is dit € 494.000. Daarmee komt onze uiteindelijke gemeentelijke bijdrage, na een nog te ontvangen subsidie, op € 247.000. Volgens planning is de rotonde in 2025 gereed.

Huisvesting gemeentehuis (p.m.)

Het huidige gemeentehuis is verouderd en voldoet qua inrichting niet meer wat betreft de werkplekomgeving en de publieksruimtes. De scenario's verbouw en nieuwbouw worden onderzocht. Er is nog geen inzicht in de kosten voor voorbereiding en daarna realisatie.

Co-financiering bibliotheek (€ 44.000 in 2025)

De gemeente heeft een aanvraag ingediend voor een specifieke uitkering (SPUK) op grond van de regeling eenmalige specifieke uitkeringen en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen. Deze SPUK is toegekend voor de bibliotheekvoorziening in Roden en Peize. De SPUK wordt slechts verleend als de gemeente aantoonbaar minimaal 20% van de kosten uit eigen middelen of op andere wijze te zullen financieren (cofinanciering). Met Biblionet Drenthe is afgesproken dat zij de benodigde cofinanciering van € 44.000 voor de bibliotheekvestiging Roden financieren. De gemeente Noordenveld financiert de benodigde cofinanciering van € 44.000,- voor de bibliotheekvestiging Peize.

Gemeentepagina (€ 25.000 per jaar)

Het budget is lang niet verhoogd, terwijl de kosten de afgelopen jaren aanzienlijk zijn gestegen. Met deze verhoging kunnen we ook de komende jaren onze inwoners blijven informeren over alles wat van belang is vanuit de gemeente zoals nieuws, aankondiging van evenementen, openbare vergaderingen en participatieavonden. Daarnaast publiceren we officiële besluiten op de gemeentepagina.

Subsidie Mensinge (€ 25.000 per jaar)

Voorgesteld wordt de subsidie van museum Havezate Mensinge met € 25.000 te verhogen, vanwege de gestegen energielasten. Het museum is gehuisvest in een monumentaal pand wat in eigendom is van de gemeente. Het museum heeft de verantwoordelijkheid om voor het behoud van de collectie een stabiel klimaat te hanteren in het pand. In deze situatie met de gestegen energielasten is ruim 1/3 deel (37%) van de subsidie van de gemeente nodig om de energiekosten te kunnen betalen. Dit gaat ten koste van de doorontwikkeling van het museum.

Speelgoedmuseum (investering voorbereiding 2025: € 78.000, € 18.000 per jaar)

De gemeente Noordenveld is eigenaar van het speelgoedmuseum aan de Brink in Roden. De gemeente onderkent de noodzaak voor verbetering en het uitvoeren van noodzakelijk onderhoud aan het speelgoedmuseum. Daarnaast zijn in de afgelopen periode vanuit de huurder plannen voor een aantrekkelijker museum ontwikkeld en voorgelegd aan de gemeente. Dergelijke grootschalige plannen vragen om een degelijke voorbereiding. Het initiatief om te renoveren en te voldoen aan de wensen en verwachtingen moet daarom goed doordacht en met de afweging van alternatieven ter besluitvorming kunnen worden aangeboden. Hier is tijd, capaciteit en geld voor nodig. Om dit goed te kunnen doen wordt nu eerst een voorbereidingsbudget van € 78.000 aangevraagd. Tijdens de voorbereiding worden de plannen getoetst op noodzaak, (bouwkundige/ruimtelijke) haalbaarheid en financiën.

Herinrichting Nieuweweg (investering 2025 € 1.250.000, inclusief € 729.000 co-financiering, € 39.000 per jaar)

Het ontwerpproces van de herinrichting van de Nieuweweg is nagenoeg gereed. Het gaat om een combinatie van verschillende deelopgaven die uit het door de raad vastgestelde uitvoeringsprogramma GVVP (2015) komen. Concreet zijn dit de kruispunten Nieuweweg-Zuidenveld-Westerstraat, Nieuweweg-Nijlandspark, Nieuweweg-Meester Wijchgellaan. Deze opgaven zijn aangevuld met een toezegging aan de raad rond de nieuwbouw van Kindcentrum De Marke (schoolroutes), het optimaliseren van de fietsverbinding tussen Roden centrum en Nieuw-Roden (Fiets op 1) en een algehele verkeersveiligheidsverbetering over het tracé Nieuweweg. We verwachten vanuit Rijks subsidie (SPV 2030) en provinciale subsidie (Veilig Bereikbaar Drenthe) een fors deel cofinanciering te verkrijgen.

Buurthuis Peizermade (investering 2025 € 225.000, € 11.000 per jaar)

Buurtvereniging Peizermade is eigenaar van Buurthuis 'De Schakel'. Het buurthuis is toe aan uitgebreid groot onderhoud omdat het gebouw niet meer voldoet aan de eisen van deze tijd. Renoveren is economisch onverantwoord omdat een grote investering niet leidt tot een gebouw dat energetisch voldoet aan de huidige eisen.

Nieuwbouw zwembad (investering voorbereiding 2025: € 75.000, € 17.000 per jaar)

Vanwege de betonrot in Zwembad De Hullen, die herstel onmogelijk maakt, vragen wij om een voorbereidingsbudget van € 75.000. Dit bedrag is nodig om de vervanging van het zwembad zorgvuldig voor te bereiden door middel van een aantal belangrijke onderzoeken. We willen verschillende technische varianten voor de nieuwbouw onderzoeken, waarbij we kijken naar bouwmethodes, materialen en energiezuinige installaties, en de bijbehorende stichtingskosten. Daarnaast is inzicht in de exploitatiekosten essentieel, zoals het onderhoud, energieverbruik, personeelskosten en andere operationele uitgaven.

Dotatie exploitatie naar vermogen

Intrekken toevoeging aan algemene reserve (sparen voor 2026, eenmalig € 2.500.000 in 2025)

In de meicirculaire 2022 waren tot en met 2025 extra miljoenen voor gemeenten aangekondigd. Wij zagen echter tegelijkertijd de bekostiging voor het jaar 2026 door het rijk van gemeenten kelderen vanwege een nieuwe financieringssysteem. Vervolgens hebben wij in de meerjarenbegroting voor de jaren 2024 en 2025 spaarbedragen voor het ravijnjaar 2026 opgenomen. In de Voorjaarsnota 2024 van het rijk is bekend geworden dat de nieuwe financieringssysteem al vanaf 2024 ingaat. De nieuwe systeem is nadelig voor gemeenten, maar wordt volledig gecompenseerd voor alle jaren met uitzondering van 2025. In 2025 wordt ongeveer de helft gecompenseerd, waardoor landelijk een tekort van € 675 miljoen resteert. Dit zien wij ook terug in de verwachte uitkering uit het gemeentefonds in 2025, op basis van de meicirculaire 2024 ten opzichte van de septembercirculaire 2023, en heeft nadelige gevolgen voor het begrotingssaldo in 2025. Het intrekken van het spaarbedrag 2025 helpt mee om een sluitende begroting 2025 aan te kunnen bieden.

Dekkingsvoorstellen

Begraffenisrechten (€ 86.000 per jaar)

In vergelijking met de omliggende gemeenten zijn de leges voor het begraven en aanverwante kosten in gemeente Noordenveld laag. Door de tarieven het komende jaar te verhogen zal de kostendekkendheid toenemen met een meeropbrengst van € 86.000.

Onroerendezaakbelastingen (€ 140.000 per jaar)

In deze begroting worden voorstellen gedaan om het voorzieningenniveau in de gemeente op peil te houden. Om deze investeringen gedeeltelijk mogelijk te maken stellen wij voor de opbrengst uit de onroerendezaakbelastingen aanvullend met 2% te verhogen.

Overige beleidsvoorstellen en investeringen

In onderstaand overzicht zijn de beleidsvoorstellen ten laste van de volgende begrotingsposten nader toegelicht:

- reserves;
- toekomstige boekwaarde grondexploitatie;
- vervangingsinvesteringen;

4240 • eenmalige ruimte.

4241

4242 **Voorstellen ten laste van de tarieven**

4243 **Oeververdedigingswerken (€ 40.000 per jaar)**

4244 Voor het efficiënt en effectief uitvoeren van het beheer en onderhoud van
4245 oeververdedigingswerken, hebben we € 40.000 per jaar extra nodig.

4246

4247 **Personeel beheer binnendienst (€ 84.000 per jaar)**

4248 Bij de binnendienst is het aantal werkzaamheden de afgelopen tijd fors toegenomen. Naast het
4249 reguliere beheer- en onderhoudswerk, is er ook sprake van een toename van werkzaamheden
4250 die ten laste komen onze tarieven. Om het werk uit te kunnen blijven voeren, is er een
4251 formatie-uitbreiding nodig van € 84.000.

4252

4253 **Voorstellen ten laste van reserves**

4254 **Fonds leefbaarheid - ten laste van beslag algemene reserve Dorpenfonds (€ 50.000)**

4255 Bij de behandeling van de perspectiefnota 2025 is een amendement aangenomen, waarin
4256 voorgesteld wordt de begroting aan te passen door eenmalig in 2025 Fonds Leefbaarheid aan te
4257 vullen met € 50.000. Dit doen we door het eerdere beslag op de algemene reserve voor het budget
4258 Dorpenfonds te verlagen met hetzelfde bedrag.

4259

4260 **Gedeeltelijke vrijval beslag Dorpenfonds op algemene reserve (€ 75.000)**

4261 Bij de behandeling van de perspectiefnota 2025 is een amendement aangenomen, waarin
4262 voorgesteld wordt de begroting aan te passen door € 75.000 vrij beschikbaar te maken binnen de
4263 algemene reserve. Voorgesteld wordt om dit bedrag uit het beslag op de algemene reserve voor het
4264 budget Dorpenfonds vrij te laten vallen.

4265

4266 **Transformatieplan Oosterduinen - ten laste van reserve sociale volkshuisvesting Norg**
4267 **(€ 50.000)**

4268 Voortzetting van het transformatieplan Oosterduinen vraagt een bijdrage van € 50.000 uit de
4269 reserve sociale volkshuisvesting Norg.

4270

4271 **Amendement raad 28 juni 2021 reserve vm gemeente Norg - besluit wateropgave Norg West**
4272 **(€ 163.000)**

4273 Bij de behandeling van het raadsvoorstel 'Wateropgave en toekomstbestendig inrichten Norg West'
4274 is een amendement aangenomen, waarin voorgesteld wordt de begroting 2022 aan te passen door
4275 € 163.000 uit de bestemmingsreserve sociale volkshuisvesting Norg beschikbaar te maken.
4276 Voorgesteld werd om dit bedrag in te zetten om de uitgaven voor infrastructurele maatregelen te
4277 dekken. Bij het aanbieden van de begroting 2022 is abusievelijk dit voorstel niet meegenomen. In
4278 deze begroting stellen wij voor alsnog € 163.000 ten laste van de reserve sociale volkshuisvesting
4279 Norg beschikbaar te maken.

4280

4281 **Flexwonen - ten laste van de reserve grondexploitaties (€ 275.000)**

4282 Wij werken in samenwerking met Woonborg aan het realiseren van flexwoningen. Dit met als doel
4283 op korte termijn voor kleine huishoudens en met name jongeren een mogelijkheid te bieden op
4284 zichzelf te wonen. De woningmarkt is dusdanig krap dat elke hulp dat hierin geboden kan worden
4285 zeer welkom is. Daarom is met Woonborg gewerkt aan het verkennen van de mogelijkheid om
4286 appartementen, die op korte termijn verplaatsbaar zijn, te realiseren, de zo geheten flexwoningen.

4287 Over een periode van tien jaar verwachten wij in totaal een tekort op de exploitatie van € 275.000.
 4288 Een apart raadsvoorstel volgt.

4289

4290 **Vervangingsinvesteringen**

4291 Vervangingsinvesteringen zijn investeringen die afgeschreven activa vervangen. Na verloop van tijd
 4292 komt door afschrijving in de begroting immers weer een bedrag "vrij" waaruit het betreffende actief
 4293 opnieuw kan worden vervangen. Er wordt een onderscheid gemaakt naar investeringen in de
 4294 bedrijfsvoering, investeringen ten laste van tarieven en overige investeringen.

4295

4296 **Investeringen in de bedrijfsvoering**

4297 Investeringen in de bedrijfsvoering hebben betrekking op de bedrijfsmiddelen, dus op de kosten die
 4298 moeten worden gemaakt voor het laten functioneren van de organisatie.

4299

Bedragen x € 1.000	Investering	Kapitaallast
Investeringen in de bedrijfsvoering		
<i>Renovatieonderhoud gebouwen</i>		
Dorpshuis Altena	13	1
Dorpshuis Peize	20	2
Dorpshuis Roderesch	11	1
Duiventil I Mensinge	1	0
Museum Kinderwereld	6	0
OBS Hekakker Noodgebouw	9	0
Brandweerkazerne Veenhuizen	12	1
MFA de Essen	10	1
<i>Automatisering</i>		
Vervanging laptops	328	74
Vervanging mobiele telefonie	291	66
Vervanging headsets	37	10
<i>Tractie</i>		
Vrachtwagens	115	17
Pick-ups en bestelwagens	90	14
Traktoren	92	14
Werktuigen	241	30
<i>Inventaris</i>		
Gemeentehuis	74	12
Totaal	1.350	243

4300

4301 **Toelichting per investering in de bedrijfsvoering**

4302 *Renovatieonderhoud gebouwen*

4303 Het vermelde bedrag is bestemd voor het uitvoeren van verbouwingen en renovatieonderhoud van
 4304 de gemeentelijke gebouwen, conform planning in het meerjarig onderhoudsbeheerplan.

- 4305
- 4306 *Automatisering*
- 4307 In 2025 wordt de helft van alle mobiele telefoons en laptops vervangen. Daarnaast worden de
- 4308 headsets vervangen.
- 4309
- 4310 *Tractie*
- 4311 Conform tractieplan. Betreft vervanging van een lichte vrachtauto, tractor, bestelwagenwagen en
- 4312 werktuigen waaronder bijvoorbeeld gladheidsmateriaal.
- 4313
- 4314 *Inventaris*
- 4315 In 2025 wordt een deel van de bureaus, stoelen en vitaliteitsmiddelen ten behoeve van de
- 4316 werkplekken vervangen.
- 4317
- 4318 **Investerings ten laste van tarieven**
- 4319 Hieronder volgt een specificatie van de investeringen ten laste van tarieven:
- 4320

Afvalverwerking		
Afzetcontainers	60	8
Totaal	60	8

Bedragen x € 1.000	Investering	Kapitaallast
Riolering		
Reguliere vervangingen riolering	6.965	348
Klimaatadaptie water	441	22
Rioolwagens en bijbehorende aanhangers	115	17
Totaal	7.521	387

- 4321 **Toelichting per investering ten laste van tarieven**
- 4322 *Reguliere vervangingen riolering*
- 4323 Dit betreft alle werkzaamheden aan vrijverval riolering waar risico's worden voorzien, inclusief
- 4324 prijsstijgingen. Ook betreft dit het afkoppelen van regenwater in het kader van klimaatadaptatie,
- 4325 zoals afgesproken in het geactualiseerd GWRP 2024-2027. Daarnaast betreft dit maatregelen voor
- 4326 wateroverlast in Norg en Peize.
- 4327
- 4328 *Klimaatadaptatie water*
- 4329 Het gaat hier om maatregelen in het kader van klimaatadaptatie voor zoals benoemd in de
- 4330 Regionale Adaptatiestrategie. Dit wordt eveneens gebruikt als cofinanciering voor subsidiegelden
- 4331 zoals de subsidie Hoge Zandgronden en de Impulsgelden.
- 4332
- 4333 **Overige investeringen**
- 4334 Onderstaand volgt een specificatie van de overige investeringen:
- 4335

Overige investeringen		
Meeliftinvesteringen riolering en wegen	503	25
Openbare verlichting (armaturen)	249	19

Meeliftinvesteringen Duurzaam Veilig	119	9
Openbare verlichting (lichtmasten)	81	4
Totaal	952	57

Toelichting per overige investering

Meeliftinvesteringen riolering/wegen

Jaarlijks worden de wegen visueel geïnspecteerd, waarbij de kwaliteit van de verharding in beeld wordt gebracht. Dit leidt tot een lijst waarin de benodigde onderhoudsmaatregelen per wegvak zijn benoemd. Deze lijst vormt de basis voor de keuzes van de te nemen maatregelen. Omdat rioolvervanging er voor zorgt dat boven de sleuf de verharding moet worden vervangen, is het efficiënt en effectief om de rest van de verharding ook mee te nemen. Het budget van de meeliftinvesteringen gebruiken we hiervoor.

Openbare verlichting (armaturen)

Betreft de vervanging van armaturen. Conform vervangingsplan.

Meeliftinvesteringen Duurzaam veilig

Het budget Meelift duurzaam veilig wordt ingezet om op plaatsen waar duurzaam veilig wordt toegepast ook het verhardingsdeel aan te kunnen pakken.

Openbare verlichting (lichtmasten)

Betreft de vervanging van lichtmasten. Conform vervangingsplan.

Eenmalige ruimte

Eenmalige ruimte in onze begroting ontstaat in principe op het moment dat daadwerkelijk tot een voor dat jaar geraamde investering wordt overgegaan. Uitgangspunt is namelijk dat kapitaallasten in de begroting voor een volledig jaar worden geraamd. Dat is logisch omdat ook op termijn de betreffende lasten moeten kunnen worden verrekend. Maar nimmer zullen alle verplichtingen al op 1 januari van het begrotingsjaar worden aangegaan. Renovatie van een gebouw of reconstructie van een weg vindt soms eerst in de maand september plaats omdat vooraf nog een bepaald traject moet worden doorlopen (zoals aanbestedingen).

De eenmalige ruimte is voor 2025 bepaald op 50% van de kapitaallasten van de investeringen (50% van het budget vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen per 2025 uit de meerjarenbegroting 2023). Daarnaast worden, via de vaststelling van deze begroting, verdere investeringsvoorstellen goedgekeurd voor het jaar 2025. Na de vaststelling van de begroting berekenen wij de aanvullende kapitaallasten die in de begrotingsvergadering zijn geautoriseerd. De daarmee samenhangende kapitaallast voor het komende begrotingsjaar, brengen wij vervolgens ook voor 50% ten gunste van de eenmalige ruimte.

In deze begroting stellen wij voor de volgende budgetten te vormen ten laste van de eenmalige ruimte:

Toelichting per eenmalig budget

Begraafplaats Nieuw-Roden (€ 25.000)

Het aantal nog uit te geven graven op de begraafplaats Nieuw-Roden is beperkt en moet worden uitgebreid om te voorzien in de behoefte. Daarnaast wordt het urnenveld anders ingedeeld, om naast urnenkelders, ook urnenzuilen te realiseren. In 2024 is al € 20.000 beschikbaar gesteld. Hiervoor is aanvullend nog € 25.000 noodzakelijk.

Begraafplaats Veenhuizen (€ 30.000)

De onderbouwing bij dit voorstel is opgenomen bij de voorstellen ten laste van de vrije begrotingsruimte.

Buurthuis De Bomenburcht (€ 20.000)

Enkele jaren geleden hebben wij het beleid voor dorps- en buurthuizen geharmoniseerd en de laatste gebouwen in eigendom overgedragen aan stichtingen. Eén van de onderdelen van het beleid is dat wij de kosten voor groot- en renovatieonderhoud betalen en het onderhoud coördineren en inkopen. Dat doen wij nog niet voor Buurthuis De Bomenburcht in Roden. Daarom voeren wij tot en met 2027 het meest noodzakelijke groot onderhoud uit. In 2028 nemen we het buurthuis op in de meerjaren onderhoudsplanung.

Participatiebeleid (€ 18.000)

Wij besteden veel aandacht aan participatie. Zo is het één van de onderwerpen uit het coalitieakkoord. Daarnaast is op 20 december 2023 het participatiebeleid aangenomen door de gemeenteraad. Hier is een uitgebreid participatietraject aan voorafgegaan. Het raadsbesluit over het nieuwe participatiebeleid bevatte nog geen financiële paragraaf. In het besluit staat: 'Daarnaast heeft het College van Burgemeester en Wethouders aangegeven bij de raad terug te komen met een voorstel voor extra budget t.b.v. de implementatie van het beleid'. Het gaat hierbij om financiële middelen voor de activiteiten die gemeente-breed opgepakt moeten worden. Reguliere participatiekosten zijn onderdeel van projectbegrotingen, maar dit zijn uitgaven die daar niet onder geschaard kunnen worden. Het gaat met name om scholing (trainingen, workshops, informatievoorzieningen).

Eenmalige ruimte (bedragen x € 1.000)	2025
Begraafplaats Nieuw-Roden	-25
Begraafplaats Veenhuizen	-30
Buurthuis De Bomenburcht	-20
Participatiebeleid	-18

Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen worden gevormd uit een aantal structurele niet aan producten of activiteiten gekoppelde inkomsten. Deze dekkingsmiddelen worden van het rijk (algemene uitkering), van de inwoners en het plaatselijke bedrijfsleven (onroerende zaakbelastingen en andere heffingen) en uit beleggingen verkregen.

Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025		2026		2027		2028	
Taakveld	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0.5 Treasury	2.445	3.203	2.448	3.823	2.277	3.593	2.073	3.371
0.61 OZB woningen	643	5.103	659	5.230	675	5.361	692	5.495
0.62 OZB niet-woningen	71	2.167	72	2.221	74	2.277	75	2.334
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	68.261	0	66.522	0	69.006	0	71.647
Vervangingsinvesteringen	255	0	261	0	268	0	275	0
Totaal	3.414	78.734	3.440	77.797	3.294	80.237	3.115	82.847

Treasury

Het taakveld Treasury bestaat uit de onderdelen rente en dividend.

Rente

De gemeente heeft per 1 september 2024 14 langlopende leningen op de balans staan. De rentelasten worden begroot op dit taakveld. Daarnaast vindt op dit taakveld de doorbelasting plaats van de rentelasten naar de diverse beleidsterreinen en de grondexploitatie.

Dividend

De gemeente Noordenveld is aandeelhouder in een aantal nutsbedrijven. Uit de winst van deze bedrijven kan dividend worden uitgekeerd.

Onroerende zaakbelastingen woningen en niet-woningen

De ramingen voor de OZB zijn gebaseerd op de waarde peildatum 1 januari 2024 en zijn van toepassing op het tijdvak 2025.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Via circulaire informeert het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gemeenten over de gemeentefondsuitkeringen. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeenten. Gemeenten ontvangen in principe op drie tijdstippen in het jaar de informatie over de gemeentefondsuitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota. Deze begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2024. Het gemeentefonds kent drie soorten uitkeringen: de algemene uitkering, de decentralisatie- en de integratie-uitkeringen.

Afspraken tussen Rijk en medeoverheden over stabielere en beheersbare financiering

In het voorjaar van 2024 is gesproken over een stabiele en beter beheersbare financiering van gemeenten (en provincies). In constructief overleg met de VNG en het IPO is besloten over te gaan tot het schrappen van de oploep van de opschalingskorting in combinatie met het vervroegd invoeren van de nieuwe financieringssysteem in 2024. Dit houdt in dat de koppeling van het accres aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp) per 2024 vervroegd is ingevoerd. De gekozen vorm van indexatie levert door de vormgeving op twee componenten de gewenste stabiliteit op. Uitgangspunt is dat de fondsen (gemeentefonds en provinciefonds) meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bbp volgen. De indexatie is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De volumeontwikkeling van de fondsen wordt gebaseerd op

een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor het fonds minder schommelt (volumedeel). De indexatie voor inflatie volgt de prijs bbp van het lopende jaar, waardoor de fondsen reëel 'op niveau' blijven (prijsdeel). Belangrijk is dat het accres een generieke indexatie betreft die bestaat uit een prijsdeel en een volumedeel. In het volumedeel van de bbp zit ook de stijging van lonen door volumegroei van de economie. In het prijsdeel zit het deel van de loonontwikkeling voortkomend uit prijsstijgingen. Het prijsdeel van de bbp-systematiek is daarin dus niet een-op-een vergelijkbaar met de Loon Prijs Ontwikkeling (LPO) zoals die ook wordt gebruikt bij de LPO-indexatie van de Rijksbegroting. Het accres is beleids- en bestedingsvrij. De wijze waarop (het volume- en prijsdeel) wordt ingezet is aan de gemeente.

Incidentele compensatie vanaf 2024 tot en met 2029

In verband met het vervroegen van de nieuwe financieringssysteem (bbp-indexatie) van 2027 naar 2024 daalt zowel het volume- als het LPO-accres voor de jaren 2024 tot en met 2029. Voor 2024 wordt dit volledig gecompenseerd en voor 2025 voor ongeveer de helft, waardoor een tekort van € 675 miljoen resteert. Voor de jaren 2026 tot en met 2029 vindt compensatie plaats, zodat uiteindelijk voor de gemeenten een positief saldo resulteert van € 675 miljoen, dat gelijk is aan het bedrag van het schrappen van de oploep van de opschalingskorting.

Opschalingskorting geschrapt vanaf 2026

Sinds 2015 is een korting op het gemeentefonds opgenomen, omdat verondersteld werd dat fusies leiden tot lagere kosten. In de meicirculaire 2024 is de opschalingskorting vanaf 2026 geschrapt. Dit betekent het einde van een structurele korting vanaf 2026 van € 675 miljoen. De opschalingskorting was al incidenteel geschrapt voor de jaren 2024 en 2025.

Besparingsverlies jeugd 2025

In de meicirculaire 2024 is opgenomen dat de geraamde extra besparing van het rijk van € 500 miljoen voor 2025 komt te vervallen, omdat de maatregelen die tot besparing moeten leiden nog niet zijn gerealiseerd. Het uitgangspunt is dat het vervallen van de extra besparing van het rijk geen budgettaire effecten heeft. Dit kan, omdat gemeenten in de begroting voor jeugdzorg rekening mochten houden met de voorgenomen besparing en een lagere raming van de uitgaven hebben opgenomen. Dit wordt voor 2025 nu teruggedraaid. In het hoofdlijnenakkoord van de formerende kabinetspartijen is opgenomen dat de besparing van € 511 miljoen op jeugdzorg ook voor 2026 en verder vervalt. Dit is uiteraard nog niet definitief en dus ook niet in de meicirculaire opgenomen. De provinciaal toezichthouder geeft voor de jaren 2026 tot en met 2028 toestemming een stelpost op te nemen 'nog te ontvangen rijksbijdrage jeugdzorg' van 100% van het gemeentelijk aandeel. V

Extra middelen voor indexatie Wmo

In de voorjaarsnota reserveert het Rijk een bedrag van € 75 miljoen in 2026 oplopend naar € 300 miljoen in 2029 voor de kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing Wmo. Deze middelen zijn op een aanvullende post gereserveerd en nog niet verwerkt in het gemeentefonds. Gemeenten moeten de algemene uitkering op basis van minimaal de meicirculaire ramen. Zolang deze middelen nog niet verwerkt zijn in de circulaire van het gemeentefonds kunnen gemeenten deze dus niet ramen.

Overige opbrengsten

Forensenbelasting (taakveld 3.4 Economische promotie)

Uitgangspunt is om de opbrengst met het verwachte inflatiepercentage te verhogen.

Toeristenbelasting (taakveld 3.4 Economische promotie)

Met ingang van 2016 zijn kinderen tot en met 12 jaar vrijgesteld van toeristenbelasting. Met de uitkomst van het onderzoek van Recreatieschap Drenthe is besloten om met ingang van 2021 gedifferentieerde tarieven te hanteren. De tarieven zijn: hotels, bungalowparken, B&B's en verhuuraccommodaties € 1,75 per persoon per nacht en campings en groepsaccommodaties € 1,10 per persoon per nacht. Voor 2025 blijven deze tarieven op hetzelfde niveau. In 2025 gaan we met de sector in gesprek over de gehanteerde tarieven.

Lijkbezorgingsrechten (taakveld 7.5 Begraafplaatsen)

De nieuwe beheersverordening begraafplaatsen en de daarbij behorende uitvoeringsbesluiten zijn in 2023 in werking getreden. Dit draagt bij aan een hogere kostendekkendheid en lost problemen in de uitvoering op. De verordening lijkbezorgingsrechten bevat nieuwe posten die dit ondersteunen. In 2025 verhogen we de tarieven, die nu in vergelijking met andere gemeenten op sommige punten laag zijn.

Marktgelden (taakveld 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen)

De marktgelden die we momenteel nog heffen, zijn de weekmarktgelden van Peize.

Reinigingsheffingen (taakveld 7.3 Afval)

Het uitgangspunt op dit onderdeel is de kostendekkendheid. Het tarief afvalstoffenheffing wordt ten opzichte van 2024 met € 13,33 verhoogd. Deze opbrengsten vallen onder het programma Groen Belevén. Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Rioolheffing (taakveld 7.2 Riolerings)

Het uitgangspunt op dit onderdeel is de kostendekkendheid. Ten opzichte van 2024 stijgt het tarief bij een gemiddelde woningwaarde met € 27,97. De stijging hangt samen met de gestegen kosten en projecten als Norg-West en Peize. Deze opbrengsten vallen eveneens onder het programma Groen Belevén. Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Vergelijkend overzicht belastingdruk woningen 2025 en 2024

Heffing	2025	2024	Stijging 2024 ten opzichte van 2023	
			relatief	absoluut
Afvalstoffenheffing meerpersoons	€ 294,68	€ 281,35	4,7%	€ 13,33
Rioolheffing	€ 325,53	€ 297,56	9,4%	€ 27,97
Onroerendezaakbelastingen	€ 377,99	€ 349,35	8,2%	€ 28,64
Totaal	€ 998,20	€ 928,26	7,5%	€ 69,94

Er is bij onroerendezaakbelastingen rekening gehouden met een opbrengststijging van 3% (trendmatig) en een eenmalige aanvullende stijging van 2%. Individueel kunnen verschillen ontstaan afhankelijk van de ontwikkeling van de WOZ-waarde.

Beschikbare middelen na vaststelling van de begroting

Na vaststelling van de Programmabegroting 2025, inclusief exploitatie- investeringsvoorstellen en dekkingsvoorstellen, bedragen de beschikbare middelen:

	x € 1.000
Vrij budgetruimte	445
Eénmalige ruimte	59
Budget vervangingsinvesteringen	0
Nog beschikbaar	504

De standen van de algemene reserve, reserve sociaal domein en reserve grondexploitaties (inclusief toekomstig beslag en voor de algemene reserve exclusief het benodigd bedrag voor afdekken van de risico's) zijn:

	x € 1.000
Algemene reserve	11.068
Reserve sociaal domein	4.954
Reserve grondexploitaties	4.546

2. Incidentele baten en lasten

Als gevolg van de voorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording) dient in de programmabegroting een overzicht te worden gegeven van de incidentele baten en lasten. Het provinciaal toetsingscriterium 'materieel evenwicht' gaat immers uit van een begrotingssaldo dat het resultaat is van uitsluitend structurele baten en lasten. De incidentele baten en lasten moeten per programma worden vermeld. Dit geeft de volgende opstelling:

Incidentele baten en lasten bedragen x € 1.000					
Lasten per programma	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
<i>Uit startsaldo begroting</i>					
Samen doen	IHP verlenging noodlokalen Hoge Holt t/m 2027	64	65	67	
	(Ver)plaatsen tijdelijke huisvesting De Hekakker	598		598	
Samen ontwikkelen	Uitvoeringskosten woningbouwteam t/m 2026	711	729		
Groen beleven	Bomenherstelplan t/m 2026	97	99		
Werken, ondernemen en ontspannen	Acquisitiefunctie t/m 2026	27	27		
	Co-financiering Leader t/m 2026	21	22	22	
	Doorontwikkeling Museum Kinderwereld t/m 2025	21			
	Designdeal Veenhuizen t/m 2026	10	11		
	Marketing Koloniën van Weldadigheid t/m 2026	36	37		
Duurzaam voor nu en later	Uitvoering Warmtevisie Noordenveld t/m 2026	318	326		
	Uitvoeringskosten programma duurzaamheid t/m 2026	290	297		
Helder zicht	Toevoeging aan algemene reserve (sparen voor 2026)	2.500			
	Rechtmatigheidsverantwoording t/m 2026	76	77		
Totaal uit startsaldo begroting		4.769	1.690	687	0
<i>Uit nieuwe beleidsvoorstellen</i>					
Samen doen	Fonds leefbaarheid	50			
Samen ontwikkelen	Flexwonen	275			
Duurzaam voor nu en later	Uitvoering Warmtevisie Noordenveld t/m 2026	-100	-100		
	Uitvoeringskosten programma duurzaamheid	-100	-100		
Groen beleven	Transformatieplan Oosterduinen	50			
Helder zicht	K2f SAAS 2025	48			
	Intrekken toevoeging aan algemene reserve (sparen voor 2026)	-2.500			

Totaal uit nieuwe beleidsvoorstellen		-2.277	-200	0	0
Totaal incidentele lasten		2.492	1.490	687	0
Baten per programma	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
<i>Uit primitieve begrotingssaldo</i>					
Helder zicht	Incidentele korting van € 675 miljoen op het gemeentefonds in 2025	-1.096			
Totaal uit primitieve begrotingssaldo		-1.096	0	0	0
<i>Uit nieuwe beleidsvoorstellen</i>					
Samen doen	Algemene reserve: Fonds leefbaarheid	50			
Samen ontwikkelen	Reserve grondexploitatie: Flexwonen	275			
Groen beleven	Reserve sociale volkshuisvesting Norg: Transformatieplan Oosterduinen	50			
Totaal uit nieuwe beleidsvoorstellen		375	0	0	0
Totaal incidentele baten		-721	0	0	0

Toelichting bij de incidentele lasten

Uit startsaldo begroting

IHP verlenging noodlokalen Hoge Holt

In 2022 is besloten om de huur van noodlokalen 't Hoge Holt te verlengen t/m 2027.

Uitvoeringskosten woningbouwteam t/m 2026

De uitvoeringskosten woningbouwteam worden geraamd tot en met 2026. We ramen de direct aan het woningbouwteam gerelateerde vaste salarislaster incidenteel. De formatieve uitbreiding zal op enig moment in 2027 weer tenietgedaan worden door personeel flexibel in te zetten en vacatures die ontstaan door personeel dat vrijwillig vertrekt of met pensioen gaat worden niet ingevuld.

Bomenherstelplan t/m 2026

De opdracht wordt eenmalig voor 4 jaar (tot en met 2026) op de markt gezet.

Acquisitiefunctie t/m 2026

Het eenmalige budget uit de begroting 2022 wordt voortgezet tot en met 2026.

Co-financiering Leader t/m 2027

Tot en met 2027 wordt co-financiering beschikbaar gesteld voor innovatieve, toekomstgerichte en onderscheidende plannen.

Doorontwikkeling Museum Kinderwereld t/m 2025

We willen Museum Kinderwereld in de komende twee jaar ondersteunen met innovatie en doorontwikkeling van de presentatie. Dit is conform het onderzoeksrapport waar de gemeenteraad op 11 juli 2019 mee ingestemd heeft. Dit eerst voor twee jaar te doen tot aan het einde van de uitvoeringsovereenkomst 2022-2025 Museum Kinderwereld.

4588
4589
4590
4591
4592
4593
4594
4595
4596
4597
4598
4599
4600
4601
4602
4603
4604
4605
4606
4607
4608
4609
4610
4611
4612
4613
4614
4615
4616
4617
4618
4619
4620
4621
4622
4623
4624
4625
4626
4627
4628
4629
4630
4631
4632
4633
4634
4635

Designdeal Veenhuizen t/m 2026

In de begroting 2023 is aangekondigd een bedrag voor de komende 3 jaar beschikbaar te stellen.

Marketing Koloniën van Weldadigheid t/m 2026

De Actie- en Investeringsagenda Marketing Koloniën van Weldadigheid is in 2023 gestart en loopt door tot en met 2026.

Uitvoering Warmtevisie Noordenveld t/m 2026

Het eenmalige budget uit de begroting 2022 wordt voortgezet tot en met 2026.

Uitvoeringskosten programma duurzaamheid t/m 2026

Het eenmalige budget uit de begroting 2022 wordt voortgezet tot en met 2026. We ramen de direct aan de uitvoeringskosten programma duurzaamheid gerelateerde vaste salarislaster incidenteel. De formatieve uitbreiding zal op enig moment in 2027 weer tenietgedaan worden door personeel flexibel in te zetten en vacatures die ontstaan door personeel dat vrijwillig vertrekt of met pensioen gaat worden niet ingevuld.

Toevoeging aan algemene reserve t/m 2025 (sparen voor 2026)

Ook in 2025 doteren we middelen aan de algemene reserve voor het opbouwen van een buffer binnen het eigen vermogen om een tekort in 2026 op te kunnen vangen..

Rechtmatigheidsverantwoording t/m 2026

Om de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording en de borging daarvan in de organisatie te kunnen ondersteunen dient de huidige capaciteit tot en met 2026 uitgebreid te worden.

Uit nieuwe beleidsvoorstellen

Fonds leefbaarheid (€ 50.000)

Bij de behandeling van de perspectiefnota 2025 is een amendement aangenomen, waarin voorgesteld wordt de begroting aan te passen door eenmalig in 2025 Fonds Leefbaarheid aan te vullen met € 50.000.

Flexwonen (€ 275.000)

Over een periode van tien jaar verwachten wij in totaal een tekort op de exploitatie van € 275.000. Een apart raadsvoorstel volgt.

Transformatieplan Oosterduinen (€50.000)

Voortzetting van het transformatieplan Oosterduinen vraagt een bijdrage van € 50.000 uit de reserve sociale volkshuisvesting Norg.

Uitvoering Warmtevisie Noordenveld t/m 2026

Bij het doorlichten van de begroting is geconstateerd dat het incidentele budget kan worden verlaagd met € 100.000.

Uitvoeringskosten programma duurzaamheid t/m 2026

Bij het doorlichten van de begroting is geconstateerd dat het incidentele budget kan worden verlaagd met € 100.000.

K2f SAAS (software as a service) in 2025

In 2025 worden eenmalige implementatiekosten gemaakt.

Intrekken toevoeging aan algemene reserve (sparen voor 2026)

Om een sluitende begroting 2025 aan te kunnen bieden stellen we voor geen dotatie meer te doen aan de algemene reserve van € 2,5 miljoen.

Toelichting bij de incidentele baten

Uit startsaldo begroting

Incidentele korting van € 675 miljoen op het gemeentefonds in 2025

Op 15 april heeft het rijk haar voorjaarsnota gepubliceerd. De voorjaarsnota van het rijk kan worden gezien als de voorloper van de meicirculaire. In deze voorjaarsnota geeft het rijk aan dat de nieuwe financieringssystematiek voor gemeenten en provincies eerder wordt ingesteld. De nieuwe financieringssystematiek (op basis van het BBP in plaats van “trap op trap af systematiek”) gaat al in per 2024 in plaats van 2027. Het nadeel compenseert het rijk voor 2024 volledig, maar voor 2025 slechts voor de helft aan gemeenten. Dit betekent dat gemeenten in 2025 eenmalig € 675 miljoen minder algemene uitkering ontvangen dan was voorzien in de laatste circulaire. Voor Noordenveld betekent dit een incidentele negatieve inkomst van € 1,1 miljoen.

Uit nieuwe beleidsvoorstellen

Fonds leefbaarheid (€ 50.000)

Tegenover de incidentele uitgave staat een onttrekking aan de algemene reserve van € 50.000.

Flexwonen (€ 275.000)

Tegenover de incidentele uitgave staat een onttrekking aan de reserve grondexploitaties van € 275.000.

Oosterduinen (€50.000)

Tegenover de incidentele uitgave staat een onttrekking aan de reserve sociale volkshuisvesting Norg van € 50.000.

Onvoorzien

Het BBV schrijft voor (artikel 8 en 17) dat er een bedrag voor onvoorzien in de begroting dient te worden opgenomen. Deze post dient reëel te worden geraamd. De ervaring van de afgelopen jaren leert dat er gebruik wordt gemaakt van deze begrotingspost, bijvoorbeeld voor een gemeentelijke bijdrage aan samenwerkende hulporganisaties. Dit bedrag is in deze begroting, gebaseerd op € 1 per inwoner, gesteld op € 32.000.

3. Subsidies

De raad stelt de budgetten beschikbaar waar het college subsidies uit verstrekt. Een aantal budgetten is voor instellingen die met naam en maximaal toe te kennen subsidie op de begroting staan (subsidieren op basis van een begrotingspost, artikel 4:23 lid 3c Algemene wet bestuursrecht, Awb).

Subsidies per instelling (bedragen x € 1.000)		2024	2025
Stichting Welzijn in Noordenveld		1.390	1.432
Peuterplaatsen (inclusief VVE)	Algemeen	329	343
Zwembaden	Molenduinbad	516	532
	Zomerbad Peize	58	60
	Veenhuizen	41	42
Cultuureducatie Noordenveld		128	131
Bibliotheek	Algemeen	478	492
	Huur	78	80
Museum Kinderwereld		116	119
Winsinghhof		263	271
Museum Havezate Mensinge		109	113
Totaal		3.506	3.615

Subsidie op basis van een begrotingspost

De raad stelt naast de budgetten voor de grote instellingen, subsidiebudgetten beschikbaar waar het college verschillende subsidies uit verstrekt. De subsidies zijn bedoeld voor activiteiten die bijdragen aan het realiseren van beleidsdoelstellingen (artikel 4:23 lid 1 Awb). Fonds Leefbaarheid is een voorbeeld van een dergelijk budget.

4. Functie van de begroting en kaders

Inleiding

De begroting en jaarstukken zijn om vier redenen belangrijk voor u als raad. We noemen hier de volgende begrotingsfuncties:

- de autorisatiefunctie;
- (op grond van het budgetrecht);
- de allocatiefunctie (verdeling van middelen op basis van vastgesteld beleid);
- de controlerende functie (wordt nog versterkt in het duale stelsel);
- het geven van goed inzicht in de financiële positie.

De raad heeft tot taak ervoor te zorgen dat de begroting in evenwicht is. Structurele uitgaven moeten worden gedekt door structurele inkomsten en incidentele uitgaven moeten worden gedekt door incidentele inkomsten. Voor deze taak is een adequaat inzicht in de financiële positie noodzakelijk en 'het geven van een goed inzicht in de financiële positie' wordt daarom wel omschreven als de vierde begrotingsfunctie. De zorg voor een sluitende begroting betekent dat de raad een goed inzicht moet hebben in de financiële positie. Bij het opstellen van de begroting worden de ontwikkelingen in het lopende begrotingsjaar en de uitkomsten van de jaarrekening van het jaar ervoor meegenomen. Daardoor is de financiële positie bij de jaarrekening van groot belang en dient de raad zich hier een oordeel over te vormen. Daarom maakt de financiële positie ook een expliciet onderdeel uit van de financiële begroting en van de jaarrekening (van de balans).

De financiële positie wordt wel omschreven als 'het vermogen van gemeenten in relatie tot de exploitatie, met inachtneming van de risico's'. Het weerstandsvermogen richt zich op de mogelijkheden tot het opvangen van onverwachte tegenvallers. Doordat gemeenten meer taken hebben gekregen en meer risico's zijn gaan dragen, door decentralisatie en door een complexer wordende samenleving, is de behoefte aan een meerjarig inzicht in de financiën toegenomen. Daarin voorzien nu dus de voorschriften voor begroting en verantwoording.

Kaders

In de perspectiefnota 2025 zijn de kaders geformuleerd waarbinnen de programmabegroting 2025 is opgesteld.

Tenslotte willen we de toetsingskaders in herinnering brengen die met ingang van de begroting 2010 zijn vastgesteld en nog steeds actualiteitswaarde hebben. Om de begroting en de werkdruk beheersbaar te houden hebben wij een aantal uitgangspunten vastgelegd. Daarmee wordt duidelijkheid geschapen voor onze externe relaties en de eigen organisatie.

We zetten ze hieronder op een rijtje:

- nieuwe taken die door rijksregelgeving bij de gemeente terechtkomen, worden uitsluitend bekostigd uit de daarvoor beschikbaar komende extra middelen. Zonder extra geld geen extra taken. Het ambitieniveau is passend bij de rijksvergoeding;
- nieuw beleid op basis van eigen prioriteiten wordt eerst dan opgepakt wanneer er middelen worden gevonden in de lopende begroting. Daarbij geldt het adagium dat je datgene wat je niet hebt, minder mist dan datgene dat je al wel hebt;

- 4740 • projecten in de sfeer van gebiedsontwikkeling die leiden tot extra inkomsten voor de
4741 gemeente zelf gaan voor op die projecten waarbij dat niet of nauwelijks het geval is;
4742 • werkzaamheden aan beleidsontwikkelingen die niet absoluut noodzakelijk zijn worden
4743 stilgelegd. Met plannen en nota's die verwachtingen oproepen die niet of moeizaam
4744 kunnen worden waargemaakt wordt zeer terughoudend omgegaan. Concreet betekent dit
4745 onder meer dat de al vastgestelde nota's binnen de bestaande budgetten tot uitvoering
4746 worden gebracht. Voor het overige zal uiterst terughoudend worden omgegaan met het
4747 ontwikkelen van nieuw beleid.
4748

4749 **Financieel toezicht**

4750 De provincie heeft als toezichthouder in april 2024 ons de Begrotingscirculaire 2025-2028 voor
4751 gemeenten toegestuurd. Daarna zijn de Voorjaarsnota 2024 van het rijk, de meicirculaire 2024 en
4752 het Hoofdpijnenakkoord verschenen met daarin gevolgen voor de gemeenten. Met de aanvulling op
4753 de begrotingscirculaire informeert de provincie gemeenten over onderwerpen die hieruit
4754 voortkomen en die belangrijk zijn voor de begroting 2025-2028.
4755

4756 Als gemeente komen we voor repressief toezicht in aanmerking wanneer we voldoen aan:

- 4757 • een reëel structureel sluitende begroting 2025, dan wel een meerjarenraming waarin
4758 minimaal 2028 reëel sluitend is.
- 4759 • De vastgestelde jaarrekening 2023 en de begroting 2025 moeten tijdig, respectievelijk vóór
4760 15 juli en 15 november 2024, aan Gedeputeerde Staten zijn ingezonden.
4761

4762 Het centraal uitgangspunt in het financieel toezicht van de provincie is dat er een structureel en
4763 reëel evenwicht is in de (meerjaren)begroting. Als structurele lasten gedekt zijn door structurele
4764 baten is er sprake van structureel evenwicht. Dit geldt per jaarschijf. Hiervoor is het van belang dat
4765 uit de begroting duidelijk blijkt welke geraamde baten en lasten structureel van aard zijn en welke
4766 incidenteel. Het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten en van de beoogde
4767 structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn hierbij van groot belang .
4768 Het reëel evenwicht houdt in dat de ramingen volledig, realistisch en haalbaar zijn.
4769

4770 **Afspraak eenmalige korting € 675 miljoen op het gemeentefonds in 2025**

4771 Gemeenten kunnen de eenmalige daling van het gemeentefonds van € 675 miljoen in 2025
4772 aanmerken als negatieve incidentele baat. Zij zijn hiertoe niet verplicht. Voor het financieel toezicht
4773 gelden onverminderd de uitgangspunten van het Gemeenschappelijk Toezichtkader.
4774

4775 **Extra middelen voor indexatie Wmo**

4776 Het toezichtskader blijft dat gemeenten de algemene uitkering op basis van minimaal de
4777 meicirculaire moeten ramen. Nu extra middelen voor indexatie Wmo nog niet verwerkt zijn in de
4778 circulaire van het gemeentefonds kunnen gemeenten deze dus niet ramen.
4779

4780 **Verlengen richtlijn extra middelen jeugdzorg voor 2025-2028**

4781 Gemeenten mogen in de jaarschijven 2026, 2027 en 2028 de middelen zoals die in de
4782 Hervormingsagenda zijn afgesproken als structurele en reële raming meenemen in hun
4783 meerjarenraming. Concreet gaat het om respectievelijk € 284 miljoen, € 211 miljoen en € 250
4784 miljoen. Daarnaast mogen gemeenten in hun begroting rekening houden met een besparing op de
4785 uitgaven van € 500 miljoen in 2026 en vanaf 2027 € 511 miljoen (structureel) als gevolg van
4786 maatregelen die het rijk zal uitwerken.
4787

4788 **Verlengen richtlijn extra middelen klimaat voor 2025-2028**

4789 Gemeenten kunnen erop rekenen dat ze voor de jaren na 2023 in ieder geval hetzelfde bedrag voor
4790 klimaat- en energietaken ontvangen als in 2023 voor de basisfinanciering. Gemeenten mogen het
4791 bedrag wat zij in 2023 ontvangen voor de klimaat- en energiegelden opnemen als structurele baat
4792 in de begroting 2025 voor de jaren 2025 tot en met 2028. Voor wat betreft de planfinanciering is nog
4793 veel onzeker. Gemeenten kunnen dit ramen op basis van de verkregen beschikking. Voor zowel de
4794 basis als de planfinanciering geldt hierbij dat gemeenten een gelijk bedrag aan extra lasten
4795 opnemen voor de klimaat- en energietaken.

4796

4797 **Raming BTW-compensatiefonds (BCF)**

4798 Gemeenten kunnen in de ramingen in hun begroting en meerjarenraming rekening houden met
4799 de ruimte onder het plafond van het BCF.

4800

4801 **Toezicht**

4802 Jaarlijks voor 1 januari van het betreffende jaar besluit de provincie of onze gemeente onder
4803 repressief (toezicht achteraf) of preventief toezicht valt. Tot op heden vallen wij onder
4804 repressief toezicht.

4805

4806

5. Meerjarenraming

Grondslagen meerjarenraming tot en met 2028

Het BBV schrijft voor dat de meerjarenraming een raming bevat van de financiële gevolgen voor de drie jaren opvolgend op het begrotingsjaar, waaronder de baten en lasten van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen. De meerjarenraming dient in het kader van het onderzoek door de provinciale toezichthouder Duurzaam Financieel Evenwicht een positief saldo te hebben. Voor het opstellen van de meerjarenraming wordt de primitieve begroting 2025 als basisjaar gehanteerd voor de doorrekening van de onderstaande percentages.

Kaders perspectiefnota

In de perspectiefnota zijn(aanvullende) kaders geformuleerd waarbinnen de meerjarenraming 2026-2028 is opgesteld.

Indexering

Voor de volgende kostensoorten geldt een inflatiepercentage van:

- werkgeverslasten: 2,5%;
- subsidies en bijdragen: 3,0%;
- Huren en pachten: 3,0%;
- Tarieven sportaccommodaties: 3,0%
- Belastingen: 3,0%.

Voor de werkgeverslasten geldt dat deze ook voor het meerjarenperspectief worden geïndexeerd met 2,5%. De overige onderdelen worden voor het meerjarenperspectief geïndexeerd met 2,5%.

Toelichting werkgeverslasten

Voor de raming van de loonontwikkeling 2025 wordt aangesloten bij de laatst vastgestelde CAO, voor de jaren daarna kan rekening gehouden worden met een stijging van 2,5%.

Toelichting leveringen derden

Bij de budgetten leveringen derden is voor alle jaren de indexering bepaald op 3,0% op basis van de prijsontwikkeling van het van het bruto binnenlands product, zoals opgenomen in de meicirculaire 2024.

Toelichting subsidies en bijdragen

Voor gesubsidieerde instellingen worden de budgetten aangepast met 3,0%. Daar waar sprake is van het onderdeel looncomponent en voor zover er al geen afzonderlijke individuele afspraken zijn gemaakt, wordt uitgegaan van de CAO.

Budget vervangingsinvesteringen

Dit budget wordt jaarlijks berekend aan de hand van de zogenaamde 'vrijval'. De vrijval bestaat uit een component afschrijving (van afgeschreven activa) en een component rente (als gevolg van dalende boekwaardes van activa).

Algemene uitkering en integratie-uitkering Participatie

De algemene uitkering 2025 tot en met 2028 is gebaseerd op de meicirculaire 2024.

4854 **Kapitaallasten**
4855 De begrote bedragen zijn gebaseerd op de boekwaarden van activa voor de jaren 2024 tot en met
4856 2027.

4857
4858 **Incidentele lasten en baten**
4859 Er zijn in de (meerjaren)begroting geen incidentele baten en lasten van majeure omvang
4860 opgenomen met uitzondering van (incidentele) uitgaven ten laste van de eenmalige ruimte 2025.

4861
4862 **Verbeteren structurele exploitatieruimte**
4863 Om een beter evenwicht in onze meerjarenbegroting te krijgen en daarmee de structurele
4864 exploitatieruimte te verbeteren hebben wij de volgende uitgangspunten geformuleerd.

4865
4866 **Wij dekken structurele uitgaven af met structurele inkomsten.**
4867 *Toelichting*

4868 Een van de basale uitgangspunten voor ons financiële beleid is het evenwicht in onze structurele
4869 inkomsten en uitgaven. Er is sprake van een structureel evenwicht in de begroting als structurele
4870 uitgaven gedekt zijn door structurele inkomsten. Dit is voor elke afzonderlijke jaarschijf binnen het
4871 vierjarig perspectief aan de orde.

4872
4873 **Onze ramingen zijn volledig, realistisch en haalbaar.**
4874 *Toelichting*

4875 Een tweede element dat van groot belang is in onze begrotingssystematiek is dat onze ramingen in
4876 de begroting volledig, realistisch en haalbaar zijn. Wij bereiken dit door de realisatie van inkomsten
4877 en uitgaven te monitoren en waar nodig bij te stellen in de programmabegroting,
4878 trimesterrapportage of separate voorstellen met begrotingswijzigingen.

4879
4880 **Bij overheveling van taken en middelen vanuit het Rijk worden de hierbij behorende middelen**
4881 **decentraal begroot.**

4882 *Toelichting*
4883 In de algemene uitkering uit het gemeentefonds worden door het Rijk gelden beschikbaar gesteld
4884 voor de uitvoering van de gemeentelijke taken. De bijdrage uit het fonds is een algemeen
4885 dekkingsmiddel. In de algemene uitkering zijn ook integratie-uitkeringen en decentralisatie-
4886 uitkeringen (IU's/DU's) opgenomen. Dit zijn middelen voor taken die vanuit het rijk zijn
4887 overgeheveld naar gemeenten. Ook maken taakmutaties onderdeel uit van de algemene uitkering.
4888 De daadwerkelijke besteding hiervan valt binnen de beleidsvrijheid van de gemeente. Wij
4889 verwerken de middelen voor integratie-/decentralisatie-uitkeringen en taakmutaties in de
4890 begroting ook aan de uitgavenkant, vanaf het moment dat er een plan ligt en het college hier
4891 positief over heeft besloten. Is dit niet het geval, dan vallen deze middelen vrij als algemeen
4892 dekkingsmiddel.

4893
4894 **Bij nieuw beleid en intensivering van bestaand beleid worden alle lasten en baten in de**
4895 **meerjarenbegroting opgenomen voor de looptijd van het betreffende beleid.**

4896 *Toelichting*
4897 Onder nieuw beleid wordt verstaan:
4898

- beleid dat niet in de door de raad vastgestelde strategische visie of het raadsprogramma is

4899 opgenomen;
4900

- de medebewindstaken die op de gemeente afkomen.

Het nieuwe beleid wordt bij aanvang van een nieuwe bestuursperiode opgenomen in het bestuursprogramma en vervolgens jaarlijks geactualiseerd bij de programmabegroting. Vooruitlopend op de concrete uitwerking in de programmabegroting geven wij bestuurlijke ambities en ontwikkelingen in de kaderbrief weer. In de programmabegroting vertalen wij de beleidsvoorstellen financieel en vindt er een integrale afweging plaats van de bestuurlijke ambities, ontwikkelingen, het nieuwe beleid in relatie tot de financiële, planningstechnische en formatieve mogelijkheden. Bij voorstellen voor nieuw beleid worden alle lasten, baten en eventuele investeringskredieten in beeld gebracht, zodat een volledig beeld van de financiële consequenties van een beleidskeuze ontstaat. Ditzelfde geldt ook voor de intensivering van bestaand beleid. Na besluitvorming over nieuw en/of geïntensiveerd beleid worden alle lasten en baten opgenomen in de meerjarenbegroting voor de looptijd van het betreffende beleid.

Heffingen en leges zijn in principe kostendekkend.

Toelichting

In de perspectiefnota 2024 zijn de uitgangspunten geformuleerd ten behoeve van de heffingen en leges. Een nader onderzoek naar de hoogte van de leges is aan te bevelen. Dekkingspercentages van de leges ten aanzien van de parafen 1 tot en met 3 liggen in deze begroting ruim onder de 100% (kostendekking), vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Het systeem van de vrijvallende kapitaallasten waarbij de vrijkomende middelen worden ingezet voor nieuwe of vervangingsinvesteringen zetten we onverminderd voort.

Toelichting

Het is beleidsmatig de ruggengraat voor een gezond investeringsklimaat. Aantasting hiervan leidt op termijn onherroepelijk tot een gebrek aan dekkingsmogelijkheden.

Werken met voorbereidingskredieten of een algemeen voorbereidingskrediet.

Toelichting

Werken met voorbereidingskredieten om de huidige situatie van jarenlang kredieten meeslepen wordt 'voorkomen'. Met andere woorden geen plan, geen geld (behalve een voorbereidingskrediet).

Herintroduceren van een slotwijziging.

Toelichting

Vanwege de noodzaak van begrotingsrechtmatigheid biedt het college de raad ter vaststelling een extra begrotingswijziging aan in de vorm van een slotwijziging. Volgens de Financiële verordening door u vastgesteld in 2018 informeert het college de raad door middel van twee tussentijdse rapportages over de realisatie van de begroting van de gemeente over het lopende boekjaar.

Daarnaast zou ervoor gekozen kunnen worden om overschrijdingen van meer dan € 100.000 los van de bestaande rapportages aan de raad te melden. Jaarlijks wordt dit nu bij de jaarrekening opgenomen (begrotingsrechtmatigheid). Op grond van artikel 192 in de Gemeentewet is het tot uiterlijk het einde van het begrotingsjaar mogelijk om de begroting te wijzigen.

Omgaan met onder- en overschrijdingen:

- (dreigende) overschrijdingen tijdig melden;
- zelf compensatie zoeken voor overschrijdingen per portefeuillehouder;
- onderschrijdingen en aanbestedingsvoordelen niet opsouperen.

4949 *Toelichting*

4950 Uiteraard blijven de twee trimesterrapportages leidend voor de informatievoorziening college en
4951 raad. Er kunnen zich echter omstandigheden voordoen waarbij het raadzaam is ontwikkelingen
4952 eerder te melden.

4953

4954 **Ontwikkelen bewustzijn financiële kaders bij nieuw beleid in het kort geformuleerd:**

- 4955 • plannen maken - geen geld > niet doen;
- 4956 • eerst geld - dan plannen maken > wel doen.

4957 *Toelichting*

4958 Te veel en te vaak zien we dat met name investeringsbudgetten worden aangevraagd waar geen
4959 informatie is aangegeven over de realiseerbaarheid van de investering in tijd en capaciteit. Dit leidt
4960 jaarlijks tot veel overloophudgetten. Door aan de voorkant meer te toetsen op haalbaarheid in tijd
4961 en capaciteit kunnen we dit beter beheersen.

4962

4963 **Versterking eigen vermogen**

4964 Vanaf de begroting 2021 zijn voorstellen gedaan om het eigen vermogen en in het bijzonder de
4965 algemene reserve en (verder) te versterken. Hieronder zijn een aantal uitgangspunten geformuleerd
4966 om het eigen vermogen te versterken.

4967

4968 **We verbeteren onze solvabiliteit.**

4969 *Toelichting*

4970 De mate waarin we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen is gestegen van 19% in 2020
4971 (bron: jaarrekening) naar 25% in 2023 (bron: jaarrekening), na een afname van de solvabiliteit
4972 daarvoor. Bij de begroting 2024 hielden we nog rekening met een solvabiliteitsratio van 20%. Dit
4973 kengetal geeft de verhouding aan tussen ons eigen en vreemde vermogen.

4974 Ons streefcijfer van de solvabiliteit is minimaal 25%. Met de afgesproken structurele dotatie van
4975 € 275.000 aan de algemene reserve zetten we deze benodigde stappen.

4976

4977 De verhoging van onze solvabiliteitsratio naar minimaal 25% willen we bereiken door:

- 4978 • periodieke herziening van onze bestemmingsreserves, op basis van de nota reserves en
4979 voorzieningen. Elke uitgave ten laste van een bestemmingsreserve verlaagt ons eigen
4980 vermogen;
- 4981 • nieuw beleid alleen te bekostigen vanuit de reguliere begrotingsruimte, niet vanuit onze
4982 reservepositie;
- 4983 • jaarlijks beschikbare begrotingsruimte toe te voegen aan het eigen vermogen.

4984

4985 **De eenmalige ruimte wordt ingezet voor het versterken van het vermogen.**

4986 *Toelichting*

4987 Eenmalige ruimte ontstaat doordat de kapitaallasten van een investering gedurende het eerste jaar
4988 voor 50% wordt doorberekend in de exploitatie. Over de resterende 50% kan eenmalig beschikt
4989 worden. Besloten is om een deel van dit bedrag specifiek te bestemmen voor een nader (eenmalig)
4990 doel. Dit kan onder meer zijn het versterken van het eigen vermogen.

4991

4992 **Incidentele budgetten:**

- 4993 • Incidentele budgetten die in het betreffende begrotingsjaar niet zijn ingezet, vallen bij het
4994 jaarverslag vrij in het jaarrekeningresultaat;
- 4995 • Indien het college van mening is dat het budget toch beschikbaar dient te blijven, dient dit
4996 in het jaarverslag te worden gemeld, waarna besluitvorming in de raad plaats kan vinden.

4997 *Toelichting*

4998 Om jaarlijks een integrale afweging te kunnen maken tussen de beschikbare financiële middelen en
4999 de bestuurlijke ambities, is het van belang dat het financiële kader en de planning wordt bewaakt.

5000 Dit betreft niet alleen beleid met een structureel karakter, maar ook tijdelijke projecten met een
5001 incidenteel karakter. Omdat alle lasten en baten in de meerjarenbegroting worden opgenomen,
5002 dient bij een gewijzigde planning en/of financiële uitgangspunten te worden gerapporteerd en de
5003 begroting hier al dan niet op aangepast te worden. Voor beleid met een incidenteel karakter,
5004 waarvoor incidentele middelen beschikbaar zijn gesteld, worden eventuele voordelen of nadelen
5005 gerapporteerd in het jaarverslag. De middelen vallen vrij in het begrotingsresultaat. Onder een
5006 incidenteel karakter verstaan wij beleid dat zich gedurende maximaal het in een begroting
5007 gepresenteerde meerjarenperspectief voordoet. Het betreft hier nadrukkelijk eenmalige zaken.
5008 Deze beleidslijn draagt er aan bij dat u als raad vanuit uw kaderstellende rol een nieuwe afweging
5009 kan maken.

5010

5011 **Wij continueren de structurele toevoegingen aan de algemene reserve:**

- 5012 • Wij berekenen jaarlijks bij de programmabegroting in welke mate de structurele
5013 toevoegingen effect hebben op de solvabiliteit;
- 5014 • Afhankelijk van de omvang van onze solvabiliteitsratio doen wij voorstellen voor de inzet van
5015 de structurele toevoegingen.

5016 *Toelichting*

5017 Vanaf de begroting 2021 is besloten om structureel een bedrag toe te voegen aan de algemene
5018 reserve. Wij stellen voor deze structurele toevoegingen te continueren en hiermee de
5019 vermogenspositie verder te versterken. Jaarlijks zullen wij bij de samenstelling van de
5020 programmabegroting toetsen of de solvabiliteit binnen de gewenste bandbreedte van ons
5021 bovenstaande uitgangspunt beweegt. Daarbij betrekken wij de structurele toevoegingen aan de
5022 algemene reserve. Binnen het totaal van de begroting dienen de betreffende toevoegingen passend
5023 te zijn. Indien de solvabiliteit binnen de bandbreedte beweegt, is er ruimte voor nieuw beleid. Hierbij
5024 dienen de uitgangspunten rondom nieuw beleid in ogenschouw te worden genomen.

5025

5026 **Er komt een relatie tussen het ambitieniveau en de belastingdruk.**

5027 *Toelichting*

5028 De verhouding tussen het ambitieniveau en de belastingdruk is uit balans. Hierdoor is de begroting
5029 amper sluitend te maken en daalt onze algemene reserve. Deze situatie is niet langer vol te houden.
5030 Dit betekent dat het ambitieniveau moet worden bijgesteld of de belastingen worden verhoogd.

Meerjarenraming tot en met 2028

Bedragen x € 1.000	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Meerjarenbegroting 2026			Meerjarenbegroting 2027			Meerjarenbegroting 2028		
Programma's	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Samen doen	45.958	15.967	-29.991	39.120	8.796	-30.324	45.038	9.653	-35.385	44.834	9.666	-35.170	44.941	9.689	-35.253	44.052	9.712	-34.340
Samen ontwikkelen	8.837	8.046	-791	6.826	4.253	-2.573	7.853	4.892	-2.961	12.264	8.565	-3.698	9.742	6.879	-2.864	9.940	7.012	-2.928
Bestuur en samenleving	4.801	518	-4.283	4.271	493	-3.778	5.117	807	-4.310	5.124	788	-4.336	5.325	785	-4.540	5.530	781	-4.749
Groen beleven	19.253	11.093	-8.160	17.530	10.571	-6.959	20.151	12.384	-7.768	20.326	11.976	-8.349	20.281	12.037	-8.246	20.320	12.105	-8.214
Werken, ondernemen en ontspannen	8.883	4.530	-4.354	6.907	1.789	-5.118	8.319	2.507	-5.813	8.739	3.119	-5.620	7.966	2.479	-5.487	8.109	2.499	-5.610
Duurzaam voor nu en later	2.140	244	-1.897	1.455	-116	-1.571	3.099	641	-2.458	3.121	635	-2.486	2.807	635	-2.172	2.819	635	-2.184
Helder zicht	14.235	71.140	56.905	18.643	67.683	49.040	18.726	79.945	61.219	15.789	79.010	63.221	20.104	81.452	61.348	20.607	84.065	63.458
Saldo van baten en lasten	104.108	111.538	7.430	94.752	93.470	-1.282	108.302	110.828	2.526	110.197	113.760	3.561	111.167	113.955	2.787	111.376	116.810	5.433
Mutaties reserves																		
Samen doen	3.628	699	-2.929	0	95	95												
Samen ontwikkelen	128	390	263	939	1.414	475												
Bestuur en samenleving																		
Groen beleven					29	29												
Werken, ondernemen en ontspannen	1	237	236	1	673	672	1		-1	1		-1	1		-1	1		-1
Duurzaam voor nu en later		222	222		116	116												
Helder zicht	3.514	792	-2.723	775	671	-104	2.775	370	-2.405	3.850	370	-3.480		370	370		370	370
Totaal mutaties reserves	7.271	2.340	-4.931	1.715	2.997	1.282	2.776	370	-2.406	3.851	370	-3.481	1	370	369	1	370	369
Resultaat	111.378	113.878	2.499	96.467	96.467	0	111.078	111.198	120	114.048	114.130	80	111.168	114.325	3.156	111.377	117.180	5.802
x € 1.000							Begroting 2025			Meerjarenbegroting 2026			Meerjarenbegroting 2027			Meerjarenbegroting 2028		
Voorstellen in de begroting 2025: wettelijk verplicht, voortzetting ingezet beleid / MUP, nieuw beleid, (jaarlijkse) dotatie naar vermogen en ten laste van reserves																		
Programma's	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Samen doen	745	0	-745	590	0	-590	1.339	0	-1.339	1.259	0	-1.259						
Samen ontwikkelen	75	0	-75	-200	0	200	0	0	0	0	0	0						
Bestuur en samenleving	232	0	-232	232	0	-232	232	0	-232	232	0	-232	232	0	-232	232	0	-232
Groen beleven	371	86	-285	321	86	-235	552	86	-466	552	86	-466	552	86	-466	552	86	-466
Werken, ondernemen en ontspannen	181	0	-181	663	0	-663	663	0	-663	663	0	-663	663	0	-663	663	0	-663
Duurzaam voor nu en later	112	0	-112	112	0	-112	112	0	-112	112	0	-112	112	0	-112	112	0	-112
Helder zicht	1.474	140	-1.334	1.426	140	-1.286	1.426	140	-1.286	1.426	140	-1.286	1.426	140	-1.286	1.426	140	-1.286
Totaal voorstellen	3.190	226	-2.964	3.144	226	-2.918	4.324	226	-4.098	4.244	226	-4.018	4.244	226	-4.018	4.244	226	-4.018

Saldo van baten en lasten			114.268	111.424	-2.844	117.192	114.356	-2.838	115.492	114.551	-942	115.621	117.406	1.784
Mutaties reserves														
Samen doen				50	50									
Samen ontwikkelen				275	275									
Bestuur en samenleving														
Groen beleven				50	50									
Werken, ondernemen en ontspannen														
Duurzaam voor nu en later														
Helder zicht			-2.500		2.500									
Totaal mutaties reserves			-2.500	375	2.875	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na voorstellen in de begroting 2025			111.768	111.799	31	117.192	114.356	-2.838	115.492	114.551	-942	115.621	117.406	1.784
x € 1.000			Begroting 2025			Meerjarenbegroting 2026			Meerjarenbegroting 2027			Meerjarenbegroting 2028		
Incidentele baten en lasten in de begroting 2025														
Programma's			Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Samen doen			712	0	-712	65	0	-65	665	0	-665	0	0	0
Samen ontwikkelen			986	0	-986	729	0	-729	0	0	0	0	0	0
Bestuur en samenleving			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groen beleven			147	0	-147	99	0	-99	0	0	0	0	0	0
Werken, ondernemen en ontspannen			115	0	-115	97	0	-97	22	0	-22	0	0	0
Duurzaam voor nu en later			408	0	-408	423	0	-423	0	0	0	0	0	0
Helder zicht			124	-1.096	-1.220	77	0	-77	0	0	0	0	0	0
Incidentele baten en lasten			2.492	-1.096	-3.588	1.490	0	-1.490	687	0	-687	0	0	0
Mutaties reserves														
Samen doen				50	50									
Samen ontwikkelen				275	275									
Bestuur en samenleving														
Groen beleven				50	50									
Werken, ondernemen en ontspannen														
Duurzaam voor nu en later														
Helder zicht														
Totaal mutaties reserves			0	375	375	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Structureel begrotingssaldo			109.276	112.520	3.244	115.702	114.356	-1.348	114.805	114.551	-255	115.621	117.406	1.784

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

In dit onderdeel worden de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves vermeld. Dit heeft tot doel om de inzichtelijkheid voor de gemeenteraad en toezichthouder voor wat betreft het structurele en reële evenwicht te verbeteren. Hieronder zijn de dotaties en onttrekkingen per programma, per reserve weergegeven.

Programma	Reserve (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Programma	Dotatie				
Werken ondernemen en ontspannen	Reserve aankoop kunstwerken	1	1	1	1
	Totaal	1	1	1	1
Programma	Onttrekking				
Helder zicht	Reserve grondexploitaties	40	40	40	40
Helder zicht	Reserve dekking kapitaallasten	330	330	330	330
	Totaal	370	370	370	370
	Per saldo onttrekking aan reserves	369	369	369	369

Bijlagen

5068
5069
5070
5071
5072
5073
5074
5075
5076
5077
5078
5079
5080
5081
5082
5083
5084
5085
5086
5087
5088
5089
5090
5091
5092
5093
5094
5095
5096
5097
5098
5099
5100
5101
5102
5103
5104
5105
5106
5107
5108
5109
5110
5111
5112
5113
5114

5115
5116
5117
5118

A. Opbouw meerjarenbegroting

Opbouw meerjarenbegroting 2025-2028

Bedragen x €1.000

2025	2026	2027	2028	
Saldo meerjarenbegroting 2025				Eenmalige ruimte 2025
31	-2.838	-942	1.784	35

Saldo in perspectiefnota 2025

-801	-859	1.891	3.022
------	------	-------	-------

Blok A1 - (meerjaren) startsaldo 2025 - 2028

Verschillenanalyse perspectiefnota 2025 en startsaldo (meerjaren)begroting 2025 - 2028	
Personeel	
Prijscompensatie kaders 2025	
Gas en elektra	
Sociaal domein	
Investerings	
Grondexploitaties	
Afvalverwerking en riolering	
Onderhoud gebouwen	
Duurzaamheid	
Belastingen en verzekeringen	
2e trimesterrapportage 2024	
Overige kleine verschillen	
Totaal verschillenanalyse	

2025	2026	2027	2028
-212	-165	-248	-349
-54	36	133	238
76	79	81	83
-38	260	661	1.885
517	-73	68	229
172	230	144	96
239	367	232	109
21	17	12	25
233	220	212	495
17	17	18	16
-49	-49	-49	-49
-1	0	1	2
921	939	1.265	2.780

Meerjarenbegroting 2025 - 2028
Startsaldo - resultaat opbouw begroting 2025 uit gewijzigde begroting 2024

2025	2026	2027	2028	Eenmalige ruimte 2025
120	80	3.156	5.802	128

Blok A2 - Besparingen

Duurzaamheid
Totaal 'Besparingen'

2025	2026	2027	2028
200	200		
200	200	0	0

Saldo meerjarenbegroting 2025 na blok A2 - besparingen
--

320	280	3.156	5.802
-----	-----	-------	-------

Blok B - 3 O's (onontkoombaar, onvoorzien en onuitstelbaar)

Voorstellen 3 O's
Gemeenschappelijke regelingen
Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)
Omgevingsdienst Drenthe
Veiligheidsregio Drenthe (VRD)
Recreatieschap Drenthe
Overige 3 O's
Rekenkamer
Klimaatshade wegen (investering 2025 € 650)
Budgetjuridisch advies
K2f SAAS
Onderhoudsbudget wegen
BBS De Verwondering (huur tijdelijke huisvesting vanaf 2025, investering pm)
Handhavingcamera Koelenweg
Totaal '3 O's'

2025	2026	2027	2028	Eenmalige ruimte 2025
-60	-60	-60	-60	
-112	-112	-112	-112	
-120	-120	-120	-120	
-5	-5	-5	-5	
-12	-12	-12	-12	
-49	-49	-49	-49	
-75	-75	-75	-75	
-87	-39	-39	-39	
-200	-200	-431	-431	
-100	-100	-100	-100	
-13	-13	-13	-13	
-833	-785	-1.016	-1.016	0

Saldo meerjarenbegroting 2025 na blok B - 3 O's

-513	-505	2.140	4.786	128
------	------	-------	-------	-----

5119

Blok C - Voortzetting ingezet beleid / MUP

Voortzetting ingezet beleid / MUP	2025	2026	2027	2028	Eenmalige ruimte 2025
De Parel en De Hoeksteen Roden fuseren (aanvullende investering 2026 € 4.680)	80	-78	-234	-216	
MFA De Flint Nietap (aanvullende investering 2025 € 2.293)	-115	-45	-44	-38	
De Rank Roden (aanvullende investering 2025 € 3.342)	-32	-166	-157	-155	
De Hekakker Norg (aanvullende investering 2026 € 3.228)	154	-100	-143	-141	
Tijd. huisvesting de Hekakker Norg (investering 2025 € 2.309 en (ver)plaatsen in 2025 en 2027)	-809	-212	-794	-197	
Overige scholen (investeringen vanaf 2027 € 10.048) / Aangepaste planning IHP)	198	182	204	-341	
Totaal 'Voortzetting ingezet beleid / MUP'	-524	-419	-1.168	-1.088	0
Saldo meerjarenbegroting 2025 na C. Voortzetting ingezet beleid / MUP	-1.037	-924	972	3.698	128

Blok D - nieuw beleid

Overige voorstellen nieuw beleid	2025	2026	2027	2028	Eenmalige ruimte 2025
Knelpuntenanalyse 2025	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	
Aantrekkelijk werkgeverschap: reiskostenvergoeding en fietsplan	-330	-330	-330	-330	
Begraafplaats Nieuw-Roden					-25
Begraafplaats Veenhuizen (investering 2025 € 45)	-3	-3	-3	-3	-30
Buurthuis De Bomenburcht					-20
Hoofdveld VV Peize (investering 2025 € 386)	-29	-29	-29	-29	
Vervangingsinvesteringen 2025	-57	-57	-57	-57	
Participatiebeleid					-18
Vrijtijdsboulevard (investering 2025 € 1.200)	-43	-43	-43	-43	
Rotonde Dwaziewegen (investering 2025 € 247)	-17	-17	-17	-17	
Huisvesting gemeentehuis	pm	pm	pm	pm	
Co-financiering bibliotheek	-44				
Gemeentepagina	-25	-25	-25	-25	
Subsidie Mensinge	-25	-25	-25	-25	
Speelgoedmuseum (investering voorbereiding 2025: € 78, investering 2026: € 900)	-18	-86	-86	-86	
Herinrichting Nieuweweg (investering 2025 € 1.250, inclusief € 729 co-financiering)	-39	-39	-39	-39	
Buurthuis Peizermade (investering 2025 € 225)	-11	-11	-11	-11	
Nieuwbouw zwembad (investering voorbereiding 2025: € 75, investering 2026: € 9.425)	-17	-475	-475	-475	
Totaal 'Overige voorstellen nieuw beleid'	-1.658	-2.140	-2.140	-2.140	-93
Saldo meerjarenbegroting 2025 na D. nieuw beleid	-2.695	-3.064	-1.168	1.558	35

Blok E - (jaarlijkse) Dotatie exploitatie naar vermogen

	2025	2026	2027	2028	
Intrekken toevoeging aan algemene reserve (sparen voor 2026)	2.500				
Saldo meerjarenbegroting 2025 na E. jaarlijkse dotatie naar vermogen	-195	-3.064	-1.168	1.558	

Blok F - Dekkingsvoorstellen

	2025	2026	2027	2028	
Begravenisrechten	86	86	86	86	
Onroerendezaakbelastingen (aanvullende stijging van 2% in 2025)	140	140	140	140	
Totaal 'Dekkingsvoorstellen'	226	226	226	226	
Saldo meerjarenbegroting 2025 na F. dekkingsvoorstellen	31	-2.838	-942	1.784	

Blok H - Voorstellen ten laste van de tarieven

	2025	2026	2027	2028	
Oeververdedigingswerken	-40				
Personeel beheer binnendienst	-84	-84	-84	-84	
Totaal 'Voorstellen ten laste van tarieven'	-124	-84	-84	-84	

Blok I - Voorstellen ten laste van reserves

	2025	2026	2027	2028	
Fonds leefbaarheid ten laste van beslag algemene reserve Dorpenfonds	-50				
Gedeeltelijke vrijval beslag Dorpenfonds op algemene reserve	75				
Flexwonen - reserve grondexploitatie	-275				
Transformatieplan Oosterduinen - reserve sociale volkshuisvesting Norg	-50				
Amendement raad 28 juni 2021 reserve vm gemeente Norg - besluit wateropgave Norg West	-163				
Totaal 'Voorstellen ten laste van reserves'	-463	0	0	0	

5121
5122

Eigen vermogen				
Algemene reserve				
Stand begroting 2025	10.718	11.068	11.343	11.618
Begrote dotatie aan eigen vermogen	275	275	275	275
Gedeeltelijke vrijval beslag Dorpenfonds op algemene reserve	75			
Stand begroting 2025 - 2028	11.068	11.343	11.618	11.893
Benodigd voor afdekken risico's	-4.990	-4.990	-4.990	-4.990
Beschikbaar	6.078	6.353	6.628	6.903
Bestemmingsreserves				
Reserve sociaal domein				
Stand begroting 2025	4.954	4.954	4.954	4.954
Stand begroting 2025 - 2028 / Beschikbaar	4.954	4.954	4.954	4.954
Reserve grondexploitatie				
Stand begroting 2025	5.800	4.546	4.506	4.466
Jaarlijkse onttrekking vennootschapsbelasting	-40	-40	-40	-40
Bijdrage investering Vrijetijdsboulevard 2025	-939			
Flexwonen	-275			
Stand begroting 2025 - 2028 / Beschikbaar	4.546	4.506	4.466	4.426
Reserve sociale volkshuisvesting Norg				
Stand begroting 2025	996	783	783	783
Amendement raad 28 juni 2021 reserve vm gemeente Norg - besluit wateropgave Norg West Oosterduinen	-163			
Stand begroting 2025 - 2028 / Beschikbaar	783	783	783	783
Overige bestemmingsreserves				
Aankoop kunstwerken	25	26	27	27
Dekking kapitaallasten	6.503	6.173	5.843	5.513
Reserve startersleningen	150	150	150	150
Reserve Middenveld	826	826	826	826
Reserve onderhoud gebouwen	781	781	781	781
Beschikbaar	8.286	7.957	7.628	7.298
Solvabiliteit (verhouding tussen eigen vermogen en balanstotaal)				
	23%	22%	22%	22%
Voorzieningen				
Voorziening afvalverwijdering				
Stand begroting 2025	873	0	0	0
Afdekken jaarlijks exploitatietekort	-873			
Stand begroting 2025 - 2028	0	0	0	0
Minimumniveau	500	500	500	500
Beschikbaar	-500	-500	-500	-500
Voorziening riolering				
Stand begroting 2025	2.509	1.841	1.841	1.841
Afdekken jaarlijks exploitatietekort	-668			
Stand begroting 2025 - 2028	1.841	1.841	1.841	1.841
Minimumniveau	500	500	500	500
Beschikbaar	1.341	1.341	1.341	1.341

5123

5124

B. Geprognosticeerde balans

5125

5126

5127

Het is voorgeschreven een meerjarige geprognosticeerde balans op te nemen in de programmabegroting. Deze balans moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. In onderstaande balans is rekening gehouden met de geplande investeringen.

Bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Immateriële vaste activa	3.058	3.100	3.000	2.900	2.800	2.700
Materiële vaste activa	108.737	106.400	102.500	103.000	101.750	101.000
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	104	104	104	104	104	104
Financiële vaste activa: Leningen	2.401	2.400	2.350	2.300	2.250	2.200
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	235	235	235	235	235	235 +
Totaal Vaste Activa	114.535	112.239	108.189	108.539	107.139	106.239
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	-34	3.577	5.064	3.841	3.103	3.968
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	18	18	18	18	18	18
Uitzettingen <1 jaar	12.239	12.239	12.239	12.239	12.239	12.239
Liquide middelen	158	158	158	158	158	18
Overlopende activa	7.637	7.637	7.637	7.637	7.637	7.637 +
Totaal Vlottende Activa	20.018	23.629	25.116	23.893	23.155	23.880
Totaal Activa	134.553	135.868	133.305	132.432	130.294	130.119
Passiva	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Eigen vermogen	32.071	30.753	29.307	29.213	29.119	29.025
Voorzieningen	6.994	5.834	4.026	3.959	3.892	3.825
Vaste schuld	68.608	72.531	73.222	72.510	70.533	70.519
Totaal Vaste Passiva	107.673	109.118	106.555	105.682	103.544	103.369
Vlottende schuld	11.660	11.750	11.750	11.750	11.750	11.750
Overlopende passiva	15.220	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000 +
Totaal Vlottende Passiva	26.880	26.750	26.750	26.750	26.750	26.750
Totaal Passiva	134.553	135.868	133.305	132.432	130.294	130.119

5128

5129

5130

C. Reserves en voorzieningen

Stand begroting 2025 (bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-25	Dotatie 2025	Ont- trekking 2025	Stand 31-12-25	Dotatie 2026	Ont- trekking 2026	Stand 31-12-26	Dotatie 2027	Ont- trekking 2027	Stand 31-12-27	Dotatie 2028	Ont- trekking 2028	Stand 31-12-28
Algemene reserve (vrij beschikbaar)	10.718	350		11.068	275		11.343	275		11.618	275		11.893
Bestemmingsreserves													
Reserve sociale volkshuisvesting Norg	996		213	783			783			783			783
Reserve grondexploitatie (vrij beschikbaar)	5.800		1.254	4.546		40	4.506		40	4.466		40	4.426
Aankoop kunstwerken	25	1		26	1		27	1		28	1		29
Reserve sociaal domein (vrij beschikbaar)	4.954			4.954			4.954			4.954			4.954
Dekking kapitaallasten	6.503		330	6.173		330	5.843		330	5.513		330	5.183
Starters-/zonneleningen	150			150			150			150			150
Reserve Middenveld	826			826			826			826			826
Onderhoud gebouwen	781			781			781			781			781
Totaal bestemmingsreserves	20.035	1	1.797	18.239	1	370	17.870	1	370	17.501	1	370	17.132
Voorzieningen													
Pensioenverplichtingen oud-wethouders	405		67	338		67	271		67	204		67	137
Wachtgeldverplichtingen oud-wethouders	166			166			166			166			166
Wachtgeldverplichtingen non-activiteitenregeling	7			7			7			7			7
Bovenwettelijk verlof	1.341			1.341			1.341			1.341			1.341
Achterstallig onderhoud wegen	200		200	0			0			0			0
Onderhoud gebouwen	237			237			237			237			237
Afvalverwijdering	873		873	0			0			0			0
Parkeerfonds	96			96			96			96			96
Riolering	2.509		668	1.841			1.841			1.841			1.841
Totaal voorzieningen	5.834	0	1.808	4.026	0		3.959	0		3.892	0		3.825
Totaal reserves en voorzieningen													
Totaal reserves en voorzieningen	36.587	351	3.605	33.333	276	370	33.172	276	370	33.011	276	370	32.850

5131

5132

D. EMU-saldo

Het EMU saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie. Het Rijk en mede-overheden hebben de afspraak dat het EMU-tekort van mede-overheden maximaal -0,5% BBP (Bruto Binnenlands Product) mag bedragen. Deze beperking vloeit voort uit de Europese saldogrens van -3% BBP die geldt voor de volledige Nederlandse collectieve sector. Op basis van de overeengekomen macroreferentiewaarde van -0,5% BBP wordt door het ministerie Financiën elk jaar een berekening gemaakt van de individuele referentiewaarden voor gemeenten, provincies en waterschappen. Deze referentiewaarde kan worden gebruikt als benchmark. De individuele referentiewaarde wordt berekend door het toegestane tekort van lagere overheden te verdelen op basis van begrotingstotalen. De hierna opgenomen referentiewaarde is gebaseerd op het begrotingstotaal 2025 (na bestemming).

				T-1	T	T+1	T+2	T+3
Bedragen x € 1.000				2024	2025	2026	2027	2028
EMU-saldo				-3.794	-741	662	1.927	-176
EMU-saldo referentiewaarde				3.623	3.413	3.413	3.413	3.413
Verschil EMU-saldo en referentiewaarde				-7.417	-4.154	-2.751	-1.486	-3.589
Mutaties (1 januari tot 31 december)	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	-1	-50	-50	-50	-50
			Uitzettingen	0	0	0	0	0
		Vlottende activa	Uitzettingen	0	0	0	0	0
			Liquide middelen	0	0	0	0	-140
			Overlopende activa	0	0	0	0	0
	Passiva	Vaste Passiva	Vaste schuld	3.923	691	-712	-1.977	-14
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	90	0	0	0	0
			Overlopende passiva	-220	0	0	0	0
Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa								

E. Begrippenlijst

Aanbiedingsbrief: Brief aan de gemeenteraad waarin het college de begroting ter vaststelling aanbiedt aan de gemeenteraad. In de aanbiedingsbrief wordt een korte uiteenzetting gegeven over de inhoud van de begroting en de voorgestelde maatregelen om een eventueel tekort op de (primitieve) begroting te dekken. In het verleden was de aanbiedingsbrief een separaat document. Nu maakt deze een integraal onderdeel uit van de begroting.

ABC-methode: Activity based costing (abc) is gebaseerd op het idee dat niet producten, maar activiteiten kosten veroorzaken. Activity based costing hangt kosten in eerste plaats op aan de activiteiten die nodig zijn om producten te maken en verkopen. Bij de meeste ondernemingen zijn de indirecte kosten immers hoger dan de directe productiekosten, dankzij steeds betere productietechnieken. Activity based costing zoekt naar aspecten van activiteiten die kosten veroorzaken. Pas daarna worden kosten van activiteiten toegerekend aan producten. De grondgedachte is dat iedere productie een interne vraag naar activiteiten oplevert. Een kostprijscalculatie volgens de activity based costing-methode gaat voor elk product na hoeveel van iedere 'activiteit' nodig is voor de productie.

Accres: De jaarlijkse groei van het gemeentefonds op basis van de ontwikkeling van de netto-gecorrigeerde rijksuitgaven.

Achternvangpositie: Landelijk zijn er een aantal waarborgfondsen werkzaam waar garantstellingen van instellingen kunnen worden ondergebracht. Voor risico's vervullen de gemeenten een zogenoemde achtervangpositie. Dit houdt in dat gemeenten pas in een laat stadium worden aangesproken in het uiterste geval dat het waarborgfonds een nadeel niet volledig kan opvangen.

Actief grondbeleid: Bij actief grondbeleid verwerft de gemeente zoveel mogelijk zelf de gronden, maakt deze zelf bouw- en woonrijp en geeft deze vervolgens uit aan derden. Mits de markt het toelaat kan de gemeente de productiekosten volledig in de uitgifteprijs verhalen.

Aflossen: Het terugbetalen van geleend geld.

Afschrijven: Het in de boekhouding tot uitdrukking brengen van de waardedaling van een bedrijfsmiddel over een bepaalde periode.

Algemene dekkingsmiddelen: Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel die de gemeente vrij kan besteden. Het gaat behalve om de uitkering uit het gemeentefonds, om gemeentebelastingen, deelnemingen/dividend, erfpacht, rente en de verzamelpost overige dekkingsmiddelen. Ze zijn bedoeld voor de uitvoering van de programma's waarin het beleid tot uitvoering wordt gebracht dat de gemeenteraad heeft vastgesteld.

Algemene reserve: De algemene reserve heeft een algemeen karakter en is in principe een vrij aanwendbaar deel van het eigen vermogen van de gemeente. Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers.

5196 **Algemene uitkering:** Gemeenten krijgen elk jaar geld uit het gemeentefonds om een deel van hun
 5197 uitgaven te betalen, de algemene uitkering. Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan
 5198 besteden. Gemeenten gebruiken het geld voor bijvoorbeeld wegen en schoolgebouwen.
 5199

5200 **Amateurkunst:** Kunstzinnige producten van iedereen die om uiteenlopende redenen niet
 5201 beroepshalve actief is in een kunstdiscipline.
 5202

5203 **Arbeidsbeperking:** Belemmering die ontstaan is door ziekte of gebrek waardoor het verkrijgen of
 5204 verrichten van arbeid niet of minder goed mogelijk is.
 5205

5206 **Arbeidsdeelname:** De beroepsbevolking (werkzaam en werkloos) in procenten van de totale
 5207 bevolking van 15-64 jaar (ook wel bruto-arbeidsparticipatie), of: de werkzame beroepsbevolking in
 5208 procenten van de totale bevolking van 15-64 jaar.
 5209

5210 **Arbowetgeving:** De Arbo (Arbeidsomstandigheden) wet vormt de basis van de Arbowetgeving.
 5211 Hierin staan de algemene bepalingen die gelden voor alle plekken waar arbeid wordt verricht (dus
 5212 ook voor verenigingen en stichtingen). De Arbowet is een kaderwet. Dat betekent dat er geen
 5213 concrete regels in staan. Die zijn verder uitgewerkt in het Arbobesluit en de Arboregeling.
 5214

5215 **Autonome ontwikkelingen:** Ontwikkelingen op basis van vastgesteld beleid.
 5216

5217 **AWBZ:** Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten: een verplichte, collectieve ziektekostenverzekering
 5218 voor niet individueel verzekerbare ziektekostenrisico's. De AWBZ is één van de zogenoemde
 5219 verplichte volksverzekeringen.
 5220

5221 **BAG:** Basisregistratie Adressen en Gebouwen: een registratie waarin gemeentelijke basisgegevens
 5222 over alle gebouwen en adressen in Nederland zijn verzameld. De BAG is een belangrijk onderdeel
 5223 van het stelsel van basisregistraties. Het stelsel van basisregistraties speelt een belangrijke rol in het
 5224 aanpakken van maatschappelijke vraagstukken (bijvoorbeeld uitrukkende hulpdiensten, efficiënt
 5225 vaststellen van het recht op uitkering, toetsen van vergunningaanvragen of het bestrijden van
 5226 fraude). Deze gegevens worden vastgelegd in (13) basisregistraties. Door al bekende gegevens
 5227 binnen de overheid met elkaar te delen, kan de overheid efficiënter opereren en de dienstverlening
 5228 verbeteren.
 5229

5230 **Balansdatum:** Hiermee wordt bedoeld een overzicht van bezittingen en schulden (balans) op een
 5231 bepaald moment (datum). Gemeenten presenteren alleen een balans bij de jaarrekening. In dit
 5232 geval is de balansdatum dus 31 december.
 5233

5234 **Basisregistraties:** Een basisregistratie is een door de overheid officieel aangewezen registratie met
 5235 daarin gegevens van hoogwaardige kwaliteit, die door alle overheidsinstellingen verplicht en zonder
 5236 nader onderzoek, worden gebruikt bij de uitvoering van publiekrechtelijke taken.
 5237

5238 **Batenlastenstelsel:** In een batenlastenstelsel worden uitgaven en ontvangsten toegerekend aan
 5239 het tijdvak waarin het verbruik van goederen en diensten plaatsvindt en de baten ontstaan. Dit
 5240 stelsel maakt het mogelijk om de kosten en opbrengsten af te leiden uit de administratie.
 5241

5242 **BBV:** Het Besluit Begroting en Verantwoording bevat regelgeving waarbinnen gemeenten hun
 5243 begrotings- en verantwoordingsstukken moeten opstellen. Zie ook www.commissiebbv.nl.

5244

5245 **Bbz:** Het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) is een gemeentelijke kredietregeling voor
5246 zelfstandige ondernemers – waaronder agrarische – met financiële problemen. Verschillende
5247 groepen komen ervoor in aanmerking.

5248

5249 **Bedrijfsvoering:** De sturing en beheersing van bedrijfsprocessen om de beleidsdoelstellingen te
5250 realiseren. Het betreft de sturing en beheersing van zowel de primaire processen als van de
5251 processen die hiervoor faciliterend zijn (de zogenaamde ondersteunende processen). Wat de
5252 ondersteunde processen betreft, kan hierbij ten minste worden gedacht aan personeel,
5253 informatisering, organisatie, financiën, automatisering en huisvesting.

5254

5255 **Begrotingsjaar:** Het begrotingsjaar is gelijk aan een kalenderjaar.

5256

5257 **Begrotingsruimte:** Begrotingsruimte is het positieve saldo van baten en lasten na bestemming van
5258 ongewijzigd beleid. De ruimte kan incidenteel of structureel zijn.

5259

5260 **Beheerverordening:** Een beheerverordening is bedoeld om bestaande ruimtelijke functies juridisch
5261 vast te leggen in gebieden waar de gemeente geen ruimtelijke ontwikkelingen verwacht. Een
5262 beheerverordening vervangt in die situaties een bestemmingsplan. Er bestaat onderscheid tussen
5263 een beheerverordening in enge zin en in ruime zin. Een beheerverordening in enge zin staat alleen
5264 de feitelijk bestaande ruimtelijke functie toe. Een beheerverordening in ruime zin staat ook
5265 eventuele andere ruimtelijke functies toe die in het bestemmingsplan waren toegestaan, voordat de
5266 beheerverordening werd vastgesteld.

5267

5268 **Belastingcapaciteit:** De OZB en de opcenten zijn voor gemeenten respectievelijk provincies de
5269 belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij
5270 het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden
5271 opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt
5272 nodig. In dit geval landelijk gemiddelde tarieven. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit
5273 gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing).
5274 Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet
5275 kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van
5276 belastingcapaciteit die niet benut wordt). Voor de provincies wordt de belastingcapaciteit
5277 gerelateerd aan de hoogte van het gemiddelde landelijke gehanteerde tarief voor de opcenten. De
5278 mate waarbij een tegenvaller kan worden bijgestuurd, wordt ook wel de wendbaarheid van de
5279 begroting genoemd. Wanneer een gemeente of provincie te maken heeft met een hoge schuld en
5280 de structurele lasten hoger zijn dan de structurele baten en de woonlasten of opcenten al relatief
5281 hoog zijn, dan is er minder ruimte om te kunnen bijsturen.

5282

5283 **Bemoeizorg:** Alle activiteiten op het gebied van de volksgezondheid die niet worden uitgevoerd op
5284 geleide van een vrijwillige en individuele hulpvraag. Het gaat om de ongevroegde bemoeienis van
5285 hulpverleners met sociaal kwetsbaren die hulp nodig hebben, maar daar zelf niet om vragen of deze
5286 hulp niet willen accepteren.

5287

5288 **Bestemmingsreserve:** Bestemmingsreserves zijn door de raad afgezonderde
5289 vermogensbestanddelen met een specifieke bestemming voor bepaalde doeleinden. De
5290 beleidsruimte inzake reserves is zeer groot. De raad kan op basis van eigen keuzes en afwegingen
5291 bepalen of reserves worden ingesteld.

5292 **Bestuursakkoord:** Direct na de verkiezingen van de gemeenteraad, stellen de coalitiepartijen in
5293 grote lijnen de bestuurlijke uitgangspunten voor de komende vier jaar voor aan de gemeenteraad.
5294 Deze uitgangspunten kunnen aangevuld of onderschreven worden door de overige fracties van de
5295 raad. Dit geheel vormt het bestuursakkoord en geeft in hoofdlijnen aan wat de raad belangrijk vindt
5296 voor de komende raadsperiode.

5297

5298 **Boekwaarde:** De waarde waartegen activa (bezittingen) en passiva (schulden) op de balans zijn
5299 opgenomen.

5300

5301 **BOR-systematiek:** Voor het beheer van de openbare ruimte (BOR) heeft de gemeenteraad een
5302 beleidsmatig kader ontwikkeld met een financiële vertaalslag naar de begroting. Hiermee wil de
5303 gemeente een mogelijkheid creëren om te kunnen discussiëren over de kwaliteit van de openbare
5304 ruimte met zowel het bestuur als de inwoners van de gemeente. Daarnaast kan sturing worden
5305 gegeven aan de kwaliteit van de openbare ruimte.

5306

5307 **Breedbandinternet:** Breedbandinternet is een manier om grote hoeveelheden data te ontvangen
5308 en te verzenden via internet.

5309

5310 **BRP-straat:** De Basisregistratie Personen (BRP) bevat persoonsgegevens van iedereen die in
5311 Nederland woont. Asielzoekers hebben baat bij een snelle inschrijving in de BRP. Zij krijgen eerder
5312 een burgerservicenummer (BSN), zodat zij sneller overheidsdiensten kunnen regelen.
5313 Vergunninghouders kunnen eerder vanuit het azc doorstromen naar huisvesting in de gemeente.
5314 Op 4 procesopvanglocaties zijn 'BRP-straten' gerealiseerd. Het doel van een BRP-straat is dat
5315 asielzoekers en vergunninghouders (die in de Algemene Asielprocedure een vergunning kregen)
5316 zich zo vroeg mogelijk inschrijven in de BRP. De BRP-straten zijn een samenwerkingsverband
5317 tussen de IND, het COA en gemeenten.

5318

5319 **Btw-compensatiefonds:** Het Btw-compensatiefonds is een Nederlands begrotingsfonds waaruit
5320 gemeenten en provincies worden gecompenseerd voor een belangrijk deel van de door hen
5321 betaalde omzetbelasting (btw). Als gemeenten en provincies diensten of goederen extern inkopen,
5322 betalen zij daarover btw. In tegenstelling tot bedrijven kunnen zij die btw niet terugvorderen van de
5323 Belastingdienst. Extern ingekochte diensten zijn daarom al snel duurder dan intern uitgevoerde
5324 activiteiten. Sinds 2003 kunnen gemeenten en provincies met het btw-compensatiefonds
5325 (grotendeels) de btw terugvragen die ze hebben betaald over uitbesteed werk. Door de instelling
5326 van het btw-compensatiefonds wordt een aantal knelpunten die uit de btw-wetgeving voortvloeien,
5327 opgelost.

5328

5329 **Budget:** Een taakstelling op basis van de productenraming die tot uitdrukking komt in een
5330 gekoppeld bedrag en verbonden aan één of meerdere producten of interne leveringen.

5331

5332 **Budgettair neutraal:** Zonder effect op het saldo van uitgaven en ontvangsten van de begroting.

5333

5334 **BUIG:** BUIG staat voor Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten en betreft het
5335 budget dat wij jaarlijks van het Rijk ontvangen om onze uitkeringen van te betalen. Het betreft een
5336 niet geoormerkte uitkering, wat inhoudt dat je zelf mag bepalen wat je met tekorten of
5337 overschotten doet na betaling van alle uitkeringen. Een onderdeel van het BUIG-model betreft de
5338 vangnetregeling. Deze regeling is er om gemeenten te beschermen voor grote uitschieters. De

5339 regeling houdt in het kort in dat gemeenten een tekort tussen de 5% en 10% voor de helft vergoed
5340 krijgen van het Rijk en een tekort boven de 10% wordt volledig vergoed.

5341

5342 **(Ministerie van) BZK:** Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

5343

5344 **CAO:** Een collectieve arbeidsovereenkomst (cao) is een schriftelijke overeenkomst waarin afspraken
5345 over arbeidsvoorwaarden zijn vastgelegd die overeen zijn gekomen tussen een of meer werkgevers
5346 of werkgeversorganisaties met een of meer werknemersorganisaties.

5347

5348 **C.a.:** Cum annexis (c.a.) is een Latijnse uitdrukking en betekent: wat erbij hoort, met toebehoren of
5349 iets dergelijks.

5350

5351 **Centraal Plan Bureau (CPB):** Het Centraal Planbureau is een instelling die met behulp van macro-
5352 economische modellen voorspellingen doet over de Nederlandse economie en de gevolgen van het
5353 overheidsbeleid bestudeert.

5354

5355 **COA:** Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) is voor de Nederlandse samenleving de
5356 opvangorganisatie die zorgt voor opvang van vreemdelingen. Het COA biedt mensen in een
5357 kwetsbare positie een veilige huisvesting en helpt bij de voorbereiding op de toekomst (in
5358 Nederland of ergens anders). Het COA houdt zich vooral bezig met asielzoekers en vluchtelingen.
5359 Het COA zorgt voor de eerste levensbehoeften als huisvesting en uitbetaling van zakgeld. Het COA
5360 is verantwoordelijk voor de plaatsing en opvang in opvanglocaties verspreid over heel Nederland
5361 totdat er een besluit genomen is over de asielaanvraag.

5362

5363 **Collectieve lastendruk:** Het totaal van belasting- en premieontvangsten, vermeerderd met enkele
5364 niet-belastingontvangsten, uitgedrukt in procenten van het Bruto Binnenlands Product.

5365

5366 **Collegeprogramma:** Nadat er gemeenteraadsverkiezingen zijn geweest wordt er een nieuw college
5367 samengesteld, meestal op basis van een collegeprogramma. Ook wordt er een werkverdeling
5368 gemaakt waarbij ieder collegelid een aantal taken krijgt te behartigen, een portefeuille genaamd.
5369 De burgemeester staat niet hiërarchisch boven de wethouders. Wel is hij of zij voorzitter van het
5370 college van B en W en heeft hij of zij een doorslaggevende stem wanneer de stemmen staken. Het
5371 college van B en W opereert als een collectief, dat wil zeggen dat ze gezamenlijk verantwoordelijk
5372 zijn voor het door eenieder van hen gevoerde beleid.

5373

5374 **Consortium:** Groep van bedrijven of andere instellingen die voor een eenmalig project
5375 samenwerken.

5376

5377 **Contante waarde:** De contante waarde (CW) of actuele waarde (AW) van een toekomstig bedrag
5378 aan geld over een tijdsperiode van n jaar en bij rentevoet p, is het bedrag dat uitgezet tegen
5379 samengestelde interest bij de genoemde rentevoet na de periode van n jaren juist het gegeven
5380 bedrag oplevert. Eenvoudig geformuleerd; de huidige waarde van een bedrag waarover je pas na
5381 een bepaalde periode de beschikking hebt.

5382

5383 **Corporatiewoningen:** Woningen in het bezit van woningcorporatie.

5384

5385 **Crisis- en herstelwet:** De Crisis- en herstelwet is een Nederlandse wet, gericht op de versnelling van
5386 infrastructurele projecten. Hieronder vallen grote bouwprojecten en projecten op het gebied van

5387 duurzaamheid, energie en innovatie. Tevens beoogt de wet een economische impuls te geven aan
 5388 de bouwsector ten tijde van de kredietcrisis. De wet is op 31 maart 2010 in werking getreden.
 5389

5390 **Daggeld(lening):** Een lening zonder zekerheden, die banken aan elkaar en aan lagere overheden,
 5391 institutionele beleggers en soms bedrijven verstrekken. De leningen kunnen dagelijks (voor 12.00
 5392 uur) door beide partijen worden opgezegd.
 5393

5394 **Decentralisatie-uitkering:** Met ingang van 2009 is er naast de algemene uitkering en de integratie-
 5395 uitkering ook de decentralisatie-uitkering. Deze nieuwe uitkering is nodig voor de
 5396 kabinetsdoelstelling om het aantal specifieke uitkeringen te verminderen. De verdeling van de
 5397 decentralisatie-uitkering volgt evenmin als de integratie-uitkering de regels van de verdeling van de
 5398 algemene uitkering. Anders dan bij de integratie-uitkering, waar de termijn van overheveling naar
 5399 de algemene uitkering van tevoren vaststaat, ontbreekt bij de decentralisatie-uitkering een
 5400 dergelijke termijn. Dat maakt de uitkering geschikt voor de overheveling van specifieke uitkeringen,
 5401 ook als die termijn nog niet bekend is. Ook maakt het de uitkering geschikt voor middelen die
 5402 slechts tijdelijk beschikbaar zijn.
 5403

5404 **Deposito:** Een bedrag aan geld dat aan een bank wordt toevertrouwd voor een bepaalde periode
 5405 tegen een vastgestelde rentevergoeding. Gedurende de afgesproken periode dat het geld bij de
 5406 bank staat, kan een klant niet vrij over dat geld beschikken. Banken hanteren vaak een
 5407 minimuminleg. De vaste termijnen variëren van één tot twaalf maand.
 5408

5409 **Dekking:** Houdt in dat bij nieuwe initiatieven ook is aangegeven op welke wijze nieuwe lasten door
 5410 baten worden gedekt.
 5411

5412 **Diftar-systeem:** Staat voor gedifferentieerde tarieven waarbij per huishouden geregistreerd wordt
 5413 hoeveel afval aangeboden wordt. Hoe meer afval een inwoner aanbiedt hoe hoger de
 5414 afvalstoffenheffing is.
 5415

5416 **Doelmatigheid:** Een (voorgenomen) handelwijze is doelmatig of efficiënt als de betreffende
 5417 inspanningen en uitgaven daadwerkelijk bijdragen aan de realisatie van het beoogde doel en de
 5418 kosten in verhouding staan tot de opbrengsten.
 5419

5420 **Doeltreffendheid:** Het beoogde doel halend. Doeltreffendheid zegt dus iets over de mate waarin
 5421 een doel wordt bereikt, wat onafhankelijk is van de geleverde inspanningen.
 5422

5423 **Dotatie:** Doteren wil zeggen dat er jaarlijks een bedrag in de kosten geboekt wordt. Omdat er dan
 5424 nog geen sprake is van een daadwerkelijke uitgave, wordt dit bedrag opzij gezet in een voorziening.
 5425 Een voorziening mag alleen gevormd worden voor lasten die met enige mate van zekerheid
 5426 ingeschat kunnen worden
 5427

5428 **Duurzaamheidbalans:** Om duurzame ontwikkeling te kunnen meten heeft Telos de
 5429 duurzaamheidbalans ontwikkeld. In een duurzaamheidbalans brengen we de belangrijkste
 5430 indicatoren voor de ontwikkeling van een gebied samen. Dat doen we door de kapitalen te ontleden
 5431 in voorraden, eisen en indicatoren en hun normen.
 5432

5433 **Duurzaamheidsscore:** De duurzaamheidsscore is gebaseerd op 10 indicatoren. 5 indicatoren
 5434 hebben betrekking op het bereiken van duurzame doelen. 5 indicatoren hebben betrekking op een

duurzaam mobiliteitssysteem. Iedere indicator is gerelateerd aan een variabele waarmee gemeenten kunnen worden vergeleken. Bijvoorbeeld door te delen door het aantal inwoners, voertuigen of woningen.

eDepot: Een eDepot is een voorziening met functionaliteit voor de opslag en het beheer van de digitale archieven die voor blijvende bewaring in aanmerking komen. Een eDepot kan grote hoeveelheden bestanden opslaan. Maar het is meer dan alleen geheugenruimte: de opgeslagen informatie moet ook weer opvraagbaar zijn. Nu en over lange tijd. Dit vraagt om speciaal voor archiefbeheer ontwikkelde software waarmee informatie bruikbaar en zichtbaar wordt. Slimme technieken ordenen informatie en maken het leesbaar wordt op elk beeldscherm, in welke vorm de informatie destijds dan ook het eDepot ingegaan is. Een goede basis hiervoor is het OAIS-model zoals beschreven in de ISO-norm 14721: 2012.

Egalisatiereserve: Reserve die gevormd is om bijvoorbeeld uit te kunnen putten als resultaten tegenvallen of om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen.

EMU-gebied: De landen die in Europa een Economische en Monetaire Unie vormen. De EMU kwam tot stand bij het Verdrag van Maastricht in 1992. Momenteel nemen 17, waaronder Nederland, van de 27 Europese Lidstaten deel aan de Unie.

EMU-saldo: Het EMU-saldo heeft betrekking op het vorderingensaldo van de sector Overheid op transactiebasis. Het vorderingensaldo geeft de mutatie in het saldo van de financiële activa en passiva van de collectieve sector weer. Omdat het EMU-saldo betrekking heeft op de totale collectieve sector, is niet alleen het vorderingensaldo van het Rijk van belang, maar ook de vorderingensaldi van de sociale fondsen en de lokale overheid.

EMU-schuld(-quote): Het totaal van de uitstaande leningen ten laste van de gehele collectieve sector. Dit is de optelsom van de uitstaande leningen ten laste van het Rijk, de sociale fondsen en de lokale overheid, minus de onderlinge schuldverhoudingen van deze drie subsectoren. De EMU-schuld is een bruto-schuldbegrip. Bij bepaling van de EMU-schuldquote wordt de EMU-schuld uitgedrukt in procenten van het bruto binnenlands product (BBP).

Europese aanbesteding: Een Europese aanbesteding is een aanbesteding volgens bepaalde Europese richtlijnen. Die richtlijnen (van de Europese Unie) verplicht Europese overheden om overheidsopdrachten die een bepaald bedrag te boven gaan uit te schrijven via de procedure van een Europese aanbesteding.

Exploitatie (begroting): (Een overzicht van de) kosten en opbrengsten van een onderneming over een bepaalde periode. Bij de overheid wordt meestal gesproken over het overzicht van baten en lasten.

Extramurale zorg: Het aanbod van zorg- en dienstverlening en begeleiding dat beschikbaar is voor mensen die zelfstandig in de thuissituatie wonen. Thuiszorg is een vorm van extramurale zorg.

Financial lease: Financiële leasing is een leasevorm waarbij de kredietverstrekker of lessor enkel juridisch eigenaar blijft terwijl het volledige economisch eigendom (het genot, de verzekering, het onderhoud) overgaat op de kredietnemer of lessee.

5483 **Financieel neutraal:** Zie budgettair neutraal.

5484

5485 **Financieel nivelleren:** Financieel een gelijk niveau proberen te bereiken.

5486

5487 **Financiële participaties:** Het financieel deelnemen in (bijvoorbeeld) een bedrijf.

5488

5489 **Financiële verordening:** Raadsbesluit (verordening) op basis van artikel 212 Gemeentewet, dat de
5490 uitgangspunten voor het financiële beleid en regels voor het financiële beheer en de inrichting van
5491 de financiële organisatie bevat.

5492

5493 **Financieringsfunctie:** Deze functie betreft alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven
5494 en beheren van financiële middelen door de gemeente. Concreet gaat het dan om zaken zoals het
5495 aantrekken van geld in diverse vormen, bijvoorbeeld deposito's en leningen, het beheersen van
5496 geldstromen (zodat een minimale hoeveelheid middelen aangetrokken hoeft te worden) en een
5497 optimaal beheer van aanwezige middelen (zodat een optimaal rendement van deze middelen kan
5498 worden behaald). De Gemeentewet (artikel 212) schrijft voor dat de raad voor de financieringsfunctie
5499 bij verordening regels formuleert over in ieder geval:

5500 - de algemene doelstelling van deze functie;

5501 - te hanteren richtlijnen en limieten;

5502 - de administratieve organisatie; daaronder begrepen: taken, bevoegdheden,

5503 verantwoordelijkheidsrelaties en informatievoorziening.

5504

5505 **Financiering(smiddelen):** Het leveren van kapitaal (financiën) om zo een bepaalde activiteit te
5506 bekostigen. In de paragraaf Financiering wordt de term gebruikt om aan te duiden dat de eigen
5507 reserves van de gemeente worden ingezet om de activa (bezittingen) te financieren (bekostigen).

5508

5509 **Financieringstekort- en overschot:** Als het totaalbedrag van de financieringsmiddelen kleiner is
5510 dan het totaal bedrag van de nog niet afgeschreven investeringen dan is er sprake van een
5511 financieringstekort; is het omgekeerde het geval dan is er sprake van een financieringsoverschot.

5512

5513 **Flankerend beleid:** Beleid bedoeld om de uitvoering van een maatregel of wet te ondersteunen. De
5514 gemeente Noordenveld heeft een voorziening flankerend beleid voormalig personeel gevormd
5515 waaruit in het verleden ontstane verplichtingen worden bekostigd.

5516

5517 **Fluctuaties:** Schommelingen.

5518

5519 **Forensenbelasting:** De forensenbelasting dient ertoe om mensen die relatief veel in een gemeente
5520 verblijven, maar geen ingezetene zijn van deze gemeente, mee te laten betalen aan voorzieningen
5521 in die gemeente. Het doel is niet om kosten voor deze voorzieningen één op één te verhalen, maar
5522 juist om een bijdrage te vragen aan het algemene voorzieningenniveau van de gemeente.

5523

5524 **Formatie:** De term formatie wordt in de begroting en jaarrekening in de paragraaf Bedrijfsvoering
5525 gebruikt om de totale omvang van de personeelssterkte in de gemeentelijke organisatie aan te
5526 geven. De formatie wordt dan aangeduid in zogenaamde fte's.

5527

5528 **Fricatiekosten:** Extra kosten met een éénmalig, tijdelijk karakter die uitgaan boven het normaal
5529 beschikbare budget voor reguliere werkzaamheden. Dit als gevolg van het optreden van tijdelijke
5530 fricties ten opzichte van de normale gang van zaken.

5531

5532 **Frontoffice:** Het gedeelte van de organisatie waar het daadwerkelijke contact tussen dienstverlener
 5533 en inwoner plaatsvindt.

5534

5535 **FSC:** Forest Stewardship Council. Een onafhankelijk, internationaal keurmerk voor hout dat
 5536 gegarandeerd afkomstig is uit goed beheerd bos.

5537

5538 **Fte:** Een fte is een fulltime-equivalent. Eén fte is gebaseerd op een 36-urige werkweek.

5539

5540 **Garantieregeling:** In de paragraaf Verbonden Partijen in de begroting en jaarrekening is vermeld
 5541 dat ten aanzien van de deelname van de gemeente in de Bestuursacademie Noord Nederland een
 5542 garantieregeling van toepassing is. De gemeente staat borg voor eventuele toekomstige verliezen.

5543

5544 **GBA:** Gemeentelijke Basisregistratie Persoonsgegevens.

5545

5546 **GBI:** Geïntegreerd Beheer- en Informatiesysteem. Software voor het beheer van de gemeentelijke
 5547 kapitaal-goederen (wegen, gebouwen, groen).

5548

5549 **Gebiedsontwikkeling:** Betreft een vakgroep binnen de afdeling Ontwikkeling en Strategie die zich
 5550 onder andere bezighoudt met het ontwikkelen van bouwlocaties.

5551

5552 **Geldlening:** Een partij die aan een andere partij een som geld verstrekt onder de voorwaarde dat dit
 5553 bedrag op een bepaald moment wordt terugbetaald tegen een bepaalde vergoeding (rente).

5554

5555 **Gemeentefonds:** Fonds waaruit jaarlijks (algemene) uitkeringen worden gedaan aan de
 5556 gemeenten, ter dekking van een deel van hun uitgaven. De jaarlijkse groei van het fonds op basis
 5557 van de ontwikkeling van de netto-gecorrigeerde rijksuitgaven, wordt het accres genoemd.

5558

5559 **Gemeentegrootteklasse:** Een door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gebruikte eenheid
 5560 om gemeenten naar inwonersaantallen in te delen.

5561

5562 **Generieke Digitale Infrastructuur:** De generieke digitale infrastructuur (GDI) bestaat uit
 5563 standaarden, producten en voorzieningen die gezamenlijk gebruikt worden door overheden,
 5564 publieke organisaties en in een aantal gevallen ook private partijen. De GDI bestaat uit herbruikbare
 5565 digitale basisvoorzieningen, standaarden en producten. Hierdoor is het mogelijk om primaire
 5566 processen doelmatig in te richten en te blijven ontwikkelen.

5567

5568 **GGD:** Gemeentelijke Gezondheidsdienst. De gemeente Noordenveld neemt deel in de
 5569 gemeenschappelijke regeling GGD Drenthe (zie hiervoor de paragraaf verbonden partijen in de
 5570 begroting en jaarrekening)

5571

5572 **Grondcomplex:** De aanduiding van een gebied waar een grondexploitatie (zie hierna) aan is
 5573 verbonden.

5574

5575 **Grondexploitatie (grex):** Een grondexploitatie is een begroting die wordt opgesteld om
 5576 grondkosten en grondopbrengsten van een ruimtelijk ontwikkelingsplan (zoals een nieuw
 5577 bestemmingsplan) in beeld te brengen. De afgelopen jaren is gebleken dat een grondexploitatie
 5578 een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten of

provincies leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio.

GRP: Gemeentelijk Riolerings Plan.

GVVP: Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan.

Heffingen: Verzamelnaam van gemeentelijke belastingen, retributies, leges en rechten.

ICOMOS: The International Council on Monuments and Sites is een internationale NGO die zich bezighoudt met het behoud van culturele monumenten zoals gebouwen, historische steden, cultuurlandschappen en archeologische vindplaatsen. ICOMOS is opgericht in 1965, en is weer onderverdeeld in nationale comités. Het is een netwerk van experts op het gebied van onder andere geschiedenis, archeologie, antropologie en stedenbouwkunde. ICOMOS is vooral bekend als adviseur van de UNESCO op gebied van het cultuurerfgoed dat staat op, of wordt genomineerd voor, de Werelderfgoedlijst. Een andere belangrijke activiteit is het aanwakken van de publieke interesse voor het behoud van monumenten, bijvoorbeeld door het organiseren van een jaarlijkse Internationale Monumentendag. Ook stimuleert het de uitwisseling van kennis tussen internationale experts, en geeft het training en advies.

IHP: Het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs (IHP) wordt als basis gebruikt voor investeringen van de gemeente in nieuw- en verbouw van scholen voor primair (basis) onderwijs.

IKB: Het Individueel keuzebudget (IKB) is een budget in geld dat elke medewerker maandelijks flexibel kan inzetten voor door hem gekozen doelen. Het IKB bedraagt 16,3%: dat is de optelsom van 6% eindejaarsuitkering, 8% vakantietoeslag, 1,5% levensloopbijdrage en 0,8% aan (omgerekend) bovenwettelijk verlof. De 6% (artikel 3:28 lid 2 sub b CARUWO) stijgt per 1 december 2017 met 0,5% en per 1 juli 2018 met 0,25%. Het IKB is per 1 januari 2017 ingevoerd. Het IKB sluit aan bij de wens voor meer keuzevrijheid voor de medewerker en is daarmee een stap in de richting van de modernisering van de arbeidsvoorwaarden voor de sector.

IND: De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) is een overheidsinstelling die belast is met de taak van het uitvoeren van het vreemdelingenbeleid. Dit houdt in de praktijk vooral in dat de IND aanvragen van niet-Nederlanders in behandeling neemt om te kijken of ze een verblijfsvergunning kunnen krijgen.

Individueel KeuzeBudget: Meer keuzevrijheid. Dat is het doel van het Individueel KeuzeBudget (IKB). Geld uit diverse regelingen is voortaan overzichtelijk beschikbaar voor medewerkers in één vrij besteedbaar budget. Dit levert een grote keuzevrijheid op. En ruimte voor het realiseren van individuele wensen, ambities en doelen.

5627
5628
5629
5630
5631
5632
5633
5634
5635
5636
5637
5638
5639
5640
5641
5642
5643
5644
5645
5646
5647
5648
5649
5650
5651
5652
5653
5654
5655
5656
5657
5658
5659
5660
5661
5662
5663
5664
5665
5666
5667
5668
5669
5670
5671
5672
5673

Informatiebeleidsplan: Dankzij het informatiebeleidsplan wordt er richting en prioritering gegeven aan toekomstige I&A projecten en activiteiten voor de komende jaren. Ondanks de focus op informatievoorziening, kan en mag dit document niet los gezien worden van vraagstukken op het gebied van bedrijfsvoering, procesoptimalisering en dienstverlening. Een informatiebeleidsplan formuleert het I&A beleid op een manier die ook begrijpelijk is voor management en college om zo de verbinding te leggen met de eigen organisatie.

Informatieveiligheid: Informatiebeveiliging is het geheel van preventieve, detectieve, repressieve en correctieve maatregelen en procedures en processen die de beschikbaarheid, exclusiviteit en integriteit van alle vormen van informatie binnen een organisatie garanderen, met als doel de continuïteit van de informatie en de informatievoorziening te waarborgen en de eventuele gevolgen van beveiligingsincidenten tot een acceptabel, vooraf bepaald niveau te beperken.

Integratie-uitkering: Als een toevoeging aan de algemene uitkering in één keer bezwaarlijk is vanwege de omvang van de herverdeeffecten wordt een integratie-uitkering toegepast. Deze uitkering voorziet dan in een geleidelijke overgang van specifieke uitkering of eigen inkomsten naar de algemene uitkering. Daarnaast kent het gemeentefonds ook decentralisatie-uitkeringen: met ingang van 2009 is er naast de algemene uitkering en de integratie-uitkering ook de decentralisatie-uitkering. Deze nieuwe uitkering is nodig voor de kabinetsdoelstelling om het aantal specifieke uitkeringen te verminderen. De verdeling van de decentralisatie-uitkering volgt evenmin als de integratie-uitkering de regels van de verdeling van de algemene uitkering. Anders dan bij de integratie-uitkering, waar de termijn van overheveling naar de algemene uitkering van tevoren vaststaat, ontbreekt bij de decentralisatie-uitkering een dergelijke termijn. Dat maakt de uitkering geschikt voor de overheveling van specifieke uitkeringen, ook als die termijn nog niet bekend is. Ook maakt het de uitkering geschikt voor middelen die slechts tijdelijk beschikbaar zijn.

Integraal schoolbestuur: Het openbaar basisonderwijs in Noordenveld kent een integraal schoolbestuur. Het college van Burgemeester & Wethouders is het schoolbestuur. De ondersteuning ten behoeve van het Openbaar Onderwijs wordt verzorgd door het taakveld Dienstverlening en Ontwikkeling.

Interbestuurlijk Programma: Nederland staat de komende tijd voor een aantal uitdagingen. Deze opgaven beperken zich niet tot de grenzen van een gemeente of regio. Dit vraagt om een gezamenlijke bestuurlijke aanpak die past bij de maatschappelijke opgaven van deze tijd. Het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen hebben daarom een akkoord gesloten om samen een aantal grote maatschappelijke opgaven aan te pakken. Op 14 februari 2018 hebben het kabinet en de voorzitters van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen de bestuurlijke afspraken voor de komende kabinetsperiode ondertekend. Deze afspraken vormen de start van het gezamenlijke interbestuurlijk programma.

Investeringsagenda: Uitgave om duurzame kapitaalgoederen (zoals gebouwen en machines) aan te schaffen.

Investeringsagenda: Een Investeringsagenda omschrijft de gewenste investeringen die tot een bepaald moment worden gedaan en geeft een doorkijk naar de langere termijn.

5674 **IOAW:** De Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze
5675 werknemers (IOAW) is bedoeld voor oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte werklozen, van wie
5676 het recht op een WW-uitkering is beëindigd.

5677

5678 **IOAZ:** De Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen
5679 zelfstandigen (IOAZ) is bedoeld voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte zelfstandigen, die
5680 hun eigen bedrijf (of zelfstandig beroep) moeten beëindigen omdat de inkomsten daaruit
5681 onvoldoende zijn.

5682

5683 **ISD:** Intergemeentelijke Sociale Dienst

5684

5685 **Kapitaallasten:** De gulden financieringsregel is een begrotingsregel. Volgens deze regel behoren
5686 lopende uitgaven gedekt te worden door lopende ontvangsten (sluitende gewone dienst), maar
5687 mag er wel worden geleend voor investeringen die gedurende een aantal jaren nut hebben
5688 (zogenheten kapitaaluitgaven). De kapitaallasten (rentelasten en afschrijvingslasten van activa)
5689 worden volgens deze begrotingsregel tot de lopende uitgaven gerekend.

5690

5691 **Kapitaalmarktrente:** De rentemarkt wordt vaak opgedeeld in de geldmarkt (geldmarktrente) en de
5692 kapitaalmarkt (kapitaalmarktrente). Hierbij wordt onder de geldmarktrente de korte rente verstaan
5693 en onder de kapitaalmarktrente de lange rente (met een looptijd vanaf 2 jaar).

5694

5695 **Kasgeld(leningen):** Een lening met een looptijd, variërend van één maand tot twee jaar. Het bedrag
5696 moet ineens worden opgenomen en aan het eind van de looptijd ineens worden afgelost. De
5697 kasgeldlening wordt gebruikt door grote bedrijven en lagere overheden met een omvangrijke
5698 kredietbehoefte, waarvan de looptijd goed te voorspellen is.

5699

5700 **Kasgeldlimiet:** De kasgeldlimiet is een door de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden)
5701 voorgeschreven sturings- en verantwoordingsinstrument ter beperking van het risico op de korte
5702 schuld met een rente typische looptijd van korter dan 1 jaar. Indien de kasgeldlimiet wordt
5703 overschreden moeten gemeenten consolideren.

5704

5705 **Koersrisico:** Risico dat ontstaat door koersschommelingen op de beurs.

5706

5707 **Kostendekkendheid:** Bij de bepaling van de legestarieven dient de gemeente rekening te houden
5708 met de kostendekkendheid. De tarieven van de dienstverlening moeten in verhouding staan met de
5709 kosten die de gemeente maakt bij de uitvoering van deze diensten

5710

5711 **Kostenverhaal:** Onder "kostenverhaal" binnen gebiedsontwikkeling wordt verstaan het verrekenen
5712 van zogenaamde grondkosten, dat wil zeggen, de kosten van de aanleg van voorzieningen van
5713 openbaar nut (zoals straten, riolering, groen, parkeergelegenheid en waterpartijen met een
5714 openbare functie) binnen een bepaald ruimtelijk plan. Dat kan een bestemmingsplan zijn, een
5715 projectbesluit, een wijzigingsplan of een aanpassing van een beheers verordening. Meestal is een
5716 gemeente de verhalende partij, maar dit kan ook een andere overheid zijn, zoals het Rijk of een
5717 provincie. Kostenverhaal kan plaatsvinden via gronduitgifte, exploitatieovereenkomst of
5718 exploitatieplan en is verplicht op basis van de grondexploitatiewet.

5719

5720 **Kostenverhaalexploitatie:** Zie bovenstaand.

5721

Laaggeletterdheid: Laaggeletterdheid is een term voor mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Mensen die laaggeletterd zijn, zijn geen analfabeten. Ze kunnen wel lezen en schrijven, maar beheersen niet het eindniveau vmbo of niveau mbo-2/3.

Laan van de Leefomgeving: Door de invoering van de Omgevingswet moet het ministerie van Infrastructuur en Milieu veranderingen doorvoeren in de informatievoorziening. Het ministerie koos er niet voor om alle bestaande informatievoorzieningen te verbeteren. De Laan van de Leefomgeving is een samenhangend digitaal stelsel, dat hier een bijdrage aan kan leveren.

Landinrichting: Landinrichting (waarvan de bekende ruilverkaveling een van de vormen is) is een proces, waarbij voor een bepaald gebied de inrichting wordt afgestemd op de doelen uit de Ruimtelijke Ordening voor dat gebied. Hierbij valt te denken aan: verbetering van de verkaveling (ook die van de natuur), verbetering van de infrastructuur en ruimtelijke ordening en verbetering van de waterhuishouding. Het ruilen van gronden is een van de krachtigste instrumenten uit de Landinrichtingswet en de Wet inrichting landelijk gebied (WILG).

Lastendruk: Belastingdruk, lastenverlichting, lastenverzwaring.

Leges: Leges worden ook wel retributies genoemd. Een retributie wil zeggen een betaling aan de overheid waar een individueel aanwijsbare tegenprestatie van die overheid tegenover staat. Het gaat om een bedrag dat betaald moet worden aan de overheid (of aan een bevoegd gezag) voor het gebruik van hun diensten of producten. De leges worden geheven van de aanvrager van de dienst dan wel van degene ten behoeve van wie de dienst is verleend.

Liquiditeitsplanning: De liquiditeitsplanning geeft een meerjarig overzicht van de begrote geldstromen.

Liquiditeitspositie: Het verschil tussen inkomsten en uitgaven, uitgedrukt in feitelijke geldstromen: kas-, bank-, en girosaldo.

Lumpsumfinanciering: De lumpsumfinanciering houdt in dat de besturen van scholen een vergoeding krijgen op grond van het aantal ingeschreven leerling op 1 oktober in euro's in plaats van formatierekeneenheden. Omdat scholen verschillen in de leeftijdsopbouw van het personeel wordt hiervoor gecorrigeerd. Dit bedrag wordt ineens (lumpsum) uitgekeerd aan het bovenschools bestuur zodat deze kan bepalen waaraan zij dit budget gaan besteden.

Macrobudget: Het totale budget voor het uitvoeren van een regeling. Bijv. het macrobudget Wet Werk en Bijstand welke jaarlijks door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wordt vastgesteld voor alle gemeenten.

Managementrapportage: Tussentijdse rapportage en informatie over de voortgang van de uitvoering van de in de productenraming opgenomen producten van management aan college.

Mantelzorg: Betreft de zorg voor chronisch zieken, gehandicapten en hulpbehoevenden door naasten: familieleden, vrienden, kennissen en burens. Kenmerkend is de reeds bestaande persoonlijke band tussen de mantelzorger en zijn of haar naaste. Daarnaast gaat het om langdurige zorg die onbetaald is.

5770 **Materiële exploitatie:** Het begrip wordt in de toelichting op de risico's (paragraaf
5771 weerstandsvermogen) vermeld. Schoolbesturen krijgen naast een vergoeding voor de personele
5772 kosten een vergoeding voor de materiële exploitatiekosten. Die kosten hebben betrekking voor
5773 apparatuur, onderhoud, lesmateriaal en schoonmaak.

5774

5775 **MDO:** Multidisciplinair overleg

5776

5777 **Meerjarenbegroting:** In het algemeen worden begrotingen opgesteld voor één jaar; een
5778 meerjarenbegroting gaat over een langer termijn, bijvoorbeeld vier jaar.

5779

5780 **Meevaller:** Onverwachte (niet begrote) daling van lasten en/of verhoging van baten. Kan dienen
5781 voor het opvangen van tegenvallers, als dekking van gewenste nieuwe andere lasten of ter
5782 versterking van het eigen vermogen.

5783

5784 **(Mei)circulaire:** De Rijksoverheid informeert de gemeenten via circulaires in mei, september en
5785 december over de omvang en de verdeling van het gemeentefonds.

5786

5787 **Meldingsfrequentie:** Het begrip wordt genoemd in de begroting en jaarrekening in de paragraaf
5788 Bedrijfsvoering in de context van "meldingsfrequentie ziekteverzuim": de verhouding tussen het
5789 aantal verzuimgevallen en het aantal personeelsleden. De meldingsfrequentie wordt omgerekend
5790 naar jaarbasis.

5791

5792 **Middellange termijn verkenning (MLT):** Voorafgaand aan een nieuwe kabinetsperiode publiceert
5793 het CPB een macro-economische verkenning voor de daaropvolgende vier of vijf jaren. Deze
5794 middellange termijn verkenning reikt tot het einde van de nieuwe kabinetsperiode. In de analyse
5795 voor de MLT gaan we ervan uit dat het bestaande overheidsbeleid doorgezet wordt. De beleidsarme
5796 middellange termijn verkenning vormt de basis voor de analyse van verkiezingsprogramma's of een
5797 regeerakkoord.

5798

5799 **Migrant:** Iemand die naar een ander land verhuist.

5800

5801 **Naar rato:** Naar evenredigheid.

5802

5803 **Nareizigers:** Betreft de hereniging van gezinsleden die door omstandigheden, vaak migratie, van
5804 elkaar gescheiden zijn. In het vreemdelingenrecht is sprake van gezinshereniging als de hereniging
5805 van de gezinsleden plaatsvindt in een ander land dan het land waar de gezinsband tot stand is
5806 gekomen

5807

5808 **Navenant:** Overeenkomstig, evenredig.

5809

5810 **Netto schuldquote:** De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente
5811 ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de
5812 rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

5813

5814 **Nominale waarden:** Het begrip wordt gebruikt bij de algemene uitkering uit het gemeentefonds.
5815 De nominale waarde is de werkelijk ontvangen uitkering. Echter, voor gemeenten is het van belang
5816 na te gaan wat de reële waarde is. De reële waarde is de algemene uitkering gecorrigeerd voor
5817 inflatie (het BBP Bruto Binnenlands Product).

5818

5819 **Normenkader:** Bij een audit wordt altijd gebruikgemaakt van een normenkader. Hiermee wordt
5820 bedoeld een voorbeeld/richtlijn van hoe je de beheersing moet inrichten als je het goed wilt doen.
5821 Hiervoor kunnen de auditors gebruikmaken van een normenkader dat ze zelf op basis van hun
5822 kennis opstellen en vervolgens afstemmen met de manager (zodat deze het er ook eens mee is). Of
5823 een auditor maakt gebruik van een standaard normenkader. Voor elk onderwerp zijn er veel
5824 verschillende standaard normenkaders. Enkele belangrijke zijn: COSO, INK-managementmodel,
5825 KADplus-model, ISO (9001, 14001, 20000, 27001, etc.), Sarbanes-Oxley / Turnbull Code, Code
5826 Tabaksblat en CobiT.

5827

5828 **Normeringssystematiek:** De normeringssystematiek is de wijze waarop het niveau van de
5829 algemene uitkering van het gemeentefonds jaarlijks wordt aangepast (of geïndexeerd). In de
5830 huidige normeringssystematiek volgt de ontwikkeling van het gemeentefonds, die van de
5831 Rijksuitgaven. Meer precies hangt de procentuele ontwikkeling van het gemeentefonds (of accres)
5832 af van de procentuele ontwikkeling van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven (NGRU).

5833

5834 **Nutsbedrijven:** Een nutsbedrijf is een bedrijf dat, vaak vanuit een monopolypositie, opereert in een
5835 sector die beschouwd wordt zijnde van openbaar nut omdat het belangrijke producten of diensten
5836 levert die in het algemeen belang zijn. Hier worden de elektriciteits-, gas- en drinkwatervoorziening
5837 toe gerekend

5838

5839 **Obligo:** Verplichting tot het volstorten van niet-volgestorte aandelen op eerste aanvraag. Een (al dan
5840 niet toekomstige) verplichting, uitgedrukt in een geldbedrag. Bijvoorbeeld de verplichtingen uit
5841 hoofde van een afgesloten valutatermijncontract. Obligo (krediet), het gedeelte van een krediet dat
5842 daadwerkelijk wordt gebruikt.

5843

5844 **OCN:** Ondernemerscontact Noordenveld. Een vereniging die de belangen behartigt van haar leden
5845 en zich in zet voor de ruimtelijke en economische kwaliteit van de bedrijventerreinen in
5846 Noordenveld.

5847

5848 **OLO:** Met Omgevingsloket online (OLO) kunt u één aanvraag opstellen voor een
5849 omgevingsvergunning, watervergunning en/of melding.

5850

5851 **Omgevingsvisie:** De omgevingsvisie is een – verplicht door de gemeenteraad op te stellen –
5852 integrale visie met strategische hoofdkeuzen van beleid voor de fysieke leefomgeving voor de lange
5853 termijn. In een omgevingsvisie dient rekening gehouden te worden met het voorzorgsbeginsel, het
5854 beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron
5855 dienen te worden bestreden en het beginsel dat de vervuiler betaalt.

5856

5857 **Omgevingswet:** De Omgevingswet is een wet die verregaande vereenvoudiging van het huidige
5858 stelsel van wetgeving voor de ontwikkeling en het beheer van de leefomgeving (omgevingsrecht)
5859 beoogt, door tientallen wetten en honderden regels te bundelen in één nieuwe wet.

5860

5861 **Onbenutte belastingcapaciteit:** Dit begrip is vermeld in de paragraaf weerstandsvermogen in de
5862 begroting en jaarrekening. De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de extra structurele
5863 middelen die gegenereerd kunnen worden door de tarieven van de gemeentelijke heffingen te
5864 verhogen tot het wettelijk toegestane maximum. Voor de maximale tarieven wordt gebruik
5865 gemaakt van de normen voor het zogeheten artikel 12 beleid. Een gemeente met een artikel 12

5866 status is een Nederlandse gemeente die onder financiële curatele is gesteld door het Rijk vanwege
5867 een structureel slechte financiële situatie. Deze gemeenten moeten hun tarieven verhogen tot een
5868 'redelijk peil eigen heffingen', willen zij in aanmerking kunnen komen voor rijkssteun.

5869
5870 **Onderuitputting:** De netto gerealiseerde uitgaven zijn lager dan begroot.

5871
5872 **Open einderegeling:** Een open einderegeling is een begrotingsbesluit waardoor een financiële
5873 regeling geen budgettair plafond wordt toegekend.

5874
5875 **OZB:** Alle gemeenten in Nederland heffen de Onroerendezaakbelasting (ozb). Elke gemeente mag
5876 de ozb-tarieven zo hoog maken als zij zelf willen, maar de Vereniging van Nederlandse Gemeenten
5877 heeft met de Rijksoverheid afspraken gemaakt over de maximale stijging van de landelijke ozb-
5878 opbrengst. Dit heet de macronorm.

5879
5880 **Participatie:** Actieve deelname.

5881
5882 **Participatiesamenleving:** Met de participatiesamenleving of doe-democratie wordt in Nederland
5883 een samenleving bedoeld waarin iedereen die dat kan verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar
5884 eigen leven en omgeving. Vanwege stijgende kosten wil de overheid de verzorgingsstaat beperken
5885 en probeert steeds meer taken aan de individuele burger over te dragen.

5886
5887 **Participatiewet:** De Participatiewet geldt per 2015. Het doel van deze wet is om zoveel mogelijk
5888 mensen aan een baan op de reguliere arbeidsmarkt te helpen.

5889
5890 **Percentage of completion (Poc):** De percentage of completion methode is de opbrengsten en
5891 kosten naar rato van de prestatie verwerken. Hierdoor ontstaat er inzicht in de financiële gevolgen
5892 tijdens een boekjaar en worden de opbrengsten en kosten in de winst- en verliesrekening
5893 verantwoord. Als de projectkosten de projectopbrengsten overstijgen wordt dit direct in de winst-
5894 en verliesrekening verantwoord. Als er een opbrengst onzeker is of inbare opbrengsten van
5895 voorgaande boekjaren zijn, dan wordt dit als last verantwoord in de winst- en verliesrekening.

5896
5897 **Perspectiefnota:** Strategisch meerjarig beleidsplan met de focus op het eerste jaar waarin
5898 beschreven staat wat de gemeente de komende jaren aan nieuw beleid wil realiseren.

5899
5900 **PMD:** PMD is een afkorting voor het afval van plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en
5901 drinkpakken. Het verpakkingsafval wordt samen ingezameld en na sortering gerecycled.

5902
5903 **Podiumkunst:** De podiumkunsten, soms ook aangeduid als uitvoerende kunsten, zijn die vormen
5904 van kunst die uitgevoerd worden op een podium in de aanwezigheid van publiek. Tot de
5905 podiumkunsten behoren live-uitvoeringen van muziek, musical, opera, ballet, moderne dans, toneel
5906 en kleinkunst.

5907
5908 **Preventief toezicht:** Preventief toezicht betekent dat de begroting of wijzigingen daarvan vooraf
5909 goedkeuring van de toezichthouder behoeven.

5910
5911 **Prijscompensatie:** Wanneer de lonen gelijk blijven en de prijzen stijgen, daalt de koopkracht.
5912 Mensen kunnen met hetzelfde geld dus minder kopen. Werknemers willen hiervoor worden

5913 gecompenseerd. Een loonstijging die bedoeld als tegemoetkoming voor de gestegen prijzen, wordt
 5914 prijscompensatie genoemd
 5915

5916 **Prijsgevoeligheid:** De mate waarin de gevraagde hoeveelheid reageert op een prijsverandering.
 5917

5918 **Primitieve begroting:** De primitieve begroting is de begroting zoals die is vastgesteld door de
 5919 gemeenteraad voorafgaand aan het begrotingsjaar.
 5920

5921 **Programmabegroting:** In de Programmabegroting staat wat de inkomsten van de gemeente zijn
 5922 en hoe de gemeente dit geld wil gaan uitgeven. Hiervoor wordt het verdeeld over verschillende
 5923 programma's.
 5924

5925 **Prudent:** Voorzichtig. De term wordt gebruikt in de paragraaf Financiering in de begroting en
 5926 jaarrekening bij het uitzetten van middelen. In het treasurystatuut en de Wet Fido zijn dwingende
 5927 voorschriften opgenomen waaraan moet worden voldaan indien het college overgaat tot het
 5928 uitzetten (geven) van middelen (bijvoorbeeld geldleningen). Dit om te waarborgen dat zorgvuldig
 5929 wordt omgegaan met publieke middelen .
 5930

5931 **Raad van State:** De Raad van State is het hoogste administratief rechtscollege.
 5932

5933 **Rechtmatigheid:** Rechtmatigheid is een juridische term, die aangeeft dat een (voorgenomen)
 5934 handelwijze in overeenstemming is met de geldende regels en besluiten. De controle op deze
 5935 zogenaamde financiële rechtmatigheid wordt uitgevoerd door een accountant.
 5936

5937 **RECRON:** RECRON (Vereniging van Recreatieondernemers Nederland) is een Nederlandse
 5938 brancheorganisatie voor recreatiebedrijven die werd opgericht in 1969.
 5939

5940 **Regeerakkoord:** Een regeerakkoord of coalitieakkoord is in Nederland een overeenkomst tussen de
 5941 fracties van twee of meer politieke partijen in het parlement die een coalitieregering vormen. Het
 5942 akkoord is het resultaat van de informatiefase van de kabinetsformatie en het regelt de politieke
 5943 uitgangspunten voor de komende kabinetsperiode. Het is een meerjarige agenda voor het
 5944 kabinetsbeleid.
 5945

5946 **Rekening courant:** Lopende rekening. Meestal de rekening die voor de afhandeling van het girale
 5947 betalingsverkeer wordt gebruikt.
 5948

5949 **Rekenrente:** Het rentepercentage die de gemeente intern hanteert bij het doorbelasten van de
 5950 rente op investeringen. Het verschil tussen de werkelijk betaalde rente en de toegerekende rente
 5951 komt tot uitdrukking in de begroting en rekening op het onderdeel "resultaat op rente".
 5952

5953 **Reinigingsheffing:** De reinigingsheffingen bestaan uit twee belastingen: de afvalstoffenheffing en
 5954 de reinigingsrechten. Doorgaans betalen huishoudens afvalstoffenheffing omdat de gemeente de
 5955 wettelijke plicht heeft bij hun percelen huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. De
 5956 reinigingsrechten zijn verschuldigd als er geen wettelijke plicht bestaat om afvalstoffen in te
 5957 zamelen, maar de gemeente deze dienst wel verleent.
 5958

5959 **Re-integratietraject:** Het proces van terugkeren naar werk(en).
 5960

5961 **Rentelasten:** De rente die de gemeente betaald over in het verleden opgenomen geldleningen.
5962

5963 **Renterisico:** Renterisico houdt in dat door veranderingen in de rentestanden de resultaten van de
5964 onderneming veranderen. Het renterisico kan worden onderverdeeld in primair en secundair risico.
5965 Primair risico is het ondervinden van nadeel door een rentestijging en het secundair risico is het niet
5966 profiteren van rentedalingen.
5967

5968 **Renterisiconorm:** De renterisiconorm heeft tot doel om spreiding te krijgen in de rente typische
5969 looptijden in de leningenportefeuille waardoor een verandering in de rente vertraagd doorwerkt op
5970 de rentelasten. In een wettelijke uitvoeringsregeling is deze v uitgewerkt als een bedrag ter hoogte
5971 van 20% van de vaste schuld.
5972

5973 **Rente typische looptijd:** Is de looptijd waarvoor de rente vast ligt. Bijvoorbeeld bij een 30-jarige
5974 hypothecaire lening, waarvan de rente voor 5 jaar vast ligt, is de rent typische looptijd van de lening
5975 5 jaar.
5976

5977 **Repressief toezicht:** Repressief toezicht is toezicht achteraf. Bij deze vorm van toezicht is geen
5978 goedkeuring van de besluiten door de provincie nodig.
5979

5980 **Reserve:** Balanspost die deel uitmaakt van het eigen vermogen van een onderneming. Gemeenten
5981 kennen een algemene reserve en bestemmingsreserves (afgezonderde vermogensbestanddelen
5982 waaraan de gemeenteraad een bestemming heeft gegeven)
5983

5984 **Restafval:** Restafval of de reststroom is dat gedeelte van de afvalstroom van particulieren,
5985 instellingen en bedrijven dat overblijft nadat alle bruikbare en recyclebare afvalstromen van de
5986 hoofdstroom zijn gescheiden. De overheid probeert de hoeveelheid restafval te verkleinen.
5987

5988 **Retributies:** Een retributie is een gedwongen betaling aan de overheid voor een verleende dienst.
5989 Bijvoorbeeld reinigingsrechten (onderdeel van de reinigingsheffing)
5990

5991 **RI&E:** Een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) is een in de Nederlandse
5992 Arbeidsomstandighedenwet genoemd middel ter bevordering van veilig en gezond werken.
5993

5994 **Rioolheffing:** Rioolheffing is een belasting in Nederland die geheven wordt door een gemeente voor
5995 (de mogelijkheid tot) het gebruik van de riolering. De aanleg en het beheer van de riolering is een
5996 gemeentelijke taak. Daarnaast zijn gemeenten ook verantwoordelijk voor de inzameling van
5997 afvloeiend hemelwater. Op een enkele uitzondering na worden deze taken bekostigd via de
5998 rioolheffing, alhoewel een gemeente ook kan kiezen om (deels) geld vanuit de algemene middelen
5999 hiervoor te gebruiken. De wet geeft aan dat de begrote baten van de rioolheffing niet hoger mogen
6000 zijn dan de begrote lasten (Gemeentewet artikel 229b).
6001

6002 **Risicobeheer:** Het op systematische wijze beschermen van een organisatie tegen schade, zodat de
6003 doelstellingen van de organisatie kunnen worden bereikt met een juiste balans tussen
6004 preventiekosten en schadekosten.
6005

6006 **RUD:** De regionale uitvoeringsdienst (RUD) is een veelal regionaal werkende dienst die de uitvoering
6007 van VROM-taken van provincie, waterschap en gemeenten overneemt.
6008

6009 **Scheefwoners:** Met scheefwoners wordt meestal gerefereerd aan huurders die in een sociale
6010 huurwoning wonen, terwijl ze hiervoor een te hoog inkomen hebben. Zij worden ook wel 'goedkope
6011 scheefwoners' genoemd en vaak zorgen zij ervoor dat er een wachtlijst ontstaat voor mensen met
6012 lagere inkomens om een betaalbare of sociale huurwoning te kunnen betrekken. De overheid
6013 probeert deze groep scheefwoners aan te pakken door huurverhogingen door te voeren voor
6014 huishoudens met een bepaald minimum inkomen.

6015
6016 **Separaat:** Afzonderlijk.

6017
6018 **Servicenormen:** Openlijk gecommuniceerde beloften over de kwaliteit van publieke
6019 dienstverlening.

6020
6021 **Sociaal domein:** In 2015 hebben wij met betrekking tot het sociaal domein onder meer het
6022 volgende besloten: 'Vaststellen dat onder het begrip sociaal domein wordt verstaan de uitvoering
6023 van de Jeugdwet, WMO (oud en nieuw), de Participatiewet exclusief inkomensondersteuning BUIG,
6024 BBZ, bijzondere bijstand en WSW'.

6025
6026 **Solvabiliteitsratio:** Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie of gemeente in staat is
6027 aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen
6028 vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen
6029 probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van indien een lening is
6030 aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een
6031 gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de
6032 solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de provincie of gemeente. De mate van
6033 weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële
6034 positie van een provincie en gemeente.

6035
6036 **Startkwalificatie:** Een startkwalificatie is een havo of vwo-diploma of een mbo-diploma vanaf niveau
6037 2. Een vmbo-diploma wordt dus niet gezien als een startkwalificatie

6038
6039 **Stigma:** Een stigma is een schandvlek of brandmerk dat aan een bepaald persoon, een groep
6040 personen of aan een zaak wordt gekoppeld. Een stigma kan ook een vooroordeel zijn dat leeft bij
6041 een bevolkingsgroep.

6042
6043 **Strategisch personeelsbeleid:** Met strategisch personeelsbeleid wordt personeelsbeleid bedoeld
6044 wat de strategie van de organisatie ondersteunt. Wanneer de organisatie als strategie kiest voor
6045 bijvoorbeeld een grotere klantgerichtheid dan is het personeelsbeleid strategisch te noemen
6046 wanneer de inzet van personeelsinstrumenten deze strategie ondersteunt. Bijvoorbeeld door
6047 competenties te formuleren die klantgericht gedrag definiëren. En opleidingen die medewerkers
6048 trainen in deze competenties. Of wervingsacties die kandidaten met deze competenties selecteren.

6049
6050 **Structureel:** Uiteindelijk, niet-tijdelijk.

6051
6052 **Substantieel:** Wezenlijk.

6053
6054 **Suwinet:** Elektronische infrastructuur gebruikt door de CWI, UWV en gemeenten bij de uitvoering
6055 van de taken die bij of krachtens de Wet SUWI of enige andere wet aan de CWI, UWV en bij of
6056 krachtens de ABW, IOAW en IOAZ aan gemeenten is opgedragen.

6057

6058 **SVn:** Het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) biedt verschillende leningen die consumenten

6059 én bedrijven kunnen gebruiken om hun wensen op het gebied van wonen te realiseren.

6060

6061 **Sw-plaats:** De sociale werkvoorziening is een overheidsvoorziening in Nederland op grond van de

6062 Participatie wet en biedt mensen met een arbeidshandicap een passende werkplek in een zo

6063 regulier mogelijke, aan de arbeidshandicap aangepaste, werkomgeving.

6064

6065 **Tarief:** Bedrag dat voor iedere eenheid betaald moet worden.

6066

6067 **Tegenvaller:** Onverwachte (niet begrote) stijging van lasten en/of daling van baten.

6068

6069 **Toerekenbaarheid van kosten:** Aan bepaalde producten of diensten te relateren kosten.

6070

6071 **Toeristenbelasting:** Onder de naam toeristenbelasting kan in Nederland door een gemeente een

6072 belasting worden geheven van natuurlijke personen die binnen de gemeente verblijf houden, maar

6073 niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie van persoonsgegevens zijn ingeschreven

6074

6075 **Trap op-trap af-systematiek:** Ook wel normeringsystematiek. De term wordt gebruikt bij de groei

6076 of afname van de algemene uitkering door deze te koppelen aan de uitzetting of krimp van de

6077 rijksbegroting.

6078

6079 **Treasuryfunctie:** De treasuryfunctie houdt zich bezig met het uitzetten en aantrekken van liquide

6080 middelen en het beheersen van de hieraan verbonden risico's.

6081

6082 **Trimesterrapportage:** Tussenstand van de uitvoering van de begroting na 4 maanden en na 8

6083 maanden.

6084

6085 **Uitgavenplafond:** Bij een trendmatig begrotingsbeleid (Zalmnorm) wordt een vast reëel

6086 uitgavenkader vastgesteld, waarbij de uitgaven niet hoger mogen zijn dan een vooraf afgesproken

6087 plafond. Inkomstenmeevallers mogen niet worden gebruikt voor extra uitgaven en

6088 inkomstentegenvallers worden niet automatisch opgevangen door extra bezuinigingen.

6089

6090 **Uitzonderingsrentes:** De term is vermeld in de paragraaf Financiering (rentetoerekening). Wij

6091 hanteren een vaste verrekenrente (momenteel 5%) voor alle investeringen. In het verleden werd

6092 echter voor bepaalde investeringen een ander rentepercentage gehanteerd. Zo werden voor

6093 investeringen in riolering uitkeringen ontvangen waarvan de rente gekoppeld was aan het toen

6094 geldende rentepercentage. Om deze budgettaire neutraal in de begroting te laten lopen werd

6095 datzelfde rentepercentage ook gehanteerd voor de toe te rekenen (gemeentelijke) rente.

6096

6097 **UPS:** (Uninterruptible Power Supply). Een apparaat dat wordt aangesloten tussen een computer en

6098 een energiebron om ervoor te zorgen dat de elektriciteitsvoorziening niet wordt onderbroken. Een

6099 UPS-apparaat of noodvoeding bevat een accu die ervoor zorgt dat de computer bij stroomuitval nog

6100 een tijd blijft werken.

6101

6102 **Valondergronden:** Het verzachte gedeelte benodigd bij speeltoestellen.

6103

6104 **Vastrentende (waarden):** Vastrentende waarden zijn effecten (aandelen, obligatiefondsen et
6105 cetera) waarbij gedurende de looptijd een vast bedrag aan rente uitgekeerd wordt en waarbij aan
6106 het eind van de looptijd de hoofdsom terugbetaald wordt.

6107

6108 **Verstrekingen (Wmo):** Aangeboden diensten en producten op het gebied van de Wet
6109 maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

6110

6111 **Verzuimnorm:** Een verzuimnorm is een verzuimcijfer dat een organisatie kan halen, rekening
6112 houdend met een combinatie van kenmerken van het personeelsbestand en de specifieke
6113 werkzaamheden die werknemers moeten verrichten.

6114

6115 **VNG:** De Vereniging van Nederlandse Gemeenten, afgekort VNG, is de koepelorganisatie van alle
6116 gemeenten in Nederland. Behalve de Nederlandse gemeenten zijn ook een groot aantal gewesten,
6117 de landen Aruba, Curaçao en de bijzondere gemeenten Bonaire, Saba en Sint Eustatius lid van deze
6118 organisatie. Een van de belangrijkste doelstellingen van de VNG is de belangenbehartiging van alle
6119 gemeenten bij andere overheden, waaronder de provinciale overheden, de Tweede Kamer en het
6120 kabinet.

6121

6122 **Voortijdig schoolverlater (VSV):** Een voortijdig schoolverlater (VSV) is een jongere die: tussen de 12
6123 en de 23 jaar oud is; niet staat ingeschreven op een school; geen startkwalificatie heeft (een diploma
6124 op minimaal mbo 2, havo- of vwo-niveau); niet uit het praktijkonderwijs of het voortgezet speciaal
6125 onderwijs komt.

6126

6127 **Voorziening:** Naast reserves kennen gemeenten ook voorzieningen. Voorzieningen worden tot het
6128 vreemd vermogen gerekend. Gemeenten moeten voorzieningen treffen voor:

6129 -verplichtingen/verliezen en risico's;

6130 -onderhoudsegalisatie;

6131 -door derden beklemd middelen met een specifieke aanwendingsrichting.

6132

6133 **Vraag- en handelingsverlegenheid:** Vraagverlegenheid is de situatie waarin er schroom is om hulp
6134 te vragen. Wij allen hebben een belangrijke 'feeling rule' dat je je eigen boontjes moet doppen. Als
6135 er hulp geboden wordt is er sprake van acceptatieschroom. Handelingsverlegenheid is de situatie
6136 aan de aanbodkant. Om hulp aan te bieden, moet men een stap zetten. Want de dominante 'feeling
6137 rule' is sociale afstand. Dus het aanbieden van hulp is een subtiel spel om de vraag expliciet te
6138 krijgen en hulp aanbieden.

6139

6140 **Weerstandscapaciteit:** De weerstandscapaciteit bestaat uit de potentieel in te zetten middelen om
6141 de tegenvallers op te vangen. Naast eigen vermogen zijn dit ook langlopende voorzieningen,
6142 onbenutte inkomstenbronnen, bezuinigingsmogelijkheden en garantstellingen.

6143

6144 **Weerstandsvermogen:** Het vermogen van een decentrale overheid om tegenvallers op te vangen
6145 zonder dat de continuïteit van deze overheid in gevaar komt. Het weerstandsvermogen kan worden
6146 uitgedrukt als de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de te lopen risico's.

6147

6148 **Werelderfgoedlijst:** Werelderfgoed is cultureel en natuurlijk erfgoed dat wordt beschouwd als
6149 onvervangbaar, uniek en eigendom van de hele wereld, en waarvan het van groot belang wordt
6150 geacht om te behouden. Alleen erfgoed dat is ingeschreven op de Werelderfgoedlijst van UNESCO
6151 mag deze titel dragen.

6152

6153 **Wet op het primair onderwijs (WPO):** De Wet op het primair onderwijs (WPO) bepaalt hoe het

6154 basisonderwijs in grote lijnen geregeld moet zijn.

6155

6156 **Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA):** Deze regeling is bedoeld voor mensen

6157 die na twee jaar arbeidsongeschiktheid voor een deel nog in staat zijn om te werken.

6158

6159 **Wmo:** Wet maatschappelijke ondersteuning.

6160

6161 **Woningcorporatie:** Een woningcorporatie, woningbouwcorporatie of wooncorporatie is een

6162 organisatie die zich richt op het bouwen, beheren en verhuren van kwalitatief goede woonruimte

6163 met een betaalbare huur voor mensen met een smalle beurs (sociale woningbouw). Het kenmerk

6164 van deze woningbouw is dat de huuropbrengsten van deze woningen niet rendabel zijn ten

6165 opzichte van de stichtingskosten.

6166

6167 **WOZ-waarde:** Wet waardering onroerende zaken. De WOZ-waarde van een woning is de geschatte

6168 marktwaarde op de waarde peildatum (voor de beschikking 2018 is de waarde peildatum 1 januari

6169 2017)

6170

6171 **Wro:** Wet ruimtelijke ordening. De Wet ruimtelijke ordening (Wro, voorheen Wet op de Ruimtelijke

6172 Ordening, WRO) is een Nederlandse wet die regelt hoe ruimtelijke plannen in Nederland tot stand

6173 komen en gewijzigd worden. Zowel het Rijk, de provincies als de gemeente hebben de bevoegdheid

6174 om ruimtelijke plannen op te stellen.

6175

6176 **WSW:** De Wet sociale werkvoorziening (WSW) is de Nederlandse wet die regelt dat

6177 arbeidsgehandicapten die door lichamelijke, verstandelijke of psychische beperkingen uitsluitend in

6178 staat zijn onder aangepaste omstandigheden arbeid te verrichten, kunnen werken op een zo

6179 regulier mogelijke en op hun individuele mogelijkheden aangepaste arbeidsplek in de sociale

6180 werkvoorziening.

6181

6182 **(W)SW-bedrijven:** In Nederland bieden 90 SW-bedrijven een passende werkplek aan mensen een

6183 lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap.

6184

6185 **Zaakgericht werken:** Zaakgericht en procesgericht werken is een concept dat cruciaal is voor het

6186 verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening en/of bedrijfsvoering. Zaakgericht en

6187 procesgericht werken is voor gemeenten een goede manier om:

6188 -de inwoner juist te informeren over de voortgang van de desbetreffende aanvragen;

6189 -de afhandeling te monitoren en te bewaken;

6190 -de werkprocessen voor de afhandeling te verbeteren;

6191 -managementinformatie te verkrijgen over behaalde effecten.

6192

6193 **Zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO):** Orgaan waaraan de uitoefening van een wettelijke taak is

6194 opgedragen, zonder dat er sprake is van (volledige) ondergeschiktheid aan de minister, en die voor

6195 de uitoefening van de taak uit collectieve middelen (rijksbijdragen en heffingen) worden

6196 gefinancierd.

6197

6198 **ZZP:** Zelfstandige zonder personeel.

6199